భారతి

సచిత్ర మాసపత్రిక

అధిపతి

కా. నాగేశ్వరరావు

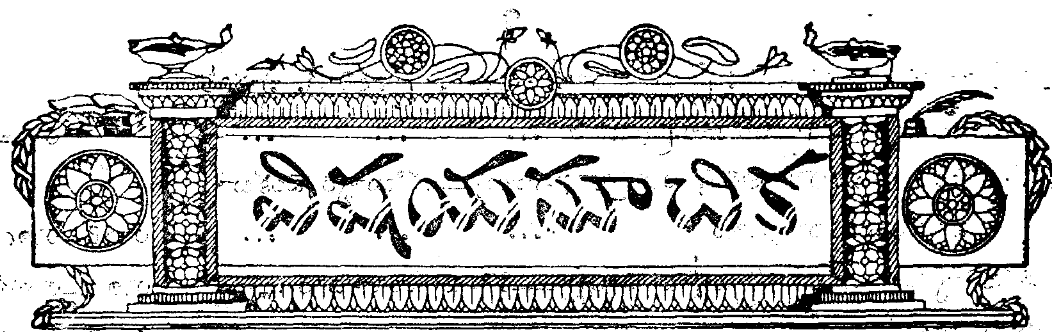
సంపాదకుడు

గన్నవరపు సుబ్బరామయ్య

సంపుటము ౧౧, సంచిక ౫

ఆంధ్రపత్రికా ముద్రాలయము, మద్రాసు

౧౯౩౪

విషయసూచిక

చిత్రములు

వర్ణచిత్రములు:—జాలరి; మాఘము; ఫాల్గునము.

సాధారణచిత్రములు:—అభినవప్రవరాఖ్యుడు; జి. యస్. ఏ. చిత్రములు ౪; వెన్నెల రేయి; ఉద్యానములోపల; తీర్థస్నానము; పాతకొత్తలు; చాకిరేవు; బళ్లారి కోట; తగని దప్పిక; తల్లితనము; కర్రసామాను చిత్రములు; కచ దేవయానలు; బిచ్చగాడు; హిమాలయర్షురి; శ్రీకాళహస్తి; చెరువునుండి; ప్రతిబింబము; పాపనాశనతీర్థము, తిరుపతి; మిశ్రప్రకృతి; సూర్యోదయము; పొగమంచు; కపిలతీర్థము, తిరుపతి; ఏతాలు; అద్దాల ఇల్లు పుదుచ్చేరి; వైశాఖపూజ వ్యంగ్యచిత్రములు; ఇతర చిత్రములును.

సవరణలు

భారతి ఏప్రిల్ (౧౯౩౪) సంచికయందు ముద్రిత మయిన 'దీపారాధన' అను ఛాయా చిత్రము శ్రీ పి. యస్. అనవరశర్మగారు తీసినది; పి. ఆర్. కృష్ణారావుపేర పొరపాటున ముద్రిత మయినది. ఇందుకు విచారించుచున్నాము.

౧౯౩౪ సంవత్సరము మార్చి భారతియందు ముద్రించిన 'పద్మిని' అను త్రివర్ణ చిత్రము శ్రీ ముడుంబ నరసింహాచార్యులుగారు చిత్రించినదికాని అందు ముద్రితమయినట్లు చంద్రుపట్ల రామరావుగారు చిత్రించినది కాదు. అట్లు ముద్రితమగుట పొరపాటని మనవి.

సంపు. ౧౧ భావసంవత్సరము, వైశాఖమాసము (మే ౧౯౩౪) సంఖ్య ౫

విశ్వప్రేమ

కైలాసవాసి జనమంచి వేంకటరామయ్య

౧

తన్ను తా నిచ్చుకొనుటయే త్యాగమయ్యె
    త్యాగమే సృష్టితోఁ బుట్టి యజ్ఞమయ్యె
ఎవఁడు నెఱుఁగడు సృష్ట్యాది యెపుడొ; కలఁడె
తనదు పుట్టుక తా నెఱింగిన జనుండు ?

ఉన్న దొక్కటె బ్రహ్మమం చెన్ను శ్రుతులు
ఒకటె పెక్కయ్యె నొంటిమై నుండలేక
తల్లియెదఁ బట్టఁజాలక పెల్లుబుకుచుఁ
బొంగి పాఱెడి స్తన్యంబుపోల్కిఁ గనుచు.

నిప్పునెర సెట్లు పుట్టెనో గుప్పుమనియె
మెండుకొని మండె, జగమెల్ల నిండె నొక్క
భవ్య మగు దివ్యతేజంబు పాలకడలి
మీఁది నునుజిడ్డుతరఁగల మిసిమిపోలె.

ప్రేమ యాధ్యాత్మహృదయంబె వ్యోమ మయ్యె
దాని యుచ్ఛ్వసితమె, జగత్ప్రాణమయ్యె
ఊర్పుటావియె తేజమై యుజ్జ్వలించె
నంబు వయ్యెను బాష్పకణంబె యగును.

వ్యక్తమయిన ప్రేమరసార్ణవంబునందు
కాల కర్మ స్వభావయోగమునఁ జేసి
కరడుగట్టిన పయిపాఱు గట్టిపడఁగ
ధాత్రియయ్యెను జగదేకధాత్రి ప్రేమ.

* * *

౨

వివిధమార్గంబులను బట్టి ప్రేమలక్ష్మి
విశ్వమయతను నిటులొందె విశ్వమయుని
తోడ నతఁ డెట్టులాడిన నాడు చల్లె
సూదితో దారమట్లనుస్యూతగతిని.

కలువ తేఁ డతఁ డయినఁ దాఁ గాంతియగును,
సూన మతఁ డైనఁ దాఁ దేనెసోన యగును,
జలద మతఁ డైనఁ దాను క్రొంజలువ యగును,
తల్లి యతఁ డైనఁ దాను దత్స్తన్యమగును.

ప్రేమసామ్రాజ్యవైభవం బేమిసెప్ప?
అన్నియును జుట్టుకొనెడుఁ — బేరాస కాదు
అన్నియును మ్రింగు — లయకాలయముఁడు గాదు
కడుపులోఁ బెట్టుకొనుఁ బ్రేమ — కన్నతల్లి.

ఆవరించును భువి జగత్ప్రాణమట్లు
దివియు భువియుఁ ద్రివిక్రమదేవునట్లు;
చేతులను జాఁచుఁ గౌఁగిటఁ జేర్చుకొఱకె
పుచ్చుకొనుటకుఁ గా దింక నిచ్చుకొఱకె.

ఋగ్వేదము

ఉత్పత్తి-స్వరూపము

సి. వి. నరసింగరావు, బి. యే., బి. యల్.

మన హిందువులు ముఖ్యముగ అనుష్ఠించు మతము వైదికమత మనబడును. వైదికమత మనగా, వేదమునందు పుట్టిన మతమని యర్థము. వేదములు నాలుగు: ఋగ్వేదము, యజుర్వేదము, సామవేదము, అథర్వవేదము. ఈనాలుగు వేదములలో ఋగ్వేదమే ప్రథమమును, ముఖ్యమును నై యున్నది. ఋషులు గీతముగ పాడిన దేవతాస్తోత్రంబుల నెల్ల పది గుళుచ్ఛంబులుగ ఏర్పరచిన గ్రంథము ఋగ్వేదము. ఆ దేవతలకొరకు చేయు యజ్ఞాదికర్మంబులను చూపునది యజుర్వేదము. పై ఋగ్వేదమునందు పాడిన గీతములనే రాగను చేర్చి గానముగ పాడునటియే సామవేదము. వైద్యము, దుష్టభూతంబుల ఆవాహనము, విసర్జనము మొదలగు విషయములను గురించి తెలుపునది అథర్వవేదము. ఈ నాలుగు వేదములలో దేవతలస్తోత్రములను తెలుపు ఋగ్వేదమే మన వైదికమతమునకు మూలాధారము. ఋగ్వేదంబున తెలిపిన విషయములు విపులపరచి ఉపనిషత్తులు తెలిపియున్నవి. మిక్కిలి గంభీరమగు బ్రహ్మవిద్యను తెలుపు ఉపనిషత్తులకు ఋగ్వేదమే మూలాధారమై యున్నది. ఋగ్వేదమును ఆధారముగా గల వగుటచేత ఉపనిషత్తులు ఋగ్వేదమునకు విరుద్ధమైన విషయంబుల నుపదేశింపజాలవు ఋగ్వేదమును, ఉపనిషత్తులును ఏకమతమునే తెలుపుచున్నవని దృఢముగ తెలియవలెను.

ఋగ్వేదముయొక్క ఉత్పత్తి

ఋగ్వేదమంతయు శబ్దరూపముగ అనాదిగనుండెనని జ్ఞానులైన ఋషులు చెప్పుదురు. అది సత్యమని నమ్మవలసియేయున్నది. తదనంతరము, కాలక్రమమున ఆర్యులు పంచనదీతీరంబున కుదురుపడు కాలంబున దాస్యు లనంబడు అనార్యజాతులు, ఆర్యులను చుట్టుముట్టి హింసింపసాగిరి. ఆర్యులు కొద్ది జనసంఖ్యయగుటచే, అనార్యజనసమూహముతో పోరాడ వారలకు కష్టమయ్యె. ఆకాలంబున ఆర్యరాజులవద్ద మహనీయులగు మహర్షులు, కులగురువులై రాజపోషణవర్గములో జీవించుచుండిరి. ఆమహనీయులు మిక్కిలి ఉత్తమభక్తి కలవారై దేవతలను పిలిచి దేవతలతో స్నేహభావముతో సంభాషించుచు, దేవతలకు సోమపానాది నైవేద్యంబుల నొసంగి, వారి అనుగ్రహము వడసి, దేవతలనుండి సర్వసహాయంబుల బొంది, ఆదైవబలముచేకొని దాస్యుల నోడించి, ఆర్యరాజులకును, జనులకును క్షేమంబు కలుగచేయుచు పెంపొంద దేవసములై యుండిరి. ఆమహనీయులగు ఋషులు గానముగ పాడి దేవతలను పిలిచిన గీతములే సూక్తము లనంబడును. ఒక్కొక్కసూక్తములో నాలుగు, అయిదు, పది, లేక ఇరువది పద్యంబు లుండును. ఆపద్యములకు ఋక్కులని పేరు. ఈ ఋక్కులచే నిర్మింపబడిన దగుటచేతనే ఈగ్రంథమునకు ఋగ్వేదమని పేరుకలిగె; అనగా ఋక్ + వేదము ఋగ్వేదము. అనేకములగు సూక్తములు చేరి ఒకమండల మేర్పడును. పదిమండలములు చేరి ఋగ్వేదంబను మహాగ్రంథము ఏర్పడియున్నది. ఋగ్వేదమండలములు ఈవిధముగ నేర్పడియెను. ఈఋషులలో మిక్కిలి ఘనతకెక్కిన మహర్షుల సూక్తంబులెల్ల ఒక గుళుచ్ఛముగ చేర్చి ఈప్రథమ మండలమును ఏర్పరచిరి. ఇది మిశ్రమండలము; అనగా ఇందలి సూక్తంబులను వచించిన ఋషులు ఒకరికొకరు సంబంధములేనివారై యున్నారు. ఇందు నూటతొంబదినొకండు సూక్తంబులు కానబడుచున్నవి. ప్రథమమండలమునకు శతార్చిన్ అని పేరిడిరి. రెండవ మండలము గృత్సమదమండలమని పేరుపొందియున్నది. ఈమండలమందలి సూక్తము లన్నియు గృత్సమద ఋషియు, ఆఋషిపుత్రులును, శిష్యులును వచించినవి.

వానినెల్ల చేర్చి ఈమండలము నిర్మింపబడినది. ఇందు నలువదినూడు సూక్తంబులు కానబడుచున్నవి. మూడవమండలము విశ్వామిత్రమండలమని పేర్కొనబడియున్నది. ఇందలి సూక్తంబులెల్ల, విశ్వామిత్ర ఋషియును, ఆఋషిపుత్ర, శిష్యవర్గంబుచే వచింపబడియున్నవి. ఇందు అరువదిరెండు సూక్తంబులు కానబడుచున్నవి. చతుర్థమండలము వామదేవమండలము. ఇందలి సూక్తంబులెల్ల వామదేవఋషియు, ఆమహర్షి సంతతివారును, శిష్యులును వచించిన సూక్తములే. పంచమమండలము గవిస్థిరమండలము. అత్రిఋషియు ఆఋషిపుంగవుని పుత్రులు, శిష్యులు వచించిన యెనుబదియేడు సూక్తంబులను చేర్చి, ఈపంచమమండలము నిర్మింపబడియున్నది. ఆరవమండలము భారద్వాజ మండలమని పేర్కొనబడియున్నది. భరద్వాజమహర్షియు, ఆమహర్షి పుత్రశిష్యవర్గంబును వచించిన డెబ్బదియైదు సూక్తంబులు చేరి షష్ఠమండలమై కానబడుచున్నది. సప్తమమండలము వాసిష్ఠమండలమని పేరొందియున్నది. ఇందలి నూటనాలుగు సూక్తంబులు వసిష్ఠమహర్షియు, ఆమహర్షి పుత్రులును వచించియున్నారు. అష్టమము ప్రాగాథమండలమని ఎరుంగబడుచున్నయది. కణ్వవంశ ఋషిపుంగవులును, శిష్యవర్గంబును గానముచేసిన సూక్తంబులుచేరి, ఈమండలంబయ్యె. ఇందు నూటమూడు సూక్తంబులు కానబడుచున్నవి. తొమ్మిదవ మండలము మిశ్రమండలము ఆయది సోమపవమానమండలమని పేర్కొనబడియున్నది. ఎల్ల ఋషులును సోమపవమానదేవత నుద్దేశించి వచించిన సూక్తంబులెల్లచేర్చి ఈమండలము ఏర్పరచిరి. ఇందు నూటపదునాలుగు సూక్తంబులు కానబడుచున్నవి. ప్రథమ మండలమువలెనే పదియవమండలముకూడ మిశ్రమండలము. ఇందలి నూటతొంబదియొకండు సూక్తంబుల వచించినఋషులు, ఒకరికొకరు సంబంధము లేనివారైయున్నారు.

ఋగ్వేదము - దానిఘనత

ఋగ్వేదము అపౌరుషేయ మని చెప్పుదురు. అనగా ఈవేదము పురుషులచే నిర్మింపబడినది కాదు. స్వతస్సిద్ధముగనే కలిగినదని భావము. అందువలన ఆ గ్రంథమును అప్రతిహత ప్రమాణమని చెప్పుదురు. ఈ వేదము నిత్యశబ్దంబుగ నున్నను ఆయా ఋషులచే దృష్టింపబడి గీతరూపంబుగ వచింపబడియె. ఈవిషయము తర్కించి సాధించుటకు సాధ్యమై యున్నను, ఆతర్కవిచారమునకు ఈవ్యాసము తగువైన రంగము కానేరదు. కాలాతీతములో నిత్యశబ్దంబుగ పరిణమించుచుండిన ఈవేదము కాలావధిలో ఋషులచే గీతరూపంబుగ పాడబడినదై మరల లోకమునందు ప్రచురంబయ్యె. ఆకాలంబున వ్రాత తెలియని కారణంబున ఈ చతుర్వేదంబులు ముఖపాఠముగానే అనేకశతాబ్దములు పరిణమించుచుండెను.

ఈఋగ్వేదమునకు ప్రమాణాధిక్యము కలుగుటకు నిత్యశబ్దరూపంబుగ పరిణమించుచుండెనని చెప్పుటయేకాక మరికొన్ని ప్రత్యక్ష కారణంబులు కానబడుచున్నవి. ఈఋగ్వేదమునందు దైవిక సూక్తంబులు కొన్ని కానబడుచున్నవి. ఆ సూక్తములు ఇంద్రియాతీతవిషయములను తెలుపుచున్నవి. ఆ సూక్తములు దశమమండలమున కానబడుచున్నవి. ఆ సూక్తములలో జగత్సృష్టి తెలుపబడియున్నది. జగత్సృష్టిని గురించి ఇటుపైని చర్చించుసందర్భమున ఆవిషయము తెలుపబడును. మరియు ఋషులు సూక్తంబుల గానము చేసినపుడు ఆయాదేవతలు ప్రత్యక్షులై ఆ ఋషులతో సంభాషించి, వారిచే సోమపానాదులు గ్రహించి, ఆ ఋషులు వేడిన సహాయంబు లొసగుచుండిరని ఈ ఋగ్వేదసూక్తంబులు స్పష్టంబుగ తెలుపుచున్నయవి. మరియు, ఇంద్రాదిదేవతలే ఋషుల ప్రార్థనల నంగీకరించి ప్రత్యక్షులై ఆర్యులను నశింపజూనియుండిన దాస్యుల బలమును భంగపరచి ఆర్యులను కాపాడినట్లు ఋగ్వేదము మనకు తెలుపుచున్నయది. మరియు దేవతలను పిలిచి వారలతో స్నేహభావంబుగ మెలగుచుండెడి మహనీయులగు మహర్షులు సత్యముకాని విషయంబులను చెప్పి లోకమును మోసపుచ్చుటకు వారల కెట్టి యుద్దేశ్యము కానరాదు. మరియు ఋగ్వేదము, ఇతరమతముల వలె ఏకపురుషుని వాక్యముగ నిలచియుండలేదు. అనగా,

బౌద్ధమతము బుద్ధునిమాటమీదనే నిలిచియున్నది. జైన మతము మహావీరుని మాటమీదనే నిలిచియున్నది. క్రీస్తు మతము, మహమ్మదీయ మతము, పారసీమతము, చీనా మతము- ఈమతము లన్నియును క్రీస్తు, మహమ్మదు, జోరాస్టరు, కన్ఫ్యూసియసు అను మతోద్ధారకు లగు వారి ఏకపురుషవాక్యముగనే నిలిచియున్నవి. ఆమతోద్ధారకునిమాట విశ్వసింపకపోయిన ఆయా మతములందు గౌరవము నీటియావిరివలె ఎగిరిపోవును. మన ఋగ్వేదమున కట్టి దుర్దశ సంభవింపనేరదు. ఇంచుమించుగ మున్నూటిసంఖ్యకు దగ్గరగనుండు మహర్షులు ఒకరి కొకరు సంబంధములేక, వారందరును ఏకగ్రీవముగ వచించిన వాక్యంబులు ఎల్లవిధంబుల విశ్వసనీయములే గాని వేరువిధము గానేరదు. ఋగ్వేదమునందు మరి యొకవిషయము కానబడుచున్నది. ఇతరమతములలోను, మన పురాణంబులలోనువలె నమ్ముట కసాధ్యమైన విషయ మేమియు కానరాదు. ఏమనుజుడును దేవలోకంబులకు పోయి, అక్కడివిషయము లెల్ల చూచివచ్చినట్లు ఋగ్వేదంబున ఎక్కడను చెప్పబడియుండలేదు. దేవతలు ప్రత్యక్షమగుట నమ్మదగినదేనా యని విచారించిన, ఈ కలియుగమునందు గూడ భద్రాచలరామదాసుని మొరాలకించి శ్రీరామమూర్తి తురుష్క ప్రభువకు తానీషాకు కానబడి ఆయప్పు తీర్చినసంగతి ఆంధ్రదేశీయుల కందరికి స్పష్టముగ తెలిసినవిషయమే. దేవతలు ఇట్టి ప్రత్యక్షదర్శనము పలుదేశంబులలో పలుజనులకు చూపియున్నారు. దేవతలు ప్రత్యక్షులగుట నమ్మకమున కసాధ్యము కానేరదని దృఢముగ వక్కాణింపవచ్చును. ఆస్తికులు ఈవిషయము మిక్కిలి సహజమైన విషయమని నమ్మియే యున్నారు.

ఋగ్వేద దేవతలు

దేవతలు ముప్పదిమువ్వురని ఋగ్వేదము సామాన్యముగ తెలుపుచున్నది. ఈముప్పదిమూడు అనుసంఖ్యలో ఎల్లప్పుడు ఏకముగ నుండు దేవతల సమూహము ఒకటిగనే గణించినట్లు తెలియుచున్నది. మరుత్తులు నలువదితొమ్మండ్రని వేదమే చెప్పుచున్నది. అశ్వినులు కవలలు; ఎల్లప్పుడును ఇద్దరు ఏకముగనే యుందురు. ద్యావాపృథివి దేవదంపతులు. వీరును ఎల్లప్పుడు ఏకముగనే యుందురు. ఇట్టిదేవతలను ఏకముగ గణించి ముప్పదిమూడు దేవతలని ఋగ్వేదము తెలుపుచున్నది.

ఈ ముప్పదిమూడు దేవతలలో పదునొకండుగురు స్వర్గాద్యుపరిలోకమందును, పదునొకండుగురు అంతరిక్షమను మధ్యమలోకమందును, మరి పదునొకండుగురు భూలోకమందును పాలించుచుందురు. ఈమూడు తరగతులుగ ఏర్పడిన దేవతలు, ఆదిత్యులు, రుద్రులు, వసువులని తెలియబడుచున్నారు. ఈదేవతలలో అధికులు తక్కువవారని తారతమ్యము కలదని ఋగ్వేదము స్పష్టముగ తెలుపుచున్నయది. దేవతల గుణములను తెలుపునపుడు ఈ తారతమ్యప్రకారముగ దేవతాస్తోత్రము చేయబడును.

ఈఋగ్వేదదేవతలలో కొందరు దేవతలను ఋషు లెల్లప్పుడు కొనియాడుచు, మరికొందరిని ఒకానొకప్పుడు ప్రశంసించుచుందురు. సాధారణముగ నెల్లప్పుడు కొనియాడబడు దేవతలు అగ్ని, ఇంద్రుడు, సోముడు, ద్యావాపృథివి - విష్ణు, సవితృ, వాయు, బృహస్పతి, పూష, రుద్ర, యమ, మరుత్తులు - అశ్వినులునై యున్నారు. ప్రశంసాధిక్యము లేని దేవతలను గురించి ఇందు విశేషముగ తెలుపబడదు.

పై నుదాహరింపబడిన దేవతలలో అగ్ని, ఇంద్ర, సోములు సామాన్యముగ నెల్లఋషులచే కొనియాడబడియున్నారు. ఇతర దేవతలలో కొందరు ఋషులు కొందరు దేవతలను విశేషముగ కొనియాడియున్నారు. అట్లు కొనియాడబడిన దేవతలు ఆఋషుల నిష్టదేవత లని యూహింప నాస్పద మున్నది.

౧. అగ్ని

ఎల్ల దేవతలలో అగ్ని దేవుని ఆర్యులందరును తమ కుటుంబదేవతగ పూజించుచుండిరి. ప్రతిదినము త్రికాలములందును ఈ యగ్నిదేవుని ఆర్యులు ఆరాధించుచుండిరి. ఈపద్ధతి నేటివరకును మిక్కిలి శ్రద్ధకలిగిన వైదికులఇండ్లలో జరుగుచునే యున్నది. సామాన్యముగ నవీన

కాలమందు కూడ ఆర్యుల ఇండ్లలో ఉపనయన వివాహాది విశేషకార్యంబులు జరుగునపుడు అగ్నిదేవుని పూజ జరుపుదురు. ఇప్పటి యార్యులు ఆ మహనీయు లగు ఆర్యఋషుల సంతతివారని చెప్పుటకు ఈయగ్నిదేవుని పూజ యొకటియే కానబడుచున్నది.

అగ్నిదేవుడు కుటుంబమును క్షేమముగ కాపాడు దేవు డనియును, ధనధాన్యసంపద లొసంగు దేవుడనియును ఈదేవుని ఆర్యఋషులు కొనియాడి ఆరాధించుచుండిరి. నూటతొంబది మూడు సూక్తంబుల అగ్నిదేవుని ఋషులు కొనియాడియున్నారు.

మనయార్యుల భ్రాతృశాఖకు చేరిన పారసీలు, ఇప్పటికిని అగ్నిదేవతయే ముఖ్యదేవతగ మిక్కిలి శ్రద్ధాభక్తులతో ఆరాధించుచున్నవారు. ఆ యగ్నిదేవ ప్రసాదముచేత ఆయార్యశాఖవారు ధన సంపదలతో లోకమందు మిక్కిలి ఘనతవహించియున్నారు. మనహిందూ ఆర్యులు అగ్నిదేవుని పూజ మరచి ఇప్పటి దురవస్థ స్థితిలో నుండుచున్నారు.

౨. ఇంద్రుడు

ఋషులు ఇంద్రుని మిక్కిలిగ కొనియాడి యున్నారు. అందరు దేవతలలో ఈ ఇంద్రదేవునే అత్యధికముగ ఋగ్వేదఋషులు కొనియాడియున్నారు. ఋగ్వేదమునందు ఇంద్రుని స్తుతించిన సూక్తములు ఇన్నూటనలువదిరెండు, ఇంద్రుడు మిక్కిలి బలమును, శౌర్యమును గలదేవత. ఆర్యులు పంచనదీతీరమందు కుదురుపడుకాలములో అనార్యులగు దాస్యులు ఆర్యులను నిర్మూలముచేయ నమకట్టియుండిరి. ఆర్యులకంటె దాస్యులు బలముకలవారై యుద్ధనైపుణ్యము చక్కగ నెరిగియుండిరి. వారిచే చుట్టబడియుండు ఆర్యులు దైవసహాయము లేక బ్రతుకజాలకుండిరి. కాన యుద్ధకాలంబులం దెల్ల ఋషులు ఇంద్రుని స్తోత్రముచేసి పిలిచి, ఇంద్రునిచే దాస్యుల నోడించి, ఆదాస్యుల కోటలును, రాజ్యమును, ధనమును ఆర్యరాజులు గ్రహించి తమ రాజ్యమును పెంపుజేసుకొనుచుండిరి. ఇంద్రుడు యుద్ధదేవత; మిక్కిలి స్తోత్రప్రియుడు. ఋషులొసంగిన సోమపానంబులు గైకొని, వేడిన వరంబు లొసగి ఆర్యజాతిని కాపాడిన దేవుడు ఇంద్రుడేను. పిలిచినప్పుడెల్ల ప్రత్యక్షుడై, స్వయముగ యుద్ధము జరిపి, దాస్యసైన్యమును రూపుమాపి, దాస్యుల కోటలను పడగొట్టినట్లు సూక్తంబులు వక్కాణించుచున్నవి. కొన్నిసమయంబుల ఇంద్రునికి సహాయముగ విష్ణువును, బృహస్పతియు, అగ్నిదేవుడును, మరుత్తులును తోడుపడినట్లు ఋగ్వేదము తెలుపుచున్నది. ఇంద్రుడు భక్తులకు విశేషముగ ధనమును, ఐశ్వర్యమును ఇచ్చుదేవత.

ఆర్యజాతిని పీడించుచుండిన దుష్టరాక్షసు లగు వృత్రుడు, వలుడు, కణారుడు, అర్బుదుడు మొదలుగాగల రక్కసులనుగూడ రూపుమాపి ఆర్యజాతిని కాపాడిన దేవుడు ఇంద్రుడేను. ఆమహత్తయిన ఋగ్వేదకాలమప్పుడు, ఇంద్రుడు కుత్సరాజునకై శుష్ణుడను అసురుని కోటలను పడగొట్టి కుత్సరాజుచేతనే యా యసురుని చంపించెను. దివోదాసరాజు కొరకు శంబరుడను అసురుని జంపెను. శంబరుడు కొండలపై కోటలను గట్టి దివోదాసరాజ్యమును పాడుచేయుచుండెను. దివోదాసుని కులగురు వగు భరద్వాజ ఋషి ప్రార్థింపగ ఇంద్రుడు ప్రత్యక్షమై శంబరుని కోటలను పడగొట్టి, ఆయసురుని జంపి, అతని భాగ్యమంతయు ఇంద్రుడు దివోదాసున కొసగెను. మరియు, దివోదాసుని కొరకే కరంజ, పర్ణయ యను అసురులను కూడ ఇంద్రుడు సంహరించెను.

మరియు రిజిస్వుండను రాజుకొరకు ఇంద్రుడు వంగ్రిద, పిప్రు, మృగయ యను అసురుల కోట లనేకములు భూమిచదరముచేసి, ఆ యసురుల రూపుమాపి రిజిస్వుని రక్షించెను. దధీతియను రాజునకై చుమురి, ధుని యను అసురుల కోటలు ధ్వంసముచేసి ఆయసురులను యమపురికి పంపెను.

పూరురాజునకై దాస్యుల కోటలను ఇంద్రుడు పడగొట్టెను. మరల పూరుని వంశజుడగు పురుకుత్సరాజుకొరకు కూడ ఇంద్రుడు దాస్యుల

కోటలను విరుగగొట్టెను. తుజియను రాజును రక్షించు కొరకు ఇంద్రుడు వేతసుతుగ్రయను అసురులను యమ లోకమునకు పంపెను. ఆర్యజాతిని తండ్రివలె ఇట్లు కాపాడిన ఇంద్రదేవుని యారాధనకాలక్రమమున ఆర్యుల సంతతివారు ఉపేక్షించి, ఆమహనీయుడగు దేవుని మరచిరి. ఆదోషముచేతనే ఇటీవల వచ్చిన ఆర్యరాజులు యుద్ధమునందు పరాజితులై పరరాష్ట్ర రాజవశులై, పరరాష్ట్రరాజాజ్ఞకు లోబడినవారై మెలగవలసివచ్చె. ఇంద్రుని ఆరాధించిన ఈదురవస్థ తప్పకపోవును.

3. సోమదేవుడు

ఋగ్వేదఋషు లందరును సోముని కొనియాడి సూక్తంబుల వనించిరి. సోమదేవుడు చంద్రమండలాధి పతి. సోముడే సస్యముల కధిపతి. సోమరసము నొసగు లతకును "సోమ"మనియే పేరిడిరి. వృక్షజాతిలో సోమ రసము నొసగులతయే వృక్షరాజ మని తలచుచుండిరి. చంద్రమండలాధిపతికిని, వృక్షజాతికి రాజుగ నెన్న బడిన సోమలతకును "సోమ" మను ఏకనామధేయ ముండుటచేత వేదఋషులు సూక్తంబులందు చంద్ర మండలాధిపతికిని, సోమలతకును అభేదంబుగ స్తోత్రంబు చేయుచుండిరి. ఈవిషయము తొమ్మిదవమండల మగు "సోమపవమాన" మండలమందు చక్కగ తెలియు చున్నది. నూటపదునాలుగు సోమపవమాన సూక్తంబులు కానబడుచున్నవి. ఆయురారోగ్యమును, ధనము, ధాన్య మును, సంతతియు, కీర్తియు నొసంగుదేవు డని సోమదే వుని ఋగ్వేదము తెలుపుచున్నది. సోమదేవుడు అన్న మున కధిపతి యగుటచే సోమదేవుని భజించినవారికి అక్షయముగ అన్నము లభించును.

౪. ద్యావా పృథివి

ఆకసమునకును, భూమండలమునకును ద్యావా పృథివిదేవతలు అధిపతులై యున్నారు. ఈ దేవతలు భార్యాభర్తలు. పృథివి, భూదేవి, భార్య; ద్యౌసను దేవుడు ఆకసమున కధిపతి; భర్త. ఈ దేవ దంపతులు దేవతల కందరికి మాతాపితలని ఋగ్వేదము తెలుపు చున్నది. ఆయురారోగ్య సంపదలకొరకును, అన్నము జ్ఞానముకొరకును ఈదేవతలను ఋషులు ఆరాధించు చుండిరి. ఈదేవతలు మిక్కిలి దయార్ద్ర మనస్కులని కొనియాడియున్నారు.

౫. విష్ణువు

విష్ణువే జగత్కర్తయనియును, జగత్తును మూడం తస్థులుగ విభజించిన దేవుడనియును, ముల్లోకములను కొలచినవాడనియును, ముల్లోకముల కధిపతియనియును ఋగ్వేదము విష్ణువుగురించి తెలిపియున్నది. మరియు, శాశ్వతమగు ఉత్తమలోకనాయకుడు విష్ణువే యనికూడ ఋగ్వేదము తెలుపుచున్నది. వేదఋషులు శాశ్వతమగు విష్ణులోకమును పొంది అందు శాశ్వతానందపదమును అనుభవింపకోరుచుండురు. ఈ ఋగ్వేదము ననుసరించి యే "తద్విష్ణోః పరమపదం" అని ఉపనిషత్తులు చెప్పు చున్నవి.

విష్ణువును గురించి ఏడు సూక్తములు కానబడు చున్నవి.

౬. సవితృ

సూర్యమండలమం దాసీనుడై కొలువుతీరియున్న విష్ణువే సవితృదేవు డని ఋగ్వేదము తెలుపుచున్నది. విష్ణువును వర్ణించిన గుణములనే సవితృనందు కూడ ఋగ్వేదము ఆరోపించుచున్నది. భూమియం దుండు జీవరాసులకు సూర్యమండలమం దున్న సవితృదేవుడే ప్రాణము, బలము, శక్తి నొసంగు దేవుడని ఋగ్వేదము తెలుపుచున్నది. సవితృదేవుడే దేవతల కధిపతియనియు, దేవతలందరు సవితృని ఆజ్ఞకులోబడి వర్తింతురనియు ఋగ్వేదము స్పష్టముగ తెలుపుచున్నది. ఇప్పుడు మన హిందూదేశమందు ద్విజులు ప్రతిదినము పఠించుగాయత్రి మంత్రము సవితృదేవునిగురించిన స్తోత్రమేను. సవితృ దేవుని గురించి పది సూక్తంబులు కానబడు చున్నవి.

౭. వాయుదేవుడు

ఋగ్వేదము వాయుదేవుని మిక్కిలి గొప్పదేవు నిగ కొనియాడి యున్నది. దేవతలందరిలో వాయు

దేవుడు ప్రథముడనియును, ఆయురారోగ్యములను, ధనమును అమితముగ నిచ్చుదేవుడనియును వాయుదేవుని ఋగ్వేదము కొనియాడుచున్నది. అమృతము నొసంగు శబరదుఘయను కామధేనువు వాయుదేవునివద్దనే యున్నది. వాయుదేవుడు భక్తులను ఈ భూలోకమందును, పరలోకములందును రక్షించు దేవుడని ఋగ్వేదము తెలుపుచున్నది.

ఈఋగ్వేదము ననుసరించియే వాయుదేవుడు పంచవాయురూపమున మన శరీరము కాపాడుచున్నాడని ఉపనిషత్తులు తెలుపుచున్నవి.

వాయుదేవునిగురించి పదమూడు సూక్తంబులు ఋగ్వేదంబున కానబడుచున్నవి.

౮. ఆదిత్యులు

కొందరు దేవతలు ఆదిత్యు లనబడుదురు. ఆదిత్యు లనగా అదితిపుత్రులని యర్థము. అదితిదేవి భర్త దక్షుడు. ఋగ్వేదమునందు ఆదిత్యులని ఏడు లేక ఎనిమిది దేవతలపేర్లు తెలియుచున్నవి. మిత్ర, వరుణ, అర్యమణ యను దేవతలు ఆదిత్యులని ఋగ్వేదము పలు సూక్తంబుల చెప్పుచున్నది. మరియు అంశ, భగ, పూష, దక్ష అనికూడ అక్కడక్కడ కానబడుచున్నది. ఈ ఆదిత్యులలో మొదట నుదాహరించిన ముమ్వురు దేవతలనే ఋగ్వేదము విశేషముగ కొనియాడియున్నది.

మిత్రుడు భక్తులయందు మిత్రభావము కలిగి రక్షించువాడని ఋగ్వేదము తెలుపుచున్నది.

వరుణుడు దేవరాజనియు, ధర్మనియామకుడనియు, పాపులను శిక్షించుదేవు డనియు, ప్రార్థించువారలకు పాపము తొలగించి రక్షించువా డనియు ఋగ్వేదము చెప్పుచున్నది. అర్యమణుడు ప్రాతఃకాలమునకు అధిపతిదేవత. భజించువారలకు అధికముగ లాభము నొసంగు దేవుడు.

౯. పూష

పూష యను దేవుడు ఆదిత్యులలో చేరిన దేవతయైనను, వేదఋషులు ఈదేవుని విశేషభక్తితో ఆరాధించుచుండిరి. ఈదేవుడు మార్గంబులను ప్రయాణస్థులను పశ్వాజీవులను, పశువులమేతయగు బీడుభూములను కాపాడుదేవుడు. భజించువారలకు దండిగ అన్నమొసగి పుష్టిని కలిగించు దేవుడు. పూష మేషవాహనుడు దక్ష, భగ, అంశ, మార్తాండులు కూడ ఆదిత్యులలో చేరిన దేవతలేను.

౧౦. బృహస్పతి

ఈదేవుని బ్రహ్మణస్పతియనికూడ నామాంతరముతో పిలుచుచుండిరి. ఋగ్వేదమునందు బృహస్పతి యని ఎరుంగబడు దేవుడే పురాణములందు బ్రహ్మ లేక చతుర్ముఖ బ్రహ్మయని ఎరుంగబడుచుండెను. బృహస్పతిదేవుని రాణి సూనృతాదేవి. బృహస్పతి ఇతర దేవతలకును, వేదమునకును తండ్రి యని ఋషులు కొనియాడుచుండిరి. బృహస్పతి భక్తులకు అన్నము, ధనము, ఉత్తమజ్ఞానము నొసంగుదేవుడనియు, ధర్మముగ చరించువారలకు రక్షకుడనియు ఋగ్వేదము తెలుపుచున్నయది.

బృహస్పతిని గురించి తొమ్మిది పూర్ణసూక్తములును, పదునొకండు సూక్తములలో కొన్ని ఋక్కులును వ్రాయుచ్చుచున్నవి.

౧౧. రుద్రుడు

ఉత్తమఔషధములకు అధిపతిదేవుడు రుద్రుడని ఋగ్వేదము తెలుపుచున్నది. దేవవైద్యుడు. మిక్కిలి బలిష్ఠుండగు దేవుడు. భక్తులకు ఆయురారోగ్యంబులును, బలమును, సుఖసంతోషంబులను రుద్రదేవుం డొసంగునని ఋగ్వేదము కొనియాడి యున్నది. రుద్రుడు రౌద్రుడుగ నుండుదేవు డగుటచే శాంతుడుగ నుండ రుద్రుని ప్రార్థించుచుండిరి.

రుద్రదేవుని రాణి రోదసిదేవి. రుద్రుడు పృశ్ని యను దేవినికూడ భార్యగ పొందియుండెను. పృశ్నిదేవి గర్భసంజాతులే మరుత్తులు.

ఋగ్వేదమునందు మూడు రుద్రసూక్తములు కానబడుచున్నవి.

౧౨. మరుత్తులు

మరుత్తులు నలువది తొమ్మండ్రు దేవతలు. ఎల్లప్పుడు ఏకసంఘముగనే యుందురు. ఈదేవతలు రుద్రదేవుని పుత్రులు. పృశ్నిదేవి మరుత్తుల తల్లి. ఒకానొక సూక్తమందు మరుత్తులు వాయుదేవుని పుత్రు లనికూడ చెప్పబడియున్నది. ఈ దేవతలు తుపానులకు అధిపతులు. ఆరోగ్యము నొసగు దేవతలు. ఇంద్రుని మిత్రులు. భక్తుల నెల్లప్పుడు కాపాడు దేవతలు. భక్తులకు బలమును, బలిష్ఠులగు పుత్రులను, విశేషధనంబును ఒసంగు దేవత లని మరుత్తులు కొనియాడబడియున్నారు. లేళ్లు మరుత్తుల వాహనములు.

౧౩. సూర్యుడు

సూర్యమండలమున కధిపతి సూర్యుడు. ఋగ్వేదమునందు సూర్యుడు రోగనివారకుడనియును, కష్టంబులను, పరాభవంబులును తొలగించువాడనియును చెప్పబడియున్నది. యుద్ధకాలమందు సూర్యుని వేడిన జయము కలుగజేయును. ఐశ్వర్యమును కూడ నొసంగు దేవుడు. పదిమూడు సూక్తంబులలో సూర్యుడు స్తుతింపబడియున్నాడు.

౧౪. వైవస్వుడు (?)

ప్రాతఃకాలమందు సూర్యమండలమం దుండు దేవుడు వైవస్వడని ప్రార్థించుచుండిరి. ఈవైవస్వుడే యముని పిత. అశ్వినులుకూడ వైవస్వుని పుత్రులేను.

౧౫. యముడు

యముడు వైవస్వుని కుమారుడు. పితృలోకనాయకుడు. పాపపుణ్యంబులను విచారించి పాపులను శిక్షించు దేవుడు. పుణ్యాత్ములను పుణ్యలోకంబులకు పంపును.

౧౬. అశ్వినులు

ఈదేవతలు కవలలు; వైవస్వుని పుత్రులు, యముని తమ్ములు. వీరెల్లప్పుడు ఏకముగనే యుందురు. వీరలు మిక్కిలి రూపవంతులు. సూర్యుని పుత్రి యగు సూర్యాదేవిని, అశ్విను లిరువురు వివాహమాడి, ఆ సూర్యాదేవినికూడ తమ రథంబున నెక్కించుకొనిపోవుచుందురు. అశ్వినులు భక్తులయందు అత్యంతప్రీతి గలవారు. భక్తులకు సంభవించు కీడులనెల్ల తొలగించుచు, వారలు కోరిన కోరికలెల్ల నెరవేర్చుచుందురు. వేదఋషులెల్లరును కష్టకాలమందు అశ్వినులనే ప్రార్థించుచుండిరి. ధనధాన్యంబులును, ఆయురారోగ్యంబులును, అశ్వినులు భక్తుల కొసంగుచుండిరి. ఈ దేవతలు చేసిన అనే కోపకారంబులను ఋషులు అనేకసూక్తంబులంగు తెలుపుచు అశ్వినులను స్తోత్రముచేసి యున్నారు. భుజ్యు, కర్కండు, అత్రి, పురుకుత్సుడు, వసిష్ఠుడు, స్రుతార్యుడు, దీర్ఘతముడు, దీర్ఘశ్రవసుడు, కాక్షీవానుడు, అంతకుడు, వయ్య, సుచంతి, దివోదాసాది-అనేక రాజులకు, ఇంక అనేకులకు ప్రత్యక్షమై అశ్వినులు వారివారి కష్టంబుల తొలగించి, వారివారి కోరికల నొసంగి రక్షించుచుండిరి. ఎల్లరు ఋషులును అశ్వినుల నారాధించి, వారివలన మేలును పొందియే యున్నారు. ఈ దేవతలు చేసిన యుపకారంబుల నెల్ల తెలుప ఇక్కడ నవకాశము లేనందున ఇంతటితో ఈవిషయము ముగింపబడుచున్నది.

౧౭. మరికొందరు

మరికొందరు దేవతలనుకూడ ఋగ్వేదము తెలుపుచున్నది. పర్జన్యుడు ఇంద్రుని తమ్ముడు; వర్షముల కధిపతి దేవత.

త్వష్ట దేవశిల్పి. బృహద్దివాదేవి త్వష్టదేవుని దేవి. భారతిదేవి త్వష్ట కూతురు. వాయుదేవుడు త్వష్ట అల్లుడు. ఈదేవుడు గర్భమందుండు పిండమును కాపాడును.

అహిబుధ్న్యు యను దేవుడు సముద్రంబున నుండు దేవత. వనస్పతి దేవత వృక్షజాతిని కాపాడు దేవత.

పర్వతయను దేవుడు పర్వతముల కధిపతి.

(సశేషము.)

లాంఛనములు

మల్లాది రామకృష్ణశాస్త్రి

౧. ప్రియావిరహాకవి :

(అసలు పేరు సాహసాంకుడని సదుక్తికర్ణామృతమువలన తెలుస్తూఉన్నది. చక్రవాకవిరహవర్ణనమున ఈ లాంఛనము అమరిఉండవచ్చునని తోచుచున్నది.)

దీనం రౌతి నిరీక్ష్య తత్ర సవితు
ర్బింబం సముత్కో ముహు
శ్చంచ్వా మార్ష్టి పురఃస్థితాం సహచరీం
దుఃఖేన మందోద్యమామ్,
అస్తం యాస్యతి భాస్కరోఽయ ముదయా
దిత్యాకుల శ్చేతసా
చక్రాహ్వో నసుఖం దివాపి లభతే
ధి గ్దుఃఖితాన్ కామినః.
పక్షౌ వ్యుత్క్షిపతి క్షితౌ నిపతతి
క్రోడం నభో రుల్లిఖ
త్యుద్బాష్పేణచ చక్షుషా సహచరీం
ధ్యాయ న్ముహు ర్వీక్షతే,
చక్రాహ్వో దివసావసానసమయే
తత్తత్కరో త్యున్మనా
యేనాలోహిత మండలోఽపి
కృపయా నాస్తం రవి ర్గచ్ఛతి.
(సుభాషితావళి ౧౯౨౦,౨౧)

౨. వృద్ధి (వృద్ధకవి ?)

నాలేనేవ స్థిత్వా
పాదేనైకేన కుంచితగ్రీవమ్,
జనయతి కుముదభ్రాంతిం
వృద్ధబకో బాలమత్స్యానామ్.
(శార్ఙ్గధరపద్ధతి ౯౯౯)

(ఈ పద్యము సుభాషితావళిలోకూడ ఉదహరింపబడినది. 'వృద్ధబకీ' అని ఆఫ్రేట్ పండితుని పాఠము:—ఉత్తరార్ధాన్ని చాలావ్యాకరణగ్రంథములు ఉపయోగించుకున్నవి:— సంక్షిప్తసారం vii-౭౨; దుర్ఘటవృత్తి ii-౧-౬౫; శబ్దకౌస్తుభం, పే. ౬౨౩;— కాని అన్నిటిలోనూ 'ధూర్తబకః' అన్న పాఠము కనబడుతూన్నది :

3. జఘనస్థలీఘటకుడు (అర్గతాచార్యుడు)

వపు రనుపమం నాభేరూర్ధ్వం విధాయ మృగీదృశో
లలితలలితై రంగన్యాసైః పురా రభసాదివ,
తదను సహసా ఖిన్నేనేవ ప్రజాపతినా భృశం
పృథులపృథులా స్థూలస్థూలా కృతా జఘనస్థలీ.

(నమిసాధువు, రుద్రటకావ్యాలంకారటీకలో ఈపద్యాన్ని ఉదాహరించినాడు. XI-౭.)

౪. రుదతీపండితుడు.

విశ్రాంతో దివస స్తటీ మయ మట
త్యస్తాచల స్యాంశుమాన్
సంప్ర త్యంకురితాంధకారపటలైః
లంబాలకా ద్యౌ రభూత్,
ఏ హ్యా స్తర్విశ వేశ్మనః శశిముఖి
ద్వారస్థలీతోరణ
స్తంభాలంబితబాహువల్లి రుదతీ
కిం త్వం పథః పశ్యసి.

(నద్యృతశ్చ (పా. ౫-౪-౧౫౩) అన్న సూత్రాన్ని అనుసరించి విధిగా కప్రత్యయము చేరి–స్తంభాలంబితబాహువల్లీకే–కావాలిసింది. కాని – సమాసాంతవిధి రనిత్యః– అనేపరిభాష ఆసరాతో సరిపోతూంది అని శ్రీమతి మాలతీసేన్, ఎం. ఎ. అభిప్రాయం. ద్వారస్థలీతోరణ రెండుమాటలకీ అర్థం సమానమే. మరి, ఈ సమాసవిధానాన్ని ఏలా సమర్థించాలో ?)

౫. నేత్రత్రిభాగయశస్స్వామి

వ్రీడాయోగా న్నతవదనయా సన్నిపాతే గురుణాం
బద్ధోత్కంపం స్తనకలశయో ర్మన్యు మంతర్నియమ్య,

త్విష్ణేష్యుక్తం కిమివ నతయా యత్ సముత్సృజ్య బాష్పం
మయ్యాసక్తశ్చకితహరిణీహారినేత్రత్రిభాగః

౬. చంద్ర (హిమకరకర) కవి

జలధర జలభరసకరై
రపహర పరితాప ముద్ధుతం జగతః,
నోచే దపసర దూరం
హిమకరకర దర్శనం వితర.

౭. కపోలకవి

ద్విధా విధాయ శీతాంశుం
కపోలౌ కృతవాన్ విధిః
తస్యాః తద్రసనిష్యంద
బిందవో రదనావళీ.

౮. కర్ణోత్పలుడు

అంసాకృష్టదుకూలయా సరభసం
గూఢో భుజాభ్యాం స్తనా
వాకృష్టే జఘనాంశుకే కృత మథః
సంసక్త మూరుద్వయమ్,
నాభీమూలనిబద్ధచక్షుషి తయా
వ్రీడానతాంగ్యా ప్రియే
దీపః ఫూత్కృతివాతవేపితశిఖః
కర్ణోత్పలే నాహతః.

౯. అపిదేవుడు

క్వచిదవ రవి ర్గాఢ్యచ్ఛేది క్వచిత్ ప్రచురాచిర
ద్యుతిరివ చమత్కారి క్వాపి క్షపాకరవ న్మృదు,
శిఖివ దనృజు క్వాపి క్వాపి ప్రదీపవ దుజ్జ్వలం
విజయి కిమపి జ్యోతిః సారస్వతం త దుపాస్మహే.

౧౦, నవకరకవి (నవీన ?)

నిరానందాః కౌందే మధుని పరిభుక్తోజ్ఝితరసే
వనే వ్యంభోజానా మనికృతసుఖేషు ప్రతిహతాః,
ఇదానీం చూతానాం ముకుళమధుషు ప్రేమసరసా
నవీనే వ్యాహూతం దధతి పరిగాఢం మధులిహః.

౧౧. పికనికరకవి

వసంతాగ్నౌ మగ్నా చిరవిరహరుగ్ణా సహచరీ
యది ప్రాణాన్ ముంచే త్తదిహ వధభాగీ భవతు కః
కయోవా స్నేహోవా కుసుమసమయో వేతి విమృశ
స్తుహీతి ప్రవ్యక్తం పికనికర ఝుంకార మశృణోత్.

౧౨. భవభీతుడు

మహాశయ్యా భూమి ర్మసృణ ముపధానం భుజలతా
వితానం చాకాశం వ్యజన మనుకూలోఽయ మనిలః,
స్ఫురద్దీప శ్చంద్రః సురభివనితాసంగముదితః
సుఖం శాంతః శేతే ననుచ భవభీతో నృపఇవ.

౧౩. భేరీభ్రమరకవి

రంభోరు క్షిప లోచనార్ధ మభితో
బాణాన్ వృధా మన్మథః
సంధత్తాం ధను రుజ్ఝతు క్షణ మితో
భ్రూవల్లి ముల్లాసయ,
కిం చాంతర్నిహితానురాగమధురా
మవ్యక్తవర్ణక్రమాం
ముగ్ధే వాచ ముదీరయాస్తు జగతో
వీణాసు భేరీభ్రమః.
(సదుక్తికర్ణామృతం ౨-౪౯-౧)

౧౪. మలయజకవి

క్వచ మలయజతటీజన్మస్థానం క్వ తేచ వనేచరాః
క్వఖలు పరశుచ్ఛేదః క్వాసౌ దిగంతరసంగతిః,
క్వచ ఖరశిలాపట్టే ఘృష్టిః క్వ పంకసరూపతా
మలయజసఖే మాగాః ఖేదం గుణా స్తవ వైరిణః.

౧౫. వాగీశాచార్యుడు :

అతంత్రీ వ్యాగ్వీణా స్తనయుగళముగ్రీవ కలశా
వనబ్జం దృష్ట్యేలోత్పలదళ మపత్రోరుకదళీ,
అకాండా దోర్వల్లీ వదన మకలంకః శశధర
స్తదస్యా స్తారుణ్యం భువనవిపరీతం ఘటయతి.

౧౬. మార్జారకవి

ప్రత్యూషే గురుసన్నిధౌ గృహశుకే
తత్ర ప్రహోజల్పితమ్
ప్రస్తోతుం పరిహాసకారిణి పదై
రర్ధోదితై రుద్యతే,
క్రీడాశారికయా నిలీయ నిభృతం
త్రాతుం భయార్తా వధూం
ప్రారబ్ధః సహసైవ సంభ్రమకరో
మార్జారగర్జారవః.

౧౭. లోపాముద్రకవి

తావద్వేలావిషమసలిలావర్తనాభీనికుంజ
క్రోడాభ్రామ్యన్మకరనిఖిరిగ్రావరౌద్రః సముద్రః,
దృష్టో యావన్నఖిలు చులుకీభూతనిష్పందమూర్తిః
లోపాముద్రాసహచరకరస్య స్తికోత్సంగవర్తీ.

౧౮. ప్రియముఖ్యుడు

(పద్యగతమైన భావానికి అనుగుణ్యంగా ఈ పేరు వచ్చిఉంటుందని ప్రొ. వేనిస్ అభిప్రాయము).

ఛాయా మంభసి విప్రయోగకృపణః
స్వాం మన్యమానా ప్రియాం
చక్రాహ్వో వదనాత్ బిసాంకుర మభి
ప్రేర్యానదేఽస్యా స్తతః,
దృష్ట్వాం ప్లుత మేత యేరితమితి
ప్రీత స్తమే వాదశ
ద్వ్యాయూఢః పరమార్థఏవ సుతరాం
లోకః సుఖీ నేతరః.

౧౯. నీలకవి

మంచం నిధేహి చరణౌ పరిధేహి నీలం
వాసః పిధేహి వలయావలిమంచలేన,
మాజల్ప సాహసిని శారదచంద్రకాంత
దంతాంశవ స్తవ తమాంసి సమాపయంతి.

[భారతి, శ్రీముఖశ్రావణసంచికలో కొందరు మహాకవుల లాంఛనములను, వానికి సంబంధించిన పద్యములను ప్రకటించుటకు వీలయినది. పరిశిష్టప్రకరణమున, తరువాత లభించిన పద్యములను ప్రకటిస్తూ ఉన్నాను. పైన ఉదహరించిన కవులను కొందరిని గూర్చి, శ్రీమతి మాలతిసేన్ ఎం. ఎ. (కలకత్తా) నాకు తెలియజేసినందున కృతజ్ఞుణ్ణి.

ఘనశ్యాముడు (దశకుమారచరితటీకలో) దండికి, ఆ అభిధానం-లాంఛనం - పూర్వపీఠికాప్రారంభమందున్న 'బ్రహ్మాండః ఛత్రదండః...' అన్న పద్యంవలన వచ్చిఉంటుందని అభిప్రాయపడినాడు. కాని అసలు పేరేమిటో చెప్పలేదు.

భవభూతితలస్పర్శినివ్యాఖ్యలో వీరరాఘవుడు 'కులాచలేంద్రాదపి కోటిసారః -' అన్న కోటిసారకవి పద్యభాగాన్ని ఉదాహరించినాడు. పద్యమంతా ఎక్కడా లభించలేదు.]

ఆంధ్ర క్రియా విశేషములు

వ్యాకరణ విద్యాప్రవీణ, ఆకెళ్ల శేషాద్రి

తెనుఁగుభాషలో వండుచున్నాఁడు మొదలగు నవి వర్తమానార్థకములు. వండఁగలఁడు మొదలగునవి భవిష్యదర్థకములు.

అందు వండుచున్నాఁడు మొదలగు వర్తమానార్థకరూపములు చిన్నయసూరిబాలవ్యాకరణమునుబట్టి యీక్రిందఁ జెప్పఁబోవు రెండురీతులుగా నేర్పడుచున్నవి.

౧. వండుధాతువునకంటె "వర్తమానంబున లట్టగు" (బాలవ్యా. క్రియా. పరి. ౨. సూ.) అను సూత్రముచే లట్టు వచ్చును. 'ఉదంతంబునకు లట్టు పరంబగునపు డున్నానుబంధం బగు' (క్రి. ప. ౧౩.) అనుసూత్రముచే నున్నానుబంధము రాఁగా 'వండు + ఉన్న + లట్' అని యుండును. 'ఉన్నశబ్దంబు పరంబగునపుడు చువర్ణకం బగు' (క్రి. ప. ౧౪) అనుసూత్రముచే ధాతువునకు 'చు' వర్ణకమును, 'ఉత్తున కచ్చు పరంబగునపుడు సంధి యగు' (సంధి. ప. ౧) అను సూత్రముచే 'చు' వర్ణకోన్నానుబంధముల యుకారములకు సంధియు రాఁగా 'వండుచున్న + లట్' అని యగును. లట్టుయొక్క స్థానంబున 'లకారంబునకు డుజ్ రువురునుమ్ముఙ్గు' (క్రి. ప. ౮) అనుసూత్రముచే నాలుప్రత్యయములును వచ్చును. 'అందు వరుసను రెండేసి ప్రథమమధ్యమోత్తమంబు లనంబడు' (క్రి. ప. ౯), 'వానిలో రుములు బహువచనంబులు పెఱ లేక వచనంబులు' (క్రి. ప. ౧౦) అను రెండుసూత్రముల సహాయముచే యుష్మదస్మదతిరిక్త నామార్థంబున 'నామయుష్మదస్మదర్థంబులందుం బ్రథమ మధ్యమోత్తమంబు లగు' (క్రి. ౧౧) అనుసూత్రముచేఁ బ్రథమపురుషైకవచన మగు 'డుజ్' వచ్చును. (ఇట సంస్కృతవ్యాకరణమర్యాదచే జకారంబున కిత్సంజ్ఞాలోపంబులు వచ్చును.) ఇప్పుడు 'వండుచున్న + డు' అని యుండఁగా 'ద్వితీయంబగు డుజ్జు పరంబగునపు డున్నానుబంధంబునకు దీర్ఘంబగు' (క్రి. ప. ౧౫) అనుసూత్రముచే దీర్ఘమును 'జిత్తు బిందుపూర్వకం బగు' (తత్స. ప. ౯) అనుసూత్రముచే నర్ధబిందువును రాఁగా 'వండుచున్నాఁడు' అను రూపము సిద్ధమగును. ఇట్లే 'వారు వండుచున్నారు, నీవు వండుచున్నావు, మీరు వండుచున్నారు, నేను వండుచున్నాను, మేము వండుచున్నాము' అనురూపములకును బ్రక్రియఁజేయవచ్చును. మఱియుఁ బ్రథమపురుషమునందు 'అమహదర్థమునందు డుజ్ రులకు దువులగు నున్నానుబంధంబుమీఁద దివియగు' (క్రి. ప. ౧౨) అనుసూత్రముచే నమహదర్థమున 'అది వండుచున్నది, అవి వండుచున్నవి, ఆమె వండుచున్నది' (ద్వితీయం బనుటచే నున్నానుబంధమునకు దీర్ఘము లేదు.) అనియు, మహత్యర్థబహువచనమందు మాత్రము 'సర్వనామక్రియాపదంబుల బహువచనంబు మహత్తునకుంబోలె మహతి కగు' (ఆచ్ఛి. ప. ౨౬.) అనుసూత్రముచే 'రు' వర్ణకము రాఁగా, 'ఆస్త్రీలు వండుచున్నారు' అనియు నగును.

౨. ఉండుధాతువుకంటె వర్తమానార్థలకారమును, డుజాదేశోన్నానుబంధదీర్ఘములును రాఁగా 'ఉండు + ఉన్నాఁడు' అని యుండఁగా 'ఉన్నశబ్దంబు పరంబగునపు డుండుధాతువునకు లోపం బగు' (క్రి. ప. ౫౬.) అనుసూత్రముచే నుండునకు లోపంబును రాఁగా 'ఉన్నాఁడు' మొదలగు రూపములు సిద్ధించును.

వండుధాతువుకంటె వర్తమానార్థంబున 'చువర్ణకంబు ద్రుతాంతంబు క్రియాన్వయంబున శత్రర్థంబునం దగు' (క్రి. ప. ౪౩.) అనుసూత్రముచే 'చు' వర్ణకము రాఁగా 'వండుచున్' అని యగు నసమాపక క్రియతోఁ బైఁజెప్పిన 'ఉన్నాఁడు' మొదలయిన ఉపం

తములగు నుండుధాతువులను జేర్పఁగా 'వండుచున్ + ఉన్నాఁడు' అని యున్నప్పుడు 'ప్రథమేతరవిభక్తి శత్రర్థచువర్ణములందున్న యుకారమునకు సంధి వైకల్పికముగా నగును' (సంధి. ప. ౨.) అనుసూత్రముచే 'వాఁడు వండుచున్నాఁడు, వాఁడు వండుచునున్నాఁడు' అని రెండురూపము లగును. ఇట్లే 'వారు వండుచున్నారు, వారు వండుచునున్నారు' మొదలగునవి రెండేసి యగును.

పైనఁజెప్పినరీతులలో నేవిధముగానైనను, 'వండుచున్నాఁడు' మొదలగు రూపము లేర్పడుచున్నవి. అందులో మొదటివి లడంతములగు వండుధాతువులు. తక్కినవి శత్రంతములగు వండుధాతువులతో లడంతములగు నుండుధాతువులను జేర్పఁగా నేర్పడిన రూపములు. ఈశబ్దముల నిట్లు సాధించుటలో భేద మున్నను నర్థములోమాత్రము భేద మించుకైనను గానరాదు 'రాముఁడన్నము వండుచున్నాఁడు' అన్నను, 'రాముఁ డన్నము వండుచున్ ఉన్నాఁడు' అన్నను నర్థభేదము గాన్పించుటలేదుగదా!

కాఁగా మన మిచట గమనింపవలసిన విషయ మొక్కటి కలదు. 'వండుచున్, దినుచున్నాఁడు' మొదలగు రూపములకొఱకు శత్రర్థమున 'చు' వర్ణకమును, 'వాఁడు పొలములో నున్నాఁడు' మొదలగు రూపములకొఱకు లడంతములగు నుండుధాతువులును ప్రక్రియచేయుట యావశ్యక మైయుండఁగా శత్రంతమును, నుండుధాతుజన్యసమాపకక్రియయును జేర్పఁగా 'వండుచున్నాఁడు, వండుచునున్నాఁడు' మొదలగు రూపము లేర్పడుచుండుటచే నట్టిరూపములకొఱకై అనేకములగు వండుమొదలగు ధాతువుల ప్రక్రియ యనవసరము. అనఁగా 'ఉదంతంబునకు లట్టు పరంబగునపు డున్నానుబంధం బగు' (క్రి. ప. ౧౩.) 'ఉన్నశబ్దంబు పరంబగునపుడు చువర్ణకం బగు (క్రి. ప. ౧౪.) అనునున్నానుబంధచువర్ణకవిధాయకసూత్రములు చెప్పకపోయినను నష్టములేదు.

భాషాప్రపంచమందలి పదజాలమునంతటిని సాధింపయత్నించు వైయాకరణుల కెంతలాఘవమున్న నంత మేలుకదా! "ఏకమాత్రాలాఘవం పుత్రోత్సవం మన్యన్తే వైయాకరణాః." అట్టిచో నీ యనావశ్యకములగు రెండుసూత్రములను, నింతప్రక్రియను వైయాకరణు లేల తగ్గింపఁగూడదు?

ఉన్నానుబంధవిధియే లేనిచో 'ఉన్నాఁడు' మొదలగు రూపము లెట్లేర్పడునని శంకింపనవసరము లేదు. ఎట్లన, మన మిదివఱకు నుండుధాతువున కున్నానుబంధము చేసికొని, క్రియాపరిచ్ఛేదములోని ౫౬-వ సూత్రముచే నుండుధాతువునకు లోపముచేసికొని 'ఉన్నాఁడు' మొదలగు రూపములను సాధించుకొనుచున్నాము. ఇప్పుడు (ఉన్నానుబంధవిధి లేనప్పుడు ఉండుధాతువునకే యున్నాదేశము విధించుకొందము).

ఇట్లే వండఁగలఁడు మొదలగు భవిష్యదర్థకములు కూడ రెండురకములుగా నేర్పడుచున్నవి.

౧. వండుధాతువుకంటె 'భావిని లృట్టగు' (క్రి. ప. ౮.) అనుసూత్రముచే లృట్టును, ధానిస్థానమున డుజాములును, లృట్టు పరమగుచుండఁగా 'కలజ్యనుబంధంబు లృట్టు పరంబగునపు డగు' (క్రి. ప ౧౯.) అనుసూత్రముచే 'కలానుబంధము' ను, కలానుబంధము జిత్తగుటచే 'జిత్తు పరంబగునపు డుత్వంబున కత్వంబగు' (క్రి ప. ౨౦.) అనుసూత్రముచే ధాతూకారమున కత్వంబును, 'కలజేపదుజులు పరంబులగునపుడు నుగాగమం బగు' (క్రి. ప. ౨౧.) అనుసూత్రముచే ధాతువునకు నుగాగమంబును, దానికి ద్రుతత్వప్రయుక్తబిందుసంశ్లేషములును రాఁగా 'వండఁగలఁడు, వండంగలఁడు, వండన్‌గలఁడు' మొదలగు రూపములు సిద్ధించుచున్నవి.

౨. 'కలుగున క్త్వర్థంబునందు లట్టు పరంబగునపుడు కలయగు' (క్రి. ప. ౧౦౪.) అనుసూత్రముచే 'కలుగు' ధాతువునకు 'కలఁడు' మొదలగు రూపము లగును. అట్టిక్రియలను తుమర్థనుజ్యంతమగు 'వండన్' అను నసమాపకక్రియతోఁ జేర్చినచో ద్రుతకార్యములును రాఁగా 'వండఁగలఁడు' మొదలగు రూపము లేర్పడఁగలవు.

ఈవిధముగా రెండుపదములచే నేర్పడిన 'వండఁగలఁడు' మొదలగు శబ్దములకును, ఌడంతములకును స్వరూపములో భేదములేదు. అర్థములోఁగూడ భేదము కాన్పించుటలేదు. వండన్ = వండుటకు, కలఁడు = ఉన్నాఁడు. అనఁగా నీతఁడు వండుటకై యున్నాఁడు, వండఁబోవునని యర్థము.

ఇట్లే 'రానున్న రాత్రి, రాఁగల రాత్రి; వికసింపనున్న పుష్పము, వికసింపఁగల పుష్పము; రానున్న సంవత్సరము, రాఁగల సంవత్సరము' అను మొదలగు చోట్ల నర్థభేదము కాన్పించుటలేదు.

పైయుదాహరణములలోఁ గొన్నిచోట్ల నించుక యర్థభేదము సూక్ష్మముగా గోచరించుచున్నను, వాడుకలో నుండు భాషయందలి శబ్దములు నర్థములునుగూడఁ గాలక్రమమున వ్యవహారముచే మారుచుండుట స్వభావసిద్ధమయియుండుటచే నర్థములో నట్టి చిన్నమార్పు కలిగియుండెనని యూహించుట కవకాశముండుటచేతను, రెండురూపములకును స్వరూపములోఁగాని, కాలములోఁగాని భేద మగపడకపోవుటచేతను, నీరూపములు రెండేసిపదములచే నిష్పన్నము లయినవేమోయను నూహకు వీలు నిక్కమన్నది.

మఱియుఁ జింతామణిలో,

శ్లో. "తద్ధర్మవర్తమానా
తీతాగామ్యర్థకాః క్రియా జ్ఞేయాః,
తత్ర ద్వితీయతుర్యౌ
యాతౌ స్తస్సానుబంధకా వేవ.
వసతి రనుబద్ధకః స్యా
ద్యత్ర లడర్థో వివక్షిత స్తత్ర,
అస్తి రనుబద్ధకః స్యా
ద్యత్ర ల్ఌడర్థో వివక్షితో ధాతోః."

అని చెప్పఁబడియున్నది. క్రియలు, 'తద్ధర్మార్థకములు, వర్తమానార్థకములు, అతీతార్థకములు, ఆగామ్యర్థకములు' అని నాలుగురకములనియు, నందు వర్తమానాగామ్యర్థకములు రెండు ననుబంధములతోఁ గూడియే యుండుననియు, వర్తమానార్థమందు ధాతువునకు 'ఉన్నాఁడు' మొదలగు నుండుధాతుజన్యక్రియలును, భవిష్యదర్థమందు 'కలఁడు' మొదలగు కలుగుధాతుజన్యములు ననుబంధము లగుననియుఁ బైశ్లోకముల కర్థము.

ఇచట బాలసరస్వత్యహోబలపండితాదులు కొందఱు 'వసతిః' అనుమాటకు 'ఉన్న' అనుశబ్దమనియు, 'అస్తిః' అనుపదమునకు 'కల' యను శబ్దమనియు వ్యాఖ్యానముచేసియున్నారు. అట్లే చిన్నయసూరికూడ బాలవ్యాకరణమున సూత్రముల నేర్పఱచియున్నాఁడు. కాని యట్లు వ్యాఖ్యానముచేయుట వ్యాకరణసంప్రదాయము కాదు. 'అస్, వస్' ధాతువులకు 'తి' (శ్తిప్) ప్రత్యయమును జేర్చి యుచ్చరించినచో నాయాధాతువని యర్థము వచ్చును. చూడుఁడు,

"ఇక్ శ్తిపౌ ధాతునిర్దేశే" (పాణిని. అష్టాధ్యాయి.) ఇక్, శ్తిప్ అను రెండుప్రత్యయములచేతను ధాతువు నిర్దేశింపఁబడును. అందుచే 'వసతి, అస్తి' శబ్దములకు 'ఉండు, కలుగు' ధాతువులని యర్థమువచ్చును గాని 'ఉన్న, కల' యనుశబ్దములని యర్థము రాదు.

కాఁబట్టి బాలసరస్వత్యాదుల వ్యాఖ్యాన మంగీకరించునెడల 'వసతి, అస్తి' అను శ్తిబంతనిర్దేశముల కనుపపత్తి వాటిల్లును.

ఇంతేకాక 'ఉన్న, కల' శబ్దములే యనుబంధకము లగునెడల నాశబ్దములతరువాత 'లట్, ల్ఌట్' లావశ్యకము లగుటచే లకారములు పరము లగుచుండఁగనే యనుబంధములను విధింపవలెను. అట్లుచేయక లడర్థము (వర్తమానార్థము) ఎచ్చట వివక్షితమగునో, ల్ఌడర్థము (భవిష్యదర్థము) ఎచ్చట వివక్షితమగునోయచ్చట నీయనుబంధకములు వచ్చునని చెప్పుట కేమైన స్వారస్యముండవలెను గదా! కాన వర్తమానార్థమందుఁ బ్రతిధాతువునకు 'ఉండు' ధాతువును, భవిష్యదర్థమందుఁ బ్రతిధాతువునకు 'కలుగు'ధాతువు ననుబంధము లగునని యర్థము చేయవలసి యున్నది. తరువాత "నకేవలా ప్రకృతిః ప్రయోక్తవ్యా, నాఽపి కేవలః ప్రత్యయః" అని పాతంజలమహాభాష్యసమ్మతినిబట్టి కేవలధాతువు లగు నీ యనుబంధములకుఁ బ్రయోగార్హత లేకపోవుటచే

నీధాతువులు లడంతములు కావలెనని వాగనుశాసనుని యాశయమైనట్లు పొడగట్టుచున్నది.

కాఁగా వర్తమానార్థమందు ధాతువునకు 'ఉన్నాఁడు' మొదలగు క్రియలును, భావ్యర్థమందు 'కలఁడు' మొదలగు క్రియలును ననుబంధము లగునని యెఱుంగునది.

చింతామణి ప్రధానముగాఁ దత్సమ పదములను సంస్కరించునదగుటచే దేశ్యక్రియలగు 'ఉన్నాఁడు, కలఁడు' మొదలగు రూపములను సాధింపలేదు. అందుచే స్వవ్యాకరణాసాధ్యములగు క్రియల ననుబంధకములుగా నన్నయభట్టుల చెప్పునని శంకింపఁబనిలేదు.

మఱియు "తత్ర ద్వితీయతుర్యో యాతౌ స్తః సానుబన్ధకావేవ" అను కారికలోని 'ఏవ'శబ్దస్వారస్యముచే "వర్తమానాగామ్యర్థకక్రియ లెల్లప్పుడు ననుబంధసహితములే, యనఁగా 'ఉన్నాఁడు' మొదలగు క్రియలతోఁ గూడినవే యుండును. అంతేకాని ప్రతిధాతువునకు నీ రెండర్థములందును ప్రత్యేకముగా లకారము లుండవలెన్" అని కూడ బోధింపఁబడుచున్నది.

కాని, చింతామణినిబట్టి యీ క్రియలు రెండుపదములనుండి యుత్పన్నము లయినవని గోచరించుటలేదు. అయినను ప్రక్రియాలాఘవమునుబట్టి, యీ రెండుక్రియలును రెండేసిపదములచే నిష్పన్నములైనవని వ్యాకరణములు వ్రాసిన బాగుండెడిది. వేఱువేఱుగా సాధించిన రెండుశబ్దములు కలసి యొకయర్థమును జెప్పుచుండఁగా నట్టియర్థమును బోధించుటకై మఱియొకశబ్ద మేల కావలసి వచ్చెను?

కాన నీక్రియలు రెండేసిపదములచే నేర్పడినవనియు, వానిని సాధించు వైయాకరణు లేకపదములుగా నభిప్రాయపడిరనియు మన మూహింపవచ్చును.

ఇట్లే సంస్కృతవైయాకరణులుకూడ రెండు పదముల నొకపదముగా సంస్కరించిరఁట! సంస్కృతమున ననద్యతనభవిష్యదర్థమందు 'లుట్' అను లకారము కలదు. ఆలకారమున 'కృ' (డుకృఞ్)=కరణే అనుధాతువురూపముల గమనింపుఁడు:

	ఏక వచనము	ద్వివచనము	బహు వచనము
ప్రథమపురుషము	కర్తా	కర్తారౌ	కర్తారః
మధ్యమపురుషము	కర్తాసి	కర్తాస్థః	కర్తాస్థ
ఉత్తమపురుషము	కర్తాస్మి	కర్తాస్వః	కర్తాస్మః

పైరూపములలోఁ మధ్యమోత్తమైకవచనములు 'కర్తా' అనుతృజంతమునకు 'అసి, అస్మి' అను క్రియలు చేర్చినచోఁ నేర్పడినట్లు తెలియుచున్నదికదా! అర్థములోఁగూడ భేదములేదు. కర్తా=చేయఁగలవాఁడవై, అసి = ఉన్నావు, కర్తా = చేయఁగలవాఁడనుగా, అస్మి = ఉన్నాను అని యర్థము. లుడంతమని వైయాకరణులు సాధించినరీతిని భవిష్యదర్థకక్రియయగుటచే 'చేయఁగలవు, చేయఁగలను' అని యర్థము.

ఇట్లే మధ్యమోత్తమద్విబహువచనములలో ద్విబహువచనాంతములగు కర్తృశబ్దములకే 'స్థః, స్థ, స్వః, స్మః' అను 'అస్' ధాతురూపములు చేర్చి మొదట 'కర్తారౌస్థః, కర్తారఃస్థ, కర్తారౌస్వః, కర్తారఃస్మః' అని వాడుచుండిరనియు, నట్టిరూపము లిప్పటికిని వైదికగ్రంథములలో నగపడుచున్నవనియుఁ, గాలక్రమమున భాష మారి, 'కర్తాస్థః, కర్తాస్థ' మొదలగురూపము లేర్పడినవనియుఁ, బ్రథమపురుషములో 'అస్' ధాతువు ననుబంధింపకయే 'కర్తా, కర్తారౌ, కర్తారః' అని కేవల తృజన్తములే వాడుచుండిరనియు, నిట్టికారణములచే సంస్కృతములోని 'లుట్' లకారము భాషాసంప్రదాయము తెలియని వైయాకరణులచే వ్యర్థముగా నుత్పాదితమైనదయి, విచిత్రముగాఁ బ్రక్రియచేయఁబడినదనియు సంస్కృతభాషాశాస్త్రతత్వవేత్తల యభిప్రాయమైయున్నది.

ఇతరము లగు మఱికొన్ని భాషలలోఁగూడ వర్తమానార్థబోధనమునకై శత్రర్థమును, 'అస్తి' క్రియయు వాడఁబడుచున్నవి. చూడుఁడు:

౧. ద్రావిడములో 'ఇరిక్కిరాన్' అనఁగా 'ఉన్నాఁడు' అనియర్థము. ('రామన్ ఇరిక్కిరాన్'= రాముఁ డున్నాఁడు.) 'వందు (కొండు)' అనఁగా

‘వచ్చుచు’ నని యర్థము. (వందుకొండు) తింద్రు కొండు ఇరిక్కిరాన్=వచ్చుచుఁ దినుచున్నాఁడు. ఈరెండుపదములను గలిపినచో ‘వచ్చుచున్నాఁడు’ అని యర్థము వచ్చును. (రామన్ వందుకొండు ఇరిక్కిరాన్ = రాముఁడు వచ్చుచున్నాఁడు.)

౨. ఇట్లే కన్నడములో ‘ఇద్దానే’ అనఁగా ‘ఉన్నాఁడు’ అని యర్థము. (రామన్ ఇద్దానే=రాముఁడున్నాఁడు). ‘అడిగెమాడుత్తా’ అనఁగా ‘వండుచు’ అని యర్థము. (అడిగె మాడుత్తా తిన్నుత్తా ఇద్దానే=వండుచుఁ దినుచున్నాఁడు.) ఈరెండుపదములు కలిసినచో ‘వండుచున్నాఁడు’ అని యర్థము వచ్చును. (రామన్ అడిగె మాడుత్తా ఇద్దానే=రాముఁడు వండుచున్నాఁడు.)

౩. మఱియు నోఢ్రములో ‘ఒఛాంతి’ అనఁగా ‘ఉన్నాఁడు’ అని యర్థము. (రామొ ఒఛాంతి=రాముఁడున్నాఁడు). ‘రంధి’ అనఁగా ‘వండుచు’ నని యర్థము. (రంధి ఖాపు ఒఛాంతి=వండుచుఁ దినుచున్నాఁడు.) ‘రంధో ఛాంతి’ అని రెండుపదములను గలిపినచో ‘వండుచున్నాఁడు’ అని యర్థము.

౪. ఇంగ్లీషులో, ‘Is’ అనఁగా ఉన్నాఁడని యర్థము. (Here is a boy = ఇక్కడ నొకపిల్లవాఁడున్నాఁడు.) ‘Going’ అనఁగా ‘వెళ్లుచు’నని యర్థము. (He fell down, going to the river = వాఁడు నదికి వెళ్లుచుఁ గ్రిందఁబడెను.) ఈ రెండు పదములను గలిపినచో ‘వెళ్లుచున్నాఁడు’ అను నర్థ మిచ్చును. (Rama is going=రాముఁడు వెళ్లుచున్నాఁడు).

౫. ఇట్లే హిందీ భాషలో, ‘है’ అనఁగా ‘ఉన్నాఁడు’ అని యర్థము. (एक लडका है = ఒక పిల్లవాఁడున్నాఁడు). ‘खाता’ అనఁగా ‘తినుచు’ అని యర్థము. (खाता खाता पढता है = తినుచుఁ దినుచుఁ జదువుచున్నాఁడు.) ఈరెండు పదములను గలిపిన ‘తినుచున్నాఁడు’ అని యర్థము. (राम खाता है రాముఁడు తినుచున్నాఁడు.)

౬. మఱియు మహారాష్ట్రభాషలో ‘आहे’ అనఁగా ‘ఉన్నాఁడు’ అని యర్థము. (एक मुलगा आहे = ఒకపిల్లవాఁడున్నాఁడు.) ‘खात’ అనఁగా ‘తినుచు’ నని యర్థము (खात वाचत आहे=తినుచుఁ జదువుచున్నాఁడు.) రెండు మాటలును గలిసి ‘తినుచున్నాఁ’డని యర్థమిచ్చును. (मुलगा खात आहे = పిల్లవాఁడు తినుచున్నాఁడు.)

ఇట్లే తెనుఁగులోని ‘వండుచున్నాఁడు’ మొదలగు పదములుకూడ రెండు పదములచే నిష్పన్నములు కావచ్చును. అయిన నీయాంధ్రవ్యాకరణకర్తలు తాము వ్యాకరణము వ్రాయునపుడు విశేషముగా సంస్కృత వ్యాకరణము ననుసరించినవా రగుటచే సంస్కృతలకారములు పదద్వయజన్యము లనుటకు నిశ్చిత ప్రమాణము దొరకనందున నీ వ్యాకరణమునఁ గూడ నీ క్రియలను స్వతంత్రైకపదములనుగా సంస్కరించియుందురు.

ఇంతేకాక కేతన, తన యాంధ్రభాషాభూషణమున ‘వండెదను, వండెదరు’ మొదలగు తద్ధర్మార్థక క్రియలను వర్తమానార్థకములనుగాఁ జెప్పెను. చూడుఁడు:—

“దును, దరు లొరులకు నెదిరికిఁ
దనరంగా దు, దవు, దరులు తనకు దను దముల్,
జను నేకబహువచనములు
మనుసన్నిభ క్రియల వర్తమానార్థంబుల్.
అడిగెదు నడిగెద రనఁగా
నడిగె దడిగెదవు ధనంబు నడిగెద రనఁగా
నడిగెద నడిగెదమనఁ బొ
ల్పడరంగా వరుసతో నుదాహరణంబుల్.”

అంతేకాని వండుచున్నాఁడు మొదలగు క్రియలను వర్తమానార్థకములుగాఁ జెప్పలేదు. అందుచే వాని కాలమునాటికి ‘వండెదను, వండెదరు’ మొదలగు క్రియలను వర్తమానార్థకములనుగా వాడుచుండిరనియు, “వండుచుండెను, వండుచుండును, వండుచుండెదను” మొదలగు రూపములవలె ‘వండుచున్నాఁడు’ మొదలగు నవికూడ రెండుపదములచే నిష్పన్నములయినవను నిశ్చయ ముండుటచే నాతఁ డేకపదములుగా వ్రాయలేదనియుఁ దెలియుచున్నది.

వ్యవహారములో నుండు భాషలోని శబ్దార్థములు మారుట సహజమైయుండుటచే నిటీవల 'వండెడును' మొదలగు క్రియలకు వర్తమానార్థకత్వము పోవుచు, 'వండుచున్నాఁడు' మొదలగు పదసమూహముల నాశ్రయించియుండును.

మఱియు నీకేతన 'వండఁగలఁడు' మొదలగు క్రియలమాటయే యెత్తక 'వండును, వండుదురు' మొదలగు క్రియలు భావ్యర్థకములని చెప్పియున్నాఁడు. చూడుఁడు :—

"చేను, దురు లారులకుఁ జెప్పను,
ఎనరఁగ మువ్వురు లెదిరికిఁ దనకు దునుదుముల్
ఎనరఁగ నివి యేకబహువ
చనములకు భవిష్యదర్థసంసూచకముల్.
పలుకును పలుకుదు రనఁగాఁ
బలుకుదువు పలుకుదు రనఁగఁ బలుకుదు నర్థిన్,
బలుకుదుమనఁగా నిన్నియు
నిలుముమతీ, వరుసతో నుదాహరణంబుల్."

ఇట్లు చెప్పుటవలన వానికాలమునాటి కివియే భవిష్యదర్థకములనియుఁ గ్రమముగా వీని కీయర్థము పోవుచు 'వండఁగలఁడు' మొదలగు పదసంఘాతములమీద రూఢమైనదనియు నూహింపవచ్చును.

ఇట్లు కాలక్రమమున 'వండుచున్నాఁడు' మొదలగురూపములకు వర్తమానార్థకత్వమును, 'వండఁగలఁడు' మొదలగు రూపములకు భవిష్యదర్థమును రూఢము కాఁగా 'వండెను, వండును, వండెడును' మొదలగు క్రియలవలె నివికూడఁ బ్రత్యేకపదములే యని తలచి కాఁబోలు బాలవ్యాకరణమునను, చింతామణియందును నేతద్వర్తమానభావ్యర్థకముల నేకపదములనుగాఁ జెప్పియున్నారు.

ఈక్రియలను కేతన సాధింపకపోవుటచేతనే గాక, పైవిధముగా నింగ్లీషు, హిందీ మొదలగు 'ఇండో-యూరపియన్' (Indo-European) భాషా కుటుంబములోని భాషలలోను, అరవము, కన్నడము మొదలగు ద్రావిడభాషాకుటుంబములోని భాషలలోను నీక్రియార్థమును బోధించుటకై రెండురెండుపదములను వాడుచువచ్చినట్లు కాన్పించుటచేఁ దెనుఁగుభాషలోఁ గూడ నట్లే యుండియుండుననియు, నట్టివో నొకేపదముగా నాంధ్రవ్యాకరణకర్తలు సాధించుట భాషాశాస్త్రసంప్రదాయము కాదేమోయనుసందేహముచే నీ సంశయమును భాషాతత్త్వవిమర్శకులగు పండితులవలనఁ దెలిసికొనుటకై యిట్లు వ్రాసితినిగాని వేరొండుగాదని పాఠకమహాశయులకు విన్నవించుచు నింతటితో విరమించుచున్నాను.

ప్రార్థన గీతావళి

సబర్మతీ ఆశ్రమమునందు నిత్యపారాయణమునకు మహాత్ముడు అనుమోదించిన **ప్రార్థనగీతములు** తెలుగు తాత్పర్యముతో సహా ఇందు గలవు. ఆధ్యాత్మికసారమయిన ఈ గీతములను **ప్రతివారు** నిత్యము పారాయణము చేయుట శ్రేయోజ్ఞానదాయకము. కొలది ప్రతులే కలవు.

ఆంధ్రగ్రంథమాల; 2, తంబుశెట్టివీథి, చెన్నపురి.

ఉమర్ ఖయ్యామ్ కవితాశక్తి

కుందుర్తి నరసింహారావు

వెండిలాంతెరు వెలిగించి వెడలె రజని' అనిన రాయప్రోలు కవిపాట వినునప్పటికి ఉమర్ ఖయ్యామ్ ఒకచోట చేసిన సూర్యోదయవర్ణనము నాకు జ్ఞప్తికి వచ్చినది:

'ఇది సమస్త మొకనిచేతి యింద్రజాల
మై నడచుచుండె పదిదిక్కు లావరించి
వింత పేటికలోఁ దీని వెలుఁగుదివ్వె
తరణియై త్రోవచూపించు తిరుగు మనకు.'

—ఫిట్జెరాల్డు, ౪౬.

అప్రయత్నముగ వచ్చుచుండు నిట్టి యలంకారసాదృశ్యము లోకమునందలి కవులలో నచ్చటచ్చట గనిపించుచుండును. వివిధదేశములవారై, వివిధకాలములవారైనను సహృదయులగువారలకు సమానముగా నుండు—ఉండవలసిన—గుణవిశేషములు కొన్ని యున్నవి. వానిలో నిట్టి యూహాశక్తి ప్రధానమైనది. దీనికి తోడుగ విజ్ఞానము, సాహసము, స్వతంత్రత, ఉన్నతమైన హాస్యము, ఒక ప్రత్యేకతత్వము, శబ్దమాధుర్యము నలవడియున్నచో గాక ఆకవి చిరంజీవియగుట కెట్టియాటంకము నుండదు. గాని భాషాలాలిత్యముచేతను, శబ్దమాధుర్యముచేతను స్వదేశీయులను శీఘ్రముగ నాకర్షించి పేరు గాంచుకవి ప్రపంచమునకు బనికిరాడు. కేవలదేహసౌందర్యమే కలస్త్రీ స్వకుటుంబమున కేమైన పనికివచ్చునేమో కాని యితరుల కేమి యుపయోగించును? లోకమునకు ప్రయోజనకారి కావలెనన్నచో ఆత్మహృదయసౌందర్యము ప్రధానముగదా: అట్లే, కావ్యమునం దంతర్గతములై యుండు భావౌన్నత్యాది విశేషగుణముల చేతనే యితరభాషలవా రాకర్షింపబడి దాని ననువదించుకొను చుందురు.

కావున కవులగువా రిట్లు రెండుజాతులుగా నుందురు. ఒకరు కేవలము తమదేశమునకుమాత్రమే పనికివచ్చువారు. ఆంగ్లవాఙ్మయమునందు మిల్టనుకవి యిందున కుదాహరణము. జలదస్వనగంభీరమైన యాతని పదప్రయోగముచే ముగ్ధులై యాంగ్లకవిశేఖరులెల్ల రాతనికి మోడ్పుగేలెత్తిరి. ఇక రెండవజాతికవు లత్యంత స్వేచ్ఛాజీవులై భావవిన్యాసమునకే ప్రాధాన్య మిచ్చి అందర కన్నిరూపులై సర్వశాస్త్రతత్వములందును సమానపాండిత్యమును ప్రకటించుచు లోకము నాశ్చర్యతరంగములలో ముంచువారు. ఇట్టివాడు షేక్స్పియరు. ఉమర్ ఖయ్యాము గూడ నీరెండవజాతికి చెందినవాడే. మానవజాతినంతటి నాకర్షించు నిట్టికావ్యగుణము లీ పారశీకకవిశేఖరునిలో నెంతవరకున్నవో సూచించుటయే యీ వ్యాసప్రయోజనము.

సాహసము :

నిర్భయత్వ మనునది యీతని సహజగుణము. ఇతడుచెప్పు ప్రతివాక్యమును క్లిష్టతలేక సూటిగా హృదయమును తాకునట్లుండును. అందుచే, తనకు తోచినదానిని జంకులేక లోకులకు వెల్లడింపవలె నని యితని యుద్దేశ మైనట్లు స్పష్టము. అట్టి సాహసమే యీతని కవిత్వమునకు ముఖ్యాంగమై యున్నది. పారశీకపండితు లెందరో తొలుదొల్త నితనిని తిరస్కరించెడివారు. కాని సామాన్యజనులు కాపులు, యుద్ధవీరులు, రాజులుగూడ నీతని పద్యముల నెల్లచోట్లను ముక్తకంఠమున బాడుచు నానందపరవశు లగుచుండెడివారు. ఇందులకు కారణము లనేకములు. ఇతని కవితయందు గోచరించు విషయమెల్ల నాగరకమానవుని సుఖదుఃఖములే; అందును, 'మానవజీవితమున కర్థమేమి, అంతమేమి?' అని యిత డాందోళనపడుచోట్ల ప్రతిమానవుడును చెవియొగ్గి వినకమానడు; ఇట్టిప్రశ్నలు ప్రతివిద్యావంతుని హృదయమును ఏనాడో యొకనాడు కలచివైచినవే. దీనిని చర్చించునప్పు డితడు చూపు

పట్టుదల, సర్వంకషపాండిత్యము, సహేతుకవాదము, ఆవేగము, న్యాయదృష్టి, నిస్పష్టత అనన్యసామాన్యములు. తోచినది తత్క్షణమే జంకులేక స్పష్టముగా చెప్పుటలో నీతనికి గల శక్తి యీపద్యమువలన తేటతెల్లమగును:

'నన్ను గొనివచ్చి యిట దింపినారు, కనులు
విచ్చిచూడ నన్నులేము కీడితెప్పు తెలుపు [redacted]
పోదు—రానేల? మననేల? పోవనేల?
ప్రశ్న లేకాని, ప్రత్యుత్తరంబు లేదు.'

—విఙ్ఫీల్డు.

ఊహాశక్తి:

ఇతని వర్ణనలయందెల్ల నిది యపూర్వమై గోచరించుచుండును. ప్రాచ్యకవులకు చిరపరిచితములైన వస్తువులకే యితడు క్రొత్తరంగులు వేసి తన 'నవీనగుణముల' ప్రదర్శించియున్నాడు. బుల్‌బుల్, గులాబీ, చదరంగము, సూర్యోదయము—ఇట్టివస్తువులు కవులెల్లరు వర్ణించినవే. 'ఉవిద లేనును జెక్కు గులాబివలె నున్న' దనును సామాన్యకవి; ఉమార్ ఆగులాబికే జీవము వోసి మానవసాధ్యములు కాని మహాతత్వవిషయములను దానిచే జెప్పించుచున్నాడు:

'వినుము వికసించు నీగులాబీ రహస్య
మతివ! యే మనుచున్నదో: "హసిత వదన
నై జనించితి, నీ మహోద్యానమునకు
చిటుకలో నాధనము విరజిమ్ముచుంటి."'

—ఫిట్ జెరాల్డు, ౧౩.

ధైర్యము:

తాను చెప్పునది తప్పు కావచ్చును, ఒప్పు కావచ్చును; తత్వజ్ఞుల కది రుచింపవచ్చును, రుచింపక పోవచ్చును; కాని తన నిశ్చితాభిప్రాయమును లోకమునకు వెల్లడించుటలో నతని శరవేగము చూడుడు:

'రంభ యుండెడె సుధాపూర్ణకుంభ ముండెడె
స్వర్గమున నంచు శాస్త్రులవార లనిరి:
ముందు వచ్చు మహాలోకమునని కలుగ,
ఇప్పు డట్టిని కోరగా తప్పువచ్చె!'

—విఙ్ఫీల్డు, ౧౫౫.

కవి కిట్టి స్పష్టత ప్రధానముగా నుండవలసినది. ఈనాటి మన భావకవులనబడువారిలో నిది కొంత లోపించియుండుటచేతనే వారిభావము లర్థ మగుట లేదను నపవాదము వచ్చినది.

ఇతనిధైర్య మెంతవరకు బోయినదో చూడుడు

'మనకు వశమైన, ప్రేయసీ! మానవ ప్ర
పంచమును నేము పిండిగావించి, మరల
ఈ వికృతసృష్టిబములు నిర్మించ లేమె
హృదయసంతృప్తియిడు నవ్యసృష్టి యొకటి?'

—ఫిట్ జెరాల్డు, ౭౩.

హాస్యము:

ప్రాచ్యఖండకవుల కిది సహజమైనది కాదు. దీనికై యెవ్వరు నంతగా ప్రయత్నింపను లేదు. ప్రయత్నించినవా రసభ్యరచనల కారంభించిరి. సాధారణముగ నీదేశముల కవులు ప్రాపంచికవిషయములను తృణీకరించి యాధ్యాత్మికానందమునందే మనస్సునుంచుట దీనికి హేతువైయుండును. కాని ఉమర్ ఆ ఆధ్యాత్మికానందాన్వేషణమునందే హాస్యరసము నిఱికించినాడు. అతని హాస్యము నాటకములలోనిదానివలె క్షణికమైనది కాదు, సులభగ్రాహ్యమైనదికూడ కాదు — దుఃఖము నుండి పిండిన హాస్యము; దుఃఖము వ్యర్థమగుటచే, కష్టానుభవము తప్పనిదగుటచే, జీవనమరణరహస్యములు గ్రహింపరాని వగుటచే, చేయునదిలేని మానవాశక్తతను జూచి గంభీరముగా నొనర్చు పరిహాసము. దానితో దుఃఖమంతయు మరచిపోవలెనని యాతని యూహము!

'రెండురోజుల బ్రతు కిది, రెప్పపాటు
లో నశించు నెడారితుపానువోలె:
ఈయనంతకాలమున రెండేదినాలు
మరచెదను 'నిన్న' 'రే' పన్నమాట లేను!'

—విఙ్ఫీల్డు, ౭౬.

'నరుని శక్తి యద్భుతమటన్నాడు వాడు,
నాకు స్వర్గము మధురమన్నాడు వీడు—
చేతనున్న రొక్కము ముందు స్వీకరింపు—
దూరమం దట్లె యేద్చు భేరీరవంబు!'

—ఫిట్ జెరాల్డు, ౧౨.

విజ్ఞానవిషయము :

సర్వప్రయత్నములును వ్యర్థములని యీతని యభిప్రాయము! నీతినిగూర్చియు, విజ్ఞానమును గూర్చియు నితడెంతయో తేలికగా మాటలాడును! అయినను ప్రతివాక్యమును స్వానుభవమునుండి వచ్చినదే; పొల్లు మాట యొక్కటియు లేదు :

'ఏనుమాత్రము చిన్ననాడెన్ని పాట్లు
పడగలేదు తత్త్వరహస్యపాఠములకు!
పండితులతోడ వాదించి, వల్లెవేసి,
వదరి, తుదకు వచ్చినత్రోవె పట్టవలసె—
ఆశతో జ్ఞానబీజము నపుడు నాటి
పెంచితిని చేతులార, లాభించు ననుచు :
కోసితెచ్చిన ఫల మిదుగో! "ఒకండ
వరదవలె వచ్చి గాలివై సురిగిపోదు"—'

—ఫిట్ జెరాల్డు ౨౭, ౨౮.

అంతయు నిష్ఫలమని అతని నిర్వేదము. మరణముతో నిది యంతయు నాశనమే కదా. తరువాత నేమి? ఈజ్ఞాన మంతయు మన కేమిచ్చినది?—"ప్రశ్న లేకాని ప్రత్యుత్తరంబు లేదు" అని మొదటనే చెప్పినాడు.

సుఖాభిలాష-ప్రత్యేక తత్త్వము

ఇక నీతని కవిత్వము పాశ్చాత్యుల నంతగా ఆకర్షించుటకును, ప్రాచ్యఖండములవారికి రుచింపక పోవుటకును కారణ మీతని సుఖాభిలాషయే. ఇతడు యోజించి యోజించి, తన తర్కశాస్త్ర పాండిత్యము నంతను ప్రయోగించి, ప్రకృతిచర్యల కర్థము కనిపెట్ట లేకపోయినాడు. సౌందర్యమునందు ప్రేమ యున్నదని, ప్రేమలో సుఖ మున్నదని, ఆప్రేమనే ఒక మూర్తిగా భావించి భగవంతు డనుచున్నారని యత డూహించినాడు. అయిన నట్టిమూర్తిలో నందరును తుదకు లీనమై పోవుచో నిచ్చట సుఖదుఃఖములు, ధర్మాధర్మములు నెందుకుండవలెను? ఇట్టి తర్కముతో నతడు పాపమనుదానిని బట్టుకొని జాడించి వదలిపెట్టినాడు— కాను భగవంతునే:

'ఏకకుంరా యిట పాపమే యెఱుగనట్టి
ప్రాణి? పాపమే యెఱుగక బ్రతికె నెట్లు?
తప్పొనర్చు నన్ దండించి తప్పొనర్చు
నీకు నాకు భేదం బేమొ నీవె చెప్పు!'

—విన్ ఫీల్డు, ౩౯౮.

కాని యెట్లులైన నేమి, నడచిపోవుచున్న ప్రపంచమువంక నొకసారి చూడగా వీరెల్లరును 'అతని' చేతిలోని బొమ్మలే యని యతడు గ్రహించినాడు. ఒక్కనికిని స్వతంత్రత లేదు. అట్టిచో నిక వీనియందు బాధ్యత యేమున్నది? ఇతని యోదార్పు చూడుడు :

'భయము లేదు, విచారింపవలదు, తనయ!
పాతక మొనర్చితి నటంచు భంగపడకు—
పుణ్యులగువారి కచ్చోట పుట్టబోని
కరుణయన్నది పాపులకొరకుగాదె?'

తుట్టతుద కీమహాకవి మానవుల కొసంగు సందేశ మేమనగా :

'రమ్మి! మధుపాత్ర నింపుము—రాని 'రేపు'
చచ్చిపోయిన 'నిన్న'—యోచన లవేల?
మధురమైయున్న యీనాటి మాట చూడు—
కాలము గతించుచున్నది కనులు గప్పి.'

—ఫిట్ జెరాల్డు, ౩౭.

ఇతని 'నీతి' ఆస్తికమతములకెల్ల విరుద్ధమైనది. వేదాంత మితని ప్రశ్నలకెల్ల చక్కగా జవాబు లీయగలదు. కాని, యతని కా యదృష్టము లేకపోయినది పాపము!

బొమ్మరిల్లు

శ్రీమతి మామిడిపూడి వేంకమ్మ

[బొమ్మరిల్లు అన్న కథను 'యిబ్సన్' మహాకవి (౧౮౨౮-౧౯౦౬) వ్రాసెను. అతడు నార్వే దేశస్థుడు. ఈ కథను [redacted]సినప్పుడు అతనియొక్క వయస్సు ౫౦ సంవత్సరములు దాటెను. ఈ కథను వ్రాసిన తర్వాతనే అతనియొక్క కీర్తి నలుదెసల వ్యాపించెను. స్త్రీల స్వభావమునుసరించి యిబ్సన్ గ్రహించినట్లు మరియేకవియు గ్రహించియుండలేదు. ఈనాటకమునందు స్త్రీల స్వాతంత్ర్యమునుసరించి యెక్కువగా చెప్పబడియుండుటచేత దీని మూలమున తమ సంఘము చెడిపోవుననియు, పురుషులకు స్వేచ్ఛ తగ్గిపోవుననియు అనేకులు భయపడుచుండెడివారు. ఇంగ్లండుదేశములో ఈనాటకమును ప్రదర్శించుటకు ఈ కారణములచేత అనేకులు ఒప్పుకొనలేదు కాని ఏలాగో ౧౮౮౯ లో దీనిని లండన్ పట్టణమందు ప్రదర్శించిరి. అదిమొదలు అన్ని దేశములయందును దీనికి గొప్పప్రఖ్యాతి కలిగెను. ఇందులోని ముఖ్యపాత్రలు "టార్వాల్డు హెల్మర్", అతని భార్య "నోరా". "మిసెస్‌లిండు" అనునామె నోరాయొక్క స్నేహితురాలు. "క్రాగ్‌స్టాడ్" అనువాడు ఒకబాంకీలో సుమాస్తా. ఆబాంకీకి "హెల్మర్" అధికారి. అతడు క్రాగ్‌స్టాడును ఉద్యోగమునుండి తీసివేసి ఆయుద్యోగమును మిసెస్‌లిండ్‌కు ఇచ్చెను. అందుచేత క్రాగ్‌స్టాడుకు కోపము వచ్చి, నోరాకు సంబంధించిన రహస్యము నొకదానిని బయల్పరచెను.

సంసారవిషయములో పురుషులు స్త్రీల యెడ ఎట్లు ప్రవర్తించునది "నోరా" బాగుగ గ్రహించి, సంసారము కేవలము బొమ్మరిల్లని నిర్ధారణచేసెను.]

క్రాగ్‌స్టాడు—మంచి రెప్పుడు కాలం లేనే లేదు. అంతస్నేహముగ వుండేవారంకద. తనకు గొప్ప వుద్యోగం రావడంతోనే నన్ను లాగిపారేశాడు. పోనీ గానీ నీవు చెప్పకూడదూ. నీకు అంతసహాయము చేశానుకద.

నోరా—అది ఆఫీసుపని. ఇది రహస్యంగ యింట్లో జరిగింది. దీనికి దానికి ముడిపెడితే యేలాగా?

క్రాగ్—నాకు రేపటినుండి తిండి యేలాగ? ఉన్నట్టుండి పొమ్మన్నారుగదా?

నోరా—నాకూగూడ చాలవిచారంగానే వుంది. నే చెప్తే వింటారా. నన్ను ప్రాణంలేని బొమ్మలా ఆడిస్తున్నారుగద. ఒకవేళ చెప్తాననుకో. నీ కేం తెలుసు? ఇదంతా నీకెందుకు? నీవు నా చిన్న బంగారు బొమ్మవుగదా. నీకు కావలసినదానినికూడ నేనే తెచ్చియిస్తానుగదా. నీకెందుకు ఆదంతా అని అంటారు. నే నేం చేసేది?

క్రాగ్—పోనీ, నే నడిగినంత డబ్బు యిస్తే మరెవ్వరికీ యెప్పటికీ చెప్పను. లేకపోతే.—

నోరా—ఏమిటి చెప్పవు?

క్రాగ్—ఆలాగా! అవసరం తీరింది; మరిచిపోయావు. నాకు బాగా జ్ఞాపకంవుంది. పోనీగాని మీనాన్న యెప్పుడు చచ్చిపోయారు.

నోరా—ఏప్రిల్ ౨౯-వ తేదీని.

క్రాగ్—ఇదిగో యీకాగితం చూచావా. మే నెల 3-వ తేదిని సంతకం వున్నాది.

నోరా—ఔను, ఏప్రిల్ ౨౯-వ తేదీని చచ్చిపోతే మేనెల 3-వ తేదిని యేలాసంతకం చేస్తారు?

క్రాగ్—ఇప్పుడు తెలిసిందా. తప్పక నీవే చేశావని తెలుస్తుంది. మరీ జాగర్త. తక్కిందంతా జ్ఞాపకానికి వచ్చిందా.

నోరా—అయితే యిప్పు డేమంటావు? ఏమి చేసినా, యేలాచేసినా అంతా ఆయనక్రిందే ఖర్చుపెట్టాను. తెలిసినా పరవాలేదు. నన్ను బెదిరించ

నక్కర్లేదు. నీయిష్టం వచ్చినట్టు చేసుకో. ఏం జరుగుతుందో చూస్తా.

(క్రాగ్‌స్టాడు వెళ్లిపోవును.)

(నోరాయొక్క బాల్యస్నేహితురాలు
మిసెస్ లిండు ప్రవేశించును)

నోరా—ఓహో యెంతకాలానికి. ఓయ్యమ్మ యెన్నాళ్లయింది. తిరిగీ నిన్ను చూస్తాననికూడ అనుకోలేదు. ఎప్పుడొచ్చావు? ఇన్నిరోజులూ యెక్కడున్నావు?

మిసెస్ లిండు—ఎక్కడా. అన్నివూళ్లు నావే. నేతిరగని చోటే లేదు. తిరిగీతిరిగీ యెక్కడ యేమీ లేక పూటికి గుడ్డకు కరవై ఒకరోజు తింటే నాలుగు రోజులు పస్తుండి బాధపడి ఆఖరుకి యీవూరు వచ్చాను. చాలీచాలనిదానికి మాఅమ్మ నాతమ్ముళ్లు కూడాను.

నోరా—వాళ్లెందుకు నీవెంటబడ్డారు?

మి.—నాభర్త తరిమేసింతర్వాత మా అమ్మగారివూరికి వెళ్లాను. మానాన్న చాల సుస్తీగా యుండి నేవెళ్లాక చచ్చిపోయారు. నాతమ్ముళ్లిద్దరూ బొత్తుగ చిన్నవాళ్లు. మాఅమ్మ ఒకర్తె పెద్దదీ. మరీ వాళ్లకి సహాయానికి యెవ్వరూ లేరు. అంతా నాకు తగులుకుంది. దరిద్రుడు తలగడగపోతే వడగండ్లవాన వచ్చిందన్నట్టు నాదరిద్రం నాతోటే వచ్చింది.

నో—ఆనిక్కు యేం చేశావు?

మి—ఆవూళ్లో కొన్నిరోజు లుండి అక్కడ కాలం గడవడం కష్టమయిగంతాబొంతా గాడిదంతబరువన్నట్టు వీళ్లనీకూడ వెంటపెట్టుకొని తిరిగాను. పాపం మాఅమ్మ ముసల్ది. కష్టానికి ఓర్వలేదు. ఇక నా కష్టం అడగాలీ. ఇందాక చెప్పానే, ఒకరోజు తింటే నాలుగు రోజులుపస్తనీ. ఇక మా అమ్మ "మనదేశం వెళ్దాం. చచ్చినా బతికినా మనదేశంసాటి రాదు; మన బంధువులదగ్గర వుందా"మని మొదలెట్టింది. సరే, నేను కూడ యీపస్తు మన కెక్కడ జరగదూ అని బయల్దేరాను. ఇక్కడికి మొన్ననే వచ్చాను. నిన్న బ్యాంకిలోకి వెళ్లాను. బ్యాంకిలో నీభర్త మేనేజరుట. అక్కడికి వెళ్లింతర్వాత తెలిసింది. ఆయన్ని చూడ్డంతోటే నాకు ప్రాణం వచ్చిందనుకో. ఆయనతో నా గోడ వంతా చెప్పుకొన్నాను. పాపం ఆయనకు చాల జాలి వేసింది. నాకోసరం చాల విచారించాడు.

నో—ఏం అన్నా రేమిటి? ఏమని చెప్పావు?

మి—మనం చిన్నవాళ్లుగా వున్నప్పుడు ప్రతి రోజూ ఆడుకొనేవాళ్లం. ఇద్దరు ప్రాణస్నేహముగ వుండేవారం. ఒకనిమిషమయిన ఒకర్నివిడిచి ఒకరు వుండియెరుగం అని చిన్ననాటి ముచ్చటలు చెప్పాను. చెప్పేసరికి నీస్నేహితురాల్ని గదా అని జాలివేసి నీ అదృష్టం బాగుంది. ఇప్పుడే ఒకపని ఖాళీ అయింది. అందులో నిన్ను వేస్తాను అని చెప్పాడు.

నో—అలాగా. వాడ్ని తీసి నిన్ను వేస్తాడు కాబోలు.

మి—ఎవ రతనూ?

నో—ఎవరా. క్రాగ్‌స్టాడని ఒకడున్నాడులే. నీకేమిటి తెలుస్తుంది? నీ విప్పుడే వచ్చావు.

మి—సరేసరి. నాకు తెలియకేం. అతనా.

నో—ఏం అలా అంటున్నావ్?

మి—పదేండ్లయింది. అంతా మరిచిపోయి యుంటాడు. ఏలాగయిన బతిమాలుకొని యథాస్థానం చేరుకుందాం అని అనుకొన్నాను. నాగ్రహచారం—

నో—ఎందుకాలాగ అంటున్నావు? నాకేం బోధకాలేదే.

మి—అతను నాభర్త. ఒకమాటు కోపంచేత నన్ను తరిమేశాడు. మరిరావద్దన్నాడు. నాకూ ప్రాణం విసిగి వద్దన్నప్పుడు అంత బతిమాలుకోడం యెందుకని వెళ్లిపోయాను. కానీ, పాపం యిప్పుడు చాల విచారిస్తున్నాడట. నిన్న యెవరో నాతో చెప్పారు. ఏలాగూ వెళ్లేపోయాము. ముందు యేదయిన బ్రతుకుదెరువు చూచుకొనీ, ఆనిక్కు ఆయనదగ్గరకు వెళ్దాం అనుకొ

న్నాను. కానీ యీమాట వింటే దగ్గిరకైనా చేర నిస్తా[illegible]అయ్యో యెంతదరిద్రం. నాదరిద్రం నాతో కూడనే వచ్చిందన్నమాట.

నోరా—నేచెప్పింది వినీ నీవు భయపడవద్దు. నీవనుకున్నట్టు ఆయనదగ్గరకు వెళ్లు. అయితే ముందు దీనినిగురించి చెప్పవద్దు. అతనుకూడ నాతో యెన్ని మాట్లో చెప్పాడు. ఇంట్లో చాల చీకాకుపడిపోతున్నా డట. పిల్లలను చూచుకోడం చాలకష్టంగా వున్నా దట. అతను బయటవెళ్తే, యింట్లో పిల్లలని చూచేవాళ్లు లేరట. కాబట్టి నీవు వెళ్లు. మరేం పరవాలేదు.

మి—నాకు భయంవేస్తుంది. మరి ఆలో చించాలిసుమా. తొందరపడితే లాభంలేదు.

నోరా—నీవు సమయానికి వచ్చావు. నాకష్టం తీరిందనుకొన్నాను.

మి—నీకేమి కష్టం వుంది నోరా. నీభర్తకి యిప్పుడే పెద్దవుద్యోగం అయిందిగదా. హాయిగ వుండవచ్చుగదా.

నోరా—నీవు చెప్పినమాట నిజమేకాని, నే నొక గొప్ప తప్పుపని చేశాను. అందుకు—

మి—ఏమిటది?

నోరా—నేను వచ్చినకొత్తలో నాభర్తకి చాల జబ్బుచేసింది. అప్పుడు డాక్టరు వూరుమార్చి గాలిమారిస్తే శీఘ్రంలో నిమ్మళిస్తుందని చెప్పారు. మాఆయన, దగ్గర డబ్బులేదని, ప్రయాణానికి వొప్పుకోలేదు. నేను రెండు మూడుమాట్లు చెప్పాను యేలాగయిన వెళ్దాంఅని. ఆయన కోపంచేసుకొన్నాడు. అప్పుడు ఫోర్జరీచేసి బాంకీలోంచి సొమ్ము ౨౫౦ పౌన్లు తెప్పించాను. అది యీక్రాగ్ స్టాడుకు తప్ప మరెవ్వరికీ తెలియదు. ఇప్పుడు అతని వుద్యోగం తీసివేశారు. నాదగ్గరకు వచ్చి, నే నడిగినంత సొమ్ము యిస్తావా, లేక నీభర్తకు వుత్తరం రాసేదా? అంతేకాదు వూళ్లో అందరికికూడ చెప్తా నన్నాడు.

మి—ఆపైన యేం చేశావు. అతను అంత సొమ్ము యేలా వచ్చిందో నిన్ను అడగలేదు?

నో—మానాన్నగారు యిచ్చారని చెప్పాను. ఇద్దరంకలిసి ఆవూరు వెళ్లాము. ఆనిక్కు వచ్చాము. మరి నేనెప్పుడు ఆయనతో చెప్పలేదు.

మి—ఎప్పటికయిన యీ రహస్యం ఆయనకు తెలియడమే మంచిదికానీ నీవు చేసినది మాత్రం చాల తప్పుసుమా.

నో—ఈమాటకా నీతో చెప్పింది. నీవేమో సహాయం చేస్తావనికామా. తప్పని నీవు చెప్పాలా. నాకు తెలియదేమిటి?

మి—అయితే యిప్పుడు నన్ను యేమి చేయ మన్నావు?

నో—అతను వుత్తరంవ్రాసి ఆయన వుత్తరాల పెట్టెలో వేసి వెళ్లిపోయాడు. తన వుత్తరం తన కియ్యమని అడిగితే చాలు, ఇచ్చివేస్తాడు.

మి—ఇది సులభంగ జరిగేపనా? ముందు అతనికి నేనే కొత్త. ముందు నా గొడవ చెప్పుకోసి నాది కుది రితే యిక నీమాటనిగురించి చెప్పాలి. సరే, చేతనయి నంతవరకు చూస్తాను.

నో—చూస్తానంటే కాదు. ఉత్తరం చదువు కోకముందరే యిది జరగాలి. ఇంకా ఒకరోజంతా వ్యవధి వుంది. రాత్రి ౧౦ గంటలకు తీరుబాటుగ కూర్చోని వుత్తరాలు చూచుకుంటారు. ఈలోపల నీవు సర్దాలి.

మి—ఇప్పుడే వెళ్తానుకాని నీవన్నట్టు ౧౦ గం టలదాక పోస్టుదగ్గరకు వెళ్లనీయకు. ఏదో కాలక్షేపం చేయించు. ఇదిగో నే వెళ్తున్నా. ఇప్పుడే వుత్తరం రాస్తా.

(క్రాగ్ స్టాడు ఉత్తరం చదువుకోని మిసెస్ లిండున్న బసకు వస్తాడు. మిసెస్‌లిండు క్రిందహాలులో కూర్చోని యేదో ఆలోచించుకుంటూ యుంటుంది. క్రాగ్ స్టాడును చూచి, రమ్మని పలుస్తుంది. రహస్యంగా మాట్లాడమని చెప్పుతుంది.)

క్రాగ్—ఎందుకు నన్ను రమ్మని రాశావు?

లిండు — ఎందుకేమిటి? ఇంకా ఆలాగే వున్నారా?

క్రాగ్—నీకు నాకు సంబంధం వీడి పదేండ్లయిందిగదా?

లిండు—మీరు వదులుకుంటే వీడిపోతుందీ?

క్రాగ్—పోలేదా?

లిండు—మీరు పొమ్మంటే నే పొయ్యాను కాని నేనై నేను వెళ్లలేదే. ఎప్పటికయినా దయ వస్తుందేమో అని కనిపెట్టుకున్నాను. పోనీ నేనే బతిమాలుకొందాం అని నిశ్చయం చేసుకొన్నాను. మీకు యింకా నామీద కోపమేనా.

క్రాగ్—నీకుమాత్రం లేదేమిటి?

లిండు—కోపంవుంటే బతిమాలుకుంటూ వుత్తరం వ్రాస్తానూ. తరిమితే వెళ్లానుకాని నాకోపమేమిటి. ఏలాగో దయయుంచి వచ్చారు. ఎప్పటికైనా దేవుడికి నాయందు దయపుట్టదా.

క్రాగ్—సరే బాగుందిగానీ యిప్పుడు హాయిగ వున్నావుకాదా. ఎందుకు వుత్తరం రాశావు చెప్పుకొంచం.

లిండు—మీరు యిప్పుడు స్వేచ్ఛగ వున్నారు. అందుకోసరం ఆలాగంటున్నారు. ఉత్తరం యెందుకు రాస్తాను? అది ఒకమాటా. మీతో చెప్పుకొని యేడుద్దామని. మీదగ్గరనుంచి వెళ్లినతర్వాత మావూరికి వెళ్లాను. అక్కడ నే వెళ్లగానే మానాన్న కూడ చచ్చిపోయారు. నాతమ్ముళ్లనీ, మాఅమ్మనీ తీసుకొనిదూరంగా వెళ్లిపోయాను. అక్కడయెంతకష్టపడ్డా భోజనమయినా గడిచిందికాదు. నానాబాధలూ పడ్డాము. ఆఖరుకి మా అమ్మ స్వదేశానికి వెళ్తే చచ్చిందీ బతికిందైనా మన వాళ్లకి తెలుస్తుందని మొదలుపెట్టింది. సరేనని బయలుదేరి 3-ర రోజులక్రితము యిక్కడికి వచ్చాము. ఏలాగో బతిమాలుకోని, పిల్లలను చూచేదానిక్కూడ యెవ్వరూ లేరుకదా యిప్పటికయినా దయపుట్టదా అని వుత్తరం వ్రాశాను.

క్రాగ్—నీకష్టం చెప్పావా. ఇక నేను చేసినది తప్పని యెన్నిమాట్లో అనుకొన్నాను. విచారించాను. నీకోసరం వెతికించాను; నీవు మనదేశంలోనే లేవుగదా. మరి నిరాశచేసుకొన్నాను. బయటికి వెళ్తేనేకాని యింట్లో తిండికి జరగదు. వెళ్తే యింట్లో పిల్లలు అంతా కుర్రజట్టె. మరి చెప్పాలీ. ఇంటికి వచ్చేసరికి నరకంలా వుంటుంది. మరి వెర్రెత్తినట్టయిపోతుంది. కానీ యేదో జరిగిపోయిందీ. ఇకనైనా—

లిండు—ఇన్నిరోజులూ యెప్పటికైనా మీకు నామీద దయపుడ్తుందేమొ అనిగా నా తపస్సు. ఇక నాకు మరి కావలసిందేమిటి యింతకంటే-మాస్నేహితురాలు నోరా మేడమీద డాన్సుచేస్తున్నారు. వాళ్లతో చెప్పి మరి వస్తా. పాపం వాళ్లు నాకు అంతసహాయం చేశారు.

క్రాగ్—ఏమిటి సహాయం.

లిండు—ఈగొడవలో మరిచిపోయాను. మీరు నాస్నేహితురాలికి గొప్పసహాయం చేయాలి.

క్రాగ్—ఆసహాయ మేమిటో చెప్పు.

లిండు—మీరు సహాయం చేస్తానంటె—

క్రాగ్—చేయక మరేంచేస్తాను. అదేమిటో చెప్పు.

లిం—నాకష్ట మంత చెప్పుకొన్నాను. వాని భార్యస్నేహితురాల్నిగదా అని నాకు యిప్పుడిప్పుడే ఖాళీఅయినదని ఆపనిలో నన్ను వేస్తానని చెప్పాడు. ఆర్డరు వచ్చినట్లే.

క్రా—మరేం. ఇక నా దగ్గర యెందుకు వుంటావు. నీఅవసరము తీరింతర్వాత మరి నన్ను తలపెట్టుతావా. అదీగాక నన్ను తీసేసి నిన్ను వేశారు.

లిం—అయ్యో! అది నాకు యిప్పుడే తెలిసింది. ఎంతో విచారించాను. మీరు ఆలా అంటారనే ముందుగా మీదగ్గర ఆలా ఒప్పించాను.

క్రా—ఇంతలా చెప్పుచున్నావుగదు. నా పని నాకిచ్చివేయకూడదు? నీవు మానుకోకూడదూ?

లిం—నేను మానుకోడమే తప్ప మరేం లాభం లేదు. ఎవరికీ లేకపోతే మన కేం లాభం? ముందు ప్రవేశించి ఆమీద యేలాగయిన సర్దుకోవచ్చు.

క్రా—నాపనని నీ కేలా తెలిసింది?

లిం—నోరా వూహించి చెప్పింది. ఆమె వ్యవహారం మీకేమొ తెలుసుటకాదూ. నాకు ఆయననౌఖరీ యిచ్చారని చెప్పగానే మీనౌఖరీ పోయిందని యెంతో విచారించింది పాపం. అయినా నాకు యిచ్చినందుకూ, మన సంబంధం తెలుసుకున్నందుకూ చాలా సంతోషించి మీరేమొ ఆయనకు ఒక వుత్తరం రాసిపడేశారట కాదు, ఆవుత్తరాన్ని ఆయన చదువుకునేదానికి ముందే మిమ్మల్ని అడిగితీసికోమని నన్ను మరీమరీ ప్రతిమాలి చెప్పింది. మీరు యేలాగో దయయుంచి వచ్చారు. చాలా సంతోషించాను.

క్రా—అయితే ఆవుత్తరం అడిగి తీసుకోమన్నావా?

లిం—కాదు కాదు పిలిపించిందేమొ అందుకే కానీ, యెప్పటికయినా ఆరహస్యం ఆయనకు తెలియడమే మంచిదని నా అభిప్రాయం—

(గడియారము చూచును.) వాళ్లు వస్తున్నారు. మీరు యిక్కడినుండి వేగిరము వెళ్లిపొండి. లేకపోతే అనుమాన పడుతారు. (క్రాగ్ స్టాడు వెళ్లిపోవును.)

("హెల్మర్" నోరాభర్త. ఆఫీసునుండి వచ్చుచున్నాడు.)

నో—ఏమి ఆలా వున్నారు.

హె—దూరంనుంచి రావడంచేత ఆలాగున్నానే కాని మామూలుగానే యున్నాను. ఇంకా నువ్వే ఒకమోస్తరుగా వున్నావు. యేంటీ కబుర్లు.

నో—ఏమిటుంది కబుర్లకి. మీరు వస్తే యిద్దరము డాన్సుచేద్దామని కనిపెట్టుకొని యున్నాను.

హె—దానికేం, తయార్. కానీ ఒకఅరగంట. పోదాంపద, మేడమీదికి.

నో—అరగంట చాలదు. నేను చాలసేంత వరకు.

హె—ఓ మహాఅంటే మరొక అరగంట అయ్యేను. కానీ, నీవలసిపోతావేమొ అని—

నో—నేనా, యెప్పుడు అల్లా జరగదు. మీరు విసిగిపోకుండావుంటే అంతే చాలు.

హె—నోరా యేమది. అలసేపోవా. అబలవు కదా. సుకుమారివికదా. నడిస్తేనే పాదములు అరిగిపోవునుగదా. చిన్నదానవు, డాన్సుయందు నీకు అంత యిష్టము, అందుచేత అంటున్నావు కానీ అలిసిపోవా.

(ఇక హెల్మర్ యొక్క స్వభావము—తన భార్యవచ్చి యిప్పటికి ౯, ౧౦ సంవత్సరము లయినప్పటికిని వచ్చిననాటికంటె కొంచమయిన పెద్దదయినదని కాని, కొంత జ్ఞాన మున్నదనికాని, ఆమెకు యిష్టము అయిష్టము అన్న గుణములు వున్నవనికాని తెలుసుకొనుటలేదు. మన మొక కర్రబొమ్మను యింట్లోవుంచుకుంటే దానికి పెరుగుటకాని, మనుష్యునికి వున్నతక్కిన లక్షణములుకాని దానియందు లేనట్లే. ఈ భార్యనుకూడ ఒక కర్రబొమ్మమోస్తరుగ చూచేవాడు. సరే, యేలాగో యీరోజు డాన్సుకు పిలుచుట, తాను వెళ్లుట జరిగినది. ఇద్దరు మేడమీదికి వెళ్లి డాన్సుచేసిచేసి, యెన్ని మాట్లు చాలన్నను ఒప్పుకొనక ఆఖరుకు రాత్రి ౧౦ గంటలకు ముగించి క్రిందికి వచ్చారు. క్రిందహాలులో మిసెస్ లిండు కూర్చొని యున్నది.)

నో—నీవు వచ్చి చాలసేపయిందా.

మి—దగ్గరదగ్గర అరగంట అవుతుంది.

నో—నేను చెప్పినపని చేశావా.

మి—అతనికి నీ వుండగానే వుత్తరం రాసానుగానూ.

నో—ఏమిటయింది.

మి—ఆతను రేపు సాయంత్రానికిగాని రాడట.

నో—పోనీ, మరేం చేస్తాం. ఏలా జరగవలసి వుంటే ఆలా జరుగుతుంది.

దివ్య వేణుగానము

—యస్. యన్. చామకూర్.

ఆవేదన

—పి. బ్రహ్మము.

మి—ఎందు కింతభయం. ఇంక నీభర్తకు తెలిస్తే యెంతో సంతోషిస్తాడు. ఏంచేసినా అతని కిందేకదా ఖర్చుపెట్టావు. మరేం పరవాలేదు. మరేం పరవాలేదులే. ఎప్పటికయినా అతనికి తెలియడమే మంచిది. నీకేం పరవాలేదు. అడిగితే జరిగిందిజరిగినట్టు చెప్పేయి. నే వెళ్లొస్తానూ.

హె—ఏం అప్పుడే వెళ్తున్నావ్.

మి—నేవచ్చి అప్పుడే చాలసేపయింది. ఏలాగూ వస్తావుకద అని కూర్చున్నా. ఎప్పటికీ రాలేదు. నా స్నేహితురాలితో మాట్లాడి వెళ్దాం అని. రేపు వేళవుండగా నేవచ్చి సరదాతీరా కూర్చుంటాను. మరేం అనుకోకు.

హె—ఏలా యింతసేపు వున్నావు. మరి అయిదునిమిషాలు వుండకూడదు. అక్కడ నాస్నేహితుడు వస్తే వాడితో ౧౦ నిమిషాలు అయిపోయింది.

నో—వెళ్లనిస్తురూ, పాపం, చాలాసేపయింది. రాత్రికూడానూ. వచ్చింది మొదలు పాపం యేదో మాట్లాడుతూనే వుంది. రేపు వస్తుందిలెండి.

హె—నీస్నేహితురాలు నోరా బంగారుచిలుక, యేలాగ టారన్టెల్లాడాన్సు చేసిందో అడిగావా? నా బంగారుబొమ్మను బాగా స్తోత్రంచేశావా? నాచక్కని చిలుకను చూచావా యేలా అలిసిపోయిందో! నీస్నేహితురాలు వెళ్లమని శెలవిచ్చిందిదిగా. మరేం. వెళ్లిరా.

మి—శెలవు. అమ్మా పోయివస్తాను. వెళ్లి హాయిగ పడుకో.

హె—నోరా ఆడిఆడీ అలిసిపొయ్యావు. వెళ్లి పడుకో. నేను పోస్టుచూచుకొంటాను. ఇప్పటికే చాల రాత్రి అయినది.

(నోరా వెళ్లి పడుకుంది. హెల్మర్ వుత్తరము లన్నీచూచి ఒకవుత్తరం తీసుకొని) నోరా నోరా యేమిటీవుత్తరం.

నో—ఉత్తరం చూచి, నోరా యేమిటీవుత్తరం అంటే, రోజుకీ యెన్నో వస్తుంటాయి కదా నాకేం తెలుసు.

హె—ఛీ ఛీ నీకు తెలియదా. ఇన్నిరోజులల్లాకాదు మోసపోడానికి—

నో—రోజూకంటె యీవాళేం యెక్కువ?

హె—చాల్లే నీచమత్కారమూ నీవూను. కట్టిపెట్టు. అడిగిందేమిటో సమంగ జవాబుచెప్పు. ఎంత ద్రోహం.

నో—ద్రోహమా యేమిటి. బాగా చెప్పండి. చెప్పందీ నాకేలా తెలుస్తుంది.

హె—నీతియ్యనిమాటలే నన్నింతకు తెచ్చింది. నాపరువుపోయేపని చేశావు. మరి యింతకంటె యేం కావాలి. నే నేలాగా రేపటినుంచి నలుగురిలో తలెత్తుకొనితిరగడం? నీకు తెలియదంటె నమ్మతానా? నీకు తెలియదా? దుర్మార్గీ? నిన్ను మాయింటికి పిల్చుకొనివచ్చినదిమొదలు నీకు యెంతచేశాను. ఆడుకొనే చిన్నబిడ్డమోస్తరు చూచుకొన్నాను. సంరక్షణచేశాను. నీవు యీలాంటిదాని వని తెలిసుంటేనా. నాకు తెలిసిందే కాదు. అయ్యో యెంతముద్దుగ చూచుకొన్నాను. నీతిండికిగాని, ముస్తాబుకుగాని, నీఆటలకుగాని యెంతసదుపాయం చేసేవాడిన్ని! ఇంతకష్టపడ్డందుకు బాగా బుద్ధిచెప్పావు.

నో—ఎందు కింతకోపం. ఇంతకోపానికి నే నేం అంతతప్పు చేయలేదే.

హె—చేయలేదా. చాల్లే, నీమాయమాటలూ నీవూను. ఇన్నిరోజులూ విన్నాను చాలదూ. ఆ విని వినే యింతమట్టు కొచ్చింది. నిన్నంటే యేమిలాభము. అచ్చం నీకుపుట్టిందయితేసరే. నీతండ్రితాతలదగ్గరనుంచీ వచ్చింది. నే నెరగనా యేమిటి. మీఅమ్మ నీకు వుగ్గుపాలతో కరిగించి పోసిందికాదూ. నీమాయలో పడి మోసపోయాను. ఇదే ఆఖరుమాట. అంతసొమ్ము యేంజేశావు. ఫోర్జరీచేశావా లేదా? ఎందుకు చేశావు?

నో—ఇంతకోపంగా వున్నారుగద నే చెప్పేదేమయిన మీకు వినిపిస్తుందీ. వృధాగా యెందుకు? నాదే బుద్ధితక్కువ.

హే—నీది బుద్ధితక్కువా? ఇంకా యేం చెయ్యాలి? ఇంకా యిప్పటికు చేసింది చాలదంటున్నావా. ఇంకా నాకు వినిపించదంటున్నావా. వినికించేలా చెప్పావుగా. ఈలాంటి పాపాత్మురాల్ని యేంచేసినా పాపం లేదు. చండాలురాలా. దుర్మార్గురాలా. అయ్యయ్యో, నిన్ను నమ్మి పిల్లలను నీదగ్గరే వదిలిపెడ్తే మరేం అక్కర్లేదు, నీయంత చేసి వదిలేస్తావు. అసలు తెలిసితెలిసి వదలడం యేలాగా. మరి ఒక్క నిమిషం వుంటావంటేనే భయంవేస్తుంది. ఛీఛీ పాపి. నిన్ను చూస్తూన్నకొద్దికి ఒళ్లు మండిపోతూంది. ఎంతముద్దుగ చూసుకొన్నాను ఇన్నాళ్లు. ఏలా వాచావు. ఇప్పటికైనా చెప్పలేదుకదా. నీకు నిండా మాటలైన రావనిన్ని, చిన్నపిల్లవనిన్నీ, ఆనుకొనే బొమ్మవనీకూడ అనుకొన్నాను. ఛీ, మరి వెళ్లిపో. మరి రాకు. ఎప్పటికీ రాకు. పోపో. తిరిగీ చూడకు.

దాసీది—బాబూ, అమ్మగారికోసరము యెవరో వచ్చారు.

హే—(తలుపుదగ్గరకేసి) ఎవరు?

బంట్రోతు—ఇదిగో అమ్మగారిక్కి వుత్తరం.

హే—నేనే చదువుతా (లోపలికివచ్చి) అమ్మగారూ లేదు గిమ్మగారూ లేదు. (వుత్తరం చించుతాను) నేనే చదువుకుంటా.

నో—ఆలాగే చదవండి. ఎవరి క్కావాలీ యీగొడవ.

హే—నోరా నోరా యేమిదీ. ఏంచేశావు? ఈ వుత్తరం రాకపోతే నాకు యెంతకష్టం వచ్చివుండేది. ఇప్పటికైనా చెప్పవూ. ఎంత తొందరపడ్డానూ. ఎంత కోప్పడ్డానూ. (ఆరసీను మంటలో పారేసి) ఇక నన్ను యెవ్వరూ యేంచెయ్యలేరు. ఏదో కోపంమీద ఆలాగన్నాను కానీ, మరేం అనుకోకూ. మంచిసమయానికే వచ్చింది యీవుత్తరం.

నో—అదేమిటి ఆ వుత్తరం రావడంతోటే ఆలా యెగిరెగిరి పడ్డారు. ఈవుత్తరం రావడం తోటే యీలా మొదలెట్టారు. ఈలాచూస్తే అంతా వెర్రిలా వుంది. ఒక్క నిమిషంలో బ్రహ్మాండమయిన కోపం. అమ్మయ్యో నన్ను మింగేంతకోపం. అంతలో విపరీతమయిన శాంతం. బుజ్జగించడం బతిమాలుకోడం. ఇదంత చూస్తే యిదొక నాటకంలా వుంది.

హే—నీ వన్నమాట నిజమే. ఇదంత కల అనుకో. ఏదో జరిగిపోయింది. లే, చాలసేపయింది. ఏమిటి యీలా వున్నావు. మరేం లేదని చెప్పాను కానూ. మరి నే నామాటే తలపెట్టను. నీవుకూడ మరిచిపో. ఆకాగితముకూడ కాల్చేశానుగా.

నో—మామూలుగ, నే నేలా వుంటా. మీకు అపకీర్తి. మరి పిల్లలు నాదగ్గర వుంటే చెడిపోతారు. ఏలాగో నాలా తయారవుతారు అనీ యిప్పుడిప్పుడు మీ రన్నారుగనూ. మాతాతల తండ్రుల గుణాలు, మా తాతల గుణాలు అన్నీ మీరు బాగా యెరుగుదురుగా. ఆగుణాలే నా కొచ్చాయి అనీకూడ అన్నారే.

హే—నోరా, యిందాక నే నేం చెప్పాను? ఒకటే వినిపించుకోవూ! ఇదిగో తిన్నగా తలెత్తి చూడు. మరి నిన్నేమి అనను. అప్పుడేదో కోపంమీద అన్నాను కాని అదంత మరిచిపో. నిన్ను క్షమించాను చూచావా. నీవన్నట్టు దేవుని దయవల్ల కష్టం గడిచిపోయింది.

నో—ఎవరికి?

హే—నాకు.

నో—నాకో?

హే—అదా, నాకు తెలిసిందేకాదు. ఇద్దరికీ గడిచిందన్నమాటే. ఇక మనల్ని యెవ్వరూ యేమీ చేయలేరు. ఏలాగో మనం తప్పించుకొన్నాం. కానీ మనము యిక దానిని తలపెట్టవద్దు. మరీ, నీవుకూడా యేమీ జరగలేదని అనుకో. నిజంగానే యేం జరగలా. ఏమిటయింది యిప్పుడు? జరగలేదనుకొంటే. సరీ. మరీ, జ్ఞాపకమువచ్చిందనుకో. చెడ్డకల వచ్చిందనుకో. ఆరెండువుత్తరాలు చించేశానా. మరి జ్ఞాప

కానికి రానేరాదు. మరి రానేరాదు. అబ్బా, యిప్పటికి హాయిగ వుందాము.

నో—మీకు హాయిగ వుంటే నాకుకూడ హాయే. ఎందుచేతనంటే నాకు కష్టము సుఖమూ అన్నది లేనే లేదు. అందువల్ల.

హే—ఏమీ, నాకుమాత్రం తెలియదా, ఈ రెండుమూడురోజులు యెంతో బాధ పడియుంటావని.

నో—కష్టంకాదు. యుద్ధంచేశా ననండి. ఇప్పటికి పూర్తిఅయిం దనండి.

హే—అంతే. పదా వెళ్లి పడుకుందాము. చాలరాత్రి అయిపోయింది.

నో—ఈరాత్రి మరి నిద్ర. ఇంతటితో సరి. పూర్తిగ క్షమించానని అన్నారుకదూ.

హే—నిజంగానే. ఒట్టుపెట్టుకొనికూడ చెప్తాను. సరా క్షమించానని.

నో—సరే. నాకు చాలసంతోషం. అందుకే యీజామాయి నిలబడ్డది. ఇదిగో, వెళ్లిపోతున్నా. (తనబట్టలు మూటకట్టును).

హే—అదేమిటి యెక్కడికి వెళ్తావు. వెర్రెత్తిందా యేమిటి. నీకు మతి చెడిపోయిన ట్లున్నది.

నో—ఈరాత్రి నాకు యెంతో తెలివి వచ్చిందనండి. నాకు మీరు మంచిబుద్ధి చెప్పారు. నన్ను క్షమించానని అన్నారుగనుక యిదే వెళ్లిపోతున్నాను. ఎక్కడికి వెళ్తున్నావు అని అడిగారు. ఒక్క నిమిషం కూర్చుంటే అంతా చెప్పివెళ్తా.

హే—అదేమిటో చెప్పు వింటానుకాని వెళ్లకు. (కూర్చుంటాడు).

నో—(కూర్చొని) మనకు పెండ్లయి యెనిమిదేం డ్లయిందిగా. నే చెప్పిందంతా వినండి. ఆఖరున జబాబు.

హే—ఏమిటో నీవు చెప్పడం, నీ వునికి చూస్తే నాకు భయమేస్తున్నది. నాకేం బోధపడ్డంలేదు.

నో—ఒక్కరోజయిన యిద్దరం కలిసి ఒక్కచోటకూర్చొని దేనినిగురించిగాని విచారించామా. ఈలా కూర్చొనయిన కూర్చున్నామా. మీరే తిన్నగ జ్ఞాపకము తెచ్చుకోండి. మీరు భర్త, నేను భార్యనీ. ఇన్నేండ్లు మనము కలిసియుంటే ఒకరోజూ యేమీవుండదా.

హే—ఏమి టుందీ అంతలా నీవూ నేనూ కూర్చొని కలిసి ఆలోచించేదానికి. నా కష్టమంత నీతోచెప్పి నిన్ను కలవరపెడితే నీకువచ్చిన లాభమేమిటి. నావ్యవహారం నాజోలీ నీకుచెప్పి యేంలాభం.

నో—మీ వ్యవహారంగురించి కాదు. మిమ్మలను గురించికాదు. ఎంతసేపయిన మీకష్టాలూ, మీ సుఖాలు యింతేనా? మరేమీ లేదూ? నేమాత్రం మీలాంటి దానినికానా. నన్నుగురించి మీ రెప్పుడయినా విచారించారూ? నాయొక్క అభిప్రాయం అడిగారూ? నా సుఖంగురించి విచారించారా? ఆఫీసుకు వెళ్లడం, యింటికి రావడం, ఆడాలని తోస్తే ఆడడం, పాడాలని తోస్తే పాడడం, యెక్కడికయినా వెళ్లాలని తోస్తే వెళ్లడం. అంతేకాని ఒక్కనాడైన ఒక్క నిమిషమయిన నన్నుగురించి నాస్థితేమొ గతేమొ విచారించారా. ఇంతెందుకు, చిన్నప్పుడు నాతండ్రివల్లను, యిప్పుడు మీవల్లను యీలా అన్యాయమయిపోయాను.

హే—నేనయితే సరే, నీతండ్రికూడ ద్రోహం చేశాడా.

నో—సందేహ మేమి. మానాన్నదగ్గ రున్నప్పుడు యెంతసేపూ ఆయన చెప్పినట్టు నడుచుకుంటూ వింటూవుంటే తప్ప వొప్పేవాడు కాడు. దానికి మరేమయినా చెప్పానా 'నీ కేం తెలుసు. నీ కేం తెలియదు. నీవు పశిపిల్లవుకదా.' అని నేచెప్పినది యెంతమంచిదయినా మరిపించి బొమ్మను ఆడించినట్టు ఆడించేవాడు. కాని నేచెప్పినదాంట్లోకూడ కొంతఅర్థ ముం దనుకునేవారు కారు. నేనుమాత్రం నాబొమ్మలను నా యిష్టం వచ్చినట్టు శృంగారించి వాట్లతో ఆడుకొనే దాననుగానా. నేను ప్రాణంలేని బొమ్మను ఆడిస్తే వారు ప్రాణంవున్న బొమ్మను ఆడించారన్నమాట.

హె — అలా అంటావే, మనం పెండ్లిచేసుకో లేదా. పెండ్లంటే యేమిటో తెలిసిందా. ఆనాడు యేమి చెప్పారో తెలిసిందా.

నో — తెలియకేం-ఆయనచేతిలో వున్న బొమ్మను మీకు ఒప్పచెప్పా రన్నమాట. ఇక మీయిష్టంవచ్చినట్లు వాడుకోవచ్చు నన్నమాట. మాకేమిటి. మీరూ అలాగే చేయుచున్నా రన్నమాట మీకుమాత్రం తెలియదూ. ఏరోజు నేను యేలావుండాలో అలాగా మీయిష్టానుసారం నేను చిన్నతనంలో నాఆటబొమ్మను వుంచుకొన్నట్టు మీరు తయారుచేసేవా రన్నమాట. నాకు యిష్టమున్నదో లేదో ఒకరోజయిన అడిగారా. నేను దీనిని గ్రహించి నేనుకూడను మీకేది యిష్టమో అదే చేసేదానిని. కాని నన్నుగురించికాని, నా యిష్టమునుగురించికానీ ఒకరోజయిన ఆలోచించడమే లేదు. నాజన్మం యెప్పుడూ అక్కడ కొద్దిరోజులూ యిక్కడ కొంతకాలం చిత్తం చిత్తం అంటూ కాలక్షేపం చేశాను. నేను పుట్టింది యిందుకేనా. నన్నుగురించీ, నా జన్మాన్నిగురించి ఒకమాటు అనుకోవద్దా. ఇంతకంటె ఘోరం ప్రపంచంలో వుందా.

హె — ఎంత కృతఘ్నురాలివి. ఇక్కడ నీకు సుఖంగ లేదా. చేసిందంతా చేయించుకొని ఆఖరుకి యీలా అన్నావు.

నో — నా కోసరం చేశారా? మీ సరదాకు చేసుకొన్నారు. నేనుకూడ యిక్కడ వుండి యింతకంటే మరేమి చేయలేనని మీసంతోషమునకై యేమియేమిటి కావాలో చేసేదాన్ని. కష్టపడ్డానని చెప్పలేదు. బ్రతికినంతకాలం ఆడుకోడంతోటే సరిపోతే, పుట్టి యేం లాభం. కాబట్టి యికమీదట యీలావుండడం నాకు యిష్టములేదు. ఇక్కడ వుంటే మరి లాభం లేదు. వెళ్లి యిహపరసాధనమయినదానిని గురించి నేర్చుకుంటాను. మీరు క్షమించారు గనుక నిశ్చింతగ వెళ్తాను.

హె — ఆచదువేమిటో ఆసాధన మేమిటో నే చెప్పలేనా. నాదగ్గర నేర్చుకోకూడదూ.

నో — మీదగ్గర కుదరదు. మీరు నాకు చెప్పనూ లేరు. ముందు ఒకమోస్తరుగ వుండి యిప్పుడు మరొక మోస్తరుగ వుండలేము. కాబట్టి మరి అడ్డు చెప్పకండి. నే వెళ్లిపోతా. మీరు యెంత బ్రతిమాలిన లాభం లేదు.

హె — నీవు యింత గట్టిగ చెప్పేటప్పుడు, నీకు ఒకటి జ్ఞాపకము చేయవలసివున్నది. మన పెండ్లిలో మనము ప్రమాణంచేశాము. ఏమని చేశాము జ్ఞాపకముందా. భర్తఆజ్ఞ మీరకూడదనీ పిల్లలను పెంచుటవిధి అని.

నో — పెండ్లినాటిమాట నాకేమి తెలియదు. అది మీకే తెలుసును. మీకు తెలిసి మీరే ఆవిధిని చెల్లించలేకపోయారు. ఆవుత్తరం రాకపోతే ఆయొక్క ప్రమాణం యేం అయివుండేది? నా గతేమి? తిన్నగ నెత్తిమీద గుడ్డవేసుకొని వెళ్లవలసిందేగా? వెళ్లమన్నారే, తరిమేశారే. తిరిగీ చూడవద్దన్నారే ఎక్కడికి వెళ్తాననుకొన్నారు. మీకష్టం గడవగానే, మరిచిపొమ్మన్నారు. చెడ్డకల కన్నా ననుకోమన్నారు తలపెట్టేవద్దన్నారు. పెండ్లినాటిమాట జ్ఞాపకం తెచ్చుకొమ్మన్నారు. మీరు నాకు మంచిపాఠమే చెప్పారు. ప్రాణంలేని బొమ్మలతో చిన్నప్పుడు ఆడుకొన్నాను కానూ. ఇప్పుడవి లేవని విచారిస్తున్నానా. అలాగే యీమెట్టుగడిచినప్పుడుకూడ అలాగే వుంటుంది. ఆ యొక్కని మిషంలో ఆప్రేమ, ఆదయ, ఆముద్దు, ఆముచ్చట మీకు పటాపంచలయిపోయింది గాదూ. ఇక నేమి చెప్పిననూ లాభంలేదు కాబట్టి యిదో వెళ్లిపోతున్నా. ఏదీ నావుంగరం. ఇదిగో మీ వుంగరం.

హె — ఉంగరంకూడ యిమ్మంటావా. ఉండవా నోరా, నోరా, యెక్కడికి వెళ్తావు. అదయినచెప్పవా. నీకేమయిన డబ్బు పంపిస్తా.

నో — మీరు వుత్తరంవ్రాయవద్దు. నాకు డబ్బూ పంపవద్దు. మరి నామాటే తలపెట్టవద్దూ. (వెళ్లిపోవును).

హె — (హెల్మర్ కుర్చీమీద కూర్చొని యేడ్చుచూ) నోరా, నోరా, నోరా, వెళ్లిపోయావా, వెళ్లిపొయ్యావా.

సుభాషితము

బొడ్డు బాపిరాజు

ఏమోయీ సాగర! మన-లో మనమాటయెసుమా తెలుపగావల దీ
సామాన్యమానవుల కది-యేమని తెలిపినను నష్టమేలేదుగదా!

రేగినగాలిదుమ్మునకె రెప్పలు గుప్పన నప్పళించు మే
మే గరువమ్ము రొమ్మువిరిపింపగ దేశముకానిదేశ మూ
రేగుచు పుట్టినట్టినెల వింతయు చింతనసేయకుండ నీ
లాగున నెన్నియోయుగములం దొరలించుచునున్నవాడవే!

ఎవడోయీ! నిను నాజ్ఞసేయగలవా డిన్నాళ్లు? నీకంత తే
కువ లేకున్నదిగాక, బెగ్గటిలి గగ్గోలొంది యువ్వెత్తువె
ల్లువలోనం దలమున్కలై గడియలో లోకమ్ము లల్లాడు ని
క్కువ మీ వాక్కుపదమ్ము ముందునకు కోర్కుల్ సాగ సాగించినన్.

నిన్నుంగన్న నెడంద జాలివొడముఁ నిర్వీర్యు డెవ్వండో దా
నెన్నేనైన సహించియుండదగుగానీ, సత్వసంపన్న! నీ
కు న్నేలోటది? ఎవ్వ డడ్డగలడో యుప్పొంగుమా చూత మీ
మన్నుఁ మిన్నులుగూడుచోట నివసింపఁ నీకు ప్రారబ్ధమే?

ఏనా డీచెరవీడిరాగలుగునోయీ! వేడికన్నీళ్లతో
యీనీజీవనమెల్ల యుప్పరిసిపోయెఁ;— ఎంతగా నీవు లో
లోనం ఘూర్ణిలినం బ్రయోజనము పోల్లుంగాక పైపెచ్చు నీ
నానాదుస్స్థితిమూలముం దలచుకొన్నం గుండె నీరయ్యెబో!

వెలబెట్టించిన గవ్వసేయని మహావిద్వాంసులే నేడు ర
చ్చలలోనం దలలెత్తినారు; జగ మిచ్ఛావ్యాపృతిఁ మీరి మే
రలకొమ్ముల్ మొలిపించుకొన్నదకటా! రత్నాకరుం డన్నకీ
ర్తులు మ్రోయించిననీవె కాల్ గదుప వేదో మున్గ నున్నట్లుగా!

దొరికినతావుకై నిలువుదోపిడియిత్తురు పుంతత్రోవ ల
బ్బురముగ చేలలో కలసిపోయి సుకమ్మున నున్నవన్న నె

వ్వారు మడిగట్టియుండి రిదె పల్కుము వ్రేల్మడువంగ; తేరగా
దొరికిన పోవనీయరుగదోయి! తటస్థల మాక్రమింపుమా!

అదియె ప్రపంచధర్మమగునయ్య! మహామహులెల్ల నీతికో
విదులె పరాయివారి చదివించెడిచో; తమపట్ల నెప్పు డె
య్యది యనుకూలమో యరయునట్టిరె మాయజగమ్మునందు వా
రిదె కలవేరు నీవలె వరించినపీఠము విప్పకుందురే!

ఎవడో కలండు దేవుడని యింతకు జంకెదవేమొ? తెల్వితక్కు
వయని యెందరెందరినొ కోరినవారిని సాక్ష్యమిత్తు; మా
నవులము మేమె నమ్మమనినన్ భయమేటికి నీకు? ఉన్నచో
నెవరికి లెక్క? పిచ్చివిడు మింతకు దేవుని గీవునిన్ సఖా!

కాలము మారిపోయినది కాగలవారికి నేడు రోజు లే
గోలయు లేక యుంద మనుకొన్నది సాగదు; లెమ్ము! నేటి కీ
వేల యతిక్రమింపగదవే! గుదులెక్కినకాళ్ల కింతసం
చాలనముం ఘటింపుము విచారము సేయగవచ్చు పిమ్మటన్.

నీదరినుండి సంజ పయనించెడివేళల హోరుమంచు నా
పాదము లంటిపోయితివి బాగుపడంగలవంచు నెంచి నే
నేదియుకోర కూరకె వచించితి పున్నెమటంచు, నచ్చినం
గాదనకుండ సేయు మటుగానియెడన్ వినిపింప కేరికిన్!

లోక మిది పలుగాకి చీకాకువరచు-కోరి చూడలే దొరుదు బాగుపడుచున్న
నీశుభము నెంచి చెప్పితి నీవు తెలియ - నేరకుండిన నాకేమి? నీదుకర్మ!

ఆచారము

వేలూరి శివరామశాస్త్రి

ఆచారము యుగయుగాంతరములనుండి అనేకమహాత్ములనుండి మానవున కయాచితముగా సంక్రమించిన ఐశ్వర్యము. ఆచారము లేనిచో జను లందఱును జంతువు లయి పోయి యుందురు.

ఆచార మనఁగా అలవాటు. అలవాటులలో మంచివియుఁ గలవు, చెడ్డవియుఁ గలవు. మహాత్ములగు మనపెద్దల మంచియలవాటులే 'ఆచారముల'యి అనుష్ఠింపఁబడుచున్నవి.

ఒకకుటుంబమునందలి యింటిపెద్ద మాటలను, పనులను వానిపిల్ల లనుకరింతురు. పలుకుబళ్లను బట్టకట్టులను ఉనికినిగూడ తలవని తలంపుగా అనుకరించుటమన మెఱుఁగుదుము. 'అనుకరింపవలయును గాఁబోలు'నని అనఁగా అది విధి యని అనుకరించువారినిగూడ మన మెఱుఁగుదుము. ఇట్టి యనుకరణమును ఎగతాళిచేయుటకు మనదేశమున నొక కథ వాడుకలో నున్నది. అప్పయ్యదీక్షితులవారు కావేరీతీరమున వార్చుచుండి రఁట. ధ్యానపు బిగిచేఁ గాఁబోలు వారిగోఁచి యూడెనఁట. వారి కిరువాగుల వార్చుచున్న బ్రాహ్మణు లందఱును గోఁచు లూడఁ దీసికొని కూర్చుండిరఁట!

తెలివిమాలిన అనుకరణములవలన ఇట్టితిప్పలు కలుగును. ఇవియే దురాచారములకు దారులు. తెలివిమాలినవారికిని, తెలివిని ఉపయోగింపని వారికిని ఈయనుకరణమే శరణము. అదియే వారికి ఆచార మగును. క్రమముగా వారి కది విధిగను, తుదకు ధర్మముగను మూర్తీభవించును. తెలుఁగులకు ఎడమపైఁట, అఱవలకు కుడిపైఁట. ఏల? వీలునుబట్టి అట్టి యాచార మందమా? ఒకరికి వీలయిన దింకొకరి కేల కాదు? తెలుఁగులలోనే ద్విజేతరులందు ఇరుపయ్యెంటలును గలవు. కావున నిది వాడుక. అనఁగా ఆచారము. క్రమముగా నిది వారివారికి స్థిరముగా నెలకొని ధర్మసీమలోఁ జొఱఁబడెను.

బ్రాహ్మముహూర్తమున లేచి కడుపు రిత్త చేసికొని పలుదోముట మంచి యలవాటు. దీని నందఱును అలవఱిచికొందురు. కాఁగా ఇది విధి. ఇదియే క్రమముగా ధర్మమాయెను. ఇటులు చేయకుండుట అధర్మమై పాపసీమ లోనికి పరుగిడెను.

కుర్రఁడు తండ్రిని అనుకరించినచందముగనే తండ్రియు గ్రామమునందలి శిష్టుని అనుకరించును. అతఁడును దేశమునందలి శిష్టులను అనుకరించును. ఈరీతిగా దేశమునందున్న గొప్పగొప్పవారి మంచిపనులును, మంచిగుణములును లోకులచే అనుకరింపఁబడి అనుష్ఠింపఁబడి ఆచారము లాయెను. ఒకానొకపుడు ఆర్యావర్తము హిందూదేశమున కెల్లయు నాగరికత కెల్లగా నుండెను.

అచటి శిష్టులే ఎల్లరకును అనుకరణీయులుగా నుండిరి. మనువు[1] మొదలగు స్మర్తలును, పతంజలి[2] మొదలయిన వాఙ్మయవేదులును ఆచారములకును భాషకును ఆర్యావర్తమునే ఒరవడిగాఁ జెప్పిరి. గౌడద్రావిడ భేదములేక హిందూదేశమునందలి ద్విజు లందఱును నేఁటికిని గంగాయమునల నడుమ నున్న ఋషులకు[3] ముప్పొద్దులును మ్రొక్కుచున్నారు. ఈరీతిగా ఆర్యావర్తమునందలి మంచి యలవాటు లన్నియు నేఁటికిని శిష్టుల గృహములలో నడచుచున్నవి. ఇవి సదాచారములు. గృహ్యసూత్రములును, స్మృతులును ఈయాచారముల కవిలెకట్టలే.

కొన్ని దేశములందు శిష్టులలో పరస్పర విరుద్ధములగు నాచారము లున్నవి; దేశాచారములును ఉన్నవి. ఆర్యావర్తమునందలి ఆచారములకును విరుద్ధములగునాచారములున్నవి. తొల్లిటి మాంసాహారము కొంచెము సంస్కారము చెంది అనఁగా చేఁపలవఱకు వచ్చి గౌడులలో నేఁటికిని నిలిచియున్నది; ద్రావిడులలో లేదు. ఆర్యావర్తమునందలి నాఁటి ప్రాఁతయాచారములు కొన్ని విసర్జింపఁబడెను; కొన్ని సంస్కరింపఁబడెను.

ఆచారముల పునాదులను త్రవ్వియెత్తినచో వ్యక్తికిని సంఘమునకును గల మేలుగీల్లు బయటఁబడును. తర్కపు పూడిక తీయుచో నొకగుట్ట యగును. కాని ప్రాచీనాచార పరాయణుల మనుకొను ఛాందసులు ఆచారమునకును తర్కమునకును గల లంకెను త్రెంపివయిచిరి. దానివలననే ప్రాచీనులకును నవీనులకును మార్గము భేదించెను. తర్కము వీడిన యాచారమునకు రాక్షసబలము కలుగుటలో వింతయేమి?

"తర్కము ఆచారమునకు - అనఁగా ధర్మమునకు ఎంతవఱకు సాయపడును? తర్కమునకు అందని ధర్మము లేదా?" అని ప్రశ్న కలుగవచ్చును. నిక్కమే. అపుడు ఆప్తవాక్యము ప్రమాణము.

తెలుఁగునాటి పల్లియలయందు శ్రుతపాండిత్యము కల మగవారును, ఆఁడువారును పలువురు కలరు. "అంటు ఇంటఁ గలుపుదువేమో; ధర్మదేవత చూరులోనుండి తొంగి చూచుచుండును జుమీ" యని వీరు తమ బాలబాలికల నాచారమునం దాసక్తిఁ గావించుచుందురు.

శాస్త్రము లన్నిఁటికన్న ధర్మశాస్త్రమున కెక్కువ బూఁజు పట్టెను. దానికి పఠన పాఠనములు లేవు. యాజ్ఞవల్క్యుఁ డొకఁడు లా కాలేజీలలో నక్కియున్నాఁడు.

---

౧. మనుస్మృతి. ౧. ౨. అధ్యా చూచునది.

౨. పృషోదరాది సూత్రభాష్యమును చూచునది.

3. "గంగాయమునయోర్మధ్యే యే వసంతి, తే మే ప్రసన్నాత్మాన శ్చిరం జీవితం వర్ధయన్తి...గంగాయమున యోర్మునిభ్యశ్చ నమః.'

తెలుఁగు దేశమున కొన్నికొన్ని పల్లియలలో ధర్మరహస్యములు ఉద్ఘోషించుటకు ఒక రిద్దఱు ఆరిందా లున్నారు. ప్రతివిషయము నందును వారి యిరువురకును మతభేద ముండును. 'మహాఋషీణాం మతయశ్చ భిన్నాః' వారిచీలికచే గ్రామములో చీలిక యేర్పడును.

పురుడు మైలలు ప్రవచించుటకు వీరధికారులు. చిల్లరధర్మములకుఁగూడ వీరు పెద్దలు. వీరికి పాండిత్యముగాని, శ్రుతపాండిత్యముగానిసు న్న; చాటున తెలుఁగుటీకలు చూచుకొని సీటున ఖండకారికల నుపన్యసింతురు; తెలియ దని యూరకుండరు. ఇది వారిధర్మము. బాలు రు ఇంగ్లీషుచదువులకుఁ బోదొడఁగినపిదప ఈఆరిందాలు కొలఁదికొలఁదిగా తగ్గుచు న్నారు. ధర్మశాస్త్రము మెఱిఁగినవారు లేకున్న మానెఁగాని యీకుహనాధర్మజ్ఞుల నంతరింపఁ జేయుటకు విప్లవము కలుగవలెను.

ఆచారము శరీరమునకును, మనస్సునకును సంస్కారకము. శరీరమును పవిత్రముగను, బలిష్ఠముగను, సుందరముగను జేయుటకు ఆ చారము పెద్ద లొసఁగిన ఓషధి; అంగరక్ష; గురుప్రసాదము. సత్పురుషుఁ డీయాచారము చేతనే తనజీవితమును ముక్తి కనుకూలముఁ గావించుకొనెను. సజ్జనులకు ధర్మశాసనము ముందు, రాజశాసనము వెనుక.

జనసామాన్యమునందుగూడ మొనమొన్నటి వఱకును, కొన్ని యెడల నేఁటికినిగూడ రాజ శాసనముకన్న ధర్మశాసనమే సాగి సాగు చున్నది. గ్రామములందలి శిష్టులు, శిష్ట బ్రువులు మొదలుకొని శంకరపీఠమువఱకును ప్రాయశ్చిత్తాయుధములతో సంఘమును నిరం కుశముగా శాసించిరి; శాసించుచున్నారు. చాకల, మంగల, మెలుకల, యేనాదుల మొదలగు జాతులవారు వారి కుల-పెద్దలచే శాసింపఁబడుచున్నారు. వారికి కల్లు కప్ప మిచ్చుచున్నారు. సీమదనుసు వచ్చి పడిన తరువాత వీరివీరిప్రభావము చాలవఱకు సన్నగిలుచున్నది.

సంఘముయొక్క తెలివితేటలు, ధైర్యసాహస ములు ప్రాచీనతాపరిశుద్ధతలు, మొదలగు చరిత్రమంతయు ఆచారమువలన మనము తెలిసికొనఁగలము. ఉల్లి తినని వారు కలరు- 'న పలాండుం భక్షయేత్.' 'ఉల్లిచేయు మేలు తల్లియుఁ జేయు' దనువారును గలరు. ఉల్లిని, చేఁపలను తినువారు కలరు. ఉల్లిని, చేఁపలను, మాంసమును తినువారు కలరు. ఈ యాచా రము నాలుగు సంఘములకును గల భక్ష్యా భక్ష్య వివేకమునకును, అహింసకును సాక్షి. కొన్ని దేశములలో దృష్టిదోషము లేదు. తెలుఁగునాడు, అఱవనాడులలో దృష్టి దోషము మెండు. ఈ రెండు దేశములందును ఆచారమునకు కొమ్ములు మొలిచెను. ఇందలి శిష్టులు సాపడినపిదప నెంగిలిచేతులు కడుగుకొనుతఱి కర్మము చాలక శూద్ర దర్శన మగుచో స్నానము చేసియో, తడి

గుడ్డ కట్టుకొనియో ఆచమన మొనరించి మనశ్శాంతి వడయుదురు.

"మే మాచారపరుల మనిన మే మాచార పరుల మని" తెలుఁగులును అఱవలును కీఁచు లాడుదురు. రాత్రి ఆఱవయిచిన వస్త్రము అఱవకుమడి; తెలుఁగునకు మైల. అఱవకుప్రొద్దునఁ గట్టిన మడుఁగు భుజించినంతదనుక మడి. అఱవపల్లియల బాపనసందులలో శూద్రులు నడవరు. సంపర్కదోషము లేదుగాన వారి కది మడి; తెలుఁగువాని కది మకిల.

ఈమడి అనంతము. ఈమడి ఆఁడువారిలో, విశేషించి విధవలలో, ఇనుమడి. ఆఁడువారు తడిబట్ట గట్టుకొని కుండనుండి ఊరఁగాయ బయటికిఁ దీసి యుంచుకొందురు; ఆఱవయి చిన బట్టతో ఆకుండను అంటుకొనరు. ఏల? కుండ మడి గాదు. ఆకుండనుండియే బయ టికిఁ దీసియుంచిన ఆయూరగాఁయ మడి!

వెలనాటివిధవ చేసిన వంటకము వేగినాటి తెలుఁగునాటి నియోగివిధవలకు పనికిరాదు. వీరివంటకము వారికిని పనికిరాదు. 'కంసాలి పొయులు' అనుసామెత ఉండనే యున్నది.

వైశ్వదేవ మొనరించిన వెలనాటి శిష్టుఁడు బలులు వేసినచో మఱియొకనాటిది వానిని ఎత్తదు. వేగినాటివాఁడుగాని, తెలుఁగునాటి వాఁడుగాని, నియోగిగాని కర్మము చాలక వేఱునాటివానియింటి కేగవలసి అచట బలులు వేయుచో వారును ఎత్తరు. కృష్ణా గోదావరి గుంటూరు జిల్లాలుగాక మిగులు జిల్లాలలో నియోగివైదిక భేద మంతగాలేదు. అచటినియోగులలో అనూచాన మయిన శిష్టత భ్రష్టము కాలేదు. ఈజిల్లాలలో ఈ నడుమ నియోగులును వైశ్వదేవ మొనరించి యాగడబిడలను మఱికొంచె మెక్కువచేసిరి. మహారాష్ట్రదేశ మేగి వచ్చిన నామిత్రుఁ డొకఁడు మడియనుపదమున కొక యర్థము చెప్పెను. "మహారాష్ట్రులలో దృష్టిదోషము లేదు. భోజనవేళలో ప్రతివానిచుట్టును వేలి మరుగువలె అరయంగుళ మెత్తుగా కట్టఁ బడిన మడియొకటి యుండును. మహా రాష్ట్రులు ద్రావిడాంతఃపాతులు కావున వారిమడి సజాతీయులగు ఆంధ్రులలో సంక్ర మించి శుచ్యర్థక మాయెను."

ఇది విపరీతకల్పన. మడుఁగు, మడికాసు, మడియాలు (మడేలు) మొదలగుపదములలో మడిపదము శుచ్యర్థకము. వరిమడిలోని మడి వంటి మడి యని పదార్థలక్షణతో నిటఁ బనిలేదు.

దేహశుద్ధికిని, పాకశుద్ధికిని అవలంబనీయము లగు నాచారములనే పరమార్థముగాఁ బెట్టు కొని పలువురు వంటకుండనే పరబ్రహ్మ ముగను, తత్త్వమసినే కుండమసిగను జేసి వయిచినారు. ఆచార మొకసాధనముగాని సాధ్యము గాదు. ఆచారము ఉపాయము గాని ఉపేయము కాదు. సాధనముగా నున్న యంతవఱకే, ఉపాయముగానున్నయంత వఱకే దానియుపయోగము.

గుణకర్మలచేతను, ఆహారవిహారములచేతను కొందఱు కొంద ఱొకొకగుంపుగాఁ జేరుదురు. బాపనవారిలోఁగూడ కొందఱు తమతమకర్మలచే వైదికులును కరణములును అయిపోయిరి. వారివారికర్మచే వారివారి యాహారముగూడ మాఱెను. లౌకికకర్మ కలవాటుపడిన నియోగులును వైదికులునుగూడ ఉల్లి తినుచున్నారు; పొగఁ బీల్చుచున్నారు; శిష్టు లగు నియోగులుగూడ తెలుఁగునాడున వైదికులకు వేఱయిరి; ఇపుడు తిరుగఁబడిపోయిరి. వైదికులకు నియోగులకు వేఱిమి వేరుతన్నెను. వైదికులు శిష్టులగు నియోగులనేని నిమంత్రింపరు. ఆచారభేదమువలన, ఆగ్రహామువలన వీరిలో వీరు పరస్పరము రాక్షసులుగాఁ జూచుకొనిన కాలము గడఁచెను. కొన్నిచోటుల నింకను గడఁచుచున్నది.

మూఢమగు సంఘమును ఆచారము వేఱుపఱచును; లేనిభేదమును కల్పించుటయేకాక దానిని చిరస్థాయిఁ జేయును.

ఆచారభేదము విప్లవమునకు గణేశపూజ. నేఁడు వెంట్రుకలలో నున్న విప్లవము మఱి దేనియందును లేదు. తలమీఁదికి కత్తెర పోవఁగనే 'వెనుకకా, లేక ముందులకా, మఱి యడుగునకా?' యను సంకల్పవికల్పము లనేకములు. మంగలవానిని జూడఁగనే తలలో ప్రళయము కలుగును.

ఆర్యావర్తపు బ్రాహ్మణుఁడు గోపాదమంత సిగ తాల్చెడివాఁడు. అతనికి మీసలు కలవు; పిదపఁ బిదప లేవు; నేఁటికిని మహారాష్ట్రులకుఁ గలవు; క్షత్రియుఁడు జులపా లుంచుకొనెను. గుణకర్మలకును, దేశకాలములకును అనుగుణముగా ఈయాచారము పుట్టి మాఱుచు వచ్చెను.

కేశములు కత్తిరించుకొని మీస లుంచుకొనువానికి శిష్టులలో గౌరవము లేదు. సిగ తాల్చి మీసలు గొఱిగించుకొనిన అపండితుఁడుగాని, బ్రాహ్మణబ్రువుఁడుగాని శిష్టులలో సులభముగాఁ జేరఁగలఁడు. అది బాహ్యావేషమువలనఁ గలుగు నుపకారము. సీమలో తెల్లవాఁ డొకఁడు బ్రహ్మశిఖ పెట్టుకొని కొల్లాయ కట్టుకొనినచో వానికి సంఘప్రవేశ ముండునా? దానఁ జేసియే నన్నపార్యుఁడు 'స్వస్థానవేషభాషాభిమానము' చూపెను. మఱియు కేవలబాహ్యావేషమును మల్లినాథుఁడు ఇటులు నిరసించెను:

'కిమ్ దారుణా వంకరటింకరేణ
కిమ్ వాససా చీకిరిబాకిరేణ;
సర్వజ్ఞభూపాల విలోకనార్థమ్
వైదుష్య మేకం విదుషాం సహాయః.'

కేశములు ప్రకృతిపెట్టినకవచము. అక్కఱ కలచోట నవి అంగరక్షు. ఆహారవిహారముల యందు మానవప్రకృతికి ఎదురుగా నడవనివాఁడు వానిని గొఱిగించుకొనవలసిన పని లేదు. కావుననే బ్రహ్మచారులకును, వానప్రస్థులకును క్షౌరముతోఁ బని లేదని ధర్మశాస్త్రజ్ఞు లూహించిరి. కాని మానవుఁ

డిపుడు వా రూహించిన దేశకాలములను, ఆహారవిహారములను అతిక్రమించెను. రోజుకు కనీసము రెండుమాఱులయినను గడ్డము చేసి కొనవలసిన కాల మిది !

ప్రకృతి సహజసుందరి. కేశములు మానవునకును, వానికి సోదరమయిన జంతువునకును ప్రకృతిదేవత నేసి యిచ్చుచున్న నిష్పృ)వాణి[౧] ఆఁడుదానికిఁ గాని, మగవానికిఁగాని కేశపాశము చక్రవర్తియు చేయించుకొనఁ జాలని కిరీటము. సింగమునకు జూలు రాజచిహ్నమగుచామరము. గొఱియకు త్రుష్టుడు ఒక ఉన్నిచొక్కా. అడవిరాణియగు నెమలికి పించియె మొక నవరత్నపతకము. ఈ కేశములలో ఉపయోగము కలదు; శిల్పము కలదు; సౌందర్యము కలదు; ఆనందము కలదు.

కర్మిష్ఠి కిది యంతయు ఇబ్బంది. ఆచమనము చేయు నీరు మీసములకుఁ దాఁకె నేని యదికల్లు. సిగలేనియెడల 'శిఖాయ వౌషట్' అనుటకు వీలులేదుగాన సిగ దిగ గొఱిగించుకొనఁగూడదు. తలయంతయు జుట్టు గావో నిత్యస్నానములచే శిరోభారమును కొనితెచ్చికొనినటు లగును. కావున నతఁడు ముప్పాతికముప్వీసము గొఱిగించుకొనఁదొడఁగెను. గుణకర్మలు పెక్కు, వానినిబట్టి యాచారములును పెక్కు. కావున క్షౌర మొకొక్క దేశమున నొకొక్క రీతిగానున్నది.

ఒకొకయాచారము వెనువెనుక కేఁపోయిచూచి నయెడల నది యెన్నిసారులు సంఘముచే స్వీకరింపఁబడెనో, యెన్నిసారులు విసర్జింపఁ బడెనో, దాన నెన్ని మేలుగీళ్లు చేకూరెనో, దాన నెంత సంఘవిప్లవము జఱిగెనో కొంత తెలియఁగలము; ఒక్కవివాహమును పరిశీలించినచో ననంతములగు దానిభేదము లారయఁగలము; శిశువివాహము మొదలుకొని వృద్ధవివాహమువఱకును, గాంధర్వవివాహము మొదలుకొని రాక్షసవివాహము వఱకును గల పలనలు చిలవలు తెలియఁగలము; వివాహమున ప్రేమయు, ప్రయోజనమును, అధికారమును, అక్కఱయును గల వని గ్రహింపఁగలము; బాల్యవివాహములవలన చేటు కలుగఁగనే రజస్వలావివాహములు స్వీకరింపఁబడె నని సిద్ధాంతము చేయఁగలము; ఇట్టిమార్పు లానాఁటి ధర్మశాస్త్రము లంగీకరించుటజేసి అవి తర్కదూరము కాలేదని నిర్ణయింపఁగలము; తర్కమేకాక తెలివియు మేలుగీళ్లును అవి ఆలోచించి యుండె నని నిర్వచింపఁగలము; అక్కఱను బట్టి దేవరన్యాయములు, విధవావివాహములు, ప్రేమవివాహములు కావలసివచ్చె ననియు, వెంటనే యానడింపఁబడుచు వచ్చెననియు నేఁటి సంస్కారవాదులు ఘోషించు నాచారములును, వానితలదన్నిన సంస్కరణములును తొల్లి జరిగియుండెననియు కనుఁగొనఁగలము; జరిగిన సంస్కరణములవలన కీడు గలుగఁ

[౧] మగ్గమునుండి తీసిన సరిక్రొత్త బట్ట

గనే తొల్లిటి యాచారములే మరల అమలు లోనికి వచ్చెననియు ఎఱుఁగఁగలము; ఈ మార్పులవలనను కూర్పులవలనను సంఘ విప్లవము, వ్యక్తుల పతనము ఎంత జరిగెనో ఊహింపఁగలము.

నేఁటి పెండ్లిలో "నోటితోఁ జెప్పుమంత్రము వేరు; చేతితోఁ జేయు పని వేరు" అని పురోహితునకే తెలియదు. ఇల్లు గుల్ల యగుచున్నను, ఒడలు విఱుగుచున్నను బాహ్యాచార పరాయణున కది గోచరింపదు. మంత్రముల కర్థమే లేదనియు, అవి ఉచ్చారణమాత్ర మహిమను లనియు వాదించువారు నేఁటి 'సనాతనమతసంఘమున' అచ్చాణిముత్తెములు కలరు.

"పెండ్లిగాని, చావుగాని ఒకతూరియే" అని మను వనెను. ప్రేమైకదృష్టితో మధురమగు ఈభావనను అతఁడు గాన మొనరించెను.

పలుమాఱులు పెండ్లిండ్లు చేయించినట్టియు చేసికొనినట్టియు ఋషులును విధవలకు పుస్తెలుకట్టించినట్టియు కట్టుకొనినట్టియు ఋషులును ఆర్యావర్తమునఁ గలరు. ఇట్టి వివాహములలో కొన్నిట అక్కఱయును, కొన్నిట ప్రేమమును మఱికొన్నిట రెండును కనుపట్టును.

మనుజు లందఱకును పెండ్లియెడ ప్రేమ మొకటియే ముఖ్యవస్తువు కాదు. మహారాజులకుఁగాని, మహాధనికులకుఁగాని ప్రేమోన్మాదికిఁగాని కానగును. వివాహసామాన్యమునందు ప్రేమతోపాటు అక్కఱయు ఫలమును మిళితములయి యున్నవి. ఇందు ఒకానొకనికి ప్రేమయే ముఖ్యము కావచ్చును; ఒకానొకనికి అక్కఱయే ముఖ్యము కావచ్చును; ఒకానొకనికి ఫలమే కావచ్చును; కాని ప్రేమలేనిపెండ్లి కూలిపెండ్లి యని అందఱును ఒప్పుకొందురు. అట్టిపెండ్లి నేఁడు జరిగినను రేపు విడాకులకు ఎదురుచూచుచునే యుండును. ప్రేమప్రయోజనముల ప్రాధాన్యమునుబట్టియు, వానిమేలుగీళ్లనుబట్టియు, సంఘము మొత్తముమీఁదఁ గల తెలివినిబట్టియు వివాహము అనంతశాఖమయి ఉపాదేయమయియు, కొంతకాలమునకు అనుపాదేయమయియు అనేకావతారములను ఎత్తెను.

ఆచార మనేకవిధము. ఇది అనేకార్థకము. కావున నే దీని కనేకనామధేయములు. ఇది బహురూపి, బహుభాషి. దీనికిఁ గల గౌరవ మపారము. మాలఁడు మొదలు బాపనయ్యవఱకును దీనిని పూజించును.

ఆచారము ముమ్మొదట చేతనము. పదఁపడి జడము. అది మొదట ధర్మమునకు పునాది—'ఆచారానుగతో ధర్మః'.

పెండ్లి యను నాచారము ధర్మమయి దానముగా పరిణమించుట కెన్నియుగములు పట్టెనో యెవరు లెక్కచూపఁగలరు? కన్యాదానములో నెంత పరమార్థము కలదో యెవరు పరిష్కరింపఁగలరు?

కన్యాదానమును గుఱించి సామాన్యముగా ఈప్రశ్న లుదయించును: ఒకజీవిని దానము చేయుటకు ఎవనికేని అధికార మనునది యుండనగునా? అది బానిస—అమ్మకము వంటిదికాదా? నరమేధమునకు కుమారులను అమ్ముటకును, దీనికిని ఎట్టిభేదము?

కన్యకోరునది రూపము, తల్లికోరునది డబ్బు, తండ్రి కోరునది చదువు, బందుగులు కోరునది కులము, ఇతరులు కోరునది పప్పన్నము ౧ అనికదా పెండ్లియెడ కోరిక. ఈకోరికలలో ముఖ్య మాకన్యకోరిక. దానము చేయవలసిన కన్యవయసా ఏడేండ్లు. ఆకన్యకు రూపము నెఱుఁగఁగల వివేక మపు డెటు లుదయించును? మనోజుఁ డింకను పుట్ట లేదు. పెండ్లికి ముఖ్యము ప్రేమ. ప్రేమ లేని పెండ్లి యేమిపెండ్లి? ఇది గ్రుడ్డిపెండ్లి కాదా? తలిదండ్రులు వేయించిన శృంగార రసప్రధాన మగు నీ పెండ్లినాటకము కొలఁది యేండ్లలో కరుణరసప్రధానముకాదా?

అగును. లోకమంతయు రూపవంతముకాదు. కురూపియు రూపమునే కోరును. రూపమును ప్రేమయు పెండ్లికి పెత్తందారులు. ప్రేమ అసలు మనోధర్మము. రూపముగాని, గుణము గాని గుణరూపములుగాని ఈయున్నప్రేమకు ఉద్బోధకములు.

ఈప్రేమ సఖ్యభక్తి యను మానససరోవరమునుండి ప్రవహించు పిల్లకాలువ. ఇది యొకానొకపుడు ఇర్రింకు లింకును. ఒకానొకపుడు ఆమానససరోవరమునకే మరలును. కావున ఇది అనిత్యము.

అనిత్యతనుండి నిత్యతకుఁ బోవుటకే ఆర్యుని ప్రయత్నము. ఈప్రేమను ఆమానససరోవరమునకు మరల్చుటకే ఆర్యుఁడు ప్రయత్నించెను. దానికి ఫలితమే ఈకన్యాదానము. దీన రూపము ప్రధానముకాదు. ప్రధానమయినది కర్మ,—తపస్సు,—సంఘశ్రేయము.

కన్యాదానము తురుష్క-దండయాత్రల అపాయరక్షణమునకుఁ బుట్టినదని కొంద ఱందురు గాని అది కల్ల. మోక్షమును, లోకకల్యాణమును చరమార్థ మని కనుఁగొన్న ఆర్యుడు దీనికి ఉపజ్ఞము. కన్యయు వరుఁడును దాని నెఱుఁగక రూపప్రేమలనే పాటించినచో ఆ కన్యాదానము బూడిదలోఁ బోసిన నేయి. దీనియుద్దేశమును నిర్వహింపఁజాలక యీవివాహమునే అంటిపెట్టుకొనినందువలన సంఘశ్రేయమునకు బదులు సంఘవిప్లవము కలుగును, కలిగెను.

సంఘము చాలకాలముక్రిందనే పతిత మాయెను. మన తలిదండ్రులు మనలను ఆర్యులు చూపినబాటలో నడిపింపలేదు. వారితలిదండ్రులును వారల నటు నడిపింపలేదు. గాలికిఁ బుట్టి గాలికిఁ బెరుఁగుచున్నామో లేక ధనమునకుఁ బుట్టి ధనముకొఱకే పెరుఁగుచున్నామో! సంఘము శ్రేయమువిడిచి ప్రేయముకే

౧. కన్యా వరయతే రూపం మాతా విత్తమ్ పితా శ్రుతమ్, బాంధవాః కులమిచ్ఛన్తి మృష్టాన్న మితరే జనాః,

కోరెను. త్యాగమువిడిచి భోగమునే చేకొనెను. ఎఱుకకు బదులు చిల్లరతెలివితో గర్వించెను. ఇట్టి స్థితిగతులలో ప్రేమసౌందర్యములకే అగ్రతాంబూలముకదా! కన్యాదాన మెందులకుఁ బుట్టెనో ఆస్థితి యిపు డేది? "అతి దీర్ఘమగుజీవితమున ఎవనికి సంతోషముండును¹" అను నచికేతుఁ డిపు డేడ? "అయ్యా! ఈభూమి నంతయు నాకు చెందఁజేయుదు వనుకొనుము, దాన నాకు అమృతత్వము కలుగునా?²" అని యడుగు మైత్రేయి యిపు డేడ? కాని కన్యాదానమే అమలులో నున్నది. శుల్కమును రూపమును ప్రేమమును ముఖ్యము లయినపుడు రజస్వలావివాహములు కావలసివచ్చెను. అట్టితఱి సంఘము రజస్వలావివాహము లొనరించెను—కొన్ని శతాబ్దులక్రిందట వానిని స్మృతు లంగీకరించెను. నేఁడు స్త్రీలు "బి-యే"లు చదువుచున్నారు, "విద్యాప్రవీణ"లు చదువుచున్నారు; ఉద్యోగముల కుఱుకుచున్నారు. రజస్వలావివాహము లిపుడు కానిచో మఱి యెపుడు?

ప్రేమవివాహ మనఁబడు రజస్వలావివాహమునమాత్రము కీడు లేదా ఉన్నచో నెటులు? కీడు లేని దేది? నిక్కమున కేవివాహము నందును కీడులేదు. పెండ్లి యనునది మేలు కొఱకుఁగాని కీడుకొఱకుఁ గాదుకదా! గురువులచే శిక్షితుఁడు కాని మానవుని ప్రేమమునం దున్నదా గాఢు! అట్టి ప్రేమకు నిలుకడ యేడ? ఇట్టి వివాహము కొన్నాళ్ల కొక కట్టుబాటు. తాళికట్టుటలోనే కట్టుబాటు ఇమిడియున్నది. సంఘవిప్లవము తెచ్చిన బాల్యవివాహమునకు హారవిలాసునిచట్టము. రజస్వలావివాహము తీసికొనివచ్చు విప్లవమునకు ఏ వెంకమాంబదో విడాకులచట్టము! కొన్ని స్మృతులు కన్యాదానమును శాసించెను. కొన్ని రజస్వలావివాహ మంగీకరించెను. కొన్ని మరల కన్యాదానమును శాసించెను. ఈరీతిగా కొన్నికొన్ని యాచారములు కొన్నికొన్ని కాలములలో పాటింపఁబడెను. పిమ్మటఁ బిమ్మట నిషేధింపఁబడెను. ఈవిధినిషేధము లాయాకాలమందలి సంఘకల్యాణము ననుసరించియుండె ననుట నిర్వివాదము. జగత్తునందు ద్వంద్వములకు ద్వంద్వయుద్ధము జరుగుచునే యుండు ననుటయు నిర్వివాదము.

ఆచారము ముమ్మొదట తెలివితేటలతో పుట్టుకొని వచ్చును. దానికి క్రమక్రమముగా బలము కలుగును. కొన్నాళ్లకు పాఁతుకొని పోవును. ఆబల మనంతము. చూపినంత నది యంటుతొక్కును. అది వాయువువలె వ్యాపి. యుగయుగాంతరములనుండి తరతరముల

౧. అతిదీర్ఘే జీవితే కో రమేత? కఠ-౧-౨౮.

౨. సా హోవాచ మైత్రేయీ: యన్ను మ ఇయం భగోః సర్వా ఇయం పృథివీ విత్తేన పూర్ణా స్యాత్ కథం తే నా మృతా స్యామ్? బృహ. ౨-౪-౨.

నుండి అది ప్రవహించుచువచ్చును. కల కాలము ప్రవహించుచుం బోవును.

నూతనాచార మొకటి ప్రవహింపందొడంగఁ గనే సంఘవృక్షము ఆమూలాగ్రము చలించును. ప్రవాహమున కది యెదురు తిరుగును. అది నిట్ట పొడనంగనే ప్రాంతవేరులన్నియు కుళ్లిపోవును. ఇది నూతనముగా నెలకొని తూరుపునుండి పడమటికిని పడమటినుండి తూరుపునకును కొమ్మలు చాంపును.

ఆచారప్రవాహమున ఎన్ని దేశము లెన్ని చరిత్రము లెన్ని సంఘము లెన్ని జీవులవలీలగాం గొట్టుకొనిపోయెనో యెన్ని దానియడుగునం బడి పూడిపోయెనో యెవ రెఱుంగుదురు? లెక్కపెట్టంజాలనన్ని సరస్వతీనదు లందిగిరిపోయెను. వానిని త్రవ్వి చూడ నెత్తిన పలుగు లెన్నియో విఱిగిపోయెను.

దేశకాలము లాచారమునకు గురువులు. వీరులు దాని నారాధించి మూలమూలలకుం గొంపోయి ప్రతిష్ఠింతురు. ఆచార మెల్లపుడును తర్కవితర్కములతో అనుభవముతో సత్ఫలముతోం బ్రవేశించి పోరానిచుట్టమయి కూరుచుండును. పిమ్మట ఆతర్కవితర్కములు, ఆయనుభవము మాయమయిపోవును. ఆచారము పరుసవేది. దానితాంకుచే జడము చేతన మగును. దుఃఖము సుఖమగును. చెడుగుగ్గాఁ గానిపించినది మంచి దనిపించును. చక్రము సక్రమముగాం దిరిగివచ్చును.

ఒకానొక యాచారము పాంతుకొని బిగిసిపోవును. దాని వీణాదండము తమఃపిహితమగును. అపు డది నృగునివలె అజగరమయి పడియుండును. అపు డది కేవల మాచారమాచారము. దానిని మేలుకొలుపుటకే ధర్మరాజో అవతరించును.

జగతికి గమనము కలదు—'గచ్ఛతీతి జగత్' ఆచార మాగమనములో నలుంగును. ఆగమనానుభూతి దానికి లెస్సతెలియును. హిమాలయమంత పెద్దవయినను దానిగడ్డలు కొన్ని విశ్వచక్రము క్రిందంబడి దుమ్ము దుమ్మయిపోవును. తుదకు గాలి కెగిరిపోవును. ఆచారమపు డావేదనకు తాళంజాలదు. ఇట్టివేదన ననుభవించుచున్నను ఆ ప్రాంతయాచారమొక్కతూరి నిలువంబడి—ఓరి సంస్కర్తా! నీవేమి ఆపస్తంబుండవా? గౌతముండవా? పరాశరుండవా? యని యధిక్షేపించును. ఆసంస్కర్తయు జంకక "నే నాపస్తంబుండంగాను గౌతముండనుగాను పరాశరుండనుగాను; వారి దాసానుదాసుండను. లోకమునకు మేలు కలుగుచో ఈసంస్కారమును గ్రహింపుండు" అని విన్నవించును. ఆచారము ఆయిరువురను జూచి నవ్వుకొనును. దేశకాలముల ననుసరించి, తనకాలమానము ననుసరించి హెచ్చుదగ్గుల సమీక్షరించి యెంతకావలయునో అది అంత మాఱును. దాని కొకరియడ్డము లేదు. అడ్డములన్నియు క్రమక్రమముగా నంతరించును.

మెల్ల మెల్లగా నీయాచార చక్రము తిరుగును. క్రిందియాకు మీఁదికి వచ్చును.

ప్రాచీనాచార పరాయణులకును, సంస్కార పరాయణులకును ఎన్నటికిని కలహామే. ఏల నఁగా ఉన్న దానితో తృప్తి మొదటివారికి. వారి చూ పెన్నటికిని వెనుకకు. అక్కఱతో పని రెండవవారికి. వారిచూ పెన్నటికిని ముందుకు. ప్రాచీనాచారపరాయణుఁ డెంతకొట్టుకొనినను ఆచారము జడముగా నుండఁజాలదు. సంస్కారపరాయణుఁడు నిష్ప్రయోజనముగా నెంత యల్పసంస్కారము తేఁజూచినను అది రాదు. దేశకాలములును అక్కఱయును ఆచారము నందలి లోపములను చేయెత్తి చూపును. ప్రాచీనాచారపరాయణుఁడు ముఖము త్రిప్పును. సంస్కారపరాయణుఁ డెదురుగాఁ బరుగిడును.

అక్కఱయే యాచారమునందలి లోపమును పూరించును. అక్కఱయే అత్యాచారమును తగ్గించును. ఈరీతిగా సామ్యము సిద్ధింపనిచో సాంఘికయుద్ధము జరుగుచునే యుండును.

ఇహపరలోకములకుఁ బనికివచ్చు నాచారమే యాచారము. లోకకల్యాణమునకుఁ బనికి వచ్చు నాచారమే యాచారము. మిగిలినది దురాచారము.

ప్రతిబింబము

—మొదలిరామమూర్తి.

షోకులు

నందివాడ చిదంబరం, బి. ఏ., బి. యల్.

(ఇది 18-2-34 తేదీని, మ-రా-రా-శ్రీ ఎ. టి. త్యాగరాజన్ M. A., I. C. S, గారి అధ్యక్షతక్రింద జరుపబడిన రాజమండ్రి ఆర్ట్సుకాలేజి ప్రాతవిద్యార్థి సంఘముయొక్క వార్షికోత్సవసందర్భమున వ్యాసకర్తచే చదువ బడినది.)

"షో"కు అనేపదం అసలు ఏభాషకు చెందినదనూ, దాని అర్థం మాత్రం సర్వజనులకూ తెలియును. అయితే, అర్థం బోధపడ్డంతమాత్రమున, నిర్వచనం తేలుద్దామంటే, అది బహుపట్టాన సులభంగాదు. అందుచేత నిర్వచనభారం ప్రయోజనం లేని వాగ్వాదములతో కాలయాపనచేయు రౌండు టేబిలుప్రతినిధులకు వదలి, అసలు షోకు అనే దానియొక్క నిజస్వరూపం కనుక్కొనుటకు ప్రయత్నిద్దాం.

షోకులు లోకప్రఖ్యాతములు. షోకు లేని లోకమూ లేదు; షోకులేని తావూ లేదు. షోకులేని సమయమూ లేదు; షోకులేని సందర్భమూ లేదు. నడకలోనూ షోకే; నవ్వులోనూషోకే; వేషంలోనూ షోకే, పెంట్రుకలలోనూ షోకే. బొట్టులోనూ షోకే; భోజనంలోనూ షోకే; మాటల్లోనూ షోకే; మెదిలితేనూ షోకే. అందులో చిత్రం ఏమిటంటే, పురుషులకూ షోకు కావాలి; స్త్రీలకూ షోకు కావాలి. అదేమిటో గాని, అది చిన్నలకూ అవసరం లేకపోలేదు; అది పెద్దలకూ నిషేధంగాదు... ఈ షోకుఅనేది అహంభావజనితమైనదా, లేక, మానవసౌఖ్యములలో బయలుదేరినదా? ఇది వ్యసనములలో చేరినదా, లేక కళాభిమానులయొక్క ఉన్మాదములలో నుద్భవించినదా? ఇది నిరుద్యోగులచేకనిపెట్టబడినదా, లేక రిజాలామనుష్యులేదీనికి బ్రహ్మలా? ఇది ప్రణయ ఉన్మాదమును పురికొల్పునదా, లేక పతివ్రతల జారిణులచేయు మంత్రశక్తియా?

ప్రజలకు దీనివిషయమై చిత్రమైనసంశయాలు కలుగుచున్నాయి. ఈషోకుకు ఏదైన్నా "కొలత, మానం" ఉన్నదా, అని ఈమధ్య ఒకసర్వేఆఫీసరు అడిగాడట. గవర్నమెంటులెఖల్లో "మానం" అన్నదేమీ ఈవిషయమై లేదనిన్ని, ఎవరిమానం వారే గుత్తెరగాలి అనిన్ని, 'షోకు మార్తాండ' మెడికల్ కాలేజివిద్యార్థి జవాబిచ్చాడట. కొందరు, "షోకు" అనేది పుంలింగమా, స్త్రీలింగమా, నపుంసకలింగమా అనిసందేహపడుతున్నారు, మితవాది అనేవ్యక్తి నపుంసకలింగం అవునాకాదా అని కొందరు సందేహపడినట్లు. షోకును బ్రాహ్మణులక్రింద చూపుతారా, అబ్రాహ్మణులక్రింద చూపుతారా అని కొందరు అడుగుచున్నారు.

మొత్తంమీద "షోకు"అంటే నిర్వచనం సరిగా చెప్పలేక, చాలమంది Negative వర్ణనలు మొదలెట్టుచున్నారు. విద్యార్థివేసిన ప్రశ్నకు సరిగా జవాబుతెలియని సందర్భంలో, ఉపాధ్యాయుడు Negative జవాబులు గుక్కిబారెడుమూరంగా చెప్పి, తన అజ్ఞానమును మభ్యపుచ్చినట్లు. ఈషోకు అనేది వితంతువుమాత్రం కాదని కొందరూ—అది స్కూలుమేష్టరుమట్టుకు కాదని కొందరూ—అది రెవెన్యూడిపార్టుమెంటు నౌకరుమాత్రం కాదని కొందరూ—అది ఫేలయిన విద్యార్థి మొహంమాత్రం కాదని కొందరూ—పైఉద్యోగి సముఖమున నున్న క్రింద ఉద్యోగిమాత్రం కాదని కొందరూ,—నిర్ణయింపబడినతేదీకి ఔపోసనం ఆగినసందర్భంలోని యువకుడుమాత్రం కాదని కొందరూ,—యిలా చెప్తున్నారు. అందువలన యిది ప్రత్యక్షమైన సందర్భాలు తెలిసికోవాలి.

అసలుషోకు అనాదినుండీ వర్ధిల్లుతూ ఉన్నట్టు పురాణములవల్ల తెలుస్తూనేఉంది. సత్యభామామణి శ్రీమహావిష్ణువును ఎడమకాలితో తన్నుటలో చూపిన శృంగారపుషోకు, అహల్యాజారుడైన దేవేంద్రుడు

కుక్కుటరూపము దాల్చుటలో షోకు, శాసనసభలలో నామినేటెడ్ సభ్యుడు చూపినవిధంగా కుచేలుడు శ్రీకృష్ణునియింట చూపినషోకులు, దేవేంద్రుని అర్ధాసనం ఎక్కుటలో అర్జునుడు చూపిన అర్ధషోకు, ద్రౌపదికి ఒక్కమాటే అయిదుభర్తలషోకు, దశరథమహారాజు బహుభార్యాయుతుడగుటలో షోకు—ఆయనభార్య లంతా కలిపి సెక్రెటేరియెటు ఆఫీసులోని గుమాస్తా లంతమంది ఉండేవారట—గురుపత్నియైన తారదగ్గిర శశాంకునిషోకు, కన్యతో సూర్యునిషోకుకు కర్ణు డుద్భవించుటలో యిప్పటికాలేజివిద్యార్థులషోకును మించిన షోకు, ధర్మరాజుకు యముడు తండ్రియై, భీమునకు వాయువు తండ్రియై, అర్జుననకు దేవేంద్రుడు తండ్రియై యుండ పాండురాజు భీమార్జునయుధిష్ఠిరుల భారీసాల పీటలమీదకు తండ్రినని హాజరవడంలో షోకు, విశ్వరూపప్రదర్శనంలోని షోకు, ద్రౌపదికి చీరెలు అక్షయమగుటలో షోకు, మిల్లినోటిలో పదునాల్గుభువనములు కనబడడంలో షోకు, రాతినితన్నితే నాతిఅగుటలో షోకు, ఎప్పుడూ ఎదుగూపొదుగూలేని హిందువులఆశయములవలె నుండు మరుగుజ్జు వామనునిషోకు అందరూ ఎరుగనివి కావు.

షోకుఅనేది భగవత్సంభూతమైనదని కొందరు అంటున్నారు. ఎందుకంటే, ఈ షోకుగూడ అరవ కాఫీహోటలువలె సర్వవ్యాప్తియై సర్వలోకములలోనూ వనరారుచున్నది. ఈషోకు మానవుడుజన్మించినదాదియూ ఉగ్గుపాలతోనే పెరుగుచున్నది. శిశూదయమయి, స్నానం అవగానే, ముందు ఫ్రెంచి టాయిలెటు పౌడరు పిల్లవాని మొహానికి రెండు కోటాలు కొట్టి, శిశువు యొక్క అసలురంగు కొంతసేపటివరకు ఎవరికీ గోచరమవకుండా చేసి, శిశువు అసలు తండ్రిపోలిక అయిందీ తల్లిపోలికఅయిందీ, యిరుగుపొరుగిళ్లవాళ్ల పోలిక అయిందీ వెంటనే తేలకుండా చేసేస్తూ, టాయిలెటు షోకును చూపుచున్నారు. ముందు టాయిలెటు అయితేనేగాని పాల ప్రమేయంగాని, ఆముదంప్రమేయం గాని తలపెట్టేవారే లేరు. టాయిలెటుషోకుతరువాత కాఫీషోకు. తల్లి పిల్లలకు పాలివ్వడం కేవలం అనాగరకత అవడంవల్లనైతేనేం, అట్లు పాలివ్వడంవల్ల తల్లి కృశిస్తుందని మొగజంతువులు భావించడంవల్లనైతేనేమి, యిప్పుడు పసిపిల్లలను పుట్టినవెంటనే కాఫీ మతస్థులక్రింద చేసేస్తున్నారు. ఇట్లు చిరుతప్రాయమునందుండీ, ఉగ్గుపాలతోనే మొదలుపెట్టిన కాఫీషోకు మీద యిచ్ఛ వయస్సు ముదిరిన కొద్దీ యింకా ఎక్కువగుతుందిగాని తగ్గుతుందా? బోర్డు ప్రెసిడెంటు అయిన మరుసటి రోజునుండీ కంట్రాక్టులలో లంచాలు స్వీకరించేఆసామీకి నెలలు గడచినకొలదీ ధనేచ్ఛ ఎక్కువగుతుందికాని తక్కువ అగుతుందా?

స్వల్ప విషయాలలో గూడా షోకు కొరకు మానవప్రయత్నం కనపడుతోంది. బొట్టు పెట్టుకొనుట హిందూదేశంలో నియమం అయినా, దొరలు బొట్టును ధరించక పోవడంవల్ల, వచ్చీరాని యింగ్లీషుముక్కలు నాలుగు పట్టుకున్న కొందరు హిందువులు, బొట్టును ధరించుట అనాగరకత క్రింద పరిగణిస్తున్నారు. కాలేజి విద్యార్థులు భోజనసమయంలో పట్టుబట్టని బహిష్కరించినట్టు, బొట్టునుకూడా బహిష్కరిస్తున్నారు. కొందరువిద్యార్థులుమాత్రం కాస్తపరీక్షరోజుల్లోనూ, పండుగరోజుల్లోనూ, ఏషాం వెనుకలంబొట్టో, ఒహటి, దుర్భిణీయంత్రంలోమాత్రమే గోచరమయ్యేదానిని, ఉంచుచున్నారు. అందులో సూటు ధరించేవారు బొట్టుపెడ్తే తాము ఒట్టిహిందువులవలె కనబడిపోతారేమో అని భయపడి, బొట్టును విసర్జిస్తున్నారు. అయితే, అరవ సోదరులుమాత్రం అలాగాకుండా సూటుమీదకూడా బొట్టుపెడ్తున్నారు. ఏమంటే, వారు సూటుధరించేటప్పుడుగూడ, కాస్త జాగ్రతావస్థలో ఉంటూఉండడం వల్ల, ఎప్పటికప్పుడు వారికి తమలాగులోనున్న వడుగునాటి కాపీనమున్నూ, బొక్కమల్లుతలపాగాలో దూరి కాపురంచేస్తూఉన్న తమతాలూకు జుట్టుముడిన్నీ, సర్వదా తమమనోవీథిని కనబడుతూఉండి, తమహైందవతను తరుచు జ్ఞప్తికి తెస్తూనేఉంటాయి. ఈబొట్టులో షోకుకు మేమెందుకు అర్హులము గామని సమాన హక్కులకై పోరాడుచున్న స్త్రీలుగూడా బొట్టులో షోకు చూపుచున్నారు. పూర్వకాలంలో పునిస్త్రీలు,

మొహాన్ని అర్ధణాకాసంత కుంకుమను ధరించి, తమ అయిదువతనమును అరఘర్లాంగుమారాన్నించే యితరులకు తెలియచేసేవారు. ఇప్పటి పునిస్త్రీలలో, విద్యార్థినులైతే పాపం వారిని అంతగా బొట్టుపట్టింపు బాధ పెట్టడం లేదు—రవికలకు చేతులుండాలన్న పట్టింపు బాధపెట్టనట్టు—భర్త దగ్గరకువచ్చినపుడు లేచి గౌరవించవలెనన్న పట్టింపు బాధపెట్టనట్టున్నూ. విద్యార్థినులు కాని పునిస్త్రీలుగూడా యిప్పుడు ఏమంటున్నారంటే "ఆః—ఒక్క మొగుడికోసం, పెద్ద, అర్ధణాకాసంత బొట్టు పెట్టనా, ఒక్క మొగుడైతే ఈడబ్బాయిబ్బంది రోజుల్లో దమ్మిడీకాసంత కుంకుమబొట్టుగూడా చాలా ఎక్కువే" అని చెప్పి, సిసలుగా పెసరగింజంతబొట్టును ధరించి, బొట్టురివాజుమాత్రం తీసేయకుండా, కాస్త అత్తగార్లను సంతోషపెట్టుటకు ఉంచుతున్నారు.

ఇప్పుడు బొట్టులో షోకుకన్న జుట్టులోషోకు జోరుగాఉంది. బొట్టులో షోకు సూక్ష్మ పరిశీలనమీద గాని తేలదు—వంటలక్కల దొంగతనం సూక్ష్మ పరిశీలనమీదగాని తేలనట్టు. జుట్టుషోకును గురించి తెలిసికొనునపుడు కేశములయొక్క ప్రాముఖ్యమును గురించి గూడా తెలిసికొనుట అవసరం. స్త్రీలకేమి, పురుషులకేమి, కేశములే అన్నిటికన్న అగ్రభాగము నధిష్ఠించియుండుట అందరకూ తెలిసినసంగతే. వడ్డీ ఎదిగినట్టూ పాపం పెరిగినట్టూ వెంట్రుకలుగూడ సర్వకాలములలోనూ గూడ ఎదుగుచుండును గాని, ఒక్కనిముషమైనా ఎదుగూ పొదుగూ లేకుండా, మా స్నేహితుని అల్లుడు 1920 మొదలు 1934 వరకు ఒకాటేక్లాసులో అట్టే ఉన్నట్టు, అట్టేవుండవు. మరియొక్క విషయము. ఆత్మకు నాశనము లేనట్టు యీ వెంట్రుకలకు గూడ నాశనమున్నట్టు కనబడదు. ఏలనన, వెంట్రుకలను ఈరోజున మొదలంటా నిర్మూలించి, అయ్యంగార్లు పెట్టించినట్టు బుర్రకు గచ్చకాయమెరుగు పెట్టినాగూడ, అవి "ఉన్నా" అంటూ మళ్లీ మరునాడే తయారవుతూ ఉంటాయి—ఉద్యోగం ఖాళీలేదు, రావద్దు రావద్దు అంటూన్నా మళ్లీ మరునాడే నిరుద్యోగపు బి. ఎ. ఉద్యోగ—ఆశ్రయింపుకు తయారయినట్టు.

ఈ వెంట్రుకలు అనేవి ఎల్లప్పుడూ యజమానిహక్కు భుక్తములలో నుండుటవల్ల, వీటి విషయమై యజమానికి వారసులవల్ల భుక్తంకొరకు (Possession) దావా భయం లేదు. వీటి విషయమై వ్యతిరేకభుక్తంగూడా (Advers Poss:nion) ఏప్లీడరూ వాదించడానికి వీలులేదు. యజమానిన్నీ వానివెంట్రుకలున్నూ సగోత్రీకులేనని యిటీవల కొందరు బుద్ధిమంతులు స్థిరపరచారు. అందువలననే క్షురకర్మ అనంతరం స్నానం చేయడం, సగోత్రీకులయిన వెంట్రుకల నిర్మూలనానంతరం ఏర్పడిన మైలస్నానం అని బుధులు చెప్తున్నారు. ఇంతప్రాముఖ్యం ఉండినను, ఉద్యోగస్థులకు అవస్థాభేదమువలన గౌరవాగౌరవములు ఎట్లు మారుచుండునో, అట్లే, యీ కేశములకుగూడ స్థానభేదమువలన గౌరవాగౌరవములు మారుచుండును.

భగవంతుడు ప్రసాదించిన కేశములను వాటియొక్క సహజ లావణ్యమును జూపనీయక, వాటి గమ్యస్థానమునకు వాటిని బోనియ్యక, పవిత్ర కృష్ణా, గోదావరీనదులకు మానవుడు ఆనకట్టలుగట్టి వాటికి తిప్పలుదెచ్చి తిప్పలు బెట్టినట్టు, మిడిమేలపు మంగలివానిచే మాటిమాటికి కేశములను నరికించుచూ, సహజ సౌందర్యమును యినుమడింపచేయుటకై మానవుడు చేయు వెఱ్ఱి ప్రయత్నములు అందరెరుగనివిగావు. అందువలన జుట్టులోని షోకు కత్తింపునుబట్టికూడా ఉంటుంది. కత్తింపులలో క్రాపు, నాన్ క్రాపు అని ద్వివిధములు. అందు నాన్ క్రాపుకు చెందిన ముచ్చటముడి, వసారా, పొయ్యి, పిలక, గిరజా వగైరాలు అనాగరకతకు యిప్పుడు ఆనవాళ్లయి, ఒట్టి వీధినాటకములవలె, తోలుబొమ్మలవలె, సెకండుగ్రేడు ప్లీడరువలె, వెనక కత్తింపుగల కోటువలె, జేబు గడియారములవలె, అడ్డబాసవలె, వాడకములో ప్రస్తుతము తగ్గి ఊరుక్కున్నాయి. ఇక క్రాపుపేరట వర్ధిల్లెడి షోకేలా జుట్టులలో పక్కపాపిడి, మధ్యపాపిడి, అసలు పాపిడి లేక పోవడం (Oxford crop) అని మూడు రకములు. మధ్యపాపిడి మనిషి సాధారణంగా మితవాదివలె నుండి, ఏవిషయం

మీదనూ పూరా సానుభూతి చూపక, ఉన్నమట్టులో ముక్కుకు సూటిగా, లంచములు తినని మేజిస్ట్రీటు వలె నిదానంగా పోవుచుండును. ప్రక్క పాపిడిమనిషి, వక్రపు ప్రవర్తనలలోకి దిగినా, కాస్త తప్పుకుని, ప్రక్క ప్రక్కనే నడుస్తూ, విమర్శకు దొరకకుండా గౌరవము కాపాడుకుంటూ సంసారంచేసెడి జారిణుల వలె సంచరించుచుండును. అసలు పాపిడి లేక వెంట్రుకలను వెనక్కి దువ్వే ఆసామీ, కేవలం ఒట్టి మొండి మనిషిఅయి, అన్నిటికీ తెగించి, విశ్వాసరాహిత్య తీర్మానం ప్యాసుచేసినా పదవి వదలని మ్యునిసిపల్ ఛైర్మనువలెనూ, ప్రజాభిప్రాయమును ధిక్కరించెడి శత-మొండి వలెనూ ప్రవర్తించుచుండును. ఎందుకంటే, పాపిడి అనే బాట వీని మెదడుమీద లేనందున,సదరు మానవునికి, ఏ వ్యవహారములలోనూ గూడ ఒకాతెన్నూ, దారీ ఉండదు.

షోకులలో జుట్టు, బొట్టు అయినతరువాత, కట్టులో షోకుగూడ తెలిసికొనవలసినదే. పురుషులకు పూర్వకాలంలో కోట్లు మోకాలివరకు ఉండేవి— మరి, పూర్వీకులు అప్పుడు పంచ అనేదానిని అసలు ధరించేవారో లేదో—ఇప్పుడు విక్టోరియాహాస్టలు విద్యార్థులు పొట్టికోటులలో పసందు కనిపెట్టుటచేత, యువకులంతా కూడా, తమకోట్లను పిరుదులపైదాకా మాత్రం ఉండునట్లు గుట్టిస్తూ, భగవంతుడు ప్రసాదించిన పిరుదుపటుత్వమును చూపరులకు దాచుట అధర్మమని స్థిరపరచారు—పార్శీస్త్రీలు వల్లెవాటువేయుటలో దేవదేవుడు తమకు దయచేసిన అంగసౌష్ఠవమును చూపరులకు దాచుట అధర్మమని స్థిరపరచినట్టు. అయితే, అసలు మొగవారు పొట్టికోట్లను అమలులో పెట్టడం ఆడవాళ్ల జాకెట్లయొక్క పొట్టిచేతులను చూచి నతరువాతనేనట. అందువలన ఆంగ్లోయిండియన్‌స్త్రీల గౌనులచివరంచు మోకాలిపైకి మూరెడు తరిమివేయడం చూచి ఇంక పురుషులుగూడా స్త్రీల ననుకరించే ఆసక్తితో తమపంట్లాములనుకూడా పైకి క్రమంగా ఎత్తేస్తారేమో అని, కొందరు పూర్వకాలపుస్త్రీలు భయపడుతున్నారు. పురుషులు పంచకట్టడంలో రకరకాలషోకులు ఉన్నాయి. అందులో మొదటిషోకు బిళ్లగోచీపెట్టి పంచను కట్టుట. పంచకట్టడంలో దీని పేరు ముందుచెప్పి, తరువాత మరొకదానిపేరు చెప్పాలి-కాఫీహోటల్సు ప్రమేయం వచ్చినపుడు, అరవ సోదరులమాట ముందు చెప్పి, తరువాత మరొకరి మాట చెప్పినట్టు. ఏది ఎలాగున్నా, యీకట్టు అనాది సిద్ధంగా, హిందూదేశమందంతట గూడ ఉండటంవల్ల వయోవృద్ధులు దీనిని మిక్కిలి మన్నిస్తారు. అయితే బిళ్లగోచీలోనే చాలపెద్దమనిషితనం ఉందని చాలమంది పొరబడుతున్నారు కుండనాలు ధరించి, శాలువ వెయ్యగానే అమానవుడు గొప్పపండితుడని చాలమంది పొరబడినట్టు—జడ్జీపదవిలోకి రాగానే ప్రతీమానవుడూ అమాంతంగా నిష్పక్షపాతచేతస్కుడైపోతాడని చాలమంది పొరబడినట్టు. ఈ బిళ్లగోచీలో ఉన్నది పెద్దమనిషితనం అయితే ఏం, మరొకటి అయితే ఏం, మొత్తంమీద యిది (Ventilation principle) గాలివెల్తుర్లు బాహాటంగా సప్లయి అగుననే ఉద్దేశ్యంమీద ఆధారపడి ఉన్నది. బహుశః దీనిని ఆరోగ్యశాఖయొక్క ఏడైరెక్టరువారో లోగడ కనిపెట్టిఉంటారు—వేరే ఏపనీ లేక. రెండవది గూడకట్టుషోకు. దీనినే "సాంబారుకట్టు" అని కొందరూ, "కుంభకోణం కట్టు" అని కొందరూ ముద్దుపేర్లతో పిలుస్తారు. ఈగూడకట్టువారు అఖిల భారత Sack Race పోటీలో అవలీలగా ఫస్టుగా రాగలరని కొందరికూహ. అయితే ఈసాంబారుకట్టువారు బొత్తిగా గ్లాస్గోమల్లుపంచవంటిదిగాక, కాస్త ముతక గుడ్డను ధరిస్తూవస్తే, ప్రపంచక్షేమానికి గాంధీగారికంటె ఎక్కువ తోడ్పడెదరని ఆంధ్రుల నిశ్చయము. ఏది ఎట్లున్ననూ, ఈగూడకట్టువారు, సదరుకట్టుతో స్త్రీలు మసిలెడి ప్రాంతమున బైసికిలు ఎక్కుటగాని, త్రొక్కుటగాని జరిగించినచో ఇండియన్‌పీనల్‌కోడు 3౹౹౮ సెక్షనుక్రింద, నేరము చేయగలరని, ఇటీవలనే సమావేశమయిన మహిళామండలివారు గుర్తెరిగి, సదరు సాంబారుకట్టుధారులను సైకిళ్లు త్రొక్కుటచూ ఎక్కడనూ స్త్రీలకు ఎదురురావలదని వినయపూర్వకముగా

ఒకతీర్మానముతో హెచ్చరించియున్నారు. మూడవది సైకిలుకట్టుపోరు ఈకట్టువల్ల గాలివెల్తురును పూరాగా నిషేధించడమగును. చిరిగినపంచను చిరుగుకనుపింప కుండా కట్టుటకు ఈఫక్కీ శ్రీరామరక్ష. కాలికి చర్మవ్యాధులుంటే, అవి దాచుటకు ఏర్పడిన తోడు దొంగ ఈసైకిలుకట్టు. అనాడని ఈకట్టు బైసికిల్ త్రొక్కువారికి వీలుగా ఉండునని ఏర్పర్చారు. ఇప్పుడు బైసికిల్ ఎక్కలేనివారుగూడా ఈపద్ధతిని కట్టుచున్నారు.—పోలోఆట ఎరుగనివారు సహితం పోలోకాలరు షర్టు తొడిగినట్టు.

పోరులు స్త్రీపురుషులందరకూ ఉండినను, అందు కొన్ని ప్రత్యేకముగా పురుషులవేనని చెప్పకతప్పదు. 'చేతికఱ్ఱ' అనునది అనాదినుండియూ వయోవృద్ధులచే ఊతకొరకై వాడబడుచున్నది. కాని యిప్పుడు అది పోరులలో నొకటిగా పరిగణించుటవల్ల, ప్రతీవాడూ, కాస్త మీసకట్టు రాగానే, కఱ్ఱ చేతులోపుచ్చుకొని తిరుగుచున్నాడు. కఱ్ఱపోరుకు ప్రత్యేకలాభములు గూడ లేకపోలేదు. భోగంమేళాలలోనూ, మీటింగులలోనూ, ఆలస్యంగా వెళ్లిన సందర్భంలో, చేతిలో గనక కఱ్ఱ ఒకటి ఉన్నట్టయితే, అది విసురుకుంటూ వెళ్లేవాడు ముందు సీటుకు సులభంగా చేరుకోవచ్చు. ఈ చేతి కఱ్ఱ వాడు టిక్కట్టు లేకుండా రైలుదిగినా, చిరునవ్వు నవ్వుతూ కఱ్ఱగనక విసురుకుంటూ టిక్కట్టు కలెక్టరుని తోసుకుంటూ పోయినా, టిక్కట్టుకలెక్టరు ఏమీ అనలేడు. ఒకవేళ ప్లాటుఫారముమీదకు ఏదోపనిమీద వచ్చిన పెద్దమనిషి అనుకొని కాఫీహోటలునకు వెళ్లి, కావలసిన యిడ్లెన్లు, పెసరట్లూ వగైరా తినేసి, డబ్బివ్వ వలసిన దుర్ముహూర్తంలో మాత్రం, కాస్త, జేబును మాటవరుసకి ఓమాటు ఆడించి చూచి, "అరరే, పర్సు మర్చిపోయాను లాగుంది" అని, లేనిచిరునగవు తెచ్చు కొని "తరువాత పంపిస్తా సార్" అని దబాయించుకు ఈవలకు కొట్టుకొచ్చినా, ఆట్టే తగాయిదా ఉండదు. తెలివితేటలు అవుసరంలేని ఒట్టి కఱ్ఱపెత్తనం మాత్రమే అవుసరమైనే స్కూళ్ల యిన్స్పెక్టర్లు, బోర్డు ప్రెసి డెంట్లు వగైరాలకు, కఱ్ఱపెత్తనమునకై ముఖ్యముగా కఱ్ఱ అవుసరం. ఎందుకంటే, సదరు ఉద్యోగాలకి బుఱ్ఱ కంటె కఱ్ఱ అవుసరం. ఈ చేతికఱ్ఱమోజు ఎంతవరకు వెళ్లిందంటే, రెండురూపాయల కఱ్ఱకొరకై యిరవై రూపాయలు వెచ్చించి పట్నంవెళ్లి నచ్చినకఱ్ఱను ఏరు కొని వస్తున్నారు—వెనకటికి మా స్నేహితుడొకడు 4 గజాల పోలల్గారు చెరుకుగడ్డ కొనడానికి చవుకగా దొరకుతుందిగదా అనే ఉద్దేశంతో, ఏలూరునుండి షోలాపూరుకు వెళ్లినట్టు. ఇంకొకచిత్రం ఏమిటంటే, చేతికఱ్ఱ లేనివారు తమగొడుగునే మనస్సులో చేతికఱ్ఱ యని భావించుకొని చేతికఱ్ఱను పోరుగా ఊపినట్టే గొడు గునుగూడా ఊపుకుంటూ నడచుచూ, చేతికఱ్ఱపోరు చూపుతున్నాంగదా అని అనవసరంగా ఆనంద పర వశులై పోతున్నారు—వెనకటికి మా స్నేహితుడొకడు సినీమాతెరమీద నటిని చూచి, నిజమైనస్త్రీ అక్క డకు వచ్చిందని భ్రమించి, కనుసైగ చేసి ఆనంద పర వశుడైనట్టు.

చేతికఱ్ఱపోరు తరువాత కళ్లజోడు పోరును గురించి తెలిసికోవాలి. అసలు కళ్లజోడు బాగా కళ్లు చూపులేనివారికొరకేర్పడింది. కాని, యిప్పుడు కళ్ల జోడును చూపు సరిగా ఉన్నవారు కూడా పోరు ఆరా ధనకొరకై వాడుచున్నారు. ఈ కళ్లజోడు పోరుకై పురుషు లెంత పాకులాడుచున్నారో, స్త్రీలూ అంతే. సరదాపడుచున్నారు. అంచేత స్త్రీలకు గూడా, పురు షులవలెనే కళ్లకి జోడుగావాలి, కాళ్లకి జోడుకావాలి, తమకీ జోడుగావాలి. అందులో 16 సం॥ ములవయస్సు దాటితే పైనూమా అర్జంటే—లోకల్ బోర్డు ప్రెసి డెంటు అయిన తక్షణం కంట్రాక్టుల విషయము ముందు అర్జంటు అయినట్టు. కళ్లజోడుధారులలో చాలమంది తాము స్ఫురద్రూపులని పొరబడుతున్నారు. కళ్లజోడు తీసేసినప్పుడు వారి సహజ సౌందర్యం గురించి యింట్లో ఆడవాళ్లు రోజూ అసహ్యించు కుంటూ ఉన్నప్పటికీ గూడా, మొహంలోని వర్చస్సు కళ్ల జోడు యొక్క బంగారపు ఫ్రేమ్ చట్రమువిగాని తమ తాలూకువిగాదని జ్ఞానోదయం కలుగటం లేదని. యిరుగు పొరుగిళ్ల ఆడవాళ్లు చెప్పుకుంటున్నారు. ఏది ఏలా

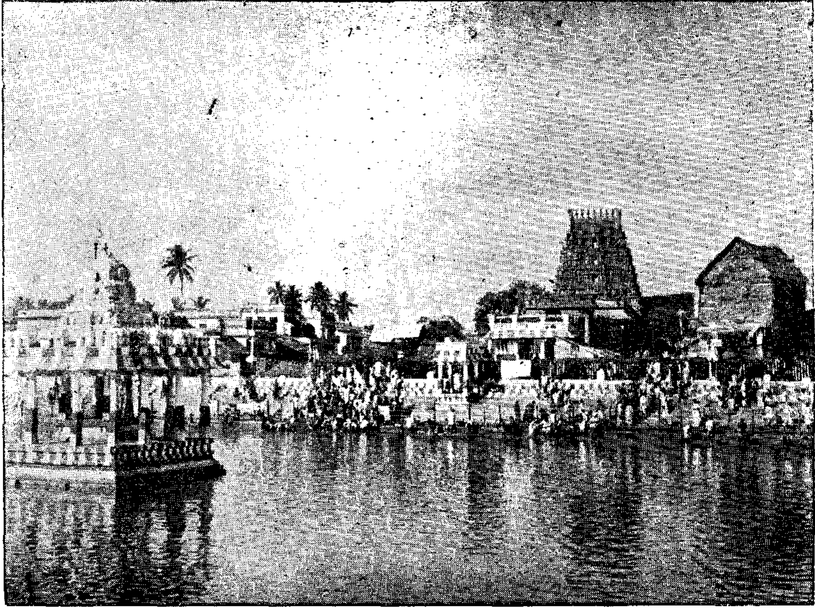
గున్ననూ, కళ్లజోడుద్వారా పరాయిస్త్రీని పరకాయించి చూచినా గూడా, సదరు దృష్టిదోషము నూడో వెధవలకి తెలియని కారణముచే, రహస్య ప్రణయవృష్టి, జోళ్ల వానభయములేకయే, ప్రసరింప చేయుటకు సావకాశం ఏర్పడుతోంది.

షోకులలో చేతిగడియారంషోకును మించిన షోకే లేదు. స్త్రీలచేతులకు బంగారపుగాజులు అందమయితే, పురుషులకిగూడా ఏదో ఉండాలి అనిచెప్పి, అనాదిని, చేతిగడియారం కనిపెట్టారు. అయితే స్త్రీలుగూడా—అందులో విద్యాధికులు—యిప్పుడు చేతిగడియారము మీద ఎక్కువ మోజుపడుచున్నారు చేతిగడియారంమీద వారికున్న మోజులో, మంగళసూత్రంమీద సహం లేదని, ముసిలి ఆడవాళ్లు చెప్పుకుంటున్నారట అయితే స్త్రీలు, చేతిగడియారం గనుక ధరించదలిస్తే, మరిఆచేతికి యింక గాజులు పనికిరావట—నూటు ధరిస్తే జోట్టు పనికిరాదన్నట్టు. అది షోకుకు వ్యతిరేకమట. "అలా ఒకచేతిగాజులు తీసేయడంవల్ల భర్తకు మొప్పం" అని పెద్ద ఆడవాళ్లు అంటే, వారికి చేతిగడియారపుస్త్రీలు ఏమంటున్నారంటే "ఒక్కచేతిగాజులు తీసేస్తేనే అయిదువతనం పోయేటట్టయితే, అలాంటి అయిదువతనం ఉంటేనేం, పోతేనేం" అంటున్నారు. మరియొకచేతిగడియారపు స్త్రీ అందిటా, "రిష్టువాచీచేతికి, స్త్రీలు గాజులు తీసేయడంవల్ల సగంఅయిదువతనం పోయినాసరే, సగం మొగుడుపోయినాసరే, స్త్రీ ఆట్టే లక్ష్యపెట్టకూడదు" అందిట. దమ్మిడీపనిలేనివాడుగూడా పరాయివాడితో మాట్లాడేటప్పుడు, సంభాషణ ముగించుటకుపూర్వం, మహామించిపోయేపని తనకు ఉన్నట్టు, రిష్టువాచీకేసి ఓపర్యాయం చూచి, "శెలవుపుచ్చుకుంటానండి, టైము చాలాఅయింది" అని, చేతిగడియారపుషోకు చూపుచున్నాడు. కొందరు రిష్టువాచిలేనివారుగూడా, పరాయివాళ్లసమక్షంలో, అప్పుడప్పుడు సందర్భానుసారంగా చేతిమణికట్టువైపు చూచికొని "ఓ" అని, ఆశ్చర్యం నటిస్తూ, రోజూ మహారిష్టువాచీ ధరించేటట్టున్నూ— ఆరోజునమాత్రం ఏదోకాలవశాత్తూ మరచినట్లున్నూ అభినయించుచూ, రిష్టువాచి లేనిదే, రిష్టువాచిషోకును చూపుచున్నారు.

స్త్రీలషోకులలో మంగళసూత్రంషోకు కూడా ఒకటి. మంగళసూత్రమును విద్యాధికులైనస్త్రీలు గూడా, "ఉంటే అదిమాత్రం దేనికి అడ్డం" అనిచెప్పి దానిని షోకుకు విరోధిగా ఎంచడం మానివేశినారు. అట్లయ్యినాగూడ, మళ్లీ మంగళసూత్రం తాళీకు బిళ్లలు, సైజులోమాత్రం చిన్నవిగా ఉండడం కాస్త షోకుక్రింద పరిగణింపబడుతోంది. ఎందువల్ల చిన్న సూత్రములమీద మోజు అని అడిగితే, ఒకావిడ "మొగుడే ఆడజన్మకి బోలెడు బరువు అనుకుంటూంటే, యింకా మెడలోగూడ పెద్దబంగారపుసూత్రాలబరువు ఎందుకూ" అని అనినదట. ఇంకొకఆవిడ "పెద్దసైజు గలభర్తలు పెద్దసూత్రాలు చేయించాలి, పొట్టిభర్తలయితే దమ్మిడీకాసంతబిళ్లలు చేయించాలిగాని, పొడుగుభర్తలవలె పొట్టిభర్తలుగూడా పెద్దసూత్రాలే అఘోరించడం ఏం పొయ్యేకాలం" అందిట—పాపం ఆమెపొట్టిభర్త ఆవిడకి బండీచక్రంఅంతసూత్రాలు చేయించి మెడలో కట్టాడులాగుంది.

ప్లీడర్లుకూడా షోకును ఆరాధించేవారే. అయితే కాలమునుబట్టి షోకులుకూడా మారుచున్నాయి. నా చిన్నతనంలో బోగందిలేని ప్లీడరుని వొట్టిబోడిప్లీడరు అనేవారు. అనగా, ప్లీడరీషోకుకు తనమాత్రంగా, ఒక్కబోగందైనా శృంగారంపోషించేందుకు ఉండాలని ప్రజలనేవారు. ఇప్పటప్లీడర్లు, ఆషోకులో యితరులకి తీసిపోవడంవల్ల, వీరు ఇతరవిషయములలో ఎక్కువషోకు చూపుచున్నారు. ఇప్పటిప్లీడర్లకి వాహనంషోకు ఒకటి అవసరంఅయి ఊరుకొంది—స్వంత బండి అవనీయండి, స్నేహితులబండి అవనీయండి. ఇంటినుంచి కోర్టు ఫర్లాంగుదూరమైననుసరే, ప్లీడరుగారికి వాహనయోగ్యత కలుగవలసినదే. రాబడి తక్కువైనా, భోజనమైన్నా మాని, బండిఎక్కవలసిందే కాని కాలినడక లంకించుకొనడానికి ఎంతమాత్రం వీలులేదు. వీధులలోకి వెడితే, విలువైనచేతికర్ర లేనిదే, కదలడా

నికి అసలే వీలులేదు—జడ్జీగార్ని, వీధులోకి నడవాలంటే, దఫేదారు లేకుండా కదలడానికి వీలులేనట్లు. కానీపెట్టి రెండుఅరటికాయలు కొనినా, అవి బజారునుంచి చేతితో పబ్లీకుగా తీసుకురావడానికి అంతకన్నా వీలులేదు. ఏకూలివాడికో పెట్టితీరాలి. లేని రోషాల సవరుప్లీడరుగారు తమగౌరవంతో రాజీచేసుకో వడం అనునని వారిభయం అయితే ఆఅరటికాయలు రెండూ, చెరియొకజేబులోనూ పడేసి, మీసాలు దువ్వుకుంటూ చక్కాపోయినా, అందులో ప్లీడరీ షోకుకు ఏమీ భంగం లేదు—లోపల షర్టు చిరిగినా, డాబుగా పైన కోటుధరించి, మెడలో నెక్‌టై యుతుడై యున్నప్పుడు, తన ప్లీడరీషోకుకు కించిత్తు హాని లేనట్లు. ప్లీడరుపదవికి అవసరమైనషోకులలో చేతికర్ర, కళ్లజోడు, కాలికిజోడు, కొన్ని ఫైలు ఉండనీయండి, లేకపోనీయండి గుమాస్తాఅనేవాడు కూడా ఒకడు షోకుకు అవసరమే - స్త్రీకి ప్రేమ అనేది భర్తమీద ఉండనీయండి, లేకపోనీయండి, భర్తఅనేవాడు అసలు ఒకడు ఇంట్లోఉండడం అవసరమైనట్లు. అందులో కొత్తప్లీడరు సాలుకు ఒక స్కాలుకొజు వ్రాసిపడేస్తాడో లేదోకాని, జేబులో మాత్రం పదిహేనురూపాయిల "పార్కర్" కలములు రెండుంటాయి, ఒకటి నల్లసిరాకిన్నీ రెండవది ఎఱ్ఱసిరాకిన్నీ—గుడ్డివానికి నేత్రములు, విశాలములైనవి రెండున్నట్టు. రైలుప్రయాణం చేయవలసివస్తే తాహతు ఉండనీయండి, లేకపోనీయండి, ప్లీడరన్నవాడు, కనీసం ఇంటరులో నెన్నా వెళ్లాలిగాని, మూర్ఖంగా మూడోక్లాసులో ప్రయాణంచేయడానికి వీలులేదు. అయితే వీరిలో కొందరు రాత్రిప్రయాణములలో మాత్రం, కాస్త ముసుగేసుకొని, మూడోక్లాసులోనే ఏమూలో యిరికి ఆనాలుగుఘడ్లూ కాలక్షేపంచేసి, రైలుదిగి అవతలపడ్డాకమాత్రం, ఠీవిగా, మీసాలు దువ్వుతూ "అబ్బే! యింటరుక్లాసు బొత్తిగా యిరుకుగా ఉంటోంది, మహాయిబ్బంది పడిపోయాము" అని క్లయింట్లు వినేనిమిత్తం అంటూఉండడం రివాజు. అదికామా, యీప్లీడరీషోకు ప్లీడరిగారితో ఆగుట లేదు. పాపం, ఆషోకు మోపవలసినబాధ్యత ప్లీడరుగారి భార్యామణిమీద కూడా పడుతోంది! మొగుడు ప్లీడరుఅయిందాకా, ఎక్కడికి పడితే అక్కడికి, జేగిరావులా పోయే ప్రతీస్త్రీకూడా, మొగుడు ప్లీడరీపట్టా చేతపట్టగానే, జట్కాఎక్కిగాని ఎక్కడికీ కదలడానికి వీలులేదుగదా! కొంచం, క్లుప్తభాషి అవవలసివస్తోందిగదా! అవతలస్త్రీ ఏంచెప్పినాకూడా "అందులో ఏముంది" అని తృణీకరించుచూ సర్వజ్ఞత్వం వహించవలసివస్తోంది గదా! తాను ఎప్పుడు మాట్లాడినా, ఎంతసేపూ జడ్జీలభార్యలగురించీ, కలెక్టర్లభార్యలగురించి తప్ప, మామూలురకం మనుష్యులను గురించి మాట్లాడకూడదుకదా! డబ్బులేక చవుకరకం చీరగట్టినా, దానినే, కాస్త పిన్నులు గిన్నులూ పెట్టి, షోకుగా ఉండేటట్టు తయారుచెయ్యాలిగదా! మొహంలో మెరుగు లేకపోయినా సబ్బుతోనూ, పౌడరుతోనూ మెరుగు తెచ్చినట్టు. ఇంకొకచిత్రం! మొగుడు కోర్టులో వాదనచేసినట్టూ, క్రాసుపరీక్ష చేసినట్టూ తనుగూడా కొత్తిమీరిదానితో బేరంలోనూ, అంట్లుతోమే అప్పితోనూ, ఆలస్యంగా బట్టలు తెచ్చిన చాకలివానితోనూ, ముసలిఅత్తగారితోనూ తర్కం మొదలెట్టాలిగదా! మొగుడు ముప్ఫయితెస్తే మూడు వందలు అని ముచ్చటగా చెప్తూ మురిసిపోతూ ఉంటుంది గదా! ఇలా బోలెడుషోకు ప్లీడరుగారి ప్రియురాలుగూడా మోపవలసివస్తోంది. డాక్టర్లుగూడా షోకుమీద మోజుకలవారే. అయితే డాక్టర్లషోకు చాలవరకు విద్యార్థిదశలోనూ, కొత్తగా వొచ్చిన ఒకటి రెండేళ్లలోను అయిపోతుంది. ఆషోకురోజుల్లో పంట్లాముకు మడతలు పనికిరావు; పళ్లకు రంగు పనికిరానందున కిల్లీ విసర్జించాలి; నవ్వితే పెదవులు ఆట్టేవెడల్పు అవకుండానే చిరునవ్వు నవ్వాలి; మాట్లాడితే కరాఖండీగానూ, క్లుప్తంగానూ మాట్లాడాలి; శుభ్రత విషయంలో ప్రత్యేకజాగ్రత్తతీసుకొని నిమిషానికి ఒకమాటు సబ్బువాడాలి. నాలుగేళ్లయినతరువాత వైద్యుడు ఈఅవతారంచాలించి, బట్టలు మాసినా సరే, నూటుకాక ధోవతిఅయినాసరే, చిరిగినచొక్కా

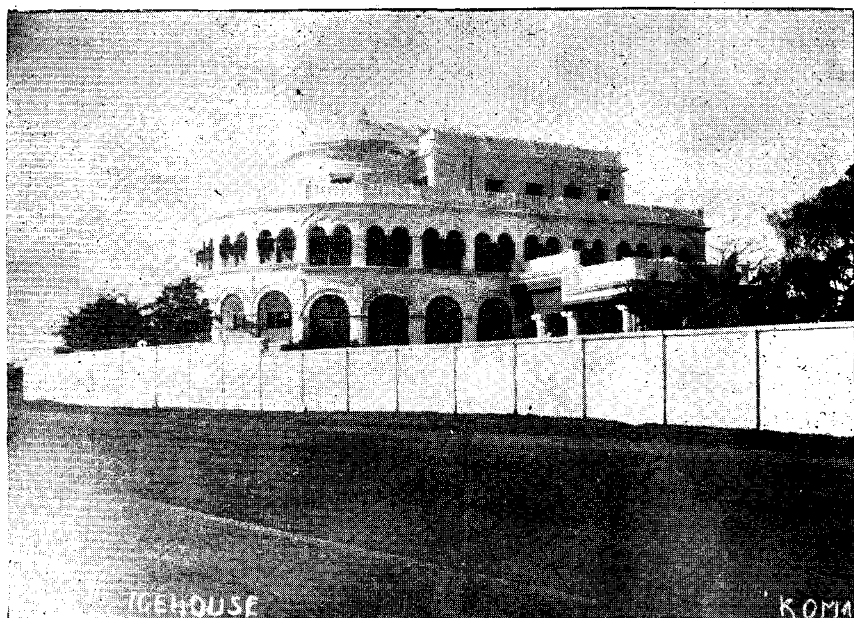

3. తీర్థస్నానము

౪. పాతకొత్తలు

—కె. పి. ఎస్.

౧. వెన్నెలరేయి

౨. ఉద్యానములోపల

అయినాసరే, లెక్కలేకుండా బోతూ, షోకులో వేదాంతం గ్రహించి, తమగొప్పతనం షోకులో మాత్రం లేదని తక్కిన వాళ్లకంటె, కాస్త పెందరాళే తెలిసికుంటాను. పైషోకులు పెందరాళే అంతరించినా, అసలు షోకుకు డాక్టరు విరోధిగాడనిమాత్రం ఒప్పుకునితీరాలి. ఆడవాళ్లకి సుండిజబ్బు ప్రవేశిస్తే డాక్టరుగారు ఎంతకీ ఆజబ్బును పెందరాళే కుదరనియ్యరని ప్రతీతి. దీనికీ, షోకుకూ ఏమీసంబంధము లేదని డాక్టర్లు ఒట్టేసిచెప్పినా, జమీందారులు నమ్మడంలేదు. కొందరు డాక్టర్లు తమ క్లయింట్లయింటికి జబ్బున్నవారెవరూ లేకపోయినా, రాకపోకలు సాగిస్తూనే ఉంటారని డాక్టర్లవిరోధులు అంటున్నారు. "దీనిభావమేమి తిరుమలేశా" అని చాలామంది గుసగుసలుకూడా మొదలెడ్తున్నారు.

వర్తకులుగూడా షోకేలాతే. వర్తకులలో పెక్కుమంది వైశ్యులగుటచే, వైశ్యులషోకులను గురించి తెలిసికోవాలి. ఎవరేమన్నా మొత్తముమీద వైశ్యులలోకూడా అందమైనవారు లేకపోలేదు. శ్రీకృష్ణునిజూసినా చూడకపోయినా, శ్రీకృష్ణుని ఛాయయూ, వైశ్యులఛాయయూ ఒకటేనని కోమటి ప్లీడర్లు వాదిస్తున్నారు.—నేరం చూచినా చూడకపోయినా చూశాం అని కొందరు సాక్షులు చెప్పినట్లు. "శ్రీకృష్ణునిది నీలమేఘచ్ఛాయ అనునో కాదోగాని, వైశ్యులదిమాత్రం నల్ల మేకచ్ఛాయ" అని ఘంటాపథంగా చెప్పగలమని బోగంస్త్రీలు కోమటి ప్లీడర్లను సవాలుచేసి చెప్తున్నారు. ఏది ఎట్లున్ననూ సహజసౌందర్యం మీదకన్న, స్వప్రయోజకత్వంవల్ల మానవుడు తెచ్చిపెట్టుకునే అందంమీదనే వీరికి నమ్మకంఉంది. స్త్రీయొక్క అందం, అందువల్లనే, కట్టినచీరెలోనూ, తొడిగిన రవికెలోనూ, రవికకుట్టిన దర్జీపనివాడి నేర్పరితనంలోనూ, దారంయొక్క నాణ్యంలోనూ ఉన్నదని వీరి అభిప్రాయము. వీరు అత్తరువు వ్రాసుకోనుటచేగూడా అందమును యినుమడింపచేయుటకేనని చాలామంది ఫోటోగ్రాఫరులు సాక్ష్యమిచ్చుటకు సంసిద్ధులయి ఉన్నారు. కళ్లజోడుగూడా అందమును యినుమడించుటకై ఏర్పడిన అలంకారమని వీరియూహ. ఔపాసనమునకు కళ్లజోడు లేనిదే బయలుదేరకూడదని వీరిలో చాలామంది అభిప్రాయపడుతున్నారు. చేతికఱ్ఱ షోకులో నిజంగా గోటుందని వీరు నమ్ముతారు. కాని ఎవరైనా విరోధులు వీరిని కొట్టడానికి వస్తున్నారని తెలిస్తేమట్టుకు ఆచేతిలోనున్న కఱ్ఱనుగూడ అవతల పారేశి, సాత్వికంలోనే ధైర్యస్థైర్యములను చూపెడతారు.

ఉద్యోగస్థుల షోకులుగూడా మజాఅయినవే కాని, వాటినిచూపుటకు ప్రత్యేకస్థలములు ఉన్నాయి. పైఉద్యోగి పదిహేనుగజాల దూరంలోకి వచ్చేసరికి, క్రిందఉద్యోగి, అదివరలోదాకా చూపెడిషోకుకు అమాంతంగా గ్రహణంబట్టి, అప్పటిదాకా ఉండిఉన్న ఠీవీ టక్కున ఆగి ఊరుకుంటుంది. పైఉద్యోగి సముఖములోనున్న క్రిందఉద్యోగి తాత్కాలికంగా డఫేదారు అవతారం స్వీకరించి, చేతులను వాటేదారిని అలావదలివేయకుండా, కాస్త రెంటినీ జోడించి, పైఉద్యోగి ఏమంటే దానికి తాళంవేస్తూ, ఆత్మగౌరవమును అండమాన్సుకు తోలేస్తూ ఉంటాడు. ఈమధ్య ఒక పైఉద్యోగి క్రిందఉద్యోగస్థునితో "నాకు మొన్న కవలపిల్లలు కలిగేరయ్యా" అని అనగా, క్రిందఉద్యోగి "చిత్తం. తమరికి కాబట్టి రెండుపంటలూ ఒక్కమాటే అలాసంప్రాప్తమయినాయి, ఎన్నిగ్రంథాలు చదివితే మాత్రం, అందరకూ ఆకీలకం బోధపడుతుందాండి" అని జవాబుయిచ్చాడట. ఉద్యోగి సాధారణంగా షోకును తనగుమాస్తాలవద్దనూ, బంట్రోతులవద్దనూ, స్వంతభార్యవద్దనున్నూ, తనతో పనిఉండివచ్చినవారివద్దనూ చూపెడ్తూ ఉంటాడు. తన కచ్చేరి అయితే, పొగాబల్లమీదబెట్టి బోడిబుర్రతోనే కుర్చీని అలంకరించడం, కిల్లీనములతో కేసులు విచారించడం, డిస్ట్రిక్టకలెక్టరుగారైతే, క్యాంపులో గూడకట్టూ హాఫ్‌షారకు మాత్రం ధరించి, అవే యావత్తూడ్రెస్సుగూ చిహ్న అని (Part put for the whole) అనే యింగ్లీషు Synochdoche అలంకారంక్రింద భావించమని ప్లీడర్లకు సూచన వదిలేస్తూ కేసులు విచారించడం వగై

రాలు షోకులలో చేరినవే. గుమాస్తాలని అందరిముందూ కసరడంలో షోకు, సాత్తులమీద ఎగరడంలో షోకు, బంట్రోతుని పిలవడముకు ఉంచినగంటను నొక్కడంలో షోకు నిత్యమూ జరుగవలసినవే. ఇంటిదగ్గర, రాత్రుళ్లు, కానీ విసనకఱ్ఱతో భార్యామణికి తానువిసరుతూ కూర్చున్నా, పగలుమాత్రం, శీతాకాలం అవనియ్యండి, వానాకాలం అవనియ్యండి, చేతులు పడిపోయేటట్టు, బంట్రోతు అస్తమానం తనకు విసరవలసిందే. అందులో కొందరు బంట్రోతుషోకును తమ యింట్లోకూడా చూపుతారు. ఎంతమంది నౌకర్లున్నా, అమ్మగారిదయవల్ల అందరికీ ఉక్కిరి బిక్కిరి అయ్యే అంతపని ఉంటుందని నౌకరులు గోలబెట్టడం రివాజు. అదిగాక ఉద్యోగి తనపనియందు నౌకరు అశ్రద్ధ చూపితే ఊరుకుంటాడుగాని, అమ్మగారిపనిలో లోటు వస్తే డిస్మిసు అని వెంటనే గోకేస్తాడు—లేకపోతే ఆరోజున యింట్లోభోజనం దొరకదని భయమేమో తెలియదు. ఫోటోగ్రాఫుషోకులుగూడా చాలారకములు గలవు. కొందరు భూరిదరిద్రులుసహితం అప్పుచేసి, ఎరువుదుస్తులతో పెద్దఫోటోగ్రాఫరువద్దకు పోయి, మామూలుగా చాపకుమించి టికాణా లేకపోయినా, అక్కడ సోఫాలోకూర్చుని ఫోటోదీయించుకొని వెఱ్ఱిమిథ్యానందం పొందుచున్నారు. ఈసందర్భంలో తాను ఎరువుదుస్తులనూ, ఎరువుసోఫాలనూ నాటకంచేసేసంగతిని చిరస్థాయిగా భూమిమీద నిల్చి ఉండునట్లు చేస్తూన్నసంగతిని మర్చిపోతున్నాడు. కొందరు నల్లనిపెళ్లికూతుళ్లు,తమ నల్లనిరంగు ఫోటోలో ప్రత్యేకించి పడదనేధైర్యంతో, ఫోటోలు దీయించి వరులకు పంపించి రంగువిషయం దగాచేస్తూ, తరువాత తాము చిక్కుల్లోకి దిగుచున్నారు. కొందరు మోటారు లేనివారు, ఫోటోగ్రాఫరుని వెంటబెట్టుకుపోయి, రోడ్డుమీద రికామీగా ఆగిఉన్న కారుదగ్గరకు చేరి, ఆకారుమీద ఒకచేయివేసి, రెండవచేతితో మీసమును మెలిపెడుతూ తనే యజమానివలె నటించుచు ఫోటో దీయుస్తూ కారుషోకు అనుభవిస్తున్నారు. కొందరు పెద్దపెద్దమీటింగులవద్దనున్నూ రైలుస్టేషనువద్ద ఉదయం మెయిలుకైమకిన్నీ, మంచిదుస్తులతో హాజరగుతూ, ప్రెస్సుఫోటోదీరువావారు తీసే ఫోటోసమయమునకు, ఎలాగో ఫోటోలో దిగవలసిన ముఖ్యమైన నాయకునిప్రక్కకు చేరుకుని, తప్పకుండా వార్తాపత్రికలలో పడే ఫోటోల్లో పడుతూ, కాని కిర్చులేకుండా ప్రాముఖ్యానికి వస్తున్నారు. కొందరు భార్యాభర్తలకి అనుకూలదాంపత్యం లేక రోజూ పోట్లాడుకు చస్తూన్నా, యిద్దరుకలిసి ఫోటో ఎలాగో ఒకాటి దీయించుకుని, పైవాళ్లకి దానిని చూపి, తాము ఎంతో అన్యోన్యంగా కాపురంఅఘోరిస్తున్నట్టు దబాయించుకొంటున్నారు—నన్నడిగితే చాలవాటిలో యిద్దరు కలిసిమెలసి ఉండే ఆఫోటోలో ఒక్క పర్యాయమే.

ఇటువంటి షోకులు అలా ఉంచగా, చాలమంది మాటల్లో గిరీశములవలె షోకు చేస్తున్నారు. ప్రతీవాడికి ఎంతసేపూ, తన గొప్పతనం, పరాయవాడి లోటులూ ఎంచడం తప్ప వేరేపని లేదు. కర్మంచాలక వాడు ఏ మద్రాసో, ఏ కలకత్తా నగరమో వెళ్లడం తటస్థిస్తే, ఆసంగతి ఎలాగో అలాగు సందర్భం సృష్టించి, యితరులకు చెప్పి ఆగొప్పకు ఆనందించడం అలవాటైంది - క్రొత్తప్లీడరు, కర్మంచాలక, ఏ ఒక కేసు లోనే తాను గెలిస్తే, ఆకేసుగురించి, యింట్లోవాళ్లకి, ఊళ్లోవాళ్లకి, యిరుగింటి వాళ్లకి పొరుగింటివాళ్లకి, స్వంతక్లయింట్లకూ పరాయి క్లయింట్లకూ, సందర్భం సృష్టించి సతాయించినట్టు. అందులో కొందరు కళ్లజోడు పెట్టి, చేతిలో కఱ్ఱ ధరించినంతమాత్రాన, తాము మహా ఘరానా మనుష్యులనిన్నీ, తాము యదటవానిని "ఏమండీ" అంటే తమ గౌరవమునకు లోటు అనిన్నీ వెఱ్ఱి అహంభావంతో బాధపడుతూ, ఎదటవానిని మళ్లీ "నువ్వు" అని ఏకవచనం ప్రయోగిస్తే జోడు దెబ్బలు బహువచనంలో తగులునని భయంతో, ముభావంగా, అంత్యభాగము ఏకవచనమూగాకుండా, బహువచనమూగాకుండా పిలుస్తూ వ్యవహారాలు ఫైసలు చేసుకొంటున్నారు—కొందరు పొలిటీషియన్లు, తాము మితవాది అయినదీ అతివాది అయినదీ తేలకుండా వ్యవహారాలు

ఫైసలు చేసుకొంటున్నట్టు. అందుచేత, షోకులవిషయం యిలాచూస్తూవస్తే, వాటికి ఆదీ, అంతూ, ఉండదు—కొందరి ఉపన్యాసములకు ఆదీ అంతూ ఉండనట్టు—రికార్డు చదవని కేసులో ప్లీడరుగారు చెప్పే ఆర్గ్యుమెంట్సుకు ఆదీ అంతూ ఉండనట్టు. ఎందువల్లననగా, పైన చెప్పిన షోకులుగాక యింకా కావలసినన్ని షోకు లున్నాయి. బోగంమేళాలవద్ద చిట్టి మీసాల మెలిపెట్టడంలో షోకు, నాటకములో బ్యాటరీలైట్ల సమేతులయి, ఆడవారి బ్లాకుకు చేరువగానుండు విటుల హడావిడిలోని షోకు, కూలిదాని తలమీది కూరలగంప దింపడంలో వయ్యారపు క్రీగంటి షోకు, కాఫీహోటళ్లలో చిల్లిగవ్వ చెయ్యనివాడు సహితం పెద్ద జమీందారీ నటన చూపుటలో షోకు, చెవిటివారు వినపడనిదే వినపడ్డట్టు నటించడంలో షోకు, భావకవులు బొచ్చు పెంచుటలో షోకు, కొత్తప్లీడర్లు క్లయింట్ల దగ్గరనూ, కోర్టు వసారాల్లోనూ చేసేషోకు, కోతలరోజుల్లో కమ్మవారి షోకులు, అత్తవారింట్లోని అల్లుళ్లషోకు, తీర్థములలో ప్రజలషోకులు మొదలైన షోకులు ఎన్నెన్నో ఉన్నాయి. అంతులేని విషయంమీద ఎంతమాట్లాడుకున్నా తనివితీరదు. మొత్తంమీద షోకుచూస్తేమజా లేదు, షోకుచేస్తే మజా ఉందిగాని.

పాపనాశన తీర్థము-తిరుపతి

—ఏ. ఆర్. వి. కృష్ణన్.

జ్ఞానస్వభావ సంక్షేపము*

శ్రీ పరవస్తు లక్ష్మీనరసింహస్వామి అయ్యావార్లంగారు

శ్రేయః పదసాధనమునకు ముఖ్యసహకారి జ్ఞానము. దీనినే బుద్ధియని కూడ వ్యవహరింతుము. బుద్ధి యొక్క మహిమ మనమేమని చెప్పగలము.

" శ్రియః ప్రదుగ్ధే, విపదో రుణద్ధి,
యశాంసి సూతే, మలినం ప్రమార్ష్టి;
సంస్కారశౌచేన పరం పునీతే,
శుద్ధా హి బుద్ధిః కిల కామధేనుః."

ప్రస్తుతము మనము ముచ్చటించ దలచిన యీ యుపన్యాసముద్వారా యీ బుద్ధిసామ్రాజ్య మెంత వరకు వ్యాపించియున్నదో స్థూలదృష్టినిం బరిశీలించి దాని స్వభావమును వ్యాసంగముచేసి దాని విస్తీర్ణతను, దాని బాహుళ్యమును, దాని యవధులను పరీక్షించి ముందుగ బుద్ధివలన మనకు దెలియవగినదేదియో, యనంతర మట్లు తెలిసికొనుట కుపచరించు సాధనసామగ్రు లెవ్వియో తుద కట్లు కష్టపడి సంపాదించి పెంచిన జ్ఞానమునకు యథార్థమైనట్టియు, యన్యోచితమైనట్టియు వినియోగ మెట్లో యను నీ మొదలగు సంగతులం దెలిసి కొందము. అట్లు తెలిసికొనిననే మన మాడుమాటల కర్థమును, అర్థమందు యాథార్థ్యమును, యాథార్థ్యమున గౌరవమును, గౌరవమున స్వోత్కృష్టతయు, స్వోత్కృష్టతను యిహసౌఖ్యంబును పరంబున శ్రేయస్సు నుత్తరోత్తరవృద్ధిగ ఫలించును. ఇట్టి పరిశీలనా వ్యాసంగమువలన యథార్థజ్ఞాన సంపన్నుల మగుటయే కాక యట్టి యుత్కృష్టగుణసంపాదనకుం గల ప్రతిబంధకము లెవ్వియో, యా ప్రతిబంధకముల నివర్తించుటకు సూటియైన ప్రతిక్రియ లెవ్వియో, తదుత్కృష్టగుణాభివృద్ధి మార్గంబులెవ్వియో, తన్మార్గసాధకంబు లెవ్వియో యను నీయంశములంగూడ నవగాహనము చేసికొనినవారగుదుము.

ఈబుద్ధియే జంతుకోటిలో నన్యతముండగు మనుజునకు దానియంతటిలోను శ్రేష్ఠత్వమున నగ్రగణ్యతనుపపాదించుటకు కారణమగుచున్నది. దీనివలననే మానవుండు ప్రత్యక్షానుభవమునుం బడసి ధారణాశక్తిచే దాని నిచ్చవచ్చినప్పుడెల్ల స్మరించగలవాడగుచు వీటి యన్యోన్యసహాయతను క్రొత్త యూహాపోహల సిద్ధాన్తీకరించుచు తన లోకయాత్రావ్యవహారంబుల సదసద్వివేచనాసామర్థ్యతను జూపు శక్తిమంతు డగుచున్నాడు. ఈ సదసద్వివేచనా చాతుర్యమే విలక్షణమగు సంఘజీవనమునకు ముఖ్యోద్దిష్ట సహకారి యగుటను మనుష్యుల కలవడిన యీసంఘైకజీవన మిట్లు బుద్ధికి లక్షణమగుచున్నది. ఈ విలక్షణ లక్షణమే మనుజుని తదితర జంతుకోటినుండి ప్రత్యేకించు నుపలక్షణము కూడ నగుచున్నది. మనుష్యుని యితరజాతి జంతువర్గములతో తైపారువేసి చూచినయెడ నీతనియందు తదితర జంతువర్గములకంటె విలక్షణైకలక్షణ మగునట్టియు సంఘజీవన మూలకందమగునట్టియు ప్రాజ్ఞత కానవచ్చును. జీవరాసులయం దగ్రస్థానము నొసంగబూనిన యీ ప్రాజ్ఞతాసాధనపాలనములం దశ్రద్ధవహించునేని మనుజుడు తనవిధికృత్యమం దనాదరతను పాతకుండగుటయే కాక తనమూర్ఖతను పశుప్రాయుండు కూడ నగును. అట్లుకాక దానికిం బలువిధంబుల దోహదముచేసి దానిం దనలో విజృంభింపజేసినచో తాను కుశాగ్రబుద్ధికలవాడై తాను సుఖించుటయే కాక పరుల కుపకరించుటను సంఘసత్కారమును గూడ బడయును. సత్పురుషుని గుణంబు లెట్లన్న—

[* ఆంధ్రవిశ్వకళాపరిషత్కళాశాలా తెనుగుసంఘమునకు 30-౮-33 తేదీ నీయబడిన యుపన్యాసము.]

"శ్లో. నమ్రత్వేనోన్నమన్తః పరగుణకథనైః
స్వాన్ గుణాన్ ఖ్యాపయన్తః,
స్వార్థాన్ సంపాదయన్తో వితతబహుతరా
రంభయత్నాః పరార్థే,
క్షాన్త్యైవాక్షేపరూక్షాక్షరముఖరముఖాన్
దుర్జనాన్ దుఃఖయన్తః,
సన్తః సాశ్చర్యచర్యా జగతి బహుమతాః
కస్య నాభ్యర్థనీయాః."

ఇంతకన్న మనుష్యజీవితమునకు వేరుసాఫల్యమేమున్నది. కాన ప్రజ్ఞాస్వరూపస్వభావవివేచనము మన కందరకును ముఖ్యతమ కృత్యమగుచున్నది.

జంతుసామాన్యమునుండి ప్రత్యేకించి యింత యుత్కృష్టపదవి నిచ్చు యీబుద్ధి యననేమో, దాని ప్రవిభాగము లెట్లో, దాని శాఖోపశాఖ లెట్లు ప్రసరించునో, తత్సంపాదనోపాయంబు లెవ్వియో, తద్వినియోగం బెట్టిదో, తదధికారు లెవ్వరో అను నీ మొదలగు విషయములంగూర్చి కొంత చర్చించి యందలి సత్యాన్వేషణమునకు కొంత ప్రయత్నింతము. ఇంతకును విషయబాహుళ్యతనుగూర్చి మనము భయపడ నవసరము లేదు.

శ్లో. ప్రయోజనం యస్య తు యావదేవ
తావత్స గృహ్ణాతి యథాంబు కూపాత్.

అను న్యాయానుసారమున విషయగ్రహణము స్వప్రయోజనానుగుణ మగుటను తత్తదనుకూలవిషయవిన్యాసముననే తన్నిర్బంధవిమోచనము సులభసాధ్యమే. అయినను అఖండోపాధిమంతమగు కాలమునకు అవధికల్పించుటయె అనన్యోపాయసాధనం బగుటను కొంతనిర్బంధతను గలిగించును. దరిద్రుని ధనకాంక్షనుంబోలె యీ విషయముననే మనస్సు కొంత పెనగులాడినను అప్రతిహతరాజశాసనమునుంబోలె యనన్యగతిక మగుటయే యేతన్నిర్బంధనివర్తకమని సమాధానమున తృప్తింబడయుదుము.

మనుష్యజన్మ మెత్తిన ప్రతివ్యక్తికిని ప్రథమకృత్యోద్దిష్టమగు యీజ్ఞానమన నేమి యను ప్రశ్నకు సమాధానము నిప్పుడు వివేకింతము. జ్ఞానము మనుష్యుని గుణగణములలో నొకటియని శాస్త్రజ్ఞులు చెప్పుచున్నారు. ఇది మన మాచరించు సమస్తవ్యవహారంబులకును హేతుభూతము. దీనిజీవిక వాక్కు. వాగ్రూపశూన్యమగు జ్ఞానముయొక్క యుపయోగ మత్యంతము స్వల్పము. జ్ఞానశబ్దము అన్వయవ్యతిరేకార్థముల రెంటను వచింపబడుటను అది కొంత ప్రమాదజనకముకూడ నగును. యథార్థజ్ఞానవాచక మగునెడ నది యన్వయబోధకం బగును. వ్యతిరేకబోధకం బగుచో నయథార్థజ్ఞానజనకం బగు. ఇదియె భ్రమ. కాని యయథార్థజ్ఞానముకూడ జ్ఞానమున కవాంతరభాగ మెట్లని తోచును. అచ్చట జ్ఞానహేతువునందు దోషముండుటచే విరుద్ధానుభవము కలుగును. ఇచ్చటకూడ అనుభవముండుటచే నిదియు జ్ఞానముకాక తప్పదు. ఆయనుభవ మయథార్థ మందురా కానిండు. హేతువున దోషముండుటచే నాయనుభవ మట్టి వైలక్షణ్యము కలదాయెను. ఒకయుదాహరణమును వినుడు: సదా ధవలము శంఖము. భూయిష్ఠపైత్యరోగాక్రాంతుని నేత్రములకు స్వేంద్రియదోషమున నది పీతవర్ణము గలదిగ గోచరించును. అంతమాత్రమున శంఖము పీతవర్ణము కలదగునా? పీతవర్ణానుభవము పైత్యరోగియను నేకదేశమున నియమితమగుటయు, తన్నియమముకూడ కాలభేదమున తదేకదేశమునంగూడ నశించుటయు మనకు విదితాంశమే.

ఈద్వైవిధ్యమగు యథార్థాయథార్థజ్ఞానమును చక్కగ పరిశీలించినచో మరియు రెండువిధము లేర్పడును. మనము నేరుగ ప్రపంచకమునందలి వస్తువుల ననుభవించుటచే గలుగుజ్ఞాన మొకవిధము. అట్టి పూర్వానుభవమును స్మరణపూర్వకముగ నుపయోగించుట రెండవవిధము. ఇదియే స్మృతి. శాస్త్రజ్ఞులు స్మృతిభిన్నమగు జ్ఞానమంతయు యనుభవమనియె చెప్పుదురు. కాబట్టి మనుష్యునికి కలుగు జ్ఞానమంతయు స్మృతిరూపకమొండె, యనుభవరూపకమొండె మాత్రము కావలయును. ఈరెంటికన్న మరి మూడవవిధమగు జ్ఞానము లేదని సిద్ధాంతమగుచున్నది.

స్మృతినిం గూర్చి మనము నేర్చుకొనవలసిన విషయ మత్యల్పము. స్మృతి సంస్కారము వలన జనించునని చెప్పుదురు. సంస్కార మనగా పూర్వానుభవ ఫలితము. స్మృతిజ్ఞానమునుం గూర్చి రెండు విశేషాంశములను మనము గమనించవలెను. పూర్వానుభూతవస్తువు లేకున్నను తదనుభవస్మరణము కలుగును. మరియు నీస్మరణరూపజ్ఞానము మన కెన్నిసారులు కావలెనన్నను, యెప్పుడు కావలెనన్నను కలుగును. ఈస్మరణబలము దాని సంస్కారబలము ననుసరించియుండునని చెప్పుదురు. తీక్ష్ణసంస్కారవశమున తీక్ష్ణస్మృతియు లేశసంస్కారవశమున లేశస్మృతియు గలుగును. తదనాంతరసంస్కారబలమున తదనుగుణస్మృతి కలుగునని ఫలితార్థము. స్వాతిరేకబోధక మగునెడ జ్ఞానము స్మృతియందుకూడ నయథార్థత కలుగును. దీనికి కారణము స్మృతిహేతు వగు సంస్కారము దోషాక్రాంత మగుటయే.

ఇంక ననుభవజ్ఞానముయొక్క స్వరూపస్వభావంబు లన్నవో. ఇందుకూడ జ్ఞానహేతువు దోషాక్రాంతమైన దానంబట్టి ననుభవజ్ఞానముకూడ అయథార్థమగును. పీతశంఖానుభవమున దీనివ్యక్తతనుం జూచియేయున్నాము. కేవల ప్రత్యక్షజ్ఞానమునసే కాక మన మూహాపోహల నిర్ణయించు సిద్ధాంతములందుగూడ హేతువు ఆభాసమును పొందుటచే దానివలన ఫలించు సిద్ధాంత మయథార్థ మగుటకూడ తటస్థించును. జలము స్పర్శవంత మనుకారణమున అది యుష్ణస్పర్శము కలదనుట. ఇచ్చట హేతువునం దాభాసమేమన్న స్పర్శవంతము లగు వస్తువు లన్నియును వేడిగ నుండ నవసరము లేదు. కాన నుష్ణముగ నుండుటకు స్పర్శవత్త్వము కారణము కానేరదు. ఉష్ణత్వమున కగ్నితాపము కాని, ఆతపతాపము కాని కారణమున్న యాభాస ముండదు. ఇట్టి విరుద్ధకారణములకు హేత్వాభాసములని శాస్త్రజ్ఞులు నామమిడిరి. ఇం కనేకభేదము లున్నవి. వీటిం గూర్చి మున్ముందు సవిస్తరముగ పరిశీలింతము.

ఇప్పుడు మనముఖ్యోద్దిష్టవిషయమగు యథార్థానుభవజ్ఞానమును వివేకింప సావధానుల మగుదుము. ఈ యథార్థానుభవమునే ప్రమయను సారవంతమగు చిన్నశబ్దముతో వ్యవహరింతురు. ప్రమ పుట్టుటకు రెండంశములు ముఖ్యములు. అం దొకటి మన మనుభవించు వస్తువు నిజమైయుండవలెను. అనగా మన మనుభవించదలచిన వస్తువు పుస్తకమైన అది నిజముగ పుస్తకమైయుండవలెననుట. రెండవది సరియైనకారణమున మనకు పుస్తకమను జ్ఞానముకూడ పుట్టుట. ఈరెండువిషయములందును యెందు దోష ముండినను యథార్థానుభవము పుట్టదు అనగా ప్రమ కలుగదు. కాబట్టి ప్రమ కలుగుటకు ఒకవస్తువు వాస్తవమగుటయు, ఆవస్తుప్రకారజ్ఞానము పుట్టుటయు ననునవి నిర్ణీతాంశంబులు. వెండినిం జూచునప్పుడు అది నిజమైన వెండియై యుండుటచేతను, అట్టిదానిని చూచునప్పుడు వెండియొక్క జ్ఞానమే మనకు పుట్టుటచేతను, అది వెండియను యథార్థజ్ఞానము మనకు పుట్టును. అది నిజమైన వెండి కాకపోయినను కూడ మనకు వెండియను జ్ఞానము పుట్టిన ఆజ్ఞానము యథార్థము కానేరదు. అది నిజమైన వెండియే యైనను మనకుమాత్రము వెండియను జ్ఞానము కలుగక తద్భిన్నమగు మరియొక జ్ఞానము కలిగినను ఆజ్ఞానము యథార్థజ్ఞానము కానేరదు. ఈదశయందు మన కొక క్రొత్తసంశయమున కవకాశము కలుగుచున్నది. అది సంశయవిషయమే. సంశయము యథార్థజ్ఞానమగు ప్రమయగునా, లేక అయథార్థజ్ఞానమగు అప్రమయా. సంశయమున యథార్థాయథార్థముల సంకరమని నిశ్చయించిరి. కాన స్వరితస్వర ముదాత్తానుదాత్తస్వరముల సంకరముంబోలె నిదియు ప్రమాప్రమల సంకరమగుచున్నది. నిశ్చయజ్ఞానభాగము ప్రమ. అనిశ్చయజ్ఞానభాగ మప్రమ. కాబట్టి సంశయము జ్ఞానాభివృద్ధికి తోడ్పడనేరదని ఫలితాంశము.

ఈ యథార్థానుభవరూపమగు ప్రమ యెన్నివిధములు, వాటికి ముఖ్యకారణము లేవేవి? వాటి సాధనసామగ్రు లేవేవి? అవి యెట్లుకలుగును? ఈప్రమను మూడువిధములుగ వివేకింపవచ్చును. అందు మొదటివిధము మనయింద్రియములద్వారా మన మనుభవించు అన్వయజ్ఞానము. ఇంద్రియములన నేత్రశ్రోత్రాదులు. ఇవి

మనోతిరిక్తంబులు అయిదు. నేత్రము అనగా కన్ను; శ్రోత్రము అనగా చెవి; రసనము అనగా నాలుక; ఘ్రాణము అనగా ముక్కు; త్వక్కు అనగా చర్మము. ఈ యింద్రియముల సహాయమున మన కొక్కవిధమగు ననుభవము సిద్ధించును. ఈయనుభవమునకు ప్రత్యక్షమని పేరు. ఇది యొకవిధమగు ప్రమ. ఇంక నొకదానియందు నొకానొక కారణమునుంబట్టి ఆ కారణముతో నిత్యసంబంధముకల మరియొక విశేషమును సాధింతుము. పర్వతమున ధూమమును జూచి వహ్నిధూమములకు గల సంబంధజ్ఞానసహాయమున పర్వతమునందు వహ్ని (అగ్నిహోత్రము) యున్నదని సాధింతుము. ఇట్లు సాధించిన జ్ఞానముకూడ ప్రమయే. ఇది మరియొక విధమగు ప్రమ. దీనికి అనుమితియని పేరు. ఈ రెండు విధములకంటె వేరగు మరియొకమార్గమునం గూడ జ్ఞానమును సంపాదింపవచ్చును. ఈ మూడవ విధమునకు శాబ్దమని పేరు. శాబ్దమనగా శబ్దమువలన కలిగెంది. శబ్దమనగా నాప్తవాక్యమని యర్థము. ఆప్తుడనగా యథార్థవక్త. ఈ యథార్థవక్తృత్వనిర్ణయము మన మనోనిశ్చితాకృత్రిమ నిర్ణయము ఇట్లు ప్రమ మూడుతెరంగుల మనచే సాధించబడును.

ఇందు శాబ్దము ప్రమయగునా యను సంశయము కొందరకుం గలుగును. ఈ సంశయమునకు బీజము యథార్థవక్తల నిర్ణయించుటయందలి సంశయజ్ఞానమే. కాని శాబ్దము ప్రమయని యంగీకరించుటయేకాక మనము లెస్సగ జాగరూకతతో విమర్శించినయెడ మనము చేయు జ్ఞానసంపాదనమునందు సగటున నూటికి తొంబదిపాళ్లు శాబ్దమయ్యే యున్నదనికూడ మన మంగీకరించవలసియుండును. దైనందినమునను మన మభ్యసించు విద్యయంతయును గ్రంథస్థమైయున్నది. దానికి సహకారి యుపాధ్యాయోపదేశంబులు. ఉపాధ్యాయోపదేశంబులేని స్వతంత్రవ్యాసంగ కన్నయొక నితరగ్రంథసహాయము. కాబట్టి యీగ్రంథకర్తలును, ఉపాధ్యాయులును మనకాప్తులు. వారి వాక్యరూపంబులగు గ్రంథోపదేశంబులె ఆప్తవాక్యంబులు. వాటివలననే మనకు జ్ఞానము కలుగుటను మనజ్ఞానమున చాలభాగము శాబ్దమే. ఇదికాక మరొం డాలోచించుడు. మనప్రాచీనపురుషులు స్వానుభవముచే కొంత జ్ఞానార్జనము జేసిరి. అద్దాని వారు తమ తరువాతి తరములవారికి నొసంగ తత్సహాయమున వీరు స్వానుభవమున ఆపూర్వజ్ఞానమును కొంతయభివృద్ధిం జేసిరి. ఇట్లు తరతరములవారును పూర్వసంచితజ్ఞానసహాయమున స్వానుభవమున తరతరాభివృద్ధిగ జ్ఞానసంపాదనముం జేయుట సైసర్గికము. అట్లు కానియెడల యేతరమువారాతరముననే జ్ఞానసర్వస్వమును స్వానుభవముచే సంపాదింప శక్యమగునా? శతాబ్దముల తరబడి యభివృద్ధి పొందుచున్న జ్ఞానమునంతయు స్వల్పాయుర్దాయము లగు మనుష్యులు తమ ఒక్కజీవితములో సంచితము చేయ స్వప్నమునందైనను శక్యమగునా? మనుష్యుని ఆయుర్దాయమందుకూడ నెంత నిరుపయోగకాల మున్నదో చూడుడు:

> "ఆయు ర్వర్ష శతం నృణాం పరిమితం, రాత్రౌ తదర్థం గతం, తస్యార్థస్య పరస్య చార్థమపరం బాలత్వ వృద్ధత్వయోః; శేషం వ్యాధివియోగదుఃఖ సహితం సేవాదిభి ర్నీయతే."

ఇది నిరుద్దిష్టాభివృద్ధి విషయము. కాని ప్రపంచమునందలి ప్రతిదేశస్థులును యిట్టి యభివృద్ధి నిశ్చయముగ గలవారని మనము చెప్పలేము. అభివృద్ధిహేతువులు దోషాక్రాంతములయిన యీ జ్ఞానాభివృద్ధి కలుగనేరదు. హేతువు యెంత నిర్దుష్టమైన అభివృద్ధియు తదనుగుణముగ నుండుట సహజము కదా. కాబట్టి ఫలితాంశ మేమన్నను: శాబ్దముకూడ ప్రమ యనియే మన మంగీకరింపవలసి యున్నది. ఒక చిన్న యుదాహరణము. తన జీవితమునం దెన్నడును ఆంగ్లదేశమునుచూడనుపపత్తిలేనివాడు శ్రీజార్జి సార్వభౌముడు లండన్నగరమున నప్రతిహతరాజ్యతంత్రమును నిర్వహించుచున్నాడను జ్ఞానమును ఆప్తోపదేశపూర్వక శబ్దప్రమాణమున దప్ప మరొకవిధమున నెట్లు సంపాదింపగలడు.

ప్రమ మూడుతెరంగు లగుటయు ఆ విధంబుల స్వభావములను నిర్వచించితిమి. జగత్తున నేకార్యమే:

కారణము లేకుండ సంభవింపదుగదా. ఈ ప్రమయను యథార్థానుభవమునకు కూడ ముఖ్యకారణ ముండవలెను. ఇట్టి ముఖ్యకారణమునే కరణమని శాస్త్రజ్ఞులు వ్యవహరింతురు. ప్రత్యక్షప్రమ ప్రత్యక్షమను కరణమువల్లను, అనుమితిప్రమ అనుమానమను కరణమువల్లను, శాబ్దప్రమ శబ్దమను కరణమువల్లను కలుగునని సిద్ధాంతీకరించిరి. సామాన్యముగ ప్రమకు కరణమనగా ముఖ్య కారణము ప్రమాణము. కాబట్టి ప్రత్యక్షానుమానశబ్దంబులను ప్రమాణంబులని చెప్పుదురు. ఇందువలన ప్రమాణ మనగా యథార్థజ్ఞానము ప్రమ కలుగుటకు ముఖ్యకారణ మని స్పష్టమగుచున్నది.

ఇంక నొక్కొక్క ప్రమాణమును గూర్చి కొన్ని ముఖ్యాంశములం దెలిసికొందము. ప్రత్యక్ష ప్రమాణ మనగా విషయేంద్రియసన్నికర్షము. ఇంద్రియములు మనోతిరిక్తంబులు నేత్ర శ్రోత్రాదు లని తెలిసికొని యున్నాము. వస్తువులు ఘన ద్రవ వాయ్వన్యతమ రూపంబుల జగత్తున లభించు పంచభూతంబుల వికృతులు. వీటికి విషయము లనికూడ పేరు. వీటిని మన యింద్రియముల సహాయమున తెలిసికొని ప్రపంచమును యథార్థముగ ననుభవించ గలుగుచున్నాము. కాని యింద్రియములు అత్యల్పములై యల్పమగు మన శరీరమున నిముడ్పబడియున్నవి. ప్రపంచమన్ననో ఆద్యంతములు కానరాకుండ దశదిశలను అనంతముగ వ్యాపించియున్నది. అనిర్వచనీయమగు నింతగొప్పప్రపంచమును సూక్ష్మములగు యింద్రియము లెట్లు గ్రహించగలవు, వాటికి జ్ఞాతృజ్ఞేయత్వ సంబంధ మెట్లు సిద్ధించుననుశంకలు పొడముట సహజము. ఈ యింద్రియగ్రహణశక్తి సన్నికర్షంబులను ఒకానొకవిధమగు సంబంధముచే గలుగునని నిర్ణయించిరి. ఈ విషయేంద్రియసన్నికర్షంబుల ముఖ్యములైనవి యెవి:

సంయోగసంబంధము — దీనివలన వస్తుప్రత్యక్షము కలుగును.

సంయుక్తసమవాయ సంబంధము — దీనివలన వస్తురూపము తెలియును.

సమవాయసంబంధము — దీనిచే ధ్వని (శబ్దము) తెలుపబడును.

చక్షురింద్రియమునకుమాత్రము యీ సన్నికర్షముతోబాటు ఆలోకము అనగా వెలుతురుకూడ సహకారి కావలయును. ఆలోకసహకారిత్వము లేనియెడల చక్షుస్సు, వస్తువులనుగాని, వాటి రూపములనుగాని గ్రహించలేదు. ఇందువలననే అంధకారమున అనగా చీకటిలో మనము వస్తువులను చూడలేము. చీకటి యనగా వెలుతురు లేకుండుటయే కదా.

ఇంక ననుమానప్రమాణము - ఈయనుమానశబ్దార్థమున నొక చిన్న విశేషము మనము గమనించవలెను. ఈశబ్ద మాంధ్రభాషయందు కూడ వ్యవహరింపబడుచున్నది. ఆంధ్రభాషను దీనికి సందేహార్థమున ప్రయోగములు కలవు. కాని సంస్కృతభాష నీయర్థము లేదు. ఇట్టిశబ్దంబు లాంధ్రభాషను మరికొన్ని కూడ కలవు. వీటి వ్యుత్పత్తు లింకను విమర్శనీయంబులు. అనుమాన మనగా జ్ఞానవిషయమున అనుమితి యను నొక విధమగు ప్రమకు (యథార్థానుభవజ్ఞానమునకు) ముఖ్యకారణము, లేక కరణమని యర్థము. ఈ యనుమానమును స్వార్థ ప్రయోజనము కలదానినిగా గాని, పరార్థప్రయోజనము కలదానినిగా గాని మనము వివేకింపవచ్చును. స్వార్థంబున అనుమానము స్వమనోనిష్ఠితం బగుటను అవయవవాక్యశుద్ధి సంపూర్ణత లేనిదియగును. పరార్థంబునన్ననో తానొకనికిం జెప్పవలసిన దగుటచే నందు అవయవవాక్యంబు లయినను సంపూర్ణముగ నుండవలెను. పరునికై యుద్దేశించిన అవయవసంపూర్ణతగల అనుమానమునకే న్యాయమని పేరు. ఈ న్యాయమునకు అయిదు అవయవములను భాగము లుండును. మొదటిది— మనమీ న్యాయమూలమున నేవిషయమును సిద్ధాంతీకరించ దలచితిమో దానిం దెలుపు వాక్యము. దీనికి ప్రతిజ్ఞయని పేరు. రెండవది—మనము చేయదలచిన సిద్ధాంతమునకు కారణమునుం దెలుపు వాక్యము. దీనికి హేతువని పేరు. మూడవది—ఇది మనము సాధించదలచినదానికిని, హేతువునకును గల నిత్యసంబంధమును సోదాహరణముగ తెలుపువాక్యము. దీనికి ఉదాహరణ

మని పేరు. నాల్గవది-అట్టి సంబంధము మనము సాధించబోవు స్థలమునందుకూడ గలదను వాక్యము. దీనికి ఉపనయనమని పేరు. అయిదవది-మనము సాధించవలసినది యీ స్థలమందుకూడ గలదనుచు ప్రతిజ్ఞావాక్యమును సిద్ధాంతముచేయువాక్యము. దీనికి నిగమనమని పేరు. ఇట్టి పంచావయవప్రాప్తత గలిగిన న్యాయమునకు ఒక యుదాహరణమును వినుడు.

౧. పర్వతము అగ్నిహోత్రము కలది-ప్రతిజ్ఞ.

౨. ధూమము కలిగియుండుటచే-హేతువు.

3. ఎచ్చటెచ్చట ధూమముండునో యచ్చటచ్చట అగ్నియుండును - వంటయింటియందువలె - ఉదాహరణము.

౪. ఆప్రకారముగానే పర్వతమందును - ఉపనయము,

౫. కాబట్టి పర్వతము అగ్నిగలది-నిగమనము. ప్రతిన్యాయమునను యీ అయిదుభాగము లుండవలెనని శాస్త్రజ్ఞులు నిర్ణయించిరి.

న్యాయమునకు ప్రాణమువంటిది హేతువు. హేతువనగా కారణము. కారణమునందు దోషముండిన నిగమనము యథార్థము కానేరదు. ఈ హేతుదోషములకే హేత్వాభాసంబులని పేరని పైన తెలిసికొనియున్నాము. ఈ హేతుహేత్వాభాసంబుల ప్రపంచములోని ముఖ్యాంశము లేవనగా :-కారణము అన్యథాసిద్ధిశూన్యమై నియతపూర్వవృత్తిత్వము కలిగియుండుట; అన్యథాసిద్ధి యనగా మనము కారణముగా చెప్పునది మరియొకమోస్తరయినను కార్యము సిద్ధించుననుట. ఇట్టిస్థితి లేకపోవుట యన్యథాసిద్ధిశూన్యత యనబడును. కారణ మనుటకు ఇది యొక ముఖ్యగుణము. ఇట్లనే కార్యము కలిగినప్పుడెల్ల కారణము దానికి పూర్వవర్తియై యుండవలెను. ఇదియే నియతపూర్వవృత్తిత్వము. ఇదికూడ కారణమనుటకు ముఖ్యగుణమే. ఇట్టిగుణములు గల కారణము మూడువిధములై యుండును. సమవాయికారణమనియు, అసమవాయికారణమనియు, నిమిత్తకారణమనియును. ఏద్రవ్యములు ఒకకార్యము కలుగుటకు కారణము లగునో అవి సమవాయికారణము లగును. ఆ ద్రవ్యములందలి గుణములును, కర్మలును అసమవాయికారణము లగును. ఈ రెంటికన్న భిన్నమైన కారణము నిమిత్తకారణము. ఇందుల కుదాహరణము — బట్టకు తంతువులు సమవాయికారణము. ఆనూల్లు కూడిక (అనగా నిలువుగను అడ్డముగను ఒకదాని పైనుండియు మరియొకదాని క్రిందనుండియు కలియుట) అసమవాయికారణము. ఇంక మగ్గము, నేతగాడు, మొదలగునవి నిమిత్తకారణములు. ఇదంతయు సాధారణమగు కారణము. ఈశ్వరుడు, అదృష్టము మొదలగునవి యసాధారణకారణము లందురు. ఇవి యన్నికార్యములకు సమానమే. ఇవి యంత ముఖ్యములు కావు.

అన్యథాసిద్ధులు అనేకవిధముల నుండును. కుండవిషయమున కపాలత్వమును, దండత్వమును, ఒక అన్యథాసిద్ధి. దండరూపము మరియొక యన్యథాసిద్ధి. ఆకాశము మరియొకవిధము. ఆకుండ చేయు కుమ్మరివాని తండ్రి ఒకయన్యథాసిద్ధి. కుండను చేయుచుండగా ఆ సమీపమున యుండిన గాడిదె మరియొక యన్యథాసిద్ధి. ఇందొక్కటి మరియొకవిధముగ మారినను మన కార్యరూపమగు కుండ కలుగుటకు యాటంకముండదు. కావుననే యివి యన్యథాసిద్ధు లనబడుచున్నవి.

ఇంక హేత్వాభాసంబులు. కారణము దోషాక్రాంతమైన హేత్వాభాసము పుట్టును కదా. హేత్వాభాసంబులు వాటి యవాంతరభేదంబులతో కలసి యనేకవిధంబులనుండు. కారణము సాధ్యాభావమందు (అనగా సాధించవలసినది యుండకూడనిదానియందు) కూడ వర్తించుట ఒక హేత్వాభాసము. పర్వతము గోచరించు పదార్థమగుటచే దానియం దగ్ని యున్నదనుట. ఈగోచరించుట యను కారణము అగ్నియుండకూడని జలమందుకూడ వర్తించుచున్నది. కాన గోచరించుటయను కారణ మిచ్చట హేత్వాభాసము. ఒక్కదానియందుమాత్రము వర్తించునది దానికి కారణము కానేరదు. శబ్దము నిత్యము శబ్దమగుటచే. ఇచ్చట శబ్దమగుట ఒకశబ్దమందే వుంటచే అది దానికి కారణము కానేరదు. సజాతీయమైనగాని, విజాతీయమైన గాని

దృష్టాంతమున కవకాశములేనిది కారణము కానేరదు. సర్వమును అనిత్యము మనచే తెలిసికొనదగిన వగుటచే. ఇచ్చట సమస్తము పక్షమగుటచే దృష్టాన్తమునకుకూడ వేరొకటి లేదు. కాన నిచ్చట కారణము సిద్ధించనేరదు. ఇట్టి హేత్వాభాసంబులు ఒకవిధము. ఇట్టివానికి సవ్యభిచారములని నామము. సాధించవలసినదానిని కలదానియందు కారణము లేకపోవుట హేత్వాభాసము. శబ్దము గుణము. అది కంటికగబడునదవుటచే. కంటి కగపడుట యను కారణము శబ్దమునందు లేదు. కాబట్టి గుణమగుటకు కారణము కానేరదు. సాధించవలసినదానియందు తదాశ్రయనిశ్చయము లేకుండుటను హేతువు నిరర్థకమగును. గగనారవిందము. వాసనగలది అరవిందమగుటచే. ఇచ్చట యరవిందము ఆకాశమందు పుట్టుట యనునది అసంభవము. కాబట్టి తన యాశ్రయమే అయథార్థము కాగా ఇంక సురభిత్వమను కారణమెట్లు? ఇట్టి హేత్వాభాసంబులు మరొకవిధము. వీటికి అసిద్ధులని నామము. ఇంకను మరికొన్ని విధములగు హేత్వాభాసములు కలవు. మార్గప్రదర్శనార్థ మిట్లు చూపించితిని.

ఇంక శబ్దప్రమాణమునందలి విశేషాంశంబు లేమన్నను, శబ్దప్రమాణము శాబ్దప్రమకు కరణము. శబ్దమన యాప్తవాక్యము. వాక్యమన పదసమూహము. పదమునకు అర్థము శక్తివలన కలుగును. శక్తి అభిధా లక్షణా రూపంబుల రెండు విధములయి యుండును. సంకేతితార్థము అభిధవల్లను సంబంధార్థము లక్షణవల్లను కలుగును. ఉదాహరణములు:

ఆవు, కుండ, నీరు మొదలగు శబ్దములకు అర్థము కేవల సంకేతమువలన కలిగినది. ఈసంకేతమును మొట్టమొదట యిడినవాడు యీశ్వరుడే యని చెప్పవలెనందురు. ఇంక రెండవదాని కుదాహరణము. యమునయందు గొల్లపల్లెయను వాక్యమునందు జలప్రవాహరూపమగు యమునానదియందు గొల్లపల్లె యుండుట యసంభవ మగుటచే యమునయం దనుపదమునకు తత్సంబంధమగు తీరార్థమును కల్పించి యమునాతీరమం దను యర్థమును చెప్పవలయును. పదములయొక్క యర్థమునుబట్టి వాక్యమునకు సముదాయార్థము చెప్పబడును. ఈ సముదాయార్థరచన అన్వయానుగుణముగ నుండవలెను. అనగా నొకపదముయొక్క యర్థమునకును మరియొకపదముయొక్క యర్థమునకును సంబంధముండవలయును. దీనికే యాకాంక్షయని పేరు. ఆవు గుర్రము మనుష్యుడు నయ్యె అనునది యర్థముకల వాక్యము కానేరదు. ఇట్టి వాక్యమువలన యథార్థానుభవము మనకు కలుగదు. వాక్యమునకు సముదాయార్థకల్పనయందు ఒకపదముయొక్క యర్థమునకు మరియొక పదముయొక్క యర్థము బాధకము కాకుండ నుండవలెను. ఇట్టి బాధకము లేకుండుటకు యోగ్యత యని పేరు. అగ్నితో తడుపుము యను వాక్యమున 'తడుపు' యను ధాతువు చల్లార్చుట యను అగ్నిబాధకరమగు యర్థము కలదగుటచే యీ వాక్యమునందు యోగ్యత లేదు. కాబట్టి అగ్నితో తడుపు మనునది యర్థము కల వాక్యము కానేరదు. ఇట్టి యోగ్యతలేని వాక్యమువలన యథార్థానుభవము కలుగనేరదు. మరియు, వాక్యమునకు సముదాయార్థము కలుగుటకు పదోచ్చారణమందు కాలవిలంబ ముండకూడదు. అనగా వాక్యములో ఒక పదమును యిప్పు డుచ్చరించి మరియొక పదమును మరి రెండుజాముల యనంతరమును, అటుతరువాతి పదమును అటుతరువాత మరిరెండుజాముల యనంతరమును నుచ్చరించనేరదు. విలంబములేక యుచ్చరించుటనే ఆసత్తి యందురు. కాబట్టి యాసత్తికూడ వాక్యార్థహేతువు. ఇట్లు ఆకాంక్షాయోగ్యతాసత్తులుగలవాక్యములే శబ్దప్రమాణము లగుచున్నవి. ఇవి యథార్థవక్త యగు యాప్తునిచే చెప్పబడినవికూడ కావలెనని మన మిదివరకే తెలిసికొనియున్నాము. ఇంతటితో త్రివిధప్రమాణములగు ప్రత్యక్షానుమానశబ్దములం గూర్చి ముఖ్యాంశములం బరిశీలించి వ్యాసంగము చేసితిమి. యథార్థజ్ఞానస్వరూపంబును, దాని త్రైవిధ్యమును, దానికరణంబులను ముఖ్యకారణంబులు, దాని సాధనసంపత్తియు, దాని ప్రవృత్తిమార్గంబులును బరిశీలించి వ్యాసంగము చేసితిమని ఫలితార్థ మేర్పడుచున్నది.

ఇంతటితో జ్ఞానస్వరూపవిభాగంబుల చర్చనుం జాలించి ఇంక దాని ప్రస్తుత కాలీన సాధనోపాయంబు

లందలి మంచిచెడ్డలను, తద్వియోగమునందలి సదసన్మార్గవివేచనములును పరిశీలింతము. ఈవిషయములు రెండును జ్ఞానస్వరూప విషయముకంటె తదాచరణ మార్గబోధకంబులగుటను అంతకంటె ప్రాధాన్యములు. ప్రతిమనుజునకును అనగా మానుషసృష్టియందలి అట్టడుగు సోపానస్థులగు కొండకోదు జాతివాడు మొదలు అత్యున్నతసోపానస్థుడగు ఆర్యుని వరకును తన జీవయాత్రను సారవంతముగను జయప్రదముగను జరుపవలెననియు, దీనిముఖ్యసహకారి జ్ఞానమనియు, తదార్జనము మనుష్యజీవితముఖ్యకృత్యంబుల నన్యతమ మనియు తెలిసి తత్కుతూహలముకలవాడై అందుననే తనసంతానమునకు బాల్యమునుండియు విద్యాభ్యాసము చేయించవలయునని ప్రయత్నించుట సహజధర్మమై యుండుట మనము చూచుచున్నాము. ఈ విద్యాభ్యాస ప్రయత్నంబున కనుగుణసహకారమార్గంబు లేవి, వాటి సార్థకత యెట్టిది, యెంతవరకు? ఈవిషయికంబు లగు ప్రాచీనకాలమార్గంబులు ప్రస్తుతానుపయోగంబులగుటను తద్విన్యాసము కేవలేతిహాసిక కుతూహలైక ప్రయోజనంబులని దానిని ప్రస్తుతము విడచిపెట్టుదుము. ప్రస్తుతోపయోగంబులగు ప్రస్తుతమార్గంబులం గొంత విమర్శించి వాటి మంచిచెడ్డలం దెలిసికొందము. ప్రస్తుతకాలమున విద్యాదాయకంబులు పాఠశాలలు కదా. ఇవి ప్రారంభపాఠశాలలనియు, మాధ్యమికపాఠశాల లనియు, ఉన్నతపాఠశాలలనియు, కళాశాలలనియు, విశ్వవిద్యాలయములనియు వివిధములుగ యథానుకూలంబులను నూహతో నిర్వహింపబడుచున్నవి. వీటియందే మనుష్యుని జ్ఞానకాంక్షాశ్వేతశిల (అనగా చలువరాయి) తనఖనిజజనితవిరూపతను పోగొట్టుకొని తనకు రూపకల్పనముఁజేయ తాను సానపెట్టబడి తేజోవంతమగు తాళతళ్యమును బడయుచున్నది. కాని యిట్టి తాళతళ్యము మాత్రము మనకు దృగ్గోచరమగుట కానరాకున్నది. ఈవిశాలశాలకుం జని మనము ప్రశ్నించితిమేని అందుండు భృతకవర్గమువారు జ్ఞానమన్న భాషావతారమందురు. ఇంక పురాణము, జ్యోతిషము, వైద్యకము, గణితము, వేదాంతము మొదలగు గంభీర శబ్దముల నెన్నియో మనశ్శ్రోత్రపథమున ధ్వనింతురు. ఇవన్నియు బాలురధ్యయనము చేసినం— (వాటి యుపయోగమిసుమంతయైనను అధ్యయితాధ్యేత లుభయులును తెలిసియో తెలియకయో)—పాండిత్య పూర్ణత వహింతురందురు. ఇంతకును తచ్ఛాస్త్రముల కృత్యసముద్దేశోపయోగముల దెలసినవా రెవరును గానరాకున్నారు. లేశమైనను తచ్ఛాస్త్రముల యభివృద్ధిం జేసినవారు కాని కనీసము అం దభిలాషనుం జూపువారుకాని కానరాకున్నారు. వీరి పాండిత్యపూర్ణతయొక్క నిర్వహణత యేమో యగమ్యగోచరముగా నున్నది. తన జీవితకాలమున తనలోకయాత్ర నుత్కృష్టముగను, యశోవంతముగను, మార్గదర్శిగను జేయంజాలని విద్యాకృషిని జ్ఞానసంపాదనమని వచించుటకు మనము సంకోచపడవలదా ? ఈ జ్ఞానప్రళయమునకు కారణము లేకపోలేదు. ఇందు దోషము తత్స్థాపక తత్పరిపాలక బృందాశ్రితమై యుండును. ఎంతకాలమువరకు ప్రపంచకములోని మనుష్యజాతి కంతకును ఇహపరైకసాధనభూతమగునట్టియు, నీ యత్యుత్కృష్టం బగునట్టియు జ్ఞానముయొక్క అభ్యాసనిధి ప్రజాప్రాతినిధ్యనిర్వహణమునకు నద్దెగాండ్లగు వేతనోపజీవుల (వారు గ్రంథకర్తలే కానిండు, శాస్త్రవేత్తలే కానిండు, శాస్త్రోపాధ్యాయులే కానిండు, రాజ్యతంత్రనిర్వాహకులే కానిండు, పత్రికాప్రకాశకులే కానిండు, మతబోధకులే కానిండు యెవరేనికానిండు.) యధీనమై యుండునో అంతవరకు నీదుర్దశకు మోక్షోపాయ మొండులేదు. వారి జీవనోపాధి భంగమనునది పెనుభూతమై వారిని సర్వకాల సర్వావస్థలయందును ఆశ్రయించియుండు. కాన వారు స్వాభిప్రాయకుశలు లెన్నటికిని కానేరరు. ఎప్పుడు వారు పరప్రత్యయనేయబుద్ధు లగుదురో, వారియొక్కయు, వారిబుద్ధియొక్కయు యోగ్యత విషయమై చెప్పవలసిన దేమున్నది? దేశక్షేమ ప్రజాక్షేమోపాయ మననముకంటె వారికి ప్రజానునయ ప్రజారంజక మననములే ముఖ్యోద్దిష్టములై యుండును. లేనిచో వారు తిరిగియు యథోత్పాదప(?)ప్రాప్తులను దుర్లభముకదా! దాని ఫలితములుకూడ తదనుగు.

యోగ్యములుగనే యుండును. కెమెబ్రిడ్జిపండితుడు రాజకీయ-అకౌంటెంటు ఉద్యోగిగను, లాపండితుడు పాఠశాల సహోపాధ్యాయుడుగను, మేథమేటిక్సు పండితుడు హిస్టరీ రిసెర్చివర్కునందు ప్రముఖుడుగను నుండుట సర్వసులభముగ నుండును. ఈవిషయమున నెంతేనియుం జెప్పవచ్చును గాని మార్గప్రదర్శకముగ నిట్లు చూపితిని. కాలవిలంబమున కవకాశము లేనందున యింక జ్ఞానసంపాదనమునకు అధికారు లెవరో అందలి నియమము లేవియో యను విషయమునకు మన యీ వ్యాసంగమును మళ్లింతుము.

మానవసృష్టియందుకూడ యితరసృష్టియందంతను వలె నైసర్గికద్వైవిధ్యము కలదు. ప్రకృతివిశేషమున స్త్రీపురుషవ్యక్తులు రెండుకదా. ఈ వ్యక్తిద్వయమునందును స్వభావసిద్ధమగు న్యూనాధికత లేదు. ఈ విషయమును సృష్టియొక్క నిర్మలనిష్పక్షపాతత్వమే సహస్రముఖముల చాటుచున్నది. స్త్రీ పురుష ధర్మనిర్ణయములను మనము బాగుగ పరిశీలించినచో పురుషుని ధర్మంబులందొక్కొకదానికిని సహకారి యగు తుల్యధర్మము స్త్రీధర్మములందు కూడ మనము చూతుము. కాని పురుషునకు దేనిదేనియం దధికారముకలదో స్త్రీకినికూడ వాటివాటియందు సమానాధికారమున్నది. ఇది నైసర్గికము. కాబట్టి స్త్రీకికూడ విద్యాభ్యాస జ్ఞానసంపాదనములందు పురుషునితో తుల్యమగు నధికారము కలదనుటకు సందేహమువలదు. ఇట్టియెడ వారికి కొంత పక్షపాతము ప్రస్తుతకాలానుభవములను బట్టి కొంతకాలమునుండి జరుగుచున్నదని చెప్పకతప్పదు. ఇట్టిపక్షపాతమీ యబలాజనమునకే కాకుండ పురుషులలో కూడ అత్యల్పసంఖ్యాకులుకాక మిగిలిన ప్రజాబాహుళ్యమున కంతటికికూడ బహుకాలమునుండియు ప్రాప్తించియున్నది. ఇందుకు హేతువులను అనేకు లనేక విధంబుల విన్యాసము చేయుదురు. నావినయపూర్వకాభిప్రాయ మేమన్నను ఆపక్షపాతము కాలానుగుణమనియు, అప్పటి స్థితిగతులకును ఊహాపోహలకును అనుగుణమగుటను ఆకాలమున నావ్యపదేశముకాని తద్వ్యవస్థాపకులుగాని నిందకు పాత్రులు కాలేరని మనము చెప్పవలసియుండును. ఈమనకాలములోని నిరువదవ శతాబ్దములోనే వర్ణవ్యవస్థ చారిత్రనైర్మల్యము నణగద్రొక్కి పుట్టుకనుబట్టి నిర్ణీతవ్యవస్థకల దగుచుండగా అట్టి ప్రాచీనకాలమున స్వాతిశయమే గౌరవహేతువను సిద్ధాంతముతో మెలగుచుండినవారు నిందార్హులెట్లగుదురు? ఆకాలమున సంఘమన్న తన రక్తమునకు సజాతీయమగు రక్తము శరీరమునం గలవారికూడిక యనియే యభిప్రాయపడుచుండిరి. అట్టియెడ స్వేతర వర్ణంబువారలం దమతో తుల్యముగ పరిపాలించుటకవకాశమెట్లుండు? కాలక్రమమునం దదభిప్రాయము సరళమగుటను సర్వసమత్వమే పరమధర్మముగా నాచరించు మనకాలమున నది పక్షపాతవ్యపదేశమని తోచకమానదు. కాన మనము అత్యల్పసంఖ్యాకులను నిందింప జనదు. అయినను వీరు రెండవవిషయమున నగగా స్త్రీవిద్యావిషయమున నిట్టి క్షమాపణకు అర్హులు కానేరరు. వీరి దౌర్జన్యమచ్చటమాత్రము సుప్రసిద్ధము. జన్మముచేతను, బుద్ధిచేతను, సత్వముచేతను, కర్మచేతను, ప్రవర్తనముచేతను, ఆచార వ్యవస్థచేతను, సంఘజీవనానుగుణ్యతచేతను, యింక ననేక విధములచేతను మన కర్ధాంగులనదగిన వీరి నింత యధోగతిని నుండునట్లు వర్ణాశ్రమధర్మముల మార్చివేయుట కేవలము పురుషుల మహాపాతకబుద్ధి యనకతప్పదు. వారు మాతృదేవత లనుమిషను కల్పించినమాత్రమున వారు తమకుం బానిసలు కావలెనే. తమ సదసద్వివేచనాహీనమగు వాక్కులను వారు శిరసావహించవలెనే తా మెంత మూర్ఖులైనను వా రెంతబుద్ధిమంతులయినను, వారు తమ మూర్ఖతను పూజించవలెనే. ఈ చర్యలయందు యిసుమంతయైనను వివేక మున్నదని చెప్ప సాహసింపగలమే.

కాబట్టి స్త్రీలనుంగూడ పురుషులతో సమానముగ విద్యాభ్యాసప్రయత్నంబుల నిర్మించుటయే బుద్ధికి లక్షణమై యున్నది. ఇంక నెన్నియో దోషారోపంబులు యీ స్త్రీవిద్యాధికార విషయమై చెప్పుదురు. కాని విద్య యొకరికి మంచి నొసంగి మరియొకరికి చెడుగునొసంగునే. ఇట్లనుకొనుట యవివేకము కాదా? ప్రత్యేకము విమర్శించదగిన స్వతంత్రవిషయ మగు నీ

చర్చ నింతటితో ముగించి యింక మన వ్యాసంగము నుపసంహరించెదము.

ఈ యుపన్యాసము నుపసంహరించుటకు పూర్వము జ్ఞానవిషయకమగు నొక చిన్న విషయమును జెప్పి మరియు నుపసంహరించెదను. ఇదియే మతవిషయక జ్ఞానము. మతమునుగూర్చి జ్ఞానము యథార్థమగునా లేదా యను విషయమున Frances Wright అను నామాంతరము కల అమెరికాఖండములోని సంయుక్త రాష్ట్రస్థురాలగు నొక విదుషీమణియొక్క వాక్యములనే చదివి వినిపించుట నానోటిమాటలకన్న యత్యుత్కృష్టముగ నుండుననను నుద్దేశముతో నీక్రింద నా జ్ఞానశాలి యొక్క వాక్యములనే పొందుపరచెదను.

1 “మీ మతాచార్యులనుండి మీరు సంపాదించు జ్ఞాన మెట్టిదని వారిని ప్రశ్నింప వేడెదను. ఆ జ్ఞానము విశ్వాసరూప మైనదని వారు సమాధానము చెప్పుదురు. విశ్వాస మనగా యగోచరపదార్థవిషయక జ్ఞానమని కూడ వారనెదరు. అట్టిజ్ఞాన ముండగలదా యని విచారింపుడు. జ్ఞాన మనుభవమని మన మొప్పుకొంటిమి.

1. I must entreat you to inquire what the knowledge is that you learn from your spiritual teachers. "The knowledge is faith" they will answer for you. "And faith" they will add"is the knowledge of things unseen." Can there be any such knowledge? I put it to your reason. Knowledge we have shown to be ascertained facts. Things unseen! Can human understanding know anything about them? More will I ask, could it be of any utility were even such knowledge possible? And do you hire teachers to teach you non-existant knowledge, impossible knowledge, and knowledge, which even under the supposition of its possibility could serve no conceivable purpose? We are on earth and they tell us of heaven; we are human beings and tell us of angels and devils; we are matter and they tell us of spirit; we have five senses whereby to admit truths and a reasoning faculty by which to build our belief upon them, and they tell us of dreams dreamed thousands of years ago which all our experience flatly contradicts.

* * *

Now let us see where, in the table of knowledge, we may class religion. Of what part or division of nature or material existence does it treat? What bodies or what properties of tangible bodies does it place in contact with our senses and bring home to the perception of our faculties?

It clearly appertains not to the table of human knowledge, for it treats not of object discoverable within the field of human observation. "No, "will you say, "but its knowledge is superhuman, unearthly—its field is in heaven."

My friends, the knowledge which is not human is of slippery foundation to us, human creatures. Things known constitute knowledge; and here is a science treating of things unseen, unfelt, incomprehended! Such cannot be knowledge. What, then, is it? Phrobability? Possibility? Theory hypothesis? tradition? written? spoken? by whom? when? where? Let its teachers —nay, let all earth reply!

* * *

But, what sights, oh humankind, appeal the heart! The rivers of earth run blood! Nation set against nation; brother against brother! Man against companion of his bosom; and that soft companion, maddened with the frenzy of insane remorse for imaginary crimes, fired with the rage of infatuated bigotry or subdued to diseased helplessness and mental fatuity, renounces kindred, flies from social converse and pines away a useless or mischievous existence in sighings and tremblings, spectral fears, uncharitable feelings and bitter denunciations! Such are thy doings, oh religion.

అగోచరపదార్థములు మనుష్యబుద్ధికి విషయము కాగలవా? మరియు నట్టిజ్ఞానము సంపాదింప శక్యమైనను మనకెట్లుపకరించును. అట్టి మిథ్యాజ్ఞానమును, సంపాదించుట కవకాశము లేని జ్ఞానమును పొందగలిగినను నిరుపయోగకరమైనట్టి జ్ఞానమును బోధించుట కుపాధ్యాయుల నేర్పాటుచేయుట న్యాయమా? మనము భూలోకమున నున్నారము, వారు స్వర్గలోకమును గురించి బోధించెదరు. మనము మనుష్యమాత్రులము; వారు దేవాసురులను గురించి బోధించెదరు. మనము ప్రకృత్యంతర్యాఖులము, వారు జీవమును గురించి బోధించెదరు. మనము ప్రమాకరణములగు నింద్రియములను వాటి నాధారముగా జేసికొని సిద్ధాంతముల నేర్పరచుటకు బుద్ధిని గలిగియున్నాము, వారనేకవేల సంవత్సరములకుపూర్వ మనుభవింపబడి మన యనుభవములకు విరుద్ధములైన స్వప్నములనుగురించి యుపదేశించెదరు.

* * * *

జ్ఞానవిభాగమున మతమును మన మెచ్చట చేర్చగలమో యొకింత యాలోచించి చూతము. ప్రకృతియొక్క యేభాగము దానికి విషయము? ఏపదార్థములను లేక గుణములను అది మనకు యింద్రియగోచరముచేసి జ్ఞానవిషయము చేయుచున్నది.

అది జ్ఞానవిభాగమున చేరునది కాదు. మానవుల యనుభవవిషయములగు పదార్థములను విషయముగా కలది కాకపోవుటయే దీనికి కారణము. "అవును, ఆజ్ఞాన మమానుషము, ప్రపంచాతీతము, పారలౌకికము"ని మీ రందురు.

అమానుషమగు జ్ఞానము మనుష్యులకు నిరుపయోగము. ఇంద్రియగోచరములగు పదార్థములే జ్ఞానమనబడుచున్నవి. ఈశాస్త్రము (మతము) అగోచరపదార్థవిషయకము. ఇట్టిది జ్ఞాన మనుపించుకొనదు. అట్లయిన నిదేమి యందురా—సంభావ్యము? కల్పన? ఊహ? సంప్రదాయము? లిఖితము? ఉచ్చారితము? ఎవరిచే? ఎప్పుడు? ఎక్కడ? తత్ప్రవర్తకులు, లేక ప్రపంచమునం దెవరైనను ప్రత్యుత్తర మిత్తురుగాక.

* * * *

ఓ మానవులారా, యెట్టి దృశ్యములు మన హృదయములను భేదించుచున్నవి! రక్తము మడుగులు కట్టుచున్నది! ఒకజాతి మరియొకజాతి నెదుర్కొనుచున్నది; సహోదరుడు సహోదరునితో పోరాడుచున్నాడు! మనుష్యుడు తన ప్రేయసి నెదుర్కొనుచున్నాడు; ఇది కృతకపాపపశ్చాత్తాపోన్మత్తయై మూఢవిశ్వాసముచే నసహాయయై బంధువులను విడచి సంఘసంవ్యవహారమును విడచి తనజీవనమును నిరర్థకపరచి, విచారమువలనను, భయమువలనను తనకు తగని తలంపుల వలనను నిజనిందవలనను క్షీణించును. ఓమతమా, నీచేష్టలిట్టివి!"

ఇంతటితో మన యీజ్ఞానవిషయకవ్యాసంగము పరిసమాప్తము. ఇందుండు గుణములను గ్రహించుటయే కాక వాటిని ఆచరణయందుంచుచు మన యీవ్యాసంగమును ఫలవంతముగను యథార్థతగలదానిగం జేయుదురుకాక! యథార్థతయే సత్యస్వరూపముగదా!

సత్యమేజయప్రదము. సత్యమే జయప్రదము.

బుద్ధి లేక జ్ఞానము

- అనుభవము
  - యథార్థానుభవము లేక ప్రమ
    - ప్రత్యక్షము — కరణము: ప్రత్యక్షము
      - శ్రౌత్రము
      - రాసనము
      - ఘ్రాణజము
      - స్పార్శనము
      - చాక్షుషము
    - అనుమితి — కరణము: అనుమానము
      - పరార్థము
        - నిగమనము
        - ఉపనయము
        - ఉదాహరణము
        - హేతువు
        - ప్రతిజ్ఞ
      - స్వార్థము
    - శాబ్దము — కరణము: శబ్దము
      - యోగ్యత
        - లక్షణ
        - శక్తి
      - ఆకాంక్ష
      - ఆసత్తి
  - అయథార్థానుభవము లేక భ్రమ
    - విపర్యయము .... స్వప్నజ్ఞానము
    - సంశయము
- స్మృతి
  - అయథార్థము
  - యథార్థము

మిశ్రప్రకృతి —యన్. శంకర సుబ్రహ్మణ్యము.

నీలాపనింద

శ్రీమతి కామేశ్వరమ్మ, బి. ఏ.

౧

మాలతీమోహనులవివాహమై అప్పటికి ఆరునెలలు కావచ్చినది. వారిరువురు అతిఅన్యోన్యానురాగముతో నుండిరి. మోహనుడు బి.ఏ.,బి.ఎల్. ప్యాసై బరంపురమునందు న్యాయవాదిగా వుండెను. అత్యవసరమగు నొకకేసుమీద మద్రాసువెళ్ళి అప్పటికి వారము దినము లైనది. మాలతి దినమొక యుగముగా గడుపుచు ప్రతిపోస్టుకు ఎదురుచూచు చుండె. ఆనాడు రాత్రి మెయిల్లో వచ్చుచున్నానని మోహనుడు తంతిపంపె. మాలతి నిమిషములు లెక్కపెడుచూ గడియారము వంకనె చూచుచు రాత్రియగువఱకు కాలమెట్లో త్రోసిపుచ్చి మెయిలువేళకు తాను, ఇంట వంటఏర్పాటులుచేసి రైలుకు పోయినది. సిగ్నల్ ఇచ్చిరి. మాలతికి గుండె తటతట కొట్టుకొనసాగె. ఆత్రమెచ్చెను. ఇంతలో రైలు దుముకుచు ప్లాటుఫారంమీదకు వచ్చి నిలచెను. వెతుకుకొనకుండగనే మోహనుడు ఆమె కెదురుగ నిలచినపెట్టెలోనె తలుపుతెఱచుకు నిలబడి, రైలు ఆగినతక్షణం వురికి భార్యబుజము తట్టినాడు. ఇద్దరకూ అపరిమితానందము కల్గి, సామానులు తీసుకుని కారెక్కి ఇల్లుచేరిరి.

భోజనము సల్పినపిమ్మట ఇద్దరు డ్రాయింగుహాలులో కూర్చొనిరి.

మోహనుడు:— మాలతీ, నీవెట్లుంటివో కాని నాకుమాత్రము ఆదర్రిద్రపు చెన్నపట్నంలో నిన్ను వదలివుండుట యమలోకమువలె వున్నది. రాత్రిఅయితే నిద్ర రాదు. కోర్టులో వున్నంతసేపూ ఏమో, హోటలుకువస్తే నీమీదే ధ్యాస్నం. మనమిద్దరమూ పోయిన ఎంత చక్కగా కాలము గడపెడివాళ్ళమోను. ఇన్నాళ్లు వుండవలసి వచ్చునని మొదట నేననుకొనలేదు.

మాలతి:—అంతా దొంగమాటలే. మద్రాసులో సినీమాలులేవా, బీచ్ లేదా, స్నేహితులులేరా? రోజూ ముందులాగు క్వీన్ మేరీకాలేజీబీచికి పోవ్యేవారా?

మోహను:—చెబితే నమ్మరు. ఒక్కసారైనా అనక్కరలేదు. ఏమి చూచినను ఇష్టము లేకపోయినది. ఇంకమీద ఒంటరిగా పోగూడదు. మనమిద్దరము పోవలెను. అయితే మీవాళ్లూ మానాన్నా అంతా క్షేమమా? నీవెందు కింతచిక్కివున్నావు?

మాలతి:—మీకంటేనా? పరదేశమెళ్లి హోటలుతిండి తిని మీరు చిక్కివున్నారుగాని నాకేమీ, లెండి, ప్రొద్దుపోయింది నిద్రవస్తోన్నట్లున్నది.

౨

నరసింహారావుగారు ఆపూరిలో చాల సంవత్సరములు లాయరుగావుండి బాగా

ఆస్తిసంపాదించి కొడుకు పట్టాపుచ్చుకొన్న దగ్గఱనుంచీ ఇంట్లోనే స్వంతవ్యవహారాలు, వడ్డీలు, సడ్డీలు చూసుకుంటూవున్నాడు. సింగరాజు లింగరాజులాగు మహాపిసినారి. నాలిక పీక్కున్నా దానం ధర్మం లేదు. అతి కోపిష్టి. స్వలాభి ఆయనకు భార్య చాల కాలంక్రిందటనే కాలంచేసింది. అయితే ఒక కొడుకూ, కూతురూ వుండుటచే తిరిగి వివాహం చేసుకోలేదు. మోహానుడు పెద్దవాడు. కూతురు లీల. ఆమె కొంతవఱకు చదివి, తన ఉపాధ్యాయుని వలచి ఆయనను పెండ్లిచేసుకోదలచినపుడు, తండ్రి వేరుకులమని కూతురికి పెండ్లికి అనుజ్ఞ ఇవ్వక చాలా తిప్పలుపెట్టెను. కాని జ్ఞానము తెలిసిన బిడ్డ ధైర్యశాలి అగుటచే తండ్రి మూర్ఖత్వము గ్రహించి, స్వతంత్రించి తానుకోరిన ఆయననే పెండ్లి చేసుకొనెను. అప్పటినుండియు తండ్రికి కూతురుకు కంటచూపుగాని నోట మాటగాని లేదు. తరువాత మోహానుని వివాహమునకు మాత్రము అంతఎక్కువ ఆటంకపెట్టలేదు.

" అయితే మీవాళ్లూ......నీవెందు కింత చిక్కివున్నావు ?"

మరునాడు ఉదయము మోహానుడు కాఫీ తాగి తండ్రినిచూచుటకు వెళ్లెను. ఇద్దరూ చాలా సేపుమాట్లాడుకొనిరి. కొంతతడవైన వెనుకమోహానుని ముఖవైఖరి మారి కలత చెందిన ట్లుండెను. వెంటనే తిరిగి ఇంటికివచ్చె.

మాలతి కారుచప్పుడు విని ఎప్పటిఅట్ల ఎదురగా రాగా, మోహను డామెవంకకూడ చూడక చివాలున తనగదిలోనికి పోయెను. మాలతికి భయము ఆశ్చర్యము కలిగి మెల్లిగా భర్తవద్దకు పోయి, ఎందులకట్లుండెనని అడిగె.

మో:—నీవు నాదగ్గఱ ఆటలాడుచున్నావా? నీవు నే నూరలేనపుడు చేసిన దొంగపని బయల్పడినది. ఇంతతుంటరివని ఎన్నడును అనుకొనలేదు. చదువుకొన్నవాళ్ల కిట్లాంటిబుద్ధివుండ నని వూరికే నానా ప్రజలు చెప్పుకొనేది. నేటితో మనస్నేహము సరి. నీవిక మీతలితండ్రులవద్దకు పొమ్ము.'

అని చివాలున లేచి మాట్లాడ ప్రయత్నించిన భార్యను విదిలించికొట్టి మోటారు తెమ్మని ఆజ్ఞాపించె. మాలతి నిశ్చేష్టయై అట్లే స్పృహతప్పి పడిపోయెను. ఆమె నట్లే కారులో వేసి అచటికి ౧౦ మైళ్లలో వున్న ఆమెపితృగృహామునకు తీసుకుపొమ్మని డ్రైవరుకు చెప్పి కారు పంపివేసెను. మాలతి ప్రేమయే లేనపుడు తనకు జీవిత మెందులకు. ఇంక సుఖమెక్కడిదని తానును నౌకరులను పంపివేసి ఇల్లు తాళమువేసి, కాశీకి లేచి పోయెను.

3

మాలతి మధుసూధనరావు, అచ్చమాంబగార్ల ఏకపుత్రి. లేకలేక కలిగినబిడ్డను అతిగారాబముతో పెంచి మంచివిద్యాబుద్ధులు గఱపిరి. చిన్నతనముననే పెండ్లిచెయ్యక ఇంటర్మీడియట్ వఱకూ చదివినవెనుక, ఆమె కోరికపై మోహానున కిచ్చి మహావైభవముతో పెండ్లిచేసిరి.

మధుసూదనరావుగారు వ్యాసరచయితలు; బాగాచదివినవారు. ఆయన కూర్చొని ఏమో వ్రాసుకొనుచుండగా మోటారు నిలచినశబ్దము విని బయటకువచ్చి స్పృహతప్పివున్న కూతును చేతులలో వేసుకు లోనికి తీసుకువెళ్లిరి. ఉపచర్యలు చేయగా కొంతతడపుకు ఆమెమేల్కాంచి ఎక్కువగావగవ నారంభించెను.

తలితండ్రులు ఓదార్చుచు, మెల్లిగా అల్లుడు భార్యప్రవర్తనయం దనుమానపడి ఇట్లు పంపెనని తెలుసుకొని, తా నంతయు చక్కజేసెదనని, ఏమియు భయపడనవసరము లేదని కూతురును తండ్రి ఓదార్చి ధైర్యము చెప్పెను.

ఒకప్రక్క కూతునోదార్చుచున్నప్పటికీ మధుసూదనరావుకు అల్లునిపై అపరిమితమైన ఆగ్రహము కలిగెను. అల్లునిచూచి బాగా చీవాట్లుపెట్టవలెనని అతనిఇంటికి పోగా ఇల్లు తాళమువేసివుండెను. వియ్యంకునితోనైనా చెప్పి చీవాట్లుపెట్టించవలెనని పోగా ఆయన పెడమొగముపెట్టుకు ఆహ్వానమే చేయలేదు. కాని మధుసూదనరావు చాలాశాంత స్వభావము గలవాడు. మంచి నిదానము. కుశలప్రశ్న వేసి మోహాను డెక్కడున్నాడని ప్రశ్నించెను.

నరసింహారావు:—మీపుణ్యమా అని నాకొడుకుకు పిచ్చిఎత్తించినారు. చెప్పకనే ఎక్కడకో లేచిపోయినాడు. గుడిసేటిపెండ్లాముతోవున్న ముప్పుకాక ఇంకేమీ? మొదటనుంచీ నేను చదువుకున్నపిల్ల వద్దు, వాళ్ల నడత తిన్నగా వుండ దనిచెప్పుతోనే వున్నాను. కాని అప్పుడు నామాటలు నచ్చలేదు.

మధు:—ఆర్యా, మీరాట్టే సింద చేయక మాపిల్ల ఏమితప్పుడునడత నడచినది కొంత తెలుపప్రార్థన— తప్పున్న నేనే శిక్షించెద.

నర:—తప్పు కేమి? సానితనముకన్నానా? మొన్న మావాడు వూరలేనప్పుడు ఎవడో వచ్చి రెండునాళ్లు మేడమీద మకాం వేశాడట.అది చుట్టుపక్కలవాళ్లంతా చూచి నాతో చెప్పిరి. ఇంతకంటె అనర్థం కావాలే!

మ:—ఒకపురుషుడు వచ్చి ఇంట బస చెయ్యగానే రంకుతనమా! అతనిస్నేహితులెవరైనా వచ్చినారేమో, సంగతిసందర్భాలు సరిగా కనుక్కొని పంచాయితి పెట్టి తప్పొఒప్పో నిర్ణయించవలెను.

నర:—చాలుచాలు, ఈఅవమానానికి తోడు పంచాయితీకూడానా! తమరు నాతో సంప్రసంగంమాని దయచెయ్యవలసినదని కోరుచున్నాను.

మ:—మీరుపెద్దలు. పిన్నవాండ్రలో తప్పులున్న చీవాట్లుపెట్టి సంసారాలు పొత్తు చేయించవలెను. ఇంతకూ మాపిల్ల నిరపరాధని నేను చెప్పగలను.

నర:—ఆ, అలాగె. కొంపలు తీసే కొరివి. మావాడికి ఇంకొకపెండ్లైనా చేసెదనుకాని మీపిల్లతోమాత్రము సంసారము పొసగదు.

మ:—మాబిడ్డ మాఇంటనే వుండుట మాకేమీ భారము కాదు. సత్యశీల; నిరపరాధిని. అట్టిదానిపై ఇట్టిఘోరనింద మోపి కాపురానికి నీళ్లువదలించుటమాత్రము పాపమని చెప్పుచున్నానని చెప్పి, లేచి ఇంటికి వచ్చెను.

౪

మాలతి తండ్రివద్దనుంచి సంగతంతా విని విధిని నిందించుచూ మహాదుఃఖములో మునిగిపోయెను. ఒకప్రక్క భర్తృవియోగము, మరొకప్రక్క అకారణమైన నింద వచ్చి తలపైబడినది. ఈబాధలచే అన్నము మాని కృశించిపోవుచుండెను—ఎన్నటికైనా తాను నిర్దోషియని గ్రహించి తనమోహానుడు తన కండ్లబడునా యని వాపోవుచుండె. అప్పటి కామె మూడునెలలు గర్భిణి. తల్లి ఎన్నో విధముల ఓదార్చి ఆహారము నివ్వ ఆమె దానిని ముట్టదు. ఒకనాడు పోష్టువా డొక ఉత్తరమునిచ్చె. అది మోహానుని, దస్తూరీతో ఉండ అతిఆత్రముగా విప్పి చదువగా తాను తిరిగి వివాహము చేసుకొనుచున్నానని ఇంక తమకు పొత్తుకుదురునన్నది వట్టిభ్రమ అని

వ్రాసెను. అది చదివి ఆమె అట్లే మొదలు నరికినచెట్టువలె నేలగూలె. ఇంతవఱకు కొంతైనా ఆశవుండెడిది. అదికూడ విచ్ఛిన్నమైనదే అని హృదయము పగులునట్లు ఏడ్చిఏడ్చి, ఆరాత్రి భోజనములేకనే పరుండెను.

రాత్రి పండ్రెండుగంటలలో ఎవరో మూలిగినట్లు వినపడగా, మధుసూదనరావుగారు మేల్కొని కూతురుగదికి పోయిచూచిరి. అచట మాలతి స్పృహతప్పి నేలపై పడి వుండె. రెండుభుజములనుండి రక్తము ధారగా నేలపై కారుచుండె. తండ్రి భయకంపితుడై గడగడ వణకు కాళ్లతో తొట్రుపాటుతో భార్యను లేపి డాక్టరును రప్పించెను. ఏమున్నది? మాలతి ఈలోకము వదలి పరలోకములో వున్నది. ప్రక్కలో కత్తికూడ అట్లే పడివున్నది. ఒకచీటీకూడ ప్రక్కనే వున్నది. అందు,

"నాజీవితము దౌర్భాగ్యజీవితము. నాకు జీవించుటకు అర్హత లేదు. నామోహనుని ప్రేమయే నాకు లేనపుడు నాకీప్రాణము లేల? నాయం దెట్టినిందయు లేదని భగవంతునిఎదుట ప్రమాణము చేయుచున్నాను. కాని ఒకపురుషుడు వచ్చి నాఇంట బసచేసినది వాస్తవము. నేను నిష్కళంకను. ఆపురుషుడు లీలయొక్క భర్త. నామామకు తెలియకుండ వారిద్దరూ నావద్ద బసచేసి రాత్రిళ్లలో తిరుగుచుండెడివారు. అది ఇరుగు పొరుగువారు చూచి నేనని భ్రమించివుండవచ్చు. పుణ్యమున్నకుఁబోవ పాప మెదురయ్యె నాకు. నా భర్త కొంతసావధనముతో నన్నడిగిన స్పష్టపరిచివుండెడిదానను. ఇది నాఖర్మము. నాతలితండ్రులకు ఏకపుత్రినై ఇట్లు వారిని దుఃఖసాగరమున ముంచుచున్నందులకుమాత్రము విచారము. ఇకమీదనైనా పురుషులు స్త్రీలతో మాట్లాడిన తప్పనేభావము పోయి, విశాలమైనదృష్టితో చూచెదరుగాక! పరస్త్రీలు పరపురుషులతో మాట్లాడిననే పవిత్రత పోవునా? నాసోదరీమణులకైన నా ఖర్మము పట్టకుండుగాక!"

తలితండ్రు లాలేఖను చదివి వాపోయి కూతురికి దహనక్రియలు సల్పిరి.

కొన్నిదినములైనవెనుక, ఒకనాటిమధ్యాహ్నము మధుసూదనరావుగారివాకిలి ఎవరో తట్టిరి. తలుపు తెఱువగానె మోహనుడు చిక్కి శల్యమై నల్లబడి, పిచ్చివానివలె వచ్చి మామగారి చేతులుపట్టుకుని "నామాలతి ఎక్కడ. నేనిన్నిదినములామెను నిష్కారణముగా కష్టపెట్టితిని. నేను మహాపరాధిని. ఆమె క్షమార్పణ కోరుకొనుటకై వస్తిని." అని వలవల ఏడ్వదొడంగె.

మ:—నీవు తిరిగి వివాహముచేసుకొనెదనని వ్రాస్తివిగదా?

మో:—నేనెవ్వరికి ఏమీ వ్రాయలేదు. హిమాలయపర్వతాలలో పడి తిరుగుచున్నాను. ఆసంగతి నాకేమీ తెలియదు.

మ:—బహుశః నీతండ్రి వ్రాసివుండవచ్చు.

మో:—నాతండ్రి! అతను హంతకుడు. నా కాతనిమాట చెప్పవద్దు. నామాలతిని పిలువుడు—ఆమెకాళ్లపై బడి బ్రతిమాలుకొన్నగాని నాకుమనస్సు కుదుటబడదు.

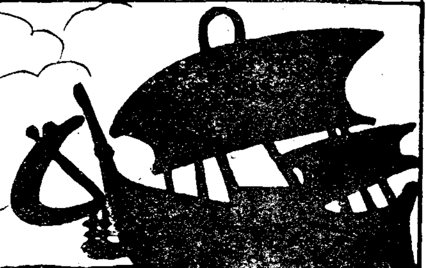
మధుసూదనరావు పొంగి పొంగి వచ్చు దుఃఖము నాపుకొని మాలతివద్దకు తీసుకువెళ్లెద నని తిన్నగా శ్మశాన భూమికి పిల్చుకుపోయి మాలతిని దహనము చేసినచోటు చూపి తాను వెడలిపోయెను. మోహను డట్లే క్రింద పడి దొర్లి దొర్లి ఏడ్చుచూ, చీకటి పడునంతవఱకూ అచటనే వుండెను.

మరునాటి ఉదయము మోహానునిశవము ఆచోటులో పడివుండెను. ఊరంతయు మోహానుడు ఆత్మహత్య చేసుకొనె నని గగ్గోలైనది.

" తిన్నగా శ్మశానభూమికి......దహనముచేసినచోటు చూపి "

వలసరాజ్యములందు భారతీయ శిల్పకళ

తలిశెట్టి రామారావు

౧. హైందవసామ్రాజ్యము

క్రీ. శ. సుమా రెనిమిదవశతాబ్దము వరకు భారతభూమి స్వతంత్రదేశముగ సకలైశ్వర్యముల కాలవాలమైయుండెను. తమ యసమానమైననాగరికతను భారతపుత్రులు తురుష్కస్థానము, తిబెత్తు, చైనా, జపాను, చంపా (ఇప్పటిఅన్నాము), కాంభోజము (కంబోడియా), శ్యామదేశము (సయ్యాము), బ్రహ్మదేశము (బర్మా=సువర్ణభూమి?), జావా (యవద్వీపము), సుమిత్ర, బలి, బోర్నియో, సింహళము మొదలగుదేశములకు గొని పోయి, యాదేశజుల కాధ్యాత్మికజ్ఞానమును, మనోజ్ఞకళలను నేర్పి, వారియొక్క దైనికజీవనమునందు వాంఛనీయములగు మార్పుల ననేకములను బ్రవేశపెట్టి, మన్ననలకు బాత్రులగుచుండిరి. హిందూబౌద్ధమతములను బ్రచారముచేయుటకేకాక వాణిజ్యమునకు, రాజ్యస్థాపనమునకుగూడ నాకాలమున నిటుల మనవా రాదూరదేశములకు బోవుచుండిరి. మొదట హిందువులును, తరువాత నశోకుడు మొదలగు చక్రవర్తుల ప్రోత్సాహమువలన బౌద్ధులును బోవుటయు, వీ రాదేశములవార్తలను జెప్ప వినినతరువాత రాజులును వెళ్లుటయు సంభవించినటుల కానవచ్చును. మతప్రచారమునకై బౌద్ధులు వెళ్లిరి కాని హిందువులు వెళ్లుటకు వాణిజ్యము ముఖ్యమైనకారణమై యుండవలెను. ఆప్రాంతములతో పరిచయము కలిగినపిమ్మట కొందర చ్చటనే కాపుర మేర్పరచుకొనుటయు కలిగినది.

ఆకాలమున గాంధార (ఇప్పటి ఆఫ్ఘనిస్థానమునం దధికభాగము), కాశ్మీర, తురుష్కస్థాన (Asiatic Turkistan) ములు హైందవుల దేశములై యుండినవి. తిబెత్తు, చైనా, జపాను దేశము లప్పటిప్రచారమువలన బౌద్ధమతమును బూర్తిగ స్వీకరించినవి. చంపా, కాంభోజము, శ్యామదేశము, బ్రహ్మదేశము, యవద్వీపము, సుమిత్ర, బలి, బోర్నియో మొదలగునవి హిందూరాజులపాలనముక్రింద వెలయుచుండినవి. ఈ దేశములందు ప్రజలందరు కాకపోయినను అధికసంఖ్యాకులు

హిందూమతమునో, బౌద్ధమతమునో స్వీకరించియుండిరి.

చంపా, జావా మొదలగు దేశములను బాలించుచుండిన రాజులు హిందువులైనను, భారత దేశమును బాలించువారికి సామంతులై యుండలేదు. భారతీయప్రభువులు సైన్యములను గొనిపోయి యాదేశములను బలాత్కారముగ జయించినటుల నెచ్చటను నిదర్శనములు ప్రబలమైనవి కానరాలేదు. చైనా, జపానులందు వీరు రాజ్యాధికారమును వహింపలేదు కనుకను, బౌద్ధమతవ్యాప్తికిమాత్ర మచ్చటకు హిందూదేశపుచక్రవర్తులు ప్రచారకులను బంపుచు వచ్చుచుండిరి కనుకను మొదట నాదేశములందు రాజ్యములను స్థాపించుట కెట్టియుద్ధములను మనవారు చేయలేదనుట నిశ్చయము. మతప్రచారమునకును, వాణిజ్యమునకును వలసపోయిన భారతీయులు పలుకుబడి కలిగించుకొనినతరువాత చంపా మొదలగు ప్రాగ్దేశములను పూర్తిగ వశము చేసుకొనినటుల కానవచ్చును. ఇటుల సాధారణముగ జరుగుట చరిత్రప్రసిద్ధము.

ఆర్యులే యుత్తరధ్రువప్రాంతములనుండియో, మధ్యఆసియానుండియో, కాస్పియను సముద్రతీరమునుండియో భారతదేశమునకు వచ్చి, వింధ్యకుత్తరమున నుండు ప్రదేశముల నాక్రమించినపిమ్మట కొందరు దక్షిణాపథమునకును, మరికొందరు బర్మా, సయ్యాము, చంపా, జావా మొదలగు దేశములకు బోయిరనియు చెప్పుట కలదు. ఆర్యులు పరదేశములనుండి రాలేదనియు, భారత దేశీయులే తూర్పు దేశమునకేకాక ఉత్తర, పశ్చిమ దేశములకు బోయి, తమవిజ్ఞానమును వెదజల్లిరనియు మరి కొందరు చెప్పెదరు. ఈసమస్య పరిష్కారమగుటకు కొంతకాలము పట్టును. నిజ మెటులున్నను, హిందూదేశమునందు ప్రత్యేకముగ పెరిగిన విజ్ఞానచిహ్నములు ఆయాదేశములందన్నిటి యందును కనబడుచున్నవి. పండితులా దేశములను వెదకిచూచినకొలది యీ విషయమునుగూర్చి యద్భుతమైన నిదర్శనములు కానవచ్చుచున్నవి. తత్కారణమున ముఖ్యముగ తూర్పుదేశములు "హిందూ సామ్రాజ్యము"నకు గౌరవమైన యంగములుగ నుండినవని చెప్పవచ్చును.

తొలుదొలుత భారతీయు లీతూర్పుదేశములకు నావలమీదను, భూమిమీదను ప్రయాణము చేసిరని చరిత్రకారుల పరిశోధనలు తెలుపుచున్నవి. అప్పటినుండియు భారతీయు లనేకు లెడతెగకుండ పోవుచుండిరి. సుమారు క్రీ. పూ. ౫౦౦ (?) సంవత్సరముల కాలమునాడు చైనాప్రాంతములనుండియు, టిబెత్తునుండియు మంగోలుజాతివారు (?) వచ్చి కేంబోడియా, సయ్యాము మొదలగు దేశముల నాక్రమించి, నివాసము నేర్పరచుకొనిరి. వీరి నిప్పుడు మాన్‌ఖ్మేరులు (Mon-khmers), మలయదేశీయులు (Malays) అని పిలుచుచున్నారు. ఆనాటికే హిందువు లచ్చట నుండిరో లేరో తెలియదుకాని కొలదికాలము

నకే యీనూతనముగ వచ్చినవారును హిందూవిజ్ఞానముయొక్క యాధిక్యమును స్వీకరించిరి.

ఆదియుగములందు వెడలిన భారతీయులు కాక మరల రాజ్యస్థాపనమునకును, విజ్ఞానప్రచారమునకును బోయిన హిందువు లాదేశముల కెప్పుడు వెళ్లుట ప్రారంభించిరో చెప్పుటకు చరిత్రాధారములు విశేషముగ లేవు. కాని యాదేశములందు ప్రజలిప్పటికిని చెప్పుకొనుకథలు కొన్ని చాలాకాలమునకుపూర్వమే భారతీయు లచ్చటికి వెళ్లిరని సూచించుచున్నవి. గౌతమబుద్ధుడు జన్మింపకపూర్వము శాక్యవంశపురాజు కపిలవస్తునుండి యొకసైన్యమును దెచ్చి బర్మాయందు రాజ్యమేర్పరచుకొని, ముప్పదియొకతరములవరకు పాలింపగలిగిన రాజ్యవంశమునకు మూలపురుషుడయ్యెననియు, ఆపిమ్మట గంగానదీప్రాంతములనుండి క్షత్రియరాజొకడు వచ్చి, తొలివంశపు శాక్యరాకుమార్తెను పెండ్లాడి క్రొత్తరాజ్యమును స్థాపించెననియు బర్మాదేశీయులు చెప్పుకొందురు. ఇంద్రప్రస్థపురపురాజైన ఆదిత్యవంశుడు కోక్ల్తోక్ (Kok Thlok) అను దేశమునకు వచ్చి యాదేశపురాజును చంపెననియు, ఒకనాడీత డిసుకతిన్నెలపై విహారముచేయుచుండ నాగకన్యకను జూచి మోహించెననియు, ఆమెతండ్రియగు నాగరాజు తనయల్లుని రాజ్యము నధికపరచుటకు జలమునంతను త్రాగివైచి యంతకుపూర్వము జలావృతమైయున్న ప్రదేశమును వాసయోగ్యముగ జేసెననియు, అదియే కాంభోజదేశమయ్యెననియు కాంభోజదేశీయులు చెప్పుకొందురు. ద్రోణునికుమారుడగు అశ్వత్థామవద్దనుండి యార్జించిన బల్లెమును కౌండిన్యుడనుబ్రాహ్మణు డొకచోట పాతి యాదేశపు సోముడను నాగరాజుయొక్క కుమార్తెను బరిణయమాడి రాజ్యమును స్థాపించెనని మరియొకకథ కలదు.

కై (Ki) అనుదేశమునబుట్టిన హుయెన్టుయెన్ (Houen-t'ien) న కొకదివ్యపురుషుడు బాణము నిచ్చి పడవమీద సముద్రయానము చేయుమని చెప్పినటుల కలవచ్చెననియు, మరుచటిదినమున నాతని కొకదేవాలయముచెంత విల్లు లభింపగా పడవనెక్కి ఫూనాన్ (Fou-nan) అనుదేశమును జేరెననియు ఆదేశపురాణి యగు లియోయు-ఎ (Lieou-ye) యాతని నెదిరించి, పరాజితయై భార్య యయ్యెననియు చైనాగ్రంథములం దొకకథ కలదు. హుయెన్టియెన్ అనగా చైనాభాషయందు కౌండిన్యుడని యర్థము. కాంబోడియారాజులు సోమకౌండిన్యవంశజులనియు, సోమవంశజులనియు, సూర్యవంశజులనియు చెప్పుకొనుట చరిత్రప్రసిద్ధము. కాన నీకథ లుత్తపుక్కిడిపురాణములు కావు. అనేకశతాబ్దముల క్రిందటనే భారతీయు లాదేశమున రాజు లైరనుట నిశ్చయము.

౧. చాకి రేవు

౨. బళ్లారి కోట

—సూర్య.

తగని దప్పిక —పి. ఆర్. కె. రావు.

తల్లితనము —యస్. శంకర సుబ్రహ్మణ్యము.

పైన పేర్కొనిన మాన్ ఖ్మేరులు, మలయులు "యున్నను" (Yunnan) దేశము నుండి వచ్చిరట. అశోకుని మూడవకుమారునకు తొమ్మండుగురు మనుమ లుండిరనియు, వీరే నాన్చో (Nan-chao) తిబెత్తు, చైనా, అన్నాము మొదలైనదేశీయుల యుద్భవమునకు కారకులనియు నొక కథ కలదు. "యున్నను" దేశపురాజులు "మహారాజ" బిరుదాంకితులై యుండిరి. తత్కారణమున నీతూర్పుదేశీయులందరు నాదినుండియు భారతీయులని చెప్పుట నిరాధారము కాదు.

టోలోమి (Ptolemy) రెండవశతాబ్దమున నీదేశములను గూర్చి వ్రాయుచు సంస్కృతభవములైన యనేకపదములను వాడెను. వోకాన్హ (Vo-chanh) వద్ద దొరకిన క్రీ. త. రెండవశతాబ్దమునాటి శిలాశాసనము చక్కని సంస్కృతభాషయందు కలదు. అప్పటికే యాదేశము హిందూరాజుల యేలుబడిక్రింద నుండెను. చంపారాజ్యము క్రీ. త. ౧౩౭-వ సంవత్సరమున స్థాపింపబడెనని చైనాగ్రంథములవలన తెలియుచున్నది. శాక్యనృపు డొకడు క్రీ. త. ౭౯-వ శతాబ్దమున జావాకు వచ్చెనని చెప్పెదరు.

దొరకినశాసనములందుగల కాలమునుండియే యాదేశముయొక్క చరిత్రము ప్రారంభమైనటుల చెప్పుట మనవారి కొక వెర్రియలవాటైనది. రాజ్యమున సుస్థిరత యేర్పడిన తరువాత శాసనములు నిర్మితమగును. అంతకు పూర్వ మాదేశములకు బోవుట, యుద్ధములు చేయుట మొదలగునవి జరిగినపిమ్మటనే రాజ్యము స్థాపితమగును. టోలోమినాటికే సంస్కృతము చంపాయందు ప్రచారమున నుండెను. భారతీయులు మొదటనే చంపా జావాలవంటి దూరదేశములను జయింపగల యంతటి పెద్ద సైన్యములను పడవలమీద గొనిపోగల సౌకర్యము లానా డుండినవో లేవో తెలియదు. అటులుగానియెడల జీవనోపాధికొరకో, వర్తకముకొరకో, మత ప్రచారముకొరకో ప్రజలు క్రమేపి యాదేశములకు బోయి వాసమున కనువుగ నుండినందువలన యచ్చటనే కాపురము నేర్పరచుకొనినపిమ్మట దేశమున కధిపతులు కాగలిగినంతటి బలమును చేకూర్చుకొని యుండవలెను. ఇటుల జరుగుటకు కొన్ని వందల వేలసంవత్సరములు పట్టును. పైని వ్రాసినకథలను బట్టి చూడ క్రీ. పూ. అనేక శతాబ్దములనుండియు వలసపోవుట ప్రారంభమైనదని తోచుచున్నది. ఆదినుండియు నీ సంపర్క ముండుటయు కడుసంభవము.

ఉత్తరహిందూదేశమునుండి, ముఖ్యముగ వంగదేశప్రాంతములనుండి బర్మాలో కొన్ని భాగములకును, "యున్నను"నకును భారతీయులు భూమిపైని ప్రయాణముచేసి చేరుకొనినటుల గానవచ్చుచున్నది. కాని యాతూర్పుదేశములకు ముఖ్యముగ సముద్రయానమువలననే ప్రయాణము సాగుచుండెననుట

కనేకములగు నిదర్శనములు కానవచ్చుచున్నవి.

గుజరాతుదేశపు రాజకుమారుడొకడు జావా చేరుకొని యచ్చట రాజ్యమును స్థాపించెనని యొకకథ కలదు. అశోకునివంశపు రాజు మగధనుండి పలాయనుడై దంతపురము వద్ద పడవనెక్కి మలయదేశమును చేరుకొనెనని యొకకథకలదు. వో-కాన్హావద్ద దొరకిన శిలాశాసనమునందలి యక్షరములు గిరినారు వద్ద దొరకిన రుద్రవర్మని శిలాశాసనము యొక్క యక్షరములను బోలియున్నవి. ఈ కారణములవలన హిందూదేశపు పశ్చిమతీరమునుండి ప్రజ లాదేశములకు వలసపోయిరని యూహింపబడెను. కాని పరిశోధనా ఫలితమువలన నీయూహసరియైనది కాదని నిర్ణయమైనది.

మలయదేశపువారిని ఒరాంగుక్లింగులని పిలచెదరు. ఈనామమువలన వీరు కళింగుల సంతతివారని తెలియుచున్నది. గూడూరు (కోడూరు)వద్దనుండి ప్రజలు వలసపోవుచుండిరని టోలొమి వ్రాసెను; బందరువద్దనుండిన మూడు(?)రేవుపట్టణములవద్ద నావల నెక్కిపోవుచుండిరనుటకు నిదర్శనములు కలవు. ఆదేశపుచరిత్రలను బరిశీలించినయెడల నృపుల యాచారము లీప్రాంతములవే యని తేలుచున్నది. అచ్చటిశాసనముల భాషవలనను, దొరకిన పురాతనవస్తువుల పోలికవలనను ఈ ప్రాంతముల సంపర్కము చాలాకాలమువరకు నుండినటుల కానవచ్చుచున్నది. అచ్చటి శిల్ప చిత్రములు మధ్యహిందూదేశమున జెరిగిన గుప్తుల, దక్షిణమున జెరిగిన చాళుక్యుల రచనావిధానము ననుకరించియున్నవి. కనుక ఆంధ్ర, కళింగదేశములనుండి యధికసంఖ్యాకు లిచ్చటికి బోవుచుండిరని చరిత్రకారులు నిర్ణయించిరి.

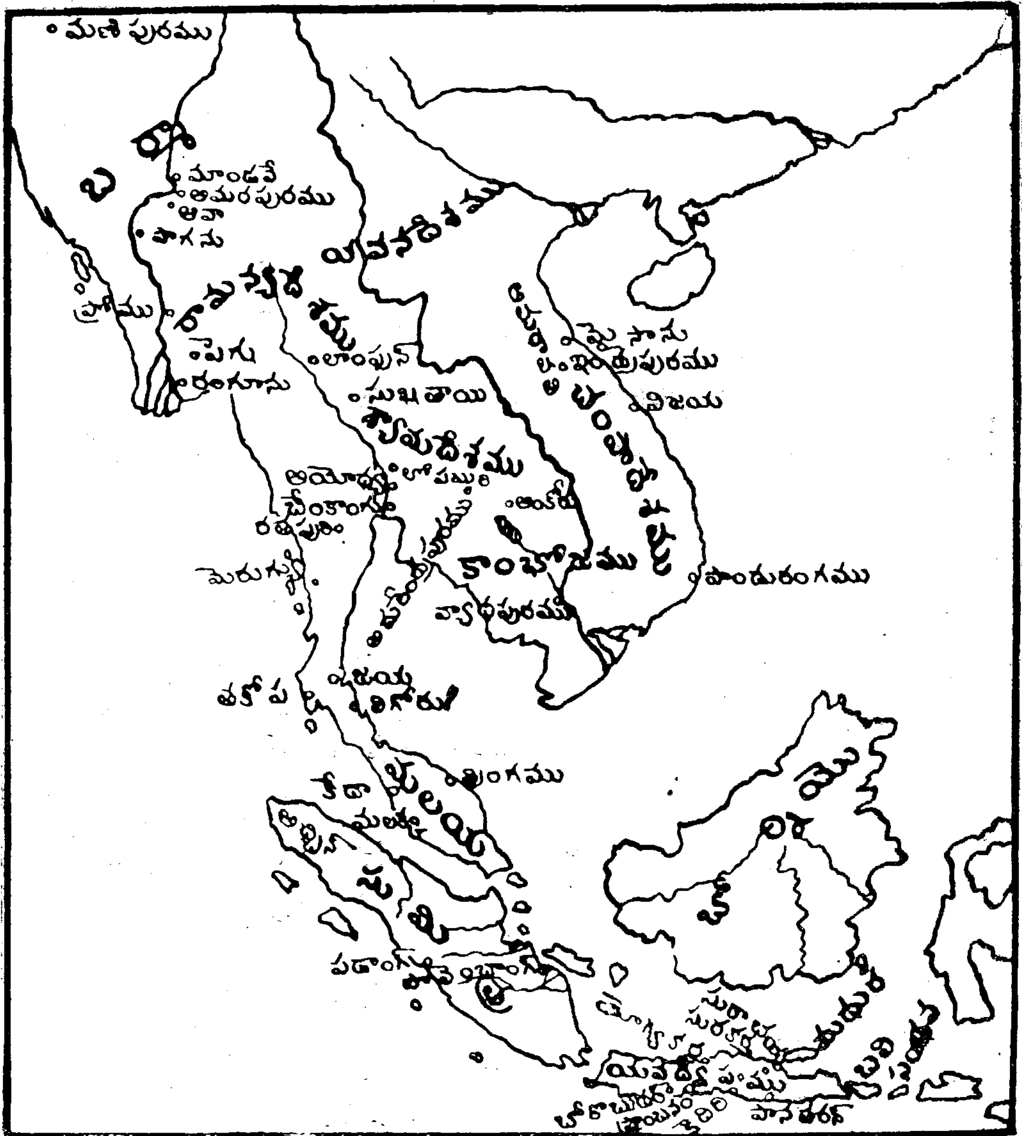
నలందానుండియు కొంతమంది వెళ్లినటుల కానవచ్చును. సయ్యామునందు కొన్ని తమిళశాసనములు లభించినవి. పల్లవుల శిలాశాసనములను బోలునవి కొన్ని దొరకినవి. అగస్త్యవిగ్రహములు కొన్ని జావాయందు గలవు. అగస్త్యఋషి దక్షిణదేశమున విశేషముగ పూజింపబడుట ప్రసిద్ధము. ఆంధ్రులు, కళింగులు తూర్పుదేశముల నాక్రమించిన పిమ్మట, తమిళులు, తదితరప్రాంతములవారు నచ్చటికి బోవుచుండిరనుట కీనిదర్శనము లాధారములు.

ఇటుల వలసపోయిన భారతపుత్రులు బ్రహ్మపుత్రనదినుండి పసిఫిక్కు మహాసముద్రమువరకు ననేకములగు రాజ్యములను స్థాపించుకొని యనేకశతాబ్దము లేలిరి. ఈ రాజ్యములలో ముఖ్యమైనవి పేర్కొనిన చాలును.

౧. యవనదేశము: ఇప్పుడు మేకాంగు నది ననుసరించియున్న యుత్తరప్రదేశము. దీనికి సుదామనగరము ముఖ్యపట్టణము.

ఇచ్చట భారతీయులకు పలుకుబడి త్వరలోనే తక్కువయయ్యెను.

౨. చంపాదేశము. ఇప్పటి అన్నాము. చంపాపురము ముఖ్యపట్టణము.

3. కాంభోజదేశము. ఇప్పటి కాంబోడియా.

౪. శ్యామదేశము. ఇప్పటిసయ్యాము.

౫. రమన్యదేశము. సయ్యాములో కొంతభాగము. హరిపుణ్యపురము (Lamphun) ముఖ్యపట్టణములలో నొకటి.

౬. మలయదేశము. (మలే)

౭. సుమిత్ర. సుమత్ర.

౮. యవద్వీపము. జావా.

౯. మధుర.

౧౦. బలి.

౧౧. సంభవ.

ఆభారతకుమారులు రాజ్యములను స్థాపించుటయేకాక సంస్కృతమును ప్రవేశపెట్టి, భారతీయసనాతనగ్రంథముల పఠనము నేర్పరచి, హిందూవిజ్ఞానమును, మతమును ప్రజలలో ప్రతిష్ఠించి, మహానిర్మాణములను భారతీయశైలిని నిర్మించి, తమ మాతృభూమి యొక్కకీర్తిని వ్యాపింపజేసి, నిజమగు భారతపుత్రులుగ నుండిరి. వీరు మైసాను, నాఖోము, బోరొబుదరులవద్ద నిర్మింపజేసిన మహాలయములు ప్రపంచమునంతను విస్మితముగ జేసి, భారతదేశపు పూర్వపుగొప్పతనమును స్మరింపజేయుచున్నవి.

భారతీయవిజ్ఞానమునందిట్టిసంఘటనమును గూర్చి మనపూర్వులు విశేషముగ వ్రాయకుండుట యాశ్చర్యకరము. యవ, సువర్ణద్వీపములను రామాయణమును, మహావంశము, జాతకకథలు, విలిందపన్హములు మరికొన్ని దేశములను మాత్రము పేర్కొనినవి. పాశ్చాత్యులు మరల ఆదేశములనుగూర్చి వ్రాయగా మనకు తెలియుచున్నది. కాని వీరు రచించుగ్రంథములలో నధికములు ఫ్రెంచి భాషయందుండుటచే మన కంతగా నుపయోగకరములుగ లేవు.

పదునేడవ శతాబ్దమున క్రైస్తవమతబోధకు లీవిషయమై కొంతయభిరుచిని కలుగజేసుకొనిరి. క్రీ. శ. ౧౬౫౧-వ సంవత్సరమున అలెగ్జాండరు డిరోడ్సు (Alexandre de Rhodes) అనునత డీప్రాంతములందలి పురాతనకట్టడములనుగూర్చి చక్కనిగ్రంథమును ప్రచురించి యితరులకు మార్గదర్శకుడయ్యెను. ౧౮౫౮-వ సంవత్సరమున హెన్రీ మూహత్ (Henry Mouhot) అను ఫ్రెంచి శాస్త్రజ్ఞుడు అంకోరుదేవాలయమును గనుగొని, విస్మితుడై, దానిని వర్ణించి యనేకులకీదేశచారిత్రములపై నభిరుచిని కలుగజేసెను. ౧౮౬౫లో డూడార్టుడిలెగ్రీ (Doudart de Lagree), ఫ్రాన్సిస్‌గార్నియరు (Francis Garnier), డెలాపోర్టీ (Delaporte) అనువారు శిలాశాసనములను సంగ్రహించిరి. తరువాత హార్మండు (Dr. Harmand) వీరితో కలసి పాటుపడెను. అయిమోనియరు (Aymonier) ౧౮౮౨ సంవత్సరములో కాంభోజము, లెయోసు, అన్నాములందు సంచారముచేసి యనేకములగు నూతనవిషయములను చేకూర్చెను. పావీ (Pavie) నలువదిమందిసహాయమున ౧౮౭౯-౧౮౯౫ వరకు ననేకాంశములను సేకరించి, యీదేశముల పటములను వ్రాసి, మహోపకారమును చేసెను. ఇప్పుడు బర్మా, హనోయి, జావా,

సయ్యాము ఆర్కియాలజికలు డిపార్టుమెంటు లవారు పరిశోధనలను సల్పుచున్నారు. ఇంక ను బాగుగ పరిశోధనలను చేసి, క్రొత్తవిష యములను కనిపెట్టినయెడల భారత దేశపు సనాతననాగరికతనుగూర్చి బాగుగ వెల్లడి కాగలదు.

ఇంతటి నాగరికతయు కాలగర్భమున లీనమైపోయినది. హిందూరాజ్యములు పరా ధీనములైనవి. ప్రజలు బౌద్ధ, మహమ్మదీయమత ములను స్వీకరించిరి. కాని యిప్పటికి నాదేశ ములవారు పూర్వపు హైందవాచారముల ననేకములను విడువకయున్నారు. జావా యందు హిందూనాట్యము చూడగలము; హిందూపురాణములందలి కథలను చెప్పు కొనుటను, భగవద్గీతను చదువుటను విన గలము. బలిద్వీపవాసు లిప్పటికిని హిందు వులు; కొలదికాలము క్రిందటనే యొక మహా యజ్ఞమును చేసిరట! కాంభోజరాజగృహ మున హిందూఅర్చకు లిప్పటికిని ఇంద్రుని ఖడ్గమును బూజజేయుచుందురు. సయ్యాము దర్బారున హిందువులు పురోహితులుగ నున్నారు.

మాతృదేశమగు భారతభూమి పరుల యధీనమునబడి, గౌరవమును గోల్పోయిన వెంటనే యీదేశములు పరులహస్తగతము లగుటయు, హిందూత్వము క్షీణించుటయు కలిగినది. మనవారీదేశములగూర్చి పూర్తిగ మరచిరి. మరల నీప్రాంతములందు మన నాగరికతను పునరుద్ధరించుట కసమర్థుల మైనను, మనపూర్వులచ్చటచేసిన మహా కార్యములనుగూర్చి నేర్చుకొని, జన్మభూమి యొక్క యౌన్నత్యమును స్మరించినయెడల, నిర్వీర్యులమై యున్న మనకు కొంతయుత్సాహ మైనను బుట్టగలదు.

సూర్యోదయము —యస్. శంకరసుబ్రహ్మణ్యము

ఆంధ్రదేశములోని విద్యుచ్ఛక్తి నిర్మాణములు

(తయారుఖర్చులు-అమ్మకపుధరలు)

(Some problems of Town-Electrification in AndhraDesa.

బుర్రా లక్ష్మణరావు, L. E., B. T. S.

మన ఆంధ్రదేశములో ప్రస్తుతము నిర్మింపబడినట్టివియు, నిర్మింప బడుచున్నవియు నగు నగర విద్యుచ్ఛక్తినిర్మాణముల పరిశీలించినయెడల 'రెండు విషయములు ముందుగా పొడగట్టకమానవు. అవి యేవనగా:—(1) విద్యుచ్ఛక్తియొక్క అమ్మకపుధరలు యితరదేశములలో కంటె నెక్కువగా నుండుట, (2) విద్యుచ్ఛక్తి జనకాలయములు క్రమముగా లాభకరములుగా నడువకుండుట. ఈ రెండువిషయములును ఒకదానిపై నొకటి యాధారపడియున్నవి. ఎట్లనగా: తయారు కాబడుచున్నటువంటి విద్యుచ్ఛక్తియొక్క మొత్తములో నెంత యెక్కువభాగము వాడబడుచున్న దాని ననుసరించి విద్యుచ్ఛక్తియొక్క తయారు ఖర్చులు (Generating Costs) అంతవరకు తగ్గుచుండును. ఒక ప్రదేశములో వాడబడుచున్న విద్యుచ్ఛక్తి మొత్తమునకును ఆ ప్రదేశమునకు విద్యుచ్ఛక్తిని సప్లయిచేయుటకుగా నిర్మింపబడినవిద్యుచ్ఛక్తిజనకాలయము యొక్క నిర్మాణపుశక్తి మొత్తమునకును గల నిష్పత్తిని, (Lo.d fac'or) అందురు. ఈ Load factor యెక్కువైనకొలది విద్యుచ్ఛక్తియొక్క తయారుఖర్చులు, వాటి ననుసరించి అమ్మకపుధరలు తగ్గుచుండును. ఈ విషయము క్రింద నుదహరించిన జాబితావలన విశదము కాగలదు:

నిర్మాణపుశక్తి మొత్తము (installed Capacity)	37,000 K. W.		
తయారుకాగలశక్తి మొత్తము (Maximum Capacity)	30,000 K. W.		
	Lard Factor		
—	20%	40%	60%
ఒకసంవత్సరములో తయారైన యూనిట్లు	5 కో. 25 ల.	10 కో. 50 ల.	15 కో. 75 ల.
వడ్డీ, Sinking fund etc. యూనిటు (K. W) 1-కి	0.212 అణా	0.106 అణా	0.171 అణా
బొగ్గు ,, ,, ,,	0.204 ,,	0.172 ,,	0.161 ,,
జీతములు, కూలి ,, ,, ,,	0.091 ,,	0.046 ,,	0.300 ,,
మరమ్మత్తులు ,, ,, ,,	0.046 ,,	0.027 ,,	0.022 ,,
తరుగు, నూనె, పనిముట్లు ,, ,, ,,	0.008 ,,	0.005 ,,	0.004 ,,
మొత్తము...	0.561 అణా.	0.356 అణా	0.288 అణా.

ఇది యిటుండగా, విద్యుచ్ఛక్తియొక్క అమ్మకపు ధరలు (Tariff) యెక్కువైనకొలది కొనుబడిమొత్తము అనగా Load factor క్షీణించిపోవును. Load factor క్షీణించినకొలది తయారుఖర్చులు యెక్కువగును. తయారుఖర్చులు యెక్కువయినప్పుడు అమ్మకపుధరలు తగ్గించుట కష్టము. ఈలాగున నీవిష

1. "Power Station Operation", "Mecha nical World and Engineering record. one £ is taken as equivalant to Rs. 15.

చక్రము తిరుగుచునేయుండును. కనుక నీచిక్కు దాట వలెనన్న మొదటిలోనే తయారుఖర్చులు తగ్గించగల మార్గముల నన్వేషించి వాడవలయును. ఇతరదేశములలోకంటె మనిషియొక్క సంవత్సరపుఆదాయము వేయిమడుగులు తక్కువగా నున్న మనదేశములో నీవిషయము ముఖ్యముగా గమనింపవలసియున్నది. పైకరామొదలగు జలపాతజవిద్యుచ్ఛక్తినిర్మాణములు చాలవరకీచిక్కుల దాటించుచున్నవి. అట్టిజలపాతజ విద్యుచ్ఛక్తినిర్మాణముల స్థాపించుటకు మనఆంధ్రదేశములోగూడ అవకాశములు కలవని మద్రాసుగవర్నమెంటువారి విద్యుచ్ఛాఖయొక్క పరిశోధనలవలన స్థిరమైనది. ఆయవకాశముల ఫలోన్ముఖము చేయుట గవర్నమెంటువారిపైనను, తద్విషయమున ఆంధ్రదేశపు ప్రజలుచూపు ఉత్సాహముపైనను ఆధారపడియున్నది. అయితే మన మొక్క జలపాతజ విద్యుచ్ఛక్తి విధానములపైననే యాధారపడియుండవలసిన యవసరము లేదు. అట్లాధారపడుటయు మంచిది కాదు. ఎందుచేతననగా నీ జలపాతజ విద్యుచ్ఛక్తి నిర్మాణముల, అవకాశము లున్నంతమాత్రమున, స్థాపించుటకు, శాస్త్రీకముగాను, ముఖ్యముగా నార్థికముగాను యెన్నో నిర్బంధనలు కలవు. కావున యితర విధానముల గూడ అనువగునంతవరకు నుపయోగించవలసియే యుండును. అట్లిపుడు ఉపయోగింపబడుచునే యున్నవి. కాని యట్లిప్పు డనుగమింపబడుచున్న విధానములలో నూతన పరిశోధనల ననుసరించి కొన్నిమార్పు లవసరమై యున్నవి.

విద్యుచ్ఛక్తియొక్క వాడుక విషయములో పశ్చిమ దేశములతో పోల్చి చూచినయెడల మనమింకను మొదటిమెట్టయినను దాటలేదని వేరే చెప్పనక్కరలేదు. అపారమగు విద్యుచ్ఛక్తిని ఆయాదేశములలో, పరిశ్రమల లోను, గృహములలోను వాడుచున్నారు. విశేషధనమును వెచ్చించి యింకను నూతన విద్యుచ్ఛక్తి జననాలయముల నిర్మించుచునే యున్నారు. వారి విధానములలోని పోకడల గుర్తించినయెడల మన విధానములలోని లోటుపాట్లరయవచ్చును. వాటి కనుగుణముగ మార్పుల చేయవచ్చును. 1914-వ సంవత్సరములో జరిగిన ప్రపంచ యుద్ధమునకు కొన్ని సంవత్సరములకు ముందునుండియు యిప్పటివరకును ఇంగ్లాండు దేశములో విద్యుచ్ఛక్తి జనకాలయములయొక్క ప్రవృద్ధి (Development)ని క్రింద నుదహరించుచున్నాను:

1 1899 - 1904—పెద్దపెద్ద Water-tube బాయిలర్లు, Slow speed ఇంజన్లు, ఏకమార్గ విద్యుత్ప్రవాహము నుద్భవింపజేయు విద్యుచ్ఛక్తియంత్రములు (Direct current generators) జనక శాలలయొక్క మొత్తపుశక్తి సామర్థ్యము సాధారణముగా 3,000 K. W.

1904-1914—పెద్దపెద్ద Water-tube బాయిలర్లు, Turbo generators, ద్విచలితమార్గ విద్యుత్ప్రవాహము నుద్భవింపజేయు విద్యుచ్ఛక్తి యంత్రములు (3 Phase Alternating current Turbo generators) జనకశాలల శక్తి సామర్థ్యము సామాన్యముగా 10,000 K. W.

1914-1927—పెద్దపెద్ద Water tube బాయిలర్లు, బాయిలర్లలోని ఆవిరియొత్తిడి-350 16/0 అంగుళము. Super heat Temperature 750 Turbo-generators, (A. C. 3. Phase) జనకాలయముల యొక్క శక్తి సామర్థ్యము సాధారణముగా 20,000—40,000 K. W.

ఈ జాబితాను బట్టి తేలు సారాంశము లేవనగా (1) విద్యుచ్ఛక్తిజనకాలయముల యొక్క మొత్తపు శక్తి సామర్థ్యములు రానురాను హెచ్చింపబడినవి. (2) అమిత ప్రమాణముగల విద్యుత్పీడనములతో ద్విచలితమార్గ విద్యుత్ప్రవాహమును (alternating Current) సామాన్య విద్యుత్పీడన (Electrical pressure or voltage) ప్రమాణములతో నిదివరకు సామాన్యముగ

1. Whittakers Electrical Engineers Pocket Book.

నుపయోగించుచున్న ఏక మార్గ విద్యుత్ప్రవాహక విధానమునకు బదులుగా నుపయోగించుట, (3) బాయిలర్ల విశేషణముల యొక్క (అనగా ఆవిరియొత్తిడి, కొలతలు, సామర్థ్యములు (Capacities) మొదలైనవి) ప్రమాణములు హెచ్చింపబడుట, (4) అపారమగు విద్యుచ్ఛక్తిని ప్రధాన విద్యుచ్ఛక్తి జనకాలయములలో (Main Central Electricity generating Stations) తయారుచేసి ప్రసరణాలయముల (Distributing Stations or Sub-Stations) ద్వారా వివిధస్థలముల కీ శక్తిని ప్రసరింపజేయుట. అయితే ఈ మార్పు లెట్టి లాభములు కలుగజేసినవో యించుక విచారింతము:—

(1) విద్యుచ్ఛక్తి జనకాలయముయొక్క మొత్తపు శక్తిసామర్థ్యము హెచ్చినకొలది యూనిటు ఒక్కంటికి (per K. W.) అగునిర్మాణపు ఖర్చు తగ్గును. ఉదాహరణముగా నీ క్రింద జాబితా చూడుడు:[1]

విద్యుచ్ఛక్తి జనకాలయపు శక్తిసామర్థ్యము (Total K. W. Capacity)	యూనిటు 1-కి అగు నిర్మాణపు ఖర్చు (Capital Cost)	రిమార్కులు
50- 100 K. W.	రు. 600-900	చిన్న చిన్న జనకాలయములు.
5000. K. W.	రు. 360	
50,000 K. W. and above	రు. 210	పెద్దపెద్ద జనకాలయములు.

విద్యుచ్ఛక్తి జనకాలయములలో తయారు ఖర్చులలో ముఖ్యమైనది మూలశక్తి జనితమగు బొగ్గున కగు ఖర్చు. జనకాలయములయొక్క శక్తిసామర్థ్యముల హెచ్చించుటవలన యూనిటువక్కంటికి వ్యయమగు బొగ్గు యెంతవరకు తగ్గిపోవునో క్రింద నుదహరించిన జాబితావలన[2] తెలియగలదు.—

విద్యుచ్ఛక్తి జనకాలయముయొక్క మొత్తపుశక్తి సామర్థ్యము (Total Capacity)	K. W. 1 కి వ్యయమైనవేడిమి ప్రమాణము (B .th. u.)	ఈవేడిమి నీయగల బొగ్గు ప్రమాణము	రిమార్కులు.
చిన్న చిన్న నిర్మాణములు (100 K.W.etc.)	34,000 B. Th. u.	3 lbs	
5,000 K. W. —	23,000 ,,	1. 6 lbs	
15,000 K. W. —	15,000 ,,	1. 1 lbs	
50,000 K. W. —	12,000 ,,	1. 0 lbs	నవీనప్రధాన విద్యుచ్ఛక్తి జనకాలయము.

(2) సామాన్యముగ నొకతీగమార్గముగుండా ఒక విద్యుచ్ఛక్తిజనకాలయమునుండి విద్యుత్ప్రవాహమును (Electric Current) దూరప్రదేశములకు పంపుటలో, జనకాలయమునుండి దూరముగపోవుచున్నకొలది విద్యుత్పీడనము (Electrical pressure) తగ్గిపోవుచుండును. విద్యుత్పీడనప్రమాణమును విద్యుత్ప్రవాహప్రమాణముచే గుణించగా వచ్చినమొత్తమే విద్యుచ్ఛక్తిప్రమాణ మగుచున్నది గనుక విద్యుత్పీడన ప్రమాణము తగ్గిపోయినపుడు విద్యుచ్ఛక్తి ప్రమాణము గూడ తగ్గిపోవును. అందువలన జనకాలయమునకు దూరముగనున్న విద్యుద్దీపములయొక్క ప్రకాశము తగ్గిపోవును. ఈపరిస్థితులు దాటుటకై జనకాలయముయొక్క విద్యుత్పీడనప్రమాణమునైన హెచ్చింప

1. "Power Station operation", Mechanical World and Engineering Record.
2. Mechanical World and Engineering Record.

వలెను; లేదా విద్యుత్ప్రవాహప్రమాణమునైన హెచ్చింప వలెను. విద్యుత్ప్రవాహప్రమాణము హెచ్చించినకొలది వాహకములను తీగలయొక్క కొలతలు పెరిగిపోవును. దానివలన తీగలయొక్క ఖరీదు చాల యెక్కువగును. ఈ తీగలఖరీదు సామాన్యముగ నొకొక్కప్పుడు జనకాలయమున కగు ఖరీదును మించిపోవు ననుసంగతి గురుతించినప్పుడు విద్యుత్ప్రవాహముయొక్క ప్రమాణము నమితముగా హెచ్చించుటకు వలనుపడదని వేరే చెప్పనక్కరలేదు. కనుక రెండవమార్గమే, అనగా విద్యుత్పీడనప్రమాణమును హెచ్చించుటయే అనుగమింపదగినది. అనుగమింపబడినది. ఏకమార్గవిద్యుత్ప్రవాహకవిధానమునందు (Direct Current System) ఇట్లు విద్యుత్పీడనమును అమితముగా హెచ్చించుటకు చాలచిక్కు లున్నవి. మరియు నీవిధానమునం దొకమారు అధికప్రమాణముగల విద్యుత్పీడనములను ప్రయోగించినప్పుడును, పట్టణములలో నిట్టి విద్యుచ్ఛక్తిని ప్రసరింపజేయునపుడును ప్రమాదములు కలుగకుండు నీవిద్యుత్పీడనప్రమాణముల తగ్గించుటవలన మిక్కిలి అధికమైనటువంటి వ్యయప్రయాసములకు లోనగుదుము. అపారమగుశక్తి ఊరక వ్యయమైపోవును. అందువలన అంతకంటె సులభసాధ్యమగు ద్విచలితమార్గవిద్యుత్ప్రవాహకవిధానమును (Alternating Current System) వాడుచు, విశేషప్రమాణముగల విద్యుత్పీడనములను, దూరప్రదేశములకు విద్యుచ్ఛక్తిని పంపవలసివచ్చినపుడెల్ల, ఉపయోగించుచున్నారు. మరియు నీవిధానములో నేప్రమాణపువిద్యుత్పీడనమునైనను మరి యేప్రమాణమునకైన అతిసులభముగను, చౌకగను Transformers గుండా మార్చవచ్చును. ఇదియే యీవిధానముయొక్క ముఖ్యమైనగుణము.

(3) బాయిలర్ల విశేషణములయొక్క ప్రమాణము హెచ్చించుటవలనను, బాయిలర్ల నడుపుటలో తదితరమైన సహాయకయంత్రములను, విధానములను ఉపయోగించుటవలనను ఎట్టిలాభములు చేకూరునో క్రింద జాబితా (1) తెలియజేయగలదు:

మూలరేఖ (Datum line):— ఒకపౌనుబొగ్గు 14500 B. Th. U. వేడిమి నీయగలదు. 1913 సంవత్సరములో ఒకమంచివిద్యుచ్ఛక్తిజనకాలయములో (5000 K. W) K. W. H. 1-కి 23000 B. Th. U. వేడిమి ఖర్చయినది. ఆవేడిమి నీయగలబొగ్గు ప్రమాణము — 1. 6 పౌనులు.

	తగ్గుదలకు కారణములు	నేటినవీనపరిస్థితులలో కలిగినటువంటితగ్గుదలలు
1	ఆవిరియొక్క ఒత్తిడి నెక్కువ చేయుటవలన (Higher steam pressure)	0. 097 పౌనులు
2	ఆవిరియొక్క Super heat temperature యెక్కువచేయుటవలన	0. 087 ,,
3	పెద్ద Combustion chambers, air pre-heaters ఉపయోగించుటవలన	0. 110 ,,
4	Turbines యొక్క lower stages నుండి ఆవిరిని పైకి తీసి దానిని బాయిలర్లలోనికి పంపేనీటిని వేడిచేయుటకుగా నుపయోగించుటవలన	0. 067 ,,
5	ఆవిరిచే నడుపబడుచున్న సహాయకయంత్రముల విద్యుచ్ఛక్తిచే నడుపుటవలన	0. 084 ,,
6	Improved surface condensers సహాయకయంత్రములు, వాడుటవలన	0. 025 ,,
7	Better combustion due to pulverised fuel firing)	0. 017 ,,
8	విద్యుచ్ఛక్తియంత్రములయొక్క air coolers నుండియు, oil coolers నుండియు వచ్చెడు వేడిమిని hot wells గుండా ఉపయోగించుటవలన	0. 008 ,,
9	Turbines Steam Cycle లో గలిగిన అభివృద్ధివలన	0. 005 ,,
10	Boiler యొక్క నడవడిలో గలిగినయభివృద్ధివలన	0. 055 ,,
	మొత్తము...	0. 600 పౌనులు

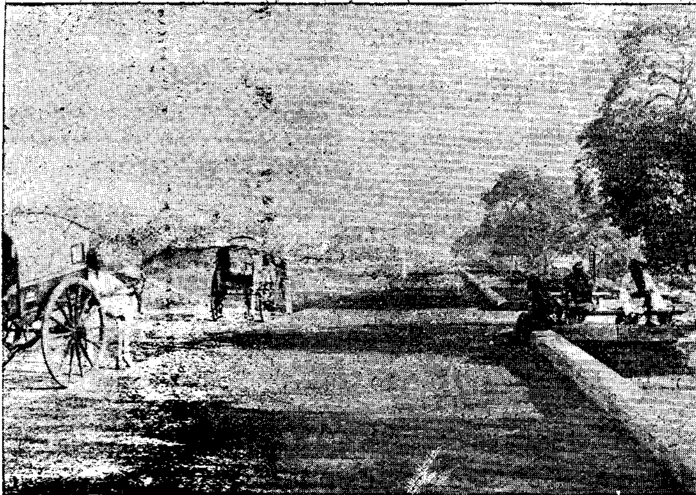
* Whittaker's Electrical Engineers Pocket Book.

దీనివలన తేలినదేమనగా నవీనప్రధానవిద్యుచ్ఛక్తిజనకాలయములలో ఒక K. W. H మొత్తముగల విద్యుచ్ఛక్తిని తయారుచేయుటకు ఒకపౌనుబొగ్గుమాత్రము ఖర్చగుచున్నమాట. మరియొకవిశేష మేమనగా నీపైతగ్గుదలలపొందుటకు వేర్వేరుసహాయకయంత్రము లవసరమగుచున్నవి. ఈసహాయకయంత్రములకై విశేషధనము వెచ్చింపవలసియుండును. అందువలన పెట్టుబడిఖరీదు (Initial costs) పెరిగిపోవును. ఈ పెట్టుబడిఖర్చులలో గలుగుపెరుగుదలను భరించగలశక్తిసామర్థ్యము మనవిద్యుచ్ఛక్తిజనకాలయమున కుండవలయును. లేదేని ఈసహాయకయంత్రములయొక్క ఖరీదే అసలుప్రధానయంత్రములఖరీదును మించిపోవును. అందువలన నష్టము కలుగును.

(4) ఒక్కొక్క ప్రదేశమున కొక్కొక్క విద్యుచ్ఛక్తిజనకాలయము వేర్వేరుగ నిర్మింపబడుటకంటె కొన్నిప్రదేశములకు కలిపి యొకప్రధానవిద్యుచ్ఛక్తి జనకాలయమును నిర్మించి వాటంతట నవే నడువగల విద్యుచ్ఛక్తిప్రసరణాలయముల (Automatic sub-stations) గుండా విద్యుచ్ఛక్తి నాయాప్రదేశములకు పంచిపెట్టుట చాలలాభకరము. ఎందుచేతననగా వేర్వేరు జనకాలయములకు వేర్వేరుగ నవసరమగు ఉద్యోగస్థుల సంఖ్య తగ్గిపోవును. అనవసరమగువ్యయము తగ్గిపోవును. మరియు నీవేర్వేరుప్రదేశములలో ఒక్కేసమయమున ఆయాప్రదేశములకు వలయుశక్తి మొత్తములు (Maximum demand) వాడబడవు. అందుచే మనప్రధానవిద్యుచ్ఛక్తిజనకాలయముపైబడు డిమాండు ఈవేర్వేరు ప్రదేశములయొక్క మొత్తపుశక్తిప్రమాణములయొక్క మొత్తముకంటె తక్కువగా నుండును. అందువలన మనప్రధానవిద్యుచ్ఛక్తి యంత్రాలయము ఈతక్కువ సామర్థ్యముగలదిగనే నిర్మింపవచ్చును. ఇందువలన లాభముగలుగుచున్నదని వేరే చెప్పనక్కరలేదు.

ఈపైవిషయముల నరసినయెడల ముఖ్యముగా నొకసంగతి బయల్పడగలదు. ఏమనగా ఒకవిద్యుచ్ఛక్తిజనకాలయము, నవీనపరిస్థితుల ననుసరించి ఆర్థికముగా లాభకరముగా నడువవలెనన్న అది ఒకనిర్దేశిత ఆర్థికశక్తిసామర్థ్యము (A certain economic capacity) కలిగియుండవలెను. ఆసామర్థ్యము చాలవరకు తగ్గిపోయినయెడల తయారుఖర్చులు తగ్గించగలమార్పుల నొందజేయుట కష్టతరమగును. అందువలన విద్యుచ్ఛక్తిని తక్కువధరలకు పంచిపెట్టగలయవకాశము లుండవు. అందువలన ప్రజల కిప్పుడిప్పుడు విద్యుచ్ఛక్తిపై గలుగుచున్నటువంటి యుత్సాహము, విద్యుచ్ఛక్తి నిర్మాణములపైగల విశ్వాసము క్షీణింపగలవు. అట్లొకవేళ క్షీణించుచున్నవేమోనన్న యనుమానములకు తగు నిదర్శనము లప్పుడే మనయాంధ్రదేశములో నగుపడుచున్నవి. విశాఖపట్టణమునకు విద్యుచ్ఛక్తిని సప్లయి చేయుటకు నిశ్చయింపబడి అప్పుడే రెండు మూడుసంవత్సరములైనది. నావినికిప్రకారము, ఒకకంపెనీ స్థాపించి ప్రజలలో షేర్లుపుచ్చుకొనమని కోరగా చాలమంది ఆర్థికవిషయములో అనుమానమును, జంకును వెలిపుచ్చినారు. ఆఖరుకు హార్బరువారు సప్లయిచేయుటకును, ఆంధ్రఇంజనీరింగుకంపెనీవారి ప్రసరింపజేయుటకును (distribution) నిశ్చయింపబడినది. మావిజయనగరములో విద్యుచ్ఛక్తి సప్లయిచేయుటకు మూడువత్సరములక్రితమే గవర్నమెంటువారినుండి లైసెన్సు మ్యునిసిపాలిటీవారిచే తీసికొనబడినది. కాని బహుశా యీ అనుమానము జంకేవారిని వెనుద్రొక్కుచున్నదని యనుకొనుచున్నాము. అయితే అన్నిప్రదేశములలోను యీలాగున్నదని చెప్పుటలేదు. కాని యీయుదాహరణలు తప్పక ప్రజలలో నింకనుగల యవిశ్వాసమును మాత్రము తెలుపుచున్నవని చెప్పవలెను. అందువలన మనదేశముయొక్క భాగ్యోదయమును కోరువారెల్ల విద్యుచ్ఛక్తిని సాధ్యమైనంతతగ్గుధరలకు యెట్లయిన నిప్పుడున్న వాటిలో సుమారు సగముధరలకు పంచిపెట్టగలమార్గముల నన్వేషింపవలెను. ఎట్లయిన మన ఆంధ్రదేశములోని విద్యుచ్ఛక్తిజనకాలయములలో, పైమార్గముల ననుసరించుటకుగాను, ఒక్కటియు తగినంతశక్తిసామర్థ్యముగలదిగా లేదు. పైచెప్పినట్లు ఆర్థికముగా, అమ్మెడివారలకును, కొనెడివారికినిగూడ లాభకరముగా నుండ

వలెనన్న కడకు నూతనముగ స్థాపింపబడునవియైన ఈ పరిస్థితుల నాలోచించి, తగినంతశక్తిమంతములుగ నుండునటుల చేయవలెను. అయితే ఆర్థికశక్తిసామర్థ్యము (Economic capacity) ఎంతయుండవలెను అనువిషయము ఏయేస్థలములలో నట్టివిద్యుచ్ఛక్తిజనకాలయములు నిర్మింపబడగలవో ఆయాస్థలములయొక్క ప్రత్యేకపరిస్థితులబట్టి మారవచ్చును. ప్రస్తుతము మనపట్టణములలోవలె యేయూరి కాయూరొక ప్రత్యేకవిద్యుచ్ఛక్తిజనకాలయము నెలకొల్పుటకంటె కొన్నిపట్టణములయొక్కయు, పల్లెలయొక్కయు సమూహమునకు ఒకప్రధానవిద్యుచ్ఛక్తిజనకాలయము నెలకొల్పి వేర్వేరుప్రసరణాలయములగుండా ఆయాప్రదేశములకు విద్యుచ్ఛక్తిని ప్రసరింపజేయుటయే లాభకరముగా నుండునని నాయూహ. మరియు మనము గమ్యస్థానముగా పెట్టుకొన్నగ్రామవిద్యుద్దీపనమునకును (Rural electrification) గ్రామపునర్నిర్మాణమునకును, అనువగుమార్గ మిది యొక్కటియే అని తోచుచున్నది. పండితు లీవిషయముల పరిశీలించి ఆంధ్రదేశముయొక్క విద్యుద్దీపనమునకు మిక్కిలియనువగుమార్గముల చూపుదురుగాక.

పొగమంచు

పి. కె. ఎస్.

రేకపల్లి సోమనాథశాస్త్రిగారు

బులుసు పాపయ్యశాస్త్రి

ఈ సోమనాథశాస్త్రిగారి వాడుక పేరు సోమప్పశాస్త్రిగారు. ఈయన తండ్రి సూర్యనారాయణ సోమయాజిగారు. సోమనాథశాస్త్రిగారికి ఇంచుమించు 30 సంవత్సరములవయస్సు ఉన్నప్పుడు వీరికుటుంబము తాళ్లపూడినుండి సత్యవరము చేరెను.

సత్యవరము విశాఖపట్నంజిల్లాలో తాండవీనదిఒడ్డున తుని గ్రామముకు రెండు మూడు మయిళ్లదూరాన ఉన్నది. అది యిప్పుడు చెడిపోయి చిన్నఊరు అయి ఉన్నదిగాని, సోమనాథశాస్త్రిగారినాడు అది కాకరలపూడివారికి రాజధాని అయిఉండెను. గోదావరిజిల్లాలోని రామచంద్రపురములో రాజ్యము చేస్తూ ఉండిన కాకరలపూడివారి కుటుంబములోనివారు ముగ్గురు విశాఖపట్నంజిల్లాలో చిన్నచిన్న రాజ్యాలు సంపాదించుకుని, ఒకటు సత్యవరములోను, మరొకరు అనకాపల్లిలోను, తక్కినవారు మెళ్లుపాకలోను కోటలు కట్టుకుని తమతమ రాజ్యాలు ఏలుకుంటూ ఉండేవారు. ఈ మూడురాజ్యాలలోనూ సత్యవరరాజ్యమే ప్రబలముగా ఉండినట్టు కనుపడుతుంది. ఆ రాజ్యము ఏలేరాజుగారికి ఆయనధైర్యశౌర్యాదులు మెచ్చి నిజాంవారు "పాయకరావు" అనేబిరుదు ఇచ్చిరి.

రేకపల్లివారు సత్యవరము చేరినప్పుడు అక్కడ రాజ్యముచేస్తూఉండిన రాజుగారు శ్రీ కాకరలపూడి అప్పలపాయకరాయనింగారు. ఆయన మనసోమప్పశాస్త్రిగారి విద్యాతిశయము చూచి ఆపండితుడికి ఆశ్రయమిచ్చి మాన్యాలిచ్చి సత్యవరములో నిలిపిరి. అప్పటికి సోమప్పశాస్త్రిగారికి వేదమున్నూ, తర్కాదిశాస్త్రములున్నూ బాగా వచ్చి ఉండెను. ఆయన సంస్కృతమున కవిత్వము చెప్పేవారు. రాజుగారు ఆయనను ఆస్థానపండితుడుగా ఉంచిరి. రాజుగారికి తెనుగు కవిత్వమందు ఆదరము ఉండడము చూచి సోమప్పశాస్త్రిగారు వెలువలి గౌతరాజు అనే తెనుగుకవిగారివద్ద తెనుగు ప్రబంధాలూ, తెనుగువ్యాకరణమూ, ఛందస్సూ చదివి తెనుగునకూడా కవిత్వము చెప్పడము అలవాటు చేసుకున్నారు.

అంతట సత్యవరసంస్థానంలో ఆస్థానకవిగా ఉంటూఉండిన కానంపూడి తిమ్మకవిగారు కాలంచేసిరి. ఆయనకుటుంబములో ఎవరున్ను కవిపదముకు అర్హులయినవారు లేకపోయిరి. అందుచేత, అప్పటికి, తెనుగుకవిత్వము అలవాటుచేసుకునిఉండిన సోమప్పశాస్త్రిగారినే రాజుగారు ఆస్థానకవిగా నియమించి, తిమ్మకవిగారికి అంతకుమునుపు ఇచ్చి

ఉండిన 'దోసలపాడు' అనేఅగ్రహారము సోమప్పశాస్త్రిగారికి ఇచ్చిరి. ఆ అగ్రహారము మొన్న మొన్నటివరకూ సోమప్పశాస్త్రిగారి కుటుంబమువారే అనుభవిస్తూఉండిరి. ఆయన మాన్యాలు ఇప్పుడున్నూ ఆయనవారసులే అనుభవిస్తూఉన్నారు.

సోమప్పశాస్త్రిగారు సంస్కృతమున 'ప్రద్యుమ్నాభ్యుదయము' అనే కావ్యమున్నూ, తెనుగున 'రుక్మవతీపరిణయము' అనే ప్రబంధమున్నూ రచించిరి. ఆగ్రంథమును అప్పటిప్రభువయిన శ్రీగోపాలనాయకరాయనింగారికి అంకితము చేసిరి.

ఒకప్పుడు ఆయన విజయనగరంవెళ్లి మహారాజులుంగారి దర్శనము చేసిరట. నాడు శ్రావణపౌర్ణమి అయినందున మహారాజులుంగారు పండితసభ చేసి బ్రాహ్మణాశీర్వచనము పొందుతూ ఉండిరట. ఆసభలో వేదశాస్త్రవేత్తలను కుడిప్రక్కనున్నూ, కవులను ఎడమప్రక్కనున్నూ కూర్చుండబెట్టిరట. సోమప్పశాస్త్రిగారు సత్యవరంలో ఆస్థానకవిగా ఉండి వెళ్లినవారుగనుక ఆయనను ఎడమపక్కకవులలో కూర్చుండబెట్టిరట. ముందు వేదవేత్తలు వేదమంత్రములతో ఆశీర్వదించిరట. తరువాత కవులు పద్యాలతో ఆశీర్వదిస్తూ ఉండిరట. సోమప్పశాస్త్రిగారివంతు వచ్చినప్పుడు ఆయన వేదమంత్రముతో దానికి స్పష్టముగా అర్థముచెప్పుతూ ఆశీర్వదించిరట. మహారాజులుంగారు విని ఆనందించి ఆయనను వేదవేత్తలబారులో కూర్చుండబెట్టి సత్కరించి శాలుజోడాలు మొదలయినవి బహుమతి చేసిరట.

సభ చాలించినతరువాత సోమప్పశాస్త్రిగారు బసకు వెళ్లుతూఉన్నప్పుడు కోట గుమ్మమువద్ద బట్రాజొకడు

"అప్పా, రేకపలిసో
మప్పా, విబుధాళిపాలి యమృతపులప్పా,
ఒప్పుల నీకవితలు వె [లన్."
న్నప్పాలకు సాటివచ్చునౌ, బళి! రుచు

అని చదివెనట. సోమప్పశాస్త్రిగారు నాటిసభలో మహారాజులుంగారు తమకు దయచేసిన శాలుజోడా ఆబట్రాజుకు ఇచ్చివేసిరట. మహారాజులుంగారు ఆమాటవిని మర్నాటిసభలో, "సోమప్పశాస్త్రీ, మేమిచ్చినశాలుజోడా కోటదాటలేదట?" అనిరట. "మహాప్రభూ, తమయీవి కోటేకాదు సప్తసముద్రాలూ దాటినది." అని సోమప్పశాస్త్రిగారు జవాబుచెప్పిరట. మహారాజులుంగారు ఆమాట చమత్కారమునకు సంతోషించి మరొకశాలుజోడా బహుమానము చేసిరట.

సోమప్పశాస్త్రిగారు తిరిగి సత్యవరము చేరి ఆ మరణమున్నూ అక్కడనే ఉండిరి. ఆయన ౯౦ సంవత్సరాలు జీవించిరట. ఆయనకు మూడువివాహాలు అయ్యెను. మూడో వివాహము ఉరవైయోయేట అయ్యెను. ఆ పెళ్లి కాగానే ఆయన పెళ్లికూతురుని తీసుకుని రాజదర్శనానికి కోటలోకి వెళ్లిరట.

అక్కడ రాణీగారు, "తాతగారూ, పెళ్లి కూతురిపే రెవరండీ?" అని అడిగిరట. పెళ్లి కూతురిపేరు పాపమ్మట. సోమప్పశాస్త్రిగారు "పెళ్లికూతురిపేరు చెప్పితే పాపమా?"అనిరట. రాణీగారు తములపాకులూ చెక్కలూ తెప్పించి పెళ్లికూతురిచేత చిలుకలు చుట్టించి సోమప్పశాస్త్రిగారికి ఇప్పించి తాంబూలము వేసుకొమ్మనిరట. అప్పటికే పళ్లూడిపోయి బోసినోటివాడయిఉన్న శాస్త్రిగారు చెక్కలు నమలలేక దిక్కులు చూస్తూఉండిరట. రాణీగారు చూచి, "తాతగారూ, నూరిప్పిస్తుమా?" అనిరట. "ఏలినవారు నూరిప్పిస్తే కడమ పదారూ ఎవరిప్పిస్తారు అమ్మగారూ?" అని సోమప్పశాస్త్రిగారు అని రట. రాణీగారు నవ్వుకుని నూటపదారు లిచ్చిరట.

సోమప్ప శాస్త్రిగారున్నూ అడిదము సూరకవిగారున్నూ సమకాలీనులు. వారు పరస్పరమూ ఈర్ష్యగలిగి ఉన్నట్టు కనపడుతుంది. వారు ఒకరినొకరు ఎత్తిపొడుచుకుంటూ చెప్పినపద్యాలు కొన్ని యీదిగువ వ్రాస్తున్నాను.

సూరకవిగారు

కం. తెలుఁగుకవిత్వపుమర్మము
కల నెఱుఁగని శుష్కతర్క కర్కశమతికిన్,
దెలిసె నొకయించుకించుక
వెలువలిగాతన్నకృపఁ గవిత్వపుజాడల్.

సోమప్పశాస్త్రిగారు

గీ. తర్కకర్కశబుద్ధులై తగినవారి
కేమసాధ్యమటంచు నూహింపరాదె?
తెనుఁగుముక్కలు నాల్గైదు తెలిసి తాము
కవుల మనుకొన్న వెఱిపాడెగట్లు మదిని.

సూరకవిగారు

కం. ఏమేమో శాస్త్రంబులు
తా మిక్కిలిసతికిన్ సతకనీ, కవితా,
సామర్థ్యంబున నెన్నఁగ
సోముని జృంభణముగలదె సూరునియెదుటన్.

సోమప్పశాస్త్రిగారు

గీ. సోమశబ్దార్థ మెఱుఁగని శుంఠవగుట
వదరితివిగాని సూరుని రదనపాళి,
రాలఁ దన్నినసోముని లీలఁ దెలియ
వైతి నీగుట్టు బయ లగుననుచుఁ గుకవి.

సోమప్పశాస్త్రిగారు బ్రతికిఉండగానే, ఆయనవల్ల రుక్మవతీపరిణయము కృతిపొందిన గోపాలపాయకరాయనింగారున్నూ, ఆయన సోదరుడు రామభద్రపాయకరాయనింగారున్నూ, తరువాత ఆరాజ్యము ఏలిన అప్పలపాయకరాయనింగారున్నూ గతించిరి. రాణులు అత్తకోడళ్లు మరికొన్నాళ్లు కోటలో ఉండిరిగాని ఆరాజ్యము కొన్నాళ్లకు విజయనగరమువారికి దక్కెను.

సోమప్పశాస్త్రిగారు సన్యసించి రెండేళ్లు బ్రతికి సిద్ధిపొందిరి. ఆయనకవితా ధోరణి తెలుపుటకు కొన్నిపద్యాలు రుక్మవతీ పరిణయమునుండి యీదిగువ వ్రాస్తున్నాను:

సీ. ఘనతరామీరవా హినులకు జీవన
ప్రదమయ్యె నెవ్వాని భవ్యశరధి

పీరవజీరు తేజోరాశికి సహాయ
మై యొప్పె నెవ్వాని యాశుగంబు
తతనిజామాభీల చతురంగబలసము
ద్ధారకం బెవ్వాని భూరిశక్తి
ఖానసంగతరణ క్రమ సాహసస్థితి
దనరిన దెవ్వాని ధర్మకలన
మని మహమ్మదుకుదుపుశా హాశ్వపతికిఁ
బ్రాణధార యెవ్వాని కృపాణధార
యతని నుతియింపఁ దరమె మాధ్యమికలోక
రక్షు నప్పలపాయకరాయఘనుని. ౧-ఆ.

ఉద్యద్బాలదివాకరప్రతిముఁ బ్ర
ద్యుమ్నాఖ్యు నిబ్బాలకున్
సద్యోజాతశివేక్షణానలశిఖా
సంత్యక్తపూర్వాంగుఁ డే
తద్యోగాంతసపీనవిగ్రహుఁడు కం
దర్పుండు పీడంచు దు
ష్టోద్యోగంబున శంబరాఖ్యదనుజుం
డూహించి మాయాగతిన్. ౨-ఆ.

ఆపురిదివ్యసౌధనిక
రాంచితకాంచనపుత్రికల్ కర
స్థాపితరాజరత్నకల
శంబులచే ననిశంబుఁ దత్పుర
శ్రీపరిశోభిరూపముల
రీతికి నోడి జలాహ్వాత్రిక్రియా
వ్యాపృతిఁ దాల్చియున్నయమ
రాంగన లచ్చటనుంటఁ దెల్పెడున్.

ఆంధ్రవాఙ్మయసూచిక

(ముద్రితాముద్రితగ్రంథముల పట్టికలు)

ఈ పుస్తకమున ౧౯౨౮-వ సంవత్సరము చివరవరకు అచ్చయిన తెలుగుపుస్తకములపట్టిక ఒకటి, ఆపుస్తకములను వ్రాసినవారి పట్టిక ఒకటి, విషయమునుబట్టి విభాగించి ఆయా విభాగములక్రింద వచ్చిన పుస్తకముల పట్టికలు, ఇంకా కాకినాడ ఆంధ్రసాహిత్యపరిషత్తు లైబ్రరిలోను, తంజావూరు సరస్వతీ లైబ్రరిలోను, చెన్నపురమున ఓరియంటల్ లైబ్రరిలోను ఉండే వ్రాతపుస్తకములలో ఇప్పటికి అచ్చుకాకుండ ఉన్న తెలుగు పుస్తకముల పట్టికలును, ప్రత్యేకము అకారాదిగా ఉన్నవి. ఆంధ్రవాఙ్మయవిమర్శనరూపమయిన ప్రకాశికల పీఠిక ౧౦౮ పుటల పరిమితిగలది యీ పుస్తకమున ఉన్నది.

తెలుగుభాషలో పుట్టిన పుస్తకములను, వానిలో, ఈపుస్తకము ముగియునప్పటికి అచ్చయినవానినీ, కాని వానినీ తెలిసికొనుటకు ఈ సూచిక చాల ఉపయోగకరము.

భారతిసైజు పుస్తకము, పుటలు ౬౨౦, మంచికాగితములు వెల రు. ౧-౦-౦ మాత్రమే.

మేనేజరు, **ఆంధ్రగ్రంథమాల,** నెం. 7, తంబుశెట్టివీథి, మద్రాసు.

తేజోలేఖనము
(PHOTOGRAPHY)

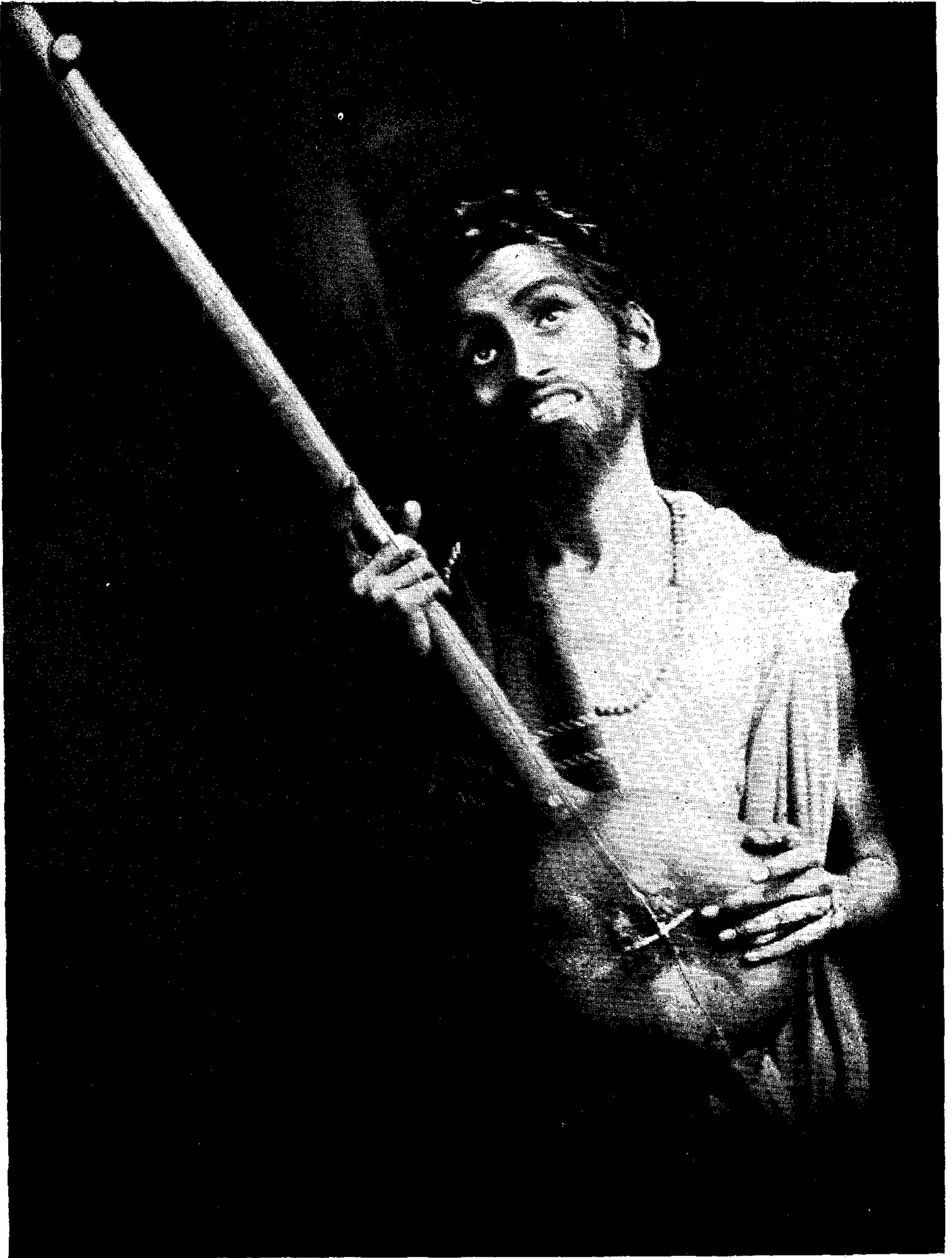
కే. కృష్ణమూర్తి

ఈ వ్యాసములో ఉండేవిషయాలు దీనియందు అభిరుచి ఉండే ప్రతివ్యక్తికీ తెలిసి ఉంటవి. కొంతమంది "ఇదేమిట్రా మీకు అందరికీ తెలిసిన విషయాలే రాస్తున్నాడే!" అని ఆశ్చర్యపడవచ్చు. (ఒక నాటకాన్ని పేజీలతరబడి విమర్శిస్తూ ఒకాయన చివరకు దాన్ని నాటకమని తేల్చాడు! మరొకాయన డు, ము, వు, లు ప్రథమావిభక్తి అన్నాడు పదిపేజీలైన తర్వాత!) మరికొంతమంది "ఇది బాగానే ఉన్నది. కాని ఇటువంటిదే ఈమధ్య ఒకాయన రాశాడు." అనుకోవచ్చు. కాని ఈవిషయాలనుగురించే మరియొకవ్యాసం బయలుదేరాలిసివస్తుంది. ఇటువంటివి తప్పవు.

హిందూదేశంలో దీనివిషయం తెలిసినవాళ్లు చాలతక్కువమంది ఉన్నారు. ఇతరదేశాలతో పోల్చిచూస్తే కొంచెము తెలిసినవాళ్లు బొంబాయిపైదున ఉన్నారు. ఇక ఆంధ్రదేశంలో అసలు లేరేమో! ఇతరదేశాలలో దీనిమీదనే జీవిస్తున్నవాళ్లున్నారు. Professional Photographers విషయం గాదు నేను చెప్పేది.

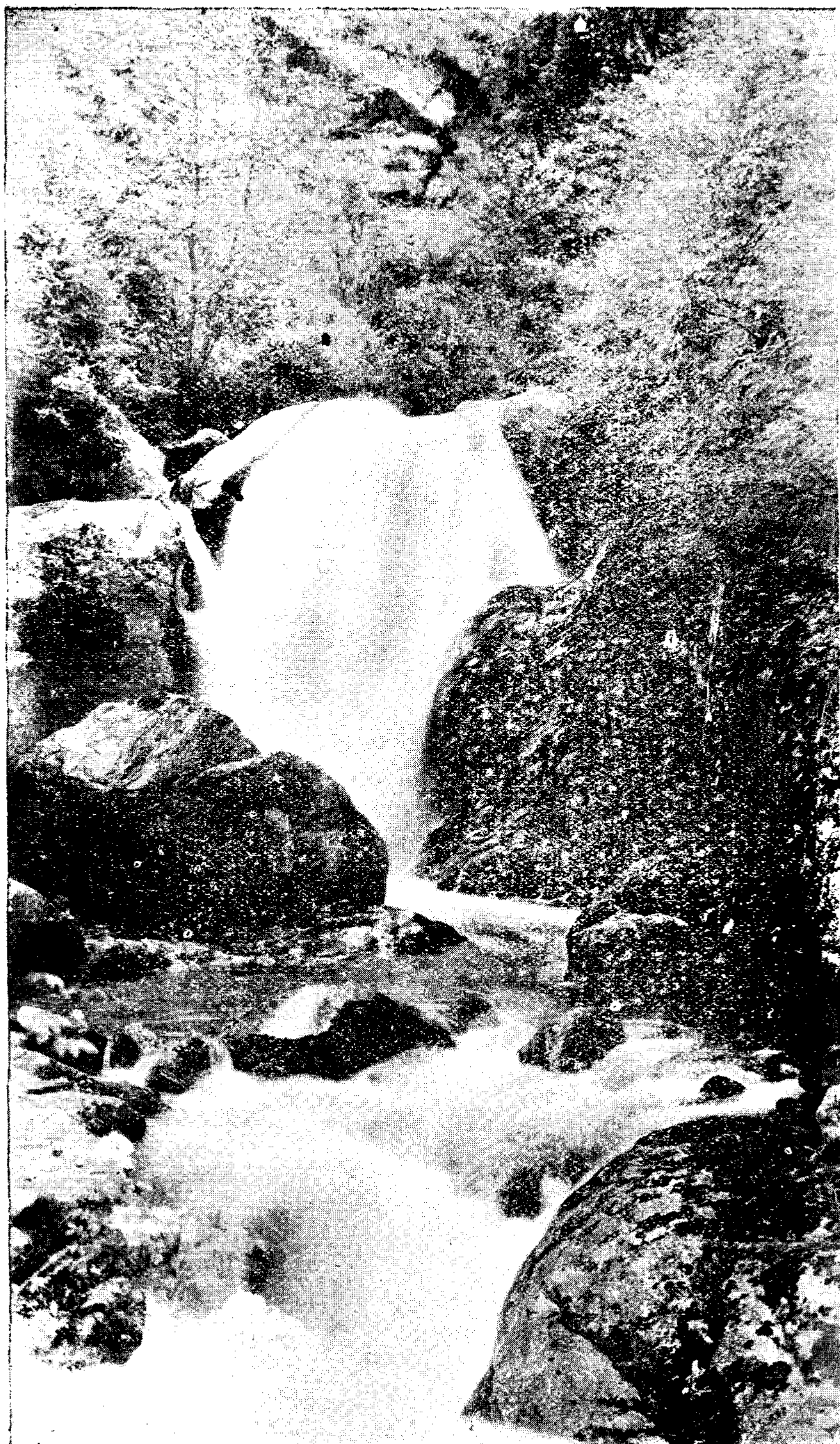
కొంతకాలంక్రిందట Photography అంటే చాల గొప్పవిషయముగా ఉంటుండేది. కాని ఈమధ్య దీనియందు చాలమందికి అభిరుచి కలిగింది. దీనికి కారణం మంచి కెమేరాలు తక్కువఖరీదులో రావటం, మంచి ఫిలిమ్సురావటం. ౧౯౩౧, ౩౨, ౩౩ సంవత్సరాలలో Photography ఎంతన్నా వృద్ధిపొందింది. రకరకాల కెమేరాలు వచ్చినయి. ప్రతిపనికీ పనికొచ్చే కెమేరాలున్నాయి. Photography సులభమయింది. ఇదివరకంత శ్రమ పడనక్కరలేదు. వీటి నన్నిటినీ గమనించి మనదేశంలోఉన్న Photographers వీటి advantage తీసుకుంటున్నారా? నా కనుమానం.

ఈ Photography ని గురించి జనానికి ఎన్ని దురభిప్రాయాలుండాలో అన్నీ ఉన్నాయి. కొంతమంది ఉద్దేశ్యం కెమేరాను చేత్తోపట్టుకుని ఒత్తితే దిగుతుంది బొమ్మ అని. వీళ్లని "Button pressers" అంటారు. శాస్త్రజ్ఞులు తయారుచేసిన ఫిలింమీద బొమ్మ తీయటం వీళ్లపని. నాలుగుబొమ్మలు తీయటం చేతకాగానే మాకూ Photography విషయం తెలుసునని మురిసేవాళ్లకి దానివిషయం ఏమీ తెలియదు. వీళ్లు అదృష్టంవల్ల మంచిబొమ్మలే తియ్యచ్చు కాని వీటిలో జీవం ఉండదు. పైగా బొమ్మ సరిగా వస్తుందో రాదో నమ్మకం లేదు. వీటిని చూచే తృప్తిపడేవాళ్లు సబ్ బ్రాహ్మలు ౩౫ రూపాయల ఉద్యోగంతో సంతోషించేవాళ్లు. వున్నవూరు దాటనివాళ్లు. మంచి విషయాలను మన కక్కరలేనప్పుడు తెలుసుకోటం అనవసరమనేవాళ్లు. Professional Photographers ను చూడండి. వాళ్లఫోటోలు ఎంత అందంగా ఉంటయ్యో! P. O. P. పేపరు మీద Print, పూజల Mount, ఓ కావలసినంత Artistic గా ఉంటుంది! మావా డొకడు ఫోటో తీయించుకుంటే వాడిచుట్టును retouch చేసి Boot polish చేసినట్టు చేశాడు. Oliver Cromwell దగ్గిరికి ఒకడొచ్చిఅతన్ని Paint చేస్తానన్నాడు. "Paint me as I am or I will not give you a penny" అన్నాడు. Cromwell దొర. ఆయన వంటినిండా ఎక్కడ చూచినా కత్తిపోట్లే! Natural గా ఉంటే ఎంత అందంగా ఉంటుందో ఊహించుకోండి. కాలేజీలో ఒక లేడీ స్టూడెంటు నిండా Face powder కొట్టుకుని వచ్చేది తెల్లగా. మళ్లీ ఇంటి కెళ్లేటప్పుడు నల్లగా ఉండేది. నాకు మటుకు ఇంటి కెళ్లేటప్పుడే బాగుండేది. Artificial beauty ఏమీ బాగుండదు. Professional photo-

బిచ్చగాడు

—కె. ఆర్. రాజరత్నం.

హిమాలయఝరి
(గంగోత్రిమార్గమున)

—సి. జి. జగన్నాథదాసు

graphers కు వాళ్ళ గురువులు ఈ plate వాడు, ఈ Exposure ఇయ్యి అని చెప్పినట్లు తోస్తుంది, మన పెద్దవాళ్లు 'అబ్బాయి' పిల్ల సమర్తాడక మునుపే పెళ్లి చెయ్యి; లేకపోతే కృష్ణలో ఇల్లు కట్టుకోవలిసొస్తుంది, అని చెప్పినట్టు. లేకపోతే వీళ్లకి ఇంకో Camera, ఇంకోప్లేటూ ఇస్తే కళ్లు భైరవులు ఎందుకు కమ్మాలి? కాళ్లెందుకు వణకాలి? అయితే వీళ్ళలోనూ గొప్పవాళ్లు లేకపోలేదు.

Photography లేకపోతే ప్రపంచం సాగదు. ఇది ప్రతి డిపార్టుమెంటుకూ అవసరం. డాక్టర్లకు X ray photography కావాలి. ప్లీడర్లకు అవతలి పార్టీవాళ్లు ఇద్దరు మాట్లాడుకున్నట్టు సాక్ష్యానికి ఫోటో ఉంటే కేసు గెలుస్తుంది. తోటలు చెట్లు పీకితే క్రిమినల్ గా ప్రాసీకు కావటానికి Photograph కావాలి. బజార్ల వెంటవెళ్ళే ఆడవాళ్లని ఫోటోలు తియ్యాలి. మేడలెక్కి దొడ్లోవాళ్లని ఫోటో తియ్యాలి. వస్త్రా వేజులిని ఫోటో తియ్యాలిసొస్తుంది. వర్తకులకు Magazines లోనూ, పత్రికలలోనూ advertise చెయ్యటానికి ఫోటోలు కావాలి. వారుపీ రననేల, ప్రతివారికీ ఫోటో అవసరం.

ఈఫోటోగ్రాఫీని నేర్చుకుంటున్నవాళ్ల ఆలోచనలు చాల తమాషాగా ఉంటయి. వీళ్లు ఆ కెమేరాతో వచ్చే Instructions చదవరేమో ననిపిస్తుంది. కొంచెము తెలిసినవాణ్ణి పక్కన పెట్టుకుంటే ఏమీ తెలియకుండానే ౧౨ బొమ్మలకు ౧౨ మంచిబొమ్మలు తియ్యొచ్చు. ఇది కొందరికి నామర్దా. వాళ్లు గొప్పవాళ్లయినతర్వాత తమకు గురువని వొప్పుకోవలసి వస్తుందేమో! అటువంటిభయ మక్కర్లేదు. నామటుకు నాకు ఎవ్వరూ తెలిసినవాళ్లు లేకపోవటంవల్లనూ, ఒకవేళ ఉన్నా వాళ్లకోసం తిరిగి వెతకలేక చాలడబ్బు తగలేశాను. మంచిబొమ్మలు నమ్మకంగా తీసేటప్పటికి చాల కాలం పట్టింది. ఎన్నిసార్లు చంద్రుణ్ణి ఫోటో తీసినా రాలేదు. దక్షిణఆఫ్రికాలో ఒకడు ఫోటోతీసి Film ను ఆపన్న ఎండలో తీసిచూస్తే పచ్చగాఉంది. వాడు వెంటనే దాన్ని అమ్మినవాడిదగ్గిరికి పరిగెత్తి తీసుకెళ్లి తను నల్లనిఫోటోలను స్వయంగా చూచాననీ తన్ను వాడు మోసం చేశాడనీ గోలచేశాడుట!

మావా డొకడు ఫోటోలు తియ్యటం నేర్చుకుందా మనుకున్నాడు. అయితే వాడికి ఎవరినీ అడగటం ఇష్టంలేదు. ఎట్లాగురా మరి అన్నాను. వాడు చెప్పాడు: "పదిరూపాయలు ఖర్చు పెడితే అదే చేతవుతుంది. (నలుగురిని చంపితే వైద్యుడయినట్లు) ఒకసారి ఫోటోతీసి చూచేది. Out of focus అయితే ఈతడవ కొంచెము దగ్గిరపెట్టితియ్యాలి, మరీ దగ్గిరయితే కొంచెము దూరంపెట్టి తియ్యాలి; Under exposure అయితే ఈతడవ కొంచెము Exposure ఎక్కువ ఇయ్యాలి; Over exposure అయితే కొంచెము ఈ తడవ తగ్గించాలి; ఎట్లాగంటే అన్నం బిరుసైతే కొంచెము నీళ్లు ఎక్కువ పొయ్యాలి. మరీ మెత్తనైతే కొంచెము నీళ్లు తగ్గించాలి". అట్లా ఫోటోలు తీస్తాడుట! కేవలం అట్లాకాకుండా తెలిసినవాళ్లని రెండుమూడు సార్లదాకా దగ్గిరట్టే పెట్టుకోటం మంచిది.

ఇక ఫోటోలు తియ్యటం నేర్చుకున్న తరువాత వచ్చే ఆలోచనలు మరీ తమాషాగా ఉంటయి. బీచి వొడ్డున సూర్యోదయం చాల బాగుంటుంది మరి. ప్రక్కన ఒకపడవ ఉంటుంది పీడి ప్రాణానికి. కొంచెము దూరంలో చేపలుపడుతూ ఉంటారు కొంతమంది. ఈమూడు విడివిడిగా తీస్తేబాగానే ఉంటవి, నాటకంలో ప్రతివాడిపార్టూ బాగున్నట్టు (మంచి యాక్టర్లున్న నాటకంలో) కాని ఈమూడు కలిపి తీస్తే బాగుండదు. ఈమూడు ఉన్న ఫోటో అర్థం కాదు. కన్ను ప్రతిదానిమీదికీ తిరుగుతుంది. అసలుఫోటోలో ఏమన్నా ఉన్నదేమో నని దేనికోసమో వెతుకుతుంది. బహుశా నాలుగోదానికోసమేమో! ఇటువంటివి పనికిరావు.

మంగళగిరి గాలిగోపురం తీస్తే బాగానే ఉంటుంది. కాని అది బొమ్మలో కుతుబ్మీనార్ అల్లే ఉంటుంది! బొమ్మచివర ఉయ్యన్నట్ గా ఒక పాకా

బొంగో ఒక ఎలక్ట్రిక్ దీపమో ఉంటుంది! తర్వాత బొమ్మలో ఒకవైపున ఎత్తాటిచెట్టుకాని మరేదైనాగాని ఉంటే రెండోవేపు కూడా అంత ఉండక్కర్లేదు. ఎదన్నా ఉంటే బాగుంటుంది. లేకపోతే తిరపతిలో చుక్కలపర్వతంమీద ఉన్న డోలీఅల్లే ఉంటుంది బొమ్మ! నదులుగాని, సముద్రంగాని, ఏదన్నా సీన్ గాని తీసేటప్పుడు Horizon అంతమధ్యగాఉంచకుండా కొంచెము పైకో కొంచెము కిందికో వచ్చేటట్టు చేయటం మంచిది. ఇటువంటివి రెండుమూడు చిన్నవిషయాలు గమనిస్తే మంచిబొమ్మలు తియ్యొచ్చు.

ఇక బొమ్మలను Competitions కు పంపించటం. వీటినిగురించి కొన్ని Magazines లోనూ, పుస్తకాలలోను సలహాలున్నవి. మనకు బహుమతులు రానప్పుడు 'బహుమతులు అన్నీ పెద్దవాళ్లకే పోయినవి. అభిమానం జూపారు.' అని మనం అనటం సహజం. అట్లా అనవద్దు, నీదగ్గిర Merit ఉంటే తప్పక వస్తుంది అని ఒక Magazine అంటుంది. కాని నా అభిప్రాయం ఈరెండింటిలోన్నూ నిజమందని. ఒక్కసారి పంపితే బహుమతి రాకపోతే పంపటం మానవద్దు. Try Try again is the motto of the genuine amature. ముఖ్యంగా పంపేటప్పుడు బహుమానం Expect చెయ్యొద్దు. తప్పకుండా disappointment కలుగుతుంది. ఇది నాస్వానుభవం. మూడేళ్లనుంచి ఒక weekly కి బొమ్మలుపంపిస్తూ ఇంతవరకు నాలిగింటిని publish చేయించగలిగాను. ఇప్పుడు బొమ్మ పంపితే అది ఎప్పుడు తిరిగివస్తుందా అని కనిపెట్టుకుంటాను.

౨

కళలో జీవితం ఉంది. కళే జీవిత మనవచ్చు. చాలమంది కళను గుర్తిస్తారు. కొంతమంది అర్థంచేసుకుంటారు. కాని చాల కొద్దిమంది అర్థంచేసుకుంటారు, గుర్తిస్తారు. కళలో కళోపాసకుని భావంగాని, ఉద్దేశ్యంగాని కనపడకపోతే అసహ్యంగా ఉంటుంది. "It is an expression of one soul talking to another and precious according to the greatness of the soul that utters it (Ruskin)" ఒక గ్రంథకర్త పుస్తకాలు చదివితే వాడు చెప్పేవిషయాలు నేర్చుకోవాలి; వాటిని గమనించాలి. ఆవిషయాలనుబట్టి ఆవ్యక్తిని మనస్సులో సృష్టింపచేసుకొనేటట్టుండాలా పుస్తకాలు. లోకానికి message ఇయ్యలేని గ్రంథకర్తల జీవితం వ్యర్థం. కార్లయిలు Abbot sampson రాశాడంటే ఎలెక్షన్లంటే తన అభిప్రాయం వెలిపుచ్చాడు. కళోపాసకుని ఉద్దేశ్య మెప్పుడూ ఇతరులకు తన అభిప్రాయాలను కళద్వారా transfer చెయ్యటం అయిఉండాలి. అట్లా చేసినవాడే ధన్యుడు. "Intelligent and enthusiastic search for beauty in nature interrupted by beauty in art is the worthiest of all pastimes." (F. C. Tilney)

Photography కళ అవునా కాదా అని ప్రశ్న. ఇదివరకు చెప్పినట్టు దీన్నిగురించి చాల దురభిప్రాయాలున్నవి. అట్లా బొమ్మలు తియ్యొచ్చు కాని వాటిలో జీవంగాని కళగాని లేదని మరచిపోవద్దు. Photo artist ఉద్దేశ్యం తన అభిప్రాయాలను, Emotions ను తన బొమ్మలయందు ప్రతిబింబించి చూచేవారిచేత వాటిని గుర్తింపచేయాలి. ఆబొమ్మ నది కానీయండి, కొండకానీయండి, పూరిపాకా కానీయండి ఏదైనా కానీయండి. మనుష్యుని సుర్తుపట్టగలిగేటందుకే పనికొచ్చే బొమ్మలలో కళలేదు. ఇటువంటివాటివల్ల కళయొక్క ఉద్దేశ్యం, గౌరవం పోతుంది.

మనిషి ఎప్పుడూ ఒకరిని అనుసరించి కాని పైకి రాలేదు. స్వతంత్రంగాకన్న అనుసరించే మన మేది నేర్చుకున్నా. తెలిసో తెలీకో ఇంతమటుకు Photography ని Machanical art అనుకుంటున్నవారి నందరినీ వారి ఉద్దేశ్యానికి కొంచెము పక్కకు తిప్పమని కోరుతున్నాను.

ప్రపంచకంలో ప్రతిమనిషికి కొంచెము కాకపోతే కొంచెమన్నా తెలివి, కళాజ్ఞానం ఉంటుంది. ఎంత అసహ్యంగా సంగీతం పాడేవాడికైనా ఒకమంచి

సంగతి పడితీరుతుంది. వీటిని వృద్ధి చేసుకోకపోవటం మనది తప్పు. కొంతమంది కీజ్ఞానం చాల ఎక్కువగా ఉంటుంది. అసలు నిజమైన Art మెల్లిగాను, తెలివిగాను అలవాటు చేస్తేనేగాని రాదు. ప్రపంచకంలో ఇంతమటుకు అప్పటికప్పుడు పుట్టేకళను చాల పైకి తీసుకొచ్చినవాడు లేడు. Art for art's sake అన్నారు. కనక మనం photography ని practise చేస్తే తప్పకుండా succeed అవుతాం.

Pictorial photography చాల కష్టమనికాని, అర్థం కావనికాని మనం ఎన్నడూ అనుకోకూడదు. మామూలు photo లను చూచి ఆనందించేవాళ్లు, నాటకాలలో లల్లాయిపదాలను విని సంతోషించేవాళ్లు ఒకటేజాతి. వీళ్లకు మంచి సంగీతంలో ఆనందం లేదు! మంచిసంగీతం అర్థంకానట్టు లల్లాయిపదా లర్థమయినట్టు! photography కి కావలసిన వస్తువులను గురించి సంపూర్ణంగా ముందర ముఖ్యంగా తెలుసుకోవాలి. వాటితోఎటువంటి effects కలుగుతవో తెలియాలి. కెమేరాతియ్యగలిగిన బొమ్మ మన కవసరం కాదు. మనకు కావలసినబొమ్మ మనం తయారు చెయ్యాలి. ముఖ్యంగా మంచిబొమ్మలను చూచి ఆనందించగలగాలి; విమర్శ చెయ్యాలి. Picture కి record on Sensitive material కు భేదం కనిపెట్టాలి. వీటిని గురించి ముఖ్యంగా చదవాలి. తన బొమ్మలను తనే విమర్శించుకోవాలి. కళమీద పుస్తకాలు చదవాలి (వాటిలో photography విషయం లేకపోయినా సరే). ఇవన్నీ చేస్తే కళాజ్ఞానం, instinct for sound composition వ్యక్తిలో తప్పకుండా కలుగుతవి. దేనినైనా చూడగానే దాన్ని గుర్తిస్తాడు.

ఈ instinct ప్రకృతిలో ఉన్న చిత్రములను చూసి అర్థంచేసుకుని ఆనందిస్తున్నకొద్దీ పెరిగి ఇదివరకు తాను చూచి ఆనందించలేని వాటిల్లో గొప్ప గొప్ప విషయాలు గోచరిస్తవి. తాను ఇదివరకు మెచ్చుకున్నవాటిలో అసహ్యమైనవి ఎన్నో కనబడతవి. వ్యక్తి మారుతాడు. హుక్కాపీల్చినతర్వాత సిగిరెట్టు కాల్చినట్లుంటుంది! ఇవన్నీ కాగానే Photography కులాసాగా తీసి ఆడవాళ్లకు చూపి ఆనందించటానికే కాదనిన్నీ దీని ఆధారంగా చేసుకుని దాని ద్వారా తన సంతోషాన్ని, దుఃఖాన్ని లోకానికి తెలియపరచవచ్చుననీ గమనిస్తాడు. కళంటే ఏమిటి? భావాన్ని చిత్రించటమేకదూ!

నాఉద్దేశ్యం దీన్ని అందరూ గమనించి మన దేశంలోకూడా Photography అంటే ఏమిటో తెలిసికొని ఆనందించి దాన్ని పైకి తేవలసినదని కోరుతున్నాను. తెలుగులో దీన్నిగురించి పుస్తకాలు లేవు. పత్రికలు లేవు. అసలు దీనికి విలువే లేదు. ఇవన్నీ కావాలి. Photographic exhibitions పెడితేగాని అందరూ దీన్నిచూచి దానిలో ఉన్న కళను గుర్తించరు. ఒక ఊళ్లో ఇద్దరు Photographers ఉంటే ఎవరు బొమ్మలు బాగా తీస్తారని వాదన వద్దు.

ఇద్దరిబొమ్మల్లో ఏవి బాగున్నవి ఏవి బాగా లేవు అని విమర్శించుకోండి. ఒకళ్ల కొకళ్లు సహాయపడండి. ఒకళ్ల Camera లు ఒకళ్లకు ఇయ్యొచ్చు. ప్రాణంపోదు. నలుగురూ కలిసి ఒక ఎసోసియేషన్‌గా తయారయి పత్రికలూ, పుస్తకాలూ తెప్పించి చదివి, జ్ఞానాన్ని వృద్ధిచేసుకుని ఆంధ్రదేశంలో కూడా Photographic art ను పైకి తీసుకురండి.

ఈఉద్దేశ్యంతోనే బొంబాయిలో కొంతమంది కలిసి First All India saloon of photography ని నవంబరు ౧౯౩౩ లో Exhibit చేశారు. హిందూదేశంలో ఇటువంటి విషయాల్లో ఇదే మొదటిది. ఈ బొమ్మలను చూచి inspiration కలిగి కొన్నివేల మందిలో ఇద్దరు మంచి artist లు తయారయినా వీటి aim succeed అవుతుంది. దీనికొచ్చిన బొమ్మలలో కొన్ని చాల బాగున్నవి. ఆబొమ్మలలో సగంబొమ్మలు విదేశాలలో జరిగే Ehibition లోకి కూడా తీసుకుంటారని బొంబాయిలో వాళ్లు చెప్పారు.

గొప్పవారవవచ్చు కాని

విరిసెజ్జ

మండపాక పార్వతీశ్వరశాస్త్రి

౧

ఓం-జాగ్రత్స్వప్నసుప్తికృతదక్షిణవామభాగాం
స్వప్నస్వభావపరిక్లప్తజఘన్యభాగాం,
తుర్యాతితుర్యఘటితాననహృత్ప్రదేశాం
ప్రాణేశ్వరీం పరశివస్య పరామృశామః.

శ్రీమాతృకాచక్రవివేకః

నిదురవలె, నిదురలో నొదవుస్వప్నమ్మువలె,
అడుగుసడి లేక న న్నావరించెదవు;
గాలివలె, గాలిలో తూలుసౌరభమువలె,
చూచాయకొలుపకే సురిగిపోయెదవు;
ఎపుడొ నీస్వాగమన, మెపుడొ నీనిష్క్రమణ.

శ్రీ శ్రీ

* * * *

కనిపెట్టుకొనియుంటిఁ గాంతను జూడఁ
గాంతఁ గౌఁగిటఁ జేర్పఁ గనిపెట్టుకొంటి,

* * * *

* * * *

జాజులు మల్లెలు, సంపెంగపూలు,
పారిజాతములు గన్నేరుపూవులును,
చెంబేలి, దిరిసెన, చేమంతివిరులు,
బంతిబంతులుగాఁగ, నింతలింతలుగ,
వింతలవింతల బంతులఁ దార్చి,
సెజ్జగాఁ గూర్చి, పేర్చి, వెలార్చి, యోర్చి,
కనిపెట్టుకొనియుంటిఁ గాంతను జూడ.

* * * *

ఆకులతోడ వియ్యంబు లందుచును,
గారుచీఁకట్లు నల్గడఁ గ్రమ్మి యొప్పె.
అలరుగుత్తులతోడ నాటలాడుచును,
నలరుచుక్కలు తళతళ లీనుచుండె.
ఆటలఁ బాటల మేటితనమ్ము
కొమ్మలకును నేర్పి, కూడి పాడుచును,
నాడుచుఁ జిఱుగాలి యందముల్ గొల్పె.

* * * *

దూరాన నొకవెల్గు తోఁచుచునుండె,
వెలుఁగులో నొకమేడ వెలుఁగుచునుండె.

అచట, మూఁడంతస్తు లావలి కేవ
నాల్గవయంతస్తునం గనంబడియె
మెఱపట్లు మెఱయు నెమ్మేనికాంతులను
గ్రొందళ్కు లీనుచు సుందరి యొకతె.
అందు మూఁడంతస్తు లందునుగూడఁ
గల రెంద రెందఱో తలిరుఁబోండ్లైన
నాల్గవయంతస్తునం గనంబడ్డ
సుందరియే మది చూఱలుగొనియె.
లోకంబు మఱపించి లో నన్నుఁ గూడె,
కాని, యావెంటనే కానరాకుండె.
మేడతో నింతులు నేడకో చనిరి.
అరయుచు నొక్కండ నటఁ గూరుచుంటి;
నామది చూఱగొన్న మనోహరాంగి
నాదుచెంతకు వచ్చి ననుఁ బ్రోచు ననుచు,
విరిసెజ్జ సరిచేసి వేచి యుండితిని.

కాంతను జూడంగఁ గనిపెట్టుకొంటి.

* * * *

విరులతోఁ జుక్కలు వియ్యంబు వేఁడె,
గాలి కొమ్మలఁ గూడి మేలంబులాడె,
చీఁకటి, యాకులు, చెలిమిని గూడె;

* * * *

తారుచుఁ దక్కుచు, దరిదరిగాఁగ
దవ్వుదవ్వులనుండి తరుణి యొక్కర్తు
నాదుచెంతకు వచ్చి నాముందల నిలిచె;
క్రొత్తరంగులతోడఁ గ్రొత్తదనంబు
క్రొత్తక్రొత్తగఁ జూపి, కోర్కి మీఱంగ,
నెదుట నిల్చినకాంత నీక్షించుచుంటిఁ
గాని చిత్తంబు లగ్నంబు కాదయ్యె.
పలుకరించితిఁ గొంతఁ బలుకాడ వింటిఁ
జిత్త మాకర్షించుచెయ్ది లేకుండె;
సహజంపుఁబలు కాదుశక్తి లేకుండె.
నిలువదు చిత్తంబు నీపైని నాకు,
లేదు రంగులపైని లేదు నాకాశ
మేడపైఁ జూచిన మెలఁతవు కావు;
కాదు నావిరిసెజ్జ కాదు నీ కింక
వెడలిపొమ్మిటనుండి వెడలి పొమ్మనుచు
నాయింతి నటనుండి యంపివైచితిని.
కనిపెట్టియుంటి నింకను గొంతసేపు.
నాముందల కేతెంచె నాతి యొక్కర్తు.
ముస్తీబులోఁ గ్రొత్తమురిపెంబు లేదు
కాని, మాటలు మేటిగా నాడుచుండె;
చకచకపలుకులు సాగించుచుండె;
విరసాలు, సరసాలు, వెడలుచునుండె.

మాటలతేటకు మన సొప్పలేదు.
చిత్త మానాతిపైఁ జేరఁగాలేదు.
కాదు నావిరిసెజ్జ కాదు నీ కింక
వెడలిపొమ్మనిచెప్పి వెనుకమోమైతి.
ఆనాతి యటనుండి యరిగె నెయ్యెడకొ,
ఇంతలో నొకయింతి యేతెంచె నటకు.
ముస్తీబులోఁ గొంత ముచ్చట కలదు;
కాదంతప్రాఁతది; కాదంత క్రొత్త;
గాని, మాటలలోనఁ గనవచ్చె లోఁతు.
లోఁతైనమాటలు, లోలోన రసము,
కొంతకొంతముదంబుఁ గూర్చె నామదికి.
క్షణకాల మాయింతిఁ గనుఁగొనుచుంటిఁ
గాని, చిత్తంబు లగ్నంబు కాదయ్యె
చేసినముస్తీబుచెయ్వులం జూచి,
తెచ్చినయందంబుతెన్నులం జూచి,
కొనితెచ్చుమాటల కొలఁదులఁ జూచి,
చిత్త మానందంబుఁ జెందకయుండె.
కాదు నావిరిసెజ్జ కాదు నీ కనుచు,
నాయింతి నటనుండి యంపివైచితిని.
మనసున కానందమును గూర్చఁగల్గి,
విరిసెజ్జపై నిల్చి, కర మనురక్తి
ననుఁగూడఁగలకాంత కనఁబడదొక్కొ
యంచు నిరాశతో నరయుచునుండఁ
దళుకుతళుక్కను తనుకాంతితోడ
నెదుటఁ గన్పడె నొక్కయింతి యాక్షణమ.

* * * *
* * * *
* * * *

దూరాన, మేడపై, గారాము మీఱ
నాల్గవయంతస్తునను గనంబడ్డ
యాచిగురుంబోడి, యామోహనాంగి,
యెదుటఁ గన్పడె నాకు ముదముగొల్పుచును.

అరవీడినగులాబియందంబువోలె,
సహజమై యొప్పారె సతిచక్కఁదనము.

గాలి కాడెడుకొమ్మమేలిపాటట్లు
సహజమై యొప్పారె సతిపాడుపాట.

విరిసినమల్లియ విరితావిరీతి,
సహజమైయొప్పారె సతితేటమాట.

కపట మింతయులేదు; కల్లయు లేదు;
తెచ్చినయందంపుఁ దీరును లేదు;
తెచ్చినమాటలతీరును లేదు;
ముద్దుఁజూపులతోడ ముద్దులుగూర్చి,
ముద్దుమాటలతోడ ముద్దులుగూర్చి,
విరిసెజ్జచందాన వింతలంగొల్పె.

ఆయింతిపైని నాస్వాంతంబు నిల్చె.

చేసాపి, యాయింతిఁ జెంతఁ జేర్చితిని;
చేర్చితిఁ గౌఁగిటఁ జేర్చితి నంత
విరిసెజ్జపైఁ జేర్చి, మఱచితిఁ దనువు.

* * * *

* * * *

విరిసెజ్జపై నిల్చి విరిబోణి నైతి;
విరిబోణితోఁ గూడి విరిబోణి నైతి;
విరిసెజ్జపై నేను విరిబోణి నౌచు
నద్వయానందంబు ననుభవించితిని.

* * * *

దూరాన వెలుఁగులోఁ దోఁచియున్నట్టి
యామేడపైని, మూఁడంతస్తులవల
నాల్గవయంతస్తునం గొంతఁ గూడి,
విరిసెజ్జపై నిల్చి, విరిబోణి నౌచు,
నద్వయానందంబు నందుచునుంటి

* * * *

విరిబోణితోఁ గూడి విరిబోణి నౌచు,
విరిసెజ్జపై నిల్చి విలసిల్లువేళ
నాల్గవయంతస్తు నను గాదు నిల్చు
నైదవయంతస్తు నంది యందుంటి.

ఏమయియుంటినో యెఱుఁగను నేను,
నేను నేనైయున్న నెనరుకన్పట్టె.
ఎంత సే పుంటినో యెఱుఁగను నేను,
నేను నేనైనచందానఁ గన్పట్టె.

* * * *

* * * *

* * * *

తెలివివచ్చెను, జుట్టుఁ దేరిచూచితిని,
విరిసెజ్జచెంతనే యరయుచునుంటి.
నాల్గవయంతస్తునకుఁ గొనిపోయి,
యైదవయంతస్తునందు నన్నుంచి,
తలరించి, యలరించి, తలిరాకుఁబోణి,
మాయమైపోయినమాడ్కి నెంచుచును,
వెలవెలఁబాఱుచుఁ దలఁచుకొంచుంటి.

* * * *

* * * *

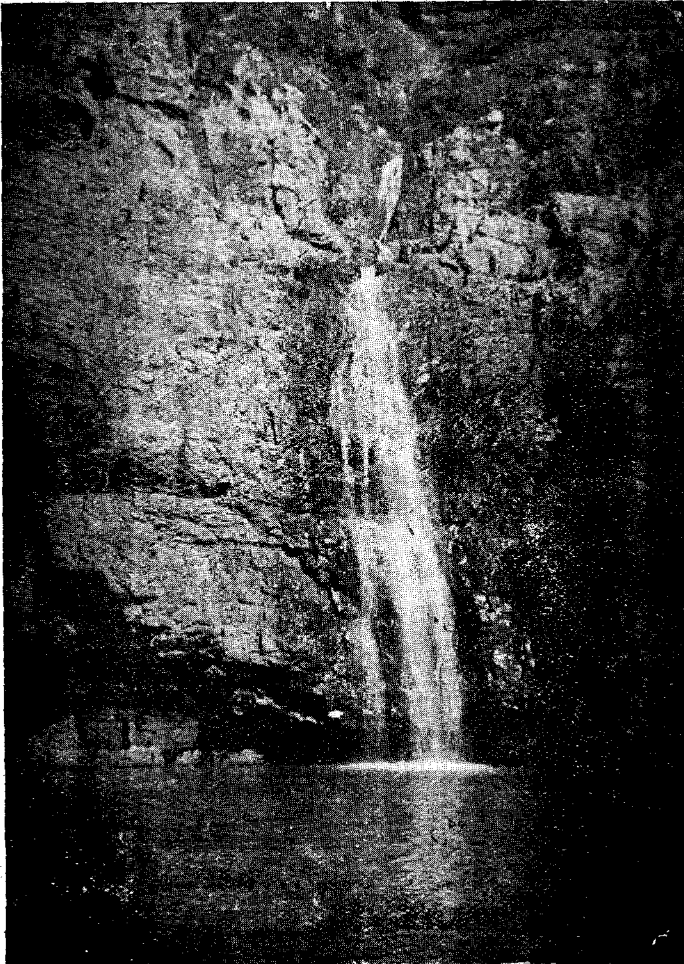
ఆకులుఁ జీఁకట్లు నరయుచునుండె;
చుక్కలు విరులును జూచుచునుండె;
గాలియుఁ గొమ్మలు గనుఁగొనుచుండె;
విరిసెజ్జకడ నేను వేచియుండితిని

* * * *
* * * *
* * * *

కనిపెట్టుకొనియుంటిఁ గాంతనుజూడ.

* * * *
* * * *
* * * *
* * * *

కాంతఁ గౌఁగిటఁ జేర్పఁ గనిపెట్టుకొంటి.

కపిల తీర్థము-తిరుపతి —పి. ఆర్. వి. ఈశ్వర

శ్రీముఖ సంవత్సర పుష్యమాససంచికయందలి పై శీర్షికగల 3-వ వ్యాసమునందు బియ్యము (Rice) యొక్క ఆహారయోగ్యతనుగురించి వ్రాయబడెను. ఇచట గోధుమల యాహారయోగ్యతను గురించి చర్చింపబడును.

౨. గోధుమలు

గోధుమలు దక్షిణ హిందూదేశమునం దంతగా పండింపబడకపోయినను ఉత్తరహిందూదేశమునను, అనేక ఇతరదేశములందును విరివిగ పండింపబడి యాహారముగ నుపయోగింపబడుచున్నవి. ప్రపంచమందలి సస్యములలో నిదియే హెచ్చువిస్తీర్ణము నాక్రమించుకొనుచున్నది.

గోధుమలం దితరతృణధాన్యములందుకంటె మాంసకృత్తులు హెచ్చుగ గలవు. కాని యిందలి మాంసకృత్తులు మానవశరీరమునకు బియ్యము (Rice) నందలి మాంసకృత్తులంత అనుకూలములయినవి కావని యెంచబడుచున్నవి.౧

గోధుమలలో చాలరకములు గలవు. అందు నాల్గు ముఖ్యములైనరకముల పృథక్కరణము క్రింది పట్టికయందు చూపబడెను. తెల్లగోధుమలలోకంటె నెఱ్ఱగోధుమలలో మాంసకృత్తులు హెచ్చుగ గలవు. సామాన్యముగ తవ్వెడు (౨౦ ఔన్సుల) బియ్యపుటన్నమును దినుటవలన లభించు మాంసకృత్తులు అందు ⅔ వంతు గోధుమయన్నమునుమాత్రము దినుటవలన లభించును. కావున గోధుమను తినువారు తక్కువగ దినవలెను. లేక పప్పుదినుసులను తగ్గించవలెను. ౧౪౦ పౌనుల తూనికగలిగి దినమునకు 3-౪ గంటల లఘువ్యాయామము (నడక) గల మనుష్యుడు దినమునకు పావుసేరు (౧౦ ఔన్సులు = ౨౫ తులములు) గోధుమను, 3 ఔన్సుల పప్పుదినుసులను, ౧౨ ఔన్సుల కూరగాయలను, ఆకుకూరలను, ౨ ఔన్సుల నేతిని, ౧౬ ఔన్సుల పాలను, లేక వానినుండి చేసిన పెరుగును లేక మజ్జిగను, ౪ అరటిపండ్లను (౧౨ ఔన్సులు) లేక యిందుకు సమమగు నితరపండ్లను పుచ్చుకొనిన ఆరోగ్యకరమును, పుష్టికరమును నగు నాహార మగును. దీనివలన ౨,౬౦౦ కాలరీల యింధన శక్తి గలుగును. వలయు మాంసకృత్తులును, చమురును, కర్బనోదజనితములును లభించును. ఖనిజద్రవ్యములును, విటమినులును లోటులేకుండును. గోధుమతినిన వేడిచేయు తత్త్వముగలవారు కొంతగోధుమను, కొంత వరియన్నమును దినవచ్చును. లేక కొంత గోధుమను తగ్గించి అట్లు తగ్గించిన ప్రతిఔన్సునకును అరటిపండు (3 ఔన్సులు) అదనముగ పుచ్చుకొనవచ్చును. తక్కిన పండ్లను (నారింజ, బత్తాయినారింజ, సీమవంగ మొదలగువానిని) అరటిపండునకు రెట్టింపుమొదలు నాల్గురెట్లవరకు పుచ్చుకొనవచ్చును. (మొదటి వ్యాసమునందలి ౧-వ యనుబంధము చూడుడు.)

గోధుమను గింజ రెండు మూడు ముక్కలగునట్లు విసరి తగినంత నీటితో నత్తెసరగునట్లుడికించి యాయన్నమును వరియన్నమువలెనే తినవచ్చును. అంతకంటె నిది తీయగను, కమ్మగను నుండును. కావున దీనిని దినుటకు వ్యంజనము లంతగా నవసరము లేదు. కాని కొంతనేతిని జేర్చిన తినుటకు మరింత హితవుగ నుండును. బాగుగ నమలి తినవలయును.

గోధుమయన్నమును ఆవిరిమీదకూడ నుడికించవచ్చును. ఇట్లుడికించుచో దీనితో పప్పుదినుసులను, కూరనుకూడ కలిపి యుడికించవచ్చును. మొదటి వ్యాసమునందలి 3, ౪ పట్టికలను చూడుడు.

---

౧. A Diet for India by Dr. H. C. Menkel reviewed in the Hindu 20-2-29.

ఆయారకముల గోధుమములయొక్కయు, కొన్ని యితర తృణధాన్యములయొక్కయు సంఘట్టనమును దెలుపు పట్టిక[౨]

తృణధాన్యపు పేరు - రకము	ఖనిజములు		మాంసకృత్తులు	నారపదార్థములు	చమురు	కర్బనోదజనితములు	వరా.
	ద్రావణీయములు	అద్రావణీయములు					
౧. తెల్లగోధుమ - మెత్తనిది	౨.౬౯	౦.౭౮	౧౧.౨౩	౨.౪౨	౨.౦౪	౮౦.౯౬	ఈ ప్రమాణములు తేమను మినహాయించి లెక్కగట్టబడినవి.
౨. ,, గట్టిది	౧.౯౯	౦.౦౬	౧౦.౨౭	౧.౬౬	౧.౬౬	౮౪.౩౪	
౩. ఎఱ్ఱగోధుమ - మెత్తనిది	౨.౩౭	౦.౩౮	౧౨.౩౮	౨.౮౪	౨.౧౩	౭౮.౯౪	
౪. ,, గట్టిది	౨.౫౩	౦.౩౧	౧౨.౫౬	౩.౦౧	౧.౮౪	౭౯.౪౯	
సగటు...	౨.౪౦	౦.౩౮	౧౧.౬౧	౨.౪౮	౧.౯౨	౮౧.౯౩	
౫. బియ్యము (Rice) ౪౩ రకముల సగటు	౧.౧౧		౮.౫౦	౦.౩౭	౧.౧౨	౮౮.౮౭	
౬. జొన్న	౧.౭౨		౧౦.౮౮	౨.౨౯	౪.౧౩	౮౦.౯౮	
౭. మొక్కజొన్న	౨.౧౪		౧౦.౮౦	౧.౫౯	౫.౩౮	౮౦.౦౬	
౮. గంటె	౨.౨౫		౧౦.౩౨	౦.౮౪	౫.౭౭	౭౯.౮౧	
౯. చోడి	౮.౬౩		౧౦.౬౪	౭.౩౯	౫.౫౬	౬౭.౭౮	

ఉత్తరహిందూస్థానమున గోధుమలను పిండిగా విసరి దానితో రొట్టెనుగాని, చపాతీలను గాని చేసి తిందురు. వీనిని చేయుట కనేక విధానములు గలవు. సామాన్యముగ చమురు చేర్చక పెనముపై గాని, నిప్పు సెగనుగాని కాల్చినది చపాతియనియు, చమురు(సామాన్యముగ నేతి)తో కలిపిగాని, చమురు పెనముపైవేసిగాని కాల్చునది రొట్టెయనియు భావింపవచ్చును. ఈరెంటిలో చపాతి సులభముగ జీర్ణమగును. రొట్టె అంతకంటె ఆలస్యముగ జీర్ణమగును. ఈరెండును గూడ గోధుమ యన్నముకంటె నమలుట కెక్కువ వీలుగ నుండును అంతకంటె రుచిగను నుండును. కాని అంతకంటె (ముఖ్యముగ రొట్టె) హెచ్చు వేడిచేయును.

పాశ్చాత్యదేశములందు గోధుమపిండితో పొంగు రొట్టెను, లేక నానురొట్టెను చేసి యుపయోగించుట సామాన్యము. ఇపు డిది యీదేశమునందుగూడ చాల మందిచే దినబడుచున్నది. ఇది చపాతీలకంటెను, రొట్టెకంటెను మృదువుగ నుండి కొంతసులభముగ జీర్ణమయినను, అంత ఆరోగ్యకరమైనది కాదు. మలబద్ధము చేయును. మరియు, సామాన్యముగ నెవరికి గావలసిన రొట్టెను వారు చేసికొనవీలులేక ఇతరులచే జేయబడి కొద్దిగొప్ప నిల్వ యుండి, యీగలు మొదలగువాని యొక్కయు, దుమ్ముయొక్కయు సంపర్కము గలుగుట కవకాశముండుటచేగూడ నీ పొంగురొట్టె అంత నిరపాయమైనది కాదు.

౨. ఈయంకెలు Wood's facts and figures నందును, ఇతరప్రచురములయందును గల యంకెలనుండి తేమను మినహాయించి లెక్కింపబడినవి.

చపాతీలును, పైని చెప్పిన రెండువిధములగు రొట్టెలును కాక, గోధుమతో చాలపిండివంటలు చేసి యుప యోగింపబడుచున్నవి. కాని సామాన్యముగ నివి ముఖ్యాహారములుగ గాక అల్పాహారములుగ నుపయోగింపబడు చుండును.

గోధుమతో చేసిన నానురొట్టెలును, డేశవాళీ రొట్టెలును వరియన్నము, గోధుమయన్నమువలెగాక కొన్ని దినములు నిల్వయుండును. కొన్ని పిండివంటలు గూడ నిట్లే నిల్వయుండును. కాని చిరకాలము నిల్వ యుండుటకుగాను గోధుమలతో పలురకముల బిస్కట్లు తయారుచేయబడుచున్నవి. ఇవి నెలలతరబడిని, గాలి తగులకుండ నుంచినచో సంవత్సరములతరబడిని నిల్వ యుండును. ఇవి పర్యటనము చేయువారికిని, శ్రమ లేకుండ కాఫీ టీలతో అల్పాహారముగ నుపయోగించుట కును వీలుగ నుండును. ఇందు కొన్ని విలువగల రక ములు సులభముగ జీర్ణమయినను, మొత్తముమీద నంత సులభముగ జీర్ణముకాని యాహారముగ నెంచవచ్చును. వెలయు నధికమగుటచే నరుదుగ నుపయోగింపదగినవి.

వీనికి బదులు గోధుమలను నానబెట్టి చురుకుగ వేచి, సరియయిన పదునున అటుకులుగ గొట్టి నిల్వ యుంచుకొనవచ్చును. కాని యీయటుకులు అంత మృదువుగ నుండవు.

గోధుమలను విసరి పొడిచేయుచో అందు పొట్టు, నూక, పిండి యను మూడు భాగములు జేరియుండును. సామాన్యముగ విసరకమునుపు గోధుమలను తడిపి దంపి పొట్టును చాలవరకు దీసివేయుదురు. కాని యింకను కొంత గింజల నంటియుండును. గింజలలో పొట్టునకు క్రిందనుండు మధ్యపొరలోని పొరకంటె కఠినముగ నుండుటచే నిది చాలవరకు నూకగ నేర్పడును. లోని భాగము చాలవరకు మృదువగు పిండిగ నేర్పడును. పొట్టునకును, నూకకును, పిండికిని గల సంఘట్టనతారతమ్య మీక్రింద జూపబడును.

వివరములు	పొట్టు	నూక	పిండి	వ. రా
౧ ఔన్సులోగల ద్రవ్యపరిమితి				
మాంసకృత్తులు—గ్రాములు	3.౨3	3.౬౦	3.౧౪	
చమురు	౦.౫౭	౦.౫౪	౦.౨౭	
కర్బనోదజనితములు	౧౮.౭౫	౨౦.3౫	౨౧.౫౪	
మొత్తపుయింధనశక్తి (కాలరీలు)	౬౦	౧౦౨	౧౦౨	
విటమినులపరిమితి				
విటమిను A	స్వల్పము	స్వల్పము	శూన్యము	
,, B	మధ్యమము	మధ్యమము	స్వల్పము	
,, C	శూన్యము	శూన్యము	శూన్యము	

పిండిలోకంటె నూకలో కొంచెము మాంస కృత్తులు హెచ్చుగ గలవు. చమురు రెట్టింపు గలదు. విటమిను A, B లు పిండిలో మిగుల తక్కువ. నూక లోను, పొట్టులోను తగుమాత్ర మున్నవి. ఖనిజద్రవ్యములు పొట్టులో విస్తారమున్నవి నూకలోను పిండిలోను గల ఖనిజముల పరిమితిని తెలుపు అంకెలు లభింపలేదు. కాని ముడిగోధుమలలోను, పొట్టులోను పిండితో చేసిన తెల్ల నానురొట్టెలోను, నూక పిండి కలిపి చేసిన రొట్టె లోను, పొట్టుతో సహా విసరిన పిండినూకతో చేసిన రొట్టెలోను గల ముఖ్యఖనిజముల పరిమితి యీక్రింద జూపబడెను.

	౧౦౦ పౌనుల తూనిక గల మనుష్యునికి వలయు ఖనిజ ద్రవ్యముల పరిమితిలో ౧౦౦ కాలరీల యింధనశక్తి నిచ్చు పదార్థములలో గల ఆయాఖనిజద్రవ్య ప్రమాణము.		
	సున్నము	స్ఫురము	ఇనుము
ముడిగోధుమలు	౩.౭	౮.౯	౮.౯
గోధుమపొట్టు	౮.౩	౪౨.౨	౨౩.౯
పిండితోచేసినరొట్టె	౨.౬	౩.౬	౩.౪
నూక, పిండితోచేసినరొట్టె	౩.౮	౫.౫	౫.౦
పొట్టు,నూక,పిండితోచేసిన రొట్టె	౧౧.౮	౮.౭	౧౧౯

పైయంకెలనుబట్టి గోధుమయన్నమును దినినను, లేక గోధుమతో చపాతీగాని, రొట్టెగాని చేసినను, అందు పొట్టును, నూకయు కూడ జేరియుండునట్లు చూడవలసిన యావశ్యకత గోచరించును. కేవలము పిండితోనే చేయువస్తువులందు తెల్లబియ్యపు అన్నమునందువలెనే, విస్తారము కర్బనోదజనితములు ఉన్నను, మాంసకృత్తులును, చమురును, ఖనిజములును, విటమినులును లోటుగ నుండును. ఇంతవరకు పొట్టును ఎంతసమగ్రముగ దీసివేసిన నంతశ్రేష్ఠమని యెంచబడుచుండెడిది. కాని యిటీవల పొట్టుయొక్క శ్రేష్ఠత గ్రహింపబడి కొంతమంది చేత పొట్టుతీసివేయకుండ విసరిన పిండితో చేయబడిన రొట్టెయే తినబడుచున్నది. కాని యింకను ఈవిషయము తెలియని ప్రజలు చాలమంది గలరు. అందరికిని దెలియునట్లు ప్రచారము జరుగవలెను.

పొట్టుతో చేరిన పిండితో చేయబడిన నాను రొట్టెయేగాక పొట్టుతోసహా చేయబడిన బిస్కట్లు (Vita-wheat biscuits) గోధుమ పీచు (Shredded wheat) మొదలగు వస్తువులు విక్రయింపబడుచున్నవి. కాని విస్తారము డబ్బిచ్చి వీనిని గొనుటకంటె, పొట్టుతో గూడిన పిండితో చపాతీలను రొట్టెలను జేసికొని తినుటయే మంచిది.

గోధుమలను నీటిలో నాననిచ్చి, మొలక కట్టి గూడ తినవచ్చును. ఇట్లు తినుచో నుడికించుటవలన B విటమినునకు గలుగు కొంతనష్టము లేకపోగా, అందిదివరకు లేని C విటమిను కొంతవరకుద్భవించును. ఇట్లు మొక్కకట్టి తినుటవలన నది కొంతవరకు సులభముగ జీర్ణముకూడ అగును. బాగుగ నమిలి తినవలెను. అపక్వాహార దీక్షగలవారికీపద్ధతి యనుకూలముగ నుండును. కాని క్రమముగ నలవాటు చేసికొనవలెను.

అనారోగ్యదశలో నన్నము దిన వీలులేనప్పుడు సామాన్యముగ జావను పథ్యముగ నిత్తురు. ఇందుకు గోధుమనూక మిగుల అనుకూలమైనది.

ఉబ్బురోగము గలవారికి గోధుమ యాహారము మంచిపనిచేయును. వరియన్నముకంటె విరేచనకారియగుటచే మలబద్ధమును తొలగించి వంటియందలి చెడ్డనీటిని దీసివేయును.

అతిమూత్ర వ్యాధిగలవారికి గూడ తరుచు వైద్యులు గోధుమయన్నమునుగాని, రొట్టెనుగాని పథ్యముగ పురమాయింతురు. కాని గోధుమలలో బియ్యమునందుకంటె కర్బనోదజనితములు కొంత తక్కువగ నున్నను విస్తారభేదము లేదు. అయినను శరీరమునకు వలయు మాంసకృత్తులు సమకూరుటకు గోధుమఅన్నము తినునెడల వలయు పరిమితి వరియన్నము దినునెడల గావలయు పరిమితిలో సుమారు ౨/౩ వంతుమాత్రమే కావలసియుండుటచే, మొత్తపుపరిమితి తగ్గి అందువలన కర్బనోదజనితముల పరిమితియు తగ్గును. తవ్వెడు బియ్యపు అన్నముతో ౪౪౬ గ్రాముల కర్బనోదజనితములు లోనికి బోవును. ఇందుగల మాంసకృత్తుల నిచ్చుటకు జాలియుండు మూడర్థపావుల గోధుమల యన్నమును దినుచో ౩౦౬ గ్రాముల కర్బనోదజనితములు లోనికి బోవును. ఇందువలన కొంత మేలు గలిగినను, తీవ్రమగు అతిమూత్రవ్యాధిగలవారికీమార్పు చాలదు. కర్బనోదజనితముల పరిమితి దినమునకు ౧౦౦ గ్రాములకు గాని అవసరమగుచో నింకను గాని తగ్గింపవలసి

114

యుండును. ఇట్లు తగ్గించుటకు తృణధాన్యములను పూర్తిగ మాని, వేరుసెనగగింజలు, బాదంపప్పు, జీడిపప్పు, పాలు, మజ్జిగ, వెన్న, నేయి మొదలగువానితో కాలము గడపవలసియుండును.

గోధుమ నాహారముగ గొను నాడువాండ్లలో నెలతక్కువపిల్లలుగాని బలహీనపు పిల్లలుగాని పుట్టుట వరియన్నము తినువారిలోకంటె తక్కువ యని బొంబాయిలో జరిగిన పరిశోధనమువలన దేలెను.1

ఏతాలు

—కే. గోపాలు.

1. No. 3157 Nutrition and food abstracts, Vol. II-4.

స్వరాజ్యము

నార్ల వెంకటేశ్వరరావు

అతిశయోక్తి కాదేమో, ఈసువిశాలభారతవర్షమున 'స్వరాజ్య'మనుపదము తెలియనిప్రాంతము లేదనిన! అత్యుక్తిదోషము పట్టదేమో, ఈత్రింశత్కోటి భారతసంతతిలో స్వరాజ్య మనునుడి నెరుగనివ్యక్తి లేదనిన!! అంతగ వ్యాప్తి గాంచినది, ఆచిన్నిమాట !!!

కేవలము నలుగడల వ్యాపించుటయే కాక అది ప్రజాహృదయము నాకర్షించినది. స్వరాజ్య మనుమాటను వినినంతనే గతస్వాతంత్ర్యమును సంస్మరించి, వేడినిట్టూర్పును నిగుడ్పనివా డెవడు? —ప్రస్తుతదౌర్భాగ్యస్థితిని తలచుకొని, అశాంతిని బొందనివా డెవడు? —స్వతంత్రభారతీదేవి దివ్యరూపమును కల్పించుకొని ఆనంద పరవశుడు గానివా డెవడు? ఇమిడియున్న దామాటలో అంతశక్తి, అంతమాధుర్యము, అంత.........

కాని స్వరాజ్యమునుగూర్చి స్పష్టమైన అభిప్రాయములు ప్రజాబాహుళ్యమున కున్నట్లు తోచదు. ఇది కడు శోచనీయము. స్వరాజ్యమునుగూర్చి కేవలము కలలుగను దినములు గడచిపోయినవి. ఇప్పుడు మనము దానికై—అపూర్వముగ, అద్వితీయముగ, అకుంఠితముగ కృషిసలుపుచున్నాము. ఇట్టియెడ స్వరాజ్యమును గూర్చి స్పష్టమైన అభిప్రాయములు లేకుండుట, తత్సిద్ధికై జరుగుచున్నకృషికే హానికరము!

స్వరాజ్యమనిన తెల్లదొరలుపోయి నల్లదొరలు వచ్చుట యని కొందరు భావించుచున్నారు. ఇది పూర్తిగ పొరపాటు! నేడు విల్లింగ్డన్ ప్రభువుగారి స్థానమును సర్ సి. పి. గారు ఆక్రమించినను, సర్ స్టాన్లీగారి హోదాను ఉస్మాన్‌సాహెబుగారు పుచ్చుకొనినను మనదాస్యస్థితి యథాతథముగ నుండును. ఇట్టి రంగుమార్పు స్వరాజ్యము కాదు; కానేరదు. ఇది కేవలము దూలమునుదింపి దుంగ నెత్తుకొనుటయే!

స్వరాజ్యమనిన సత్పరిపాలనమని మఱికొందరు తలచుచున్నారు. ఇదియును కొంతవఱకు పొరపాటే! స్వరాజ్యముగల దేశమున సత్పరిపాలన లేకపోవచ్చును. ఇట్లే సత్పరిపాలనగలిగియు దేశము దాస్యశృంఖలాబద్ధము గావచ్చును. స్వరాజ్యమున్నచో సత్పరిపాలన ముండుట సహజము. సత్పరిపాలన యున్నచో స్వరాజ్యాకాంక్ష ప్రబలముగ నుండకపోవుటయు కద్దు. కాని యింతమాత్రమున సర్ హెన్రీకేంప్‌బెల్ బెన్నర్‌మన్‌గా రనినట్లు "సురాజ్యము స్వరాజ్యమునకు ప్రత్యామ్నాయము కాదు" * స్వరాజ్యమును సత్పరిపాలనయు భిన్నములు. వీనిలో సత్పరిపాలనముకన్న స్వరాజ్యమే కోరదగినది కూడ! స్వర్గలోకమున—అత డెవడో యనినరీతిని—"స్వర్గమున పరిపాలితునివలె నుండుటకంటె యమలోకమున పరిపాలకుడై యుండుట మంచిది! *

నిర్నిబద్ధముగ స్వేచ్ఛానువర్తులై సంచరించుటకు అవకాశము కలుగజేయునదే స్వరాజ్యమని ఇంకకొందరు ఊహచేయుచున్నారు. ఇది కేవలము అజ్ఞానజనితమైన వెఱ్ఱియూహ! కనుక దీనినిగూర్చి పర్యాలోచింప వలసిన యగత్యమే లేదు.

ఐనచో నిక స్వరాజ్యమనిన నేమి? ఈప్రశ్నకు ప్రత్యుత్తర మొసగుటకు ముందు స్వరాజ్య మనుపదము యొక్క పుట్టుపూర్వోత్తరములను —సంగ్రహముగానైనను —చర్చించుట మంచిది.

౧౯౦౬-వ సం. మున కలకత్తాలో జరిగినకాంగ్రెసు మహాసభ అధ్యక్షోపన్యాసములో కీ. శే. దాదాభాయి

---

* "Good Government is no substitute for self-Government "

* "It is better to be a ruler in hell than to be ruled in heaven."

నౌరోజీగారు ఈపదమును తొలుదొల్త నుపయోగించిరి. అప్పుడు వారు దానిని కడుసంకుచితమైన అర్థములో వాడిరి. దాదాభాయిగారి దృష్టిలో స్వరాజ్యమన సామ్రాజ్యాంతర్గతమైన బాధ్యతాయుతస్వపరిపాలనము. అదియైనను సంపూర్ణబాధ్యతాయుత స్వపరిపాలనము కాదు, ఏదో యొకమాదిరి బాధ్యతగలది మాత్రమే!

పిమ్మట ౧౯౨౦-వ సంవత్సరములో గాంధి మహాత్ముడు-నాగపూరు కాంగ్రెసుసందర్భమున-దానికి పూర్వముకంటె కొంచెము విపులమైన అర్థమును చెప్పెను. కాని స్వరాజ్యము అనిర్వచనీయమైనదనియు, దానినసలు నిర్వచింప నగత్యమే లేదనియు వారి వాదము. ఏదైన గమ్యము నేర్పరచుకొనునపుడు దానినిగూర్చి స్పష్టమైన యభిప్రాయములను సయితమేర్పరుచుకొనవలెను. లేనిచో మార్గమున చాల యిబ్బందులను పడవలసివచ్చును. దీనవలన ఒక్కొక్కప్పుడు గమ్యము నసలుచేరుకొనుటకూడ దుస్సాధ్యము కావచ్చును. అందుచే స్వరాజ్యము అనిర్వచనీయ మనుటలోగాని, దాని నసలు నిర్వచింపవలసిన యగత్యమే లేదనుటలోగాని అర్థమున్నట్లు తోచదు.

ఈనాగపూరు కాంగ్రెసులోనే స్వరాజ్యసంపాదనము కాంగ్రెసు నాదర్శముగా నొనర్పబడెను. తదుపరి ౧౯౩౦-వ సంవత్సరమున లాహోరులో జరిగిన కాంగ్రెసుమహాసభయందు స్వరాజ్యమన బ్రిటిషు సామ్రాజ్యముతో సంబంధములేని సంపూర్ణస్వాతంత్ర్యమని నిర్ణయింపబడెను.

ఇదియే స్వరాజ్య మనుపదముయొక్క సంగ్రహ చరిత్ర. ఈచరిత్రవలన కాంగ్రెసుప్రయత్నములే సిద్ధించినచో భారతదేశమునకు బ్రిటిషుసామ్రాజ్యముతో సంబంధములేని స్వతంత్రప్రభుత్వము సిద్ధించుననిమాత్రమే తెలియుచున్నది. అనగా దీనివలన స్వరాజ్యమను పదమునకు రాజకీయదృష్టిలోగల ప్రాముఖ్యముమాత్రమే స్పష్టపడుచున్నది. కాని నిజమునకు స్వరాజ్యమనుపదమునకు రాజకీయముగనేకాక, ఆర్థికముగ, సాంఘికముగ, వైజ్ఞానికముగ యిట్లే మరి పెక్కురీతుల చాల ప్రాముఖ్య మున్నది.!

అన్నిరీతుల స్వరాజ్యమునకు గల ప్రాముఖ్యమును విపులముగ చర్చించుటకు ఈచిన్నివ్యాసమున వలను పడదు. అందుచే స్వరాజ్యము సిద్ధించుటవలన ప్రజలకు లభించు కొన్ని హక్కులను, స్వాతంత్ర్యములను, సౌకర్యములనుమాత్రమే క్రింద పేర్కొనుచున్నాను:

౧. ఎన్నికహక్కు

౨. వాక్స్వాతంత్ర్యము

3. పత్రికాస్వాతంత్ర్యము

౪ సమావేశ స్వాతంత్ర్యము

౫. నిర్బంధోచితప్రాథమిక విద్య

౬. ఉచితవైద్యసహాయము

౭. పరిశ్రమాగారములలో పనిచేయవలసిన కాల నిర్ణయము.

౮. నిరుద్యోగులకు సహాయము.

౯. వృద్ధాప్యమున భృతి.

౧౦. ప్రజాభీష్టము ననుసరించియే శిస్తుల నిర్ణయము.

౧౧. ఉప్పుపన్ను రద్దు.

౧౨. సైనికవ్యయములో తగ్గింపు.

౧3. దేశీయపరిశ్రమలకు పరిపూర్ణమైన ప్రభుత్వ ప్రోత్సాహము.

౧౪. ఉరిశిక్షను తొలగించుట.

౧౫. వలసపోయిన భారతీయుల హక్కులకు రక్షణము.

౧౬. మూఢాచారములను రూపుమాపుట.

౧౭. వడ్డీనిర్ణయము.

౧౮. వ్యవసాయపుఖర్చులకు ప్రభుత్వము ఋణముల నొసగుట.

ఇట్లే మరిపెక్కు లున్నవి. వానినన్నిటి పేర్కొనుట దుస్సాధ్యము. కొంతవరకు అనవసరముకూడ,

ఈసందర్భములో నొక ముఖ్యమైనసూత్రమును జ్ఞాపకముంచుకొనిన చాలును. నేటి ప్రభుత్వదృష్టిలో కేవలము ప్రజాక్షేమమే ప్రధానముగ నెంచబడుచున్నట్లు తోచదు. కాని స్వరాజ్యప్రభుత్వ మేర్పడినచో ప్రజాక్షేమము దప్ప నరేదియు ఏసందర్భమునందును పరిగణింపబడదు.

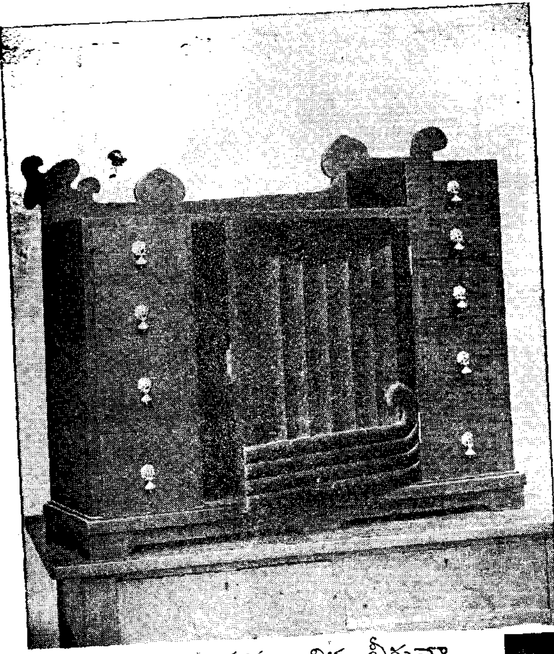
అమెరికా, ఇంగ్లండు, ఫ్రాన్సు, జర్మనీ, ఇటలీ, ఆస్ట్రియా, జపాను మున్నగు పెక్కుదేశములలో స్వరాజ్యమున్నను రాజ్యాధికారమంతయు-నిజమునకు.. ఏకొలదిమంది శ్రీమంతులచేతులలోనో చిక్కుటవలన ప్రజాబాహుళ్యపు కోర్కెలుగాని, క్షేమముగాని సిద్ధించుట లేదు. మనదేశములోగూడ నట్టివిపత్తు సంఘటించు సూచన లున్నవి. దీనినుండి - ముందుగానే జాగ్రతపడి - తప్పించుకొనకపోయినచో స్వరాజ్యము పరాధీనతకన్న అధ్వాన్నమై పోగలదు !!

ప్రజలే ప్రజాక్షేమముకొరకు రాజ్యభారమును వహించుటయే స్వరాజ్యము !!! దాని నొకజాతి మఱొకజాతికి ప్రసాదింపలేదు. నేడు ప్రసాదలబ్ధమైన స్వరాజ్యము రేపటికే ఊడిపోగలదు. ఏజాతి కాజాతి దానిని స్వశక్తిపై సంపాదించుకొనవలెను! స్వశక్తిపైననే నిలబెట్టుకొనవలెను !!

అద్దాల ఇల్లు, పుదుచ్చేరి

కఱ్ఱ సామాను చిత్రములు

౧. సొరుగుల చిన్న బీరువా

౨. సొరుగుల బల్ల

(కూటమున నుంచుకొనునది.)

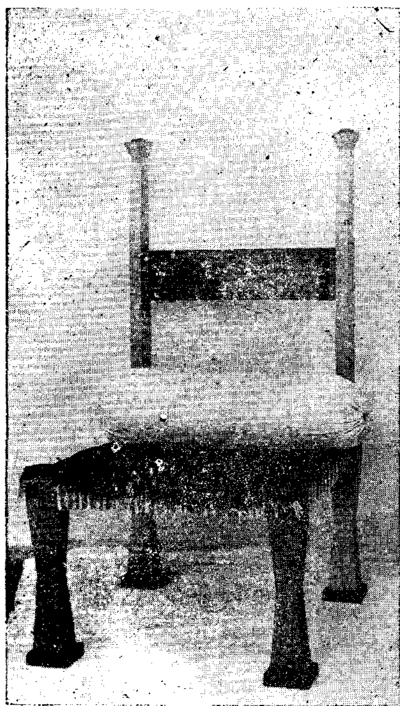

3. కుర్చీ

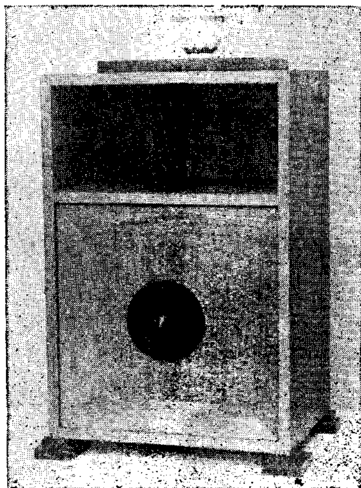
(కూటమునకు)

౪. పడకటింటిబల్ల
(నవారా అల్లినది)

౫. పడకటింటి కుర్చీ

౬. పడకటింటి అరలపెట్టె

ప్రపంచదృక్పథము : ఫేసిజమ్

టి. వి. కృష్ణారావు, బి. ఏ.

ఇంగ్లండు దేశమునందలి స్త్రీ ఫేసిస్టుసంఘములు లెక్కకు మిక్కుటమైన సభ్యారాంౘనను కలిగియున్నవి. జపాను ఫేసిస్టుయువక సంఘముల నతిఉత్సాహముతో స్థాపించుచున్నది. సర్వసాధారణముగా ఇతరదేశముల సంస్థలతో ఐక్యముకల్గించుకొన నేవగించు అమెరికా ఫేసిజమ్‌నుగుఱించి భయభక్తులతో ప్రసంగించుచున్నది. వేయేల? నేటిఅమెరికన్ ప్రసిడెంటగు రూజువెల్టు మూడువంతులు డిక్టేటరుపదవి చెలాయించుచున్నాడు. నిరంకుశాధికారమునకు అమెరికనులు జోహారొనర్చుటకు సంసిద్ధులైయున్నారు. జర్మనీలోని "హిట్లరిజమ్" ఇటలీ దేశపు ఫేసిజమ్‌యొక్క మారురూపమేయగుచు అందందు హిట్లర్‌యొక్క నైజభావములను వ్యక్తమొనరించుచున్నది. అంతయేల? చిరకాలము ఫేసిజమ్‌మీద కత్తికట్టి శత్రుత్వమును సాధించినరష్యా—కమ్యూనిజమ్‌ఉద్ధరణకొరకు కంకణముధరించిన రష్యాయే— ఫేసిస్టునాయకుడగు ముస్సోలినీతో సమాలోచనల సల్పుటకు లిట్వినాఫ్‌గారిని పంపినది. పార్లమెంటుప్రభుత్వమున కాదట యనబడు ఇంగ్లండు సర్ జాన్‌సైమన్‌గారిని రాయబారమొనర్చుటకుఇటలీకి ప్రయాణముకట్టించినది.

ఇరువదిసంవత్సరములకుపూర్వము కనివినియెఱుంగని "ఫేసిజమ్"అని పిలువబడు యీనూతన రాజకీయసంస్థ నేడు ప్రపంచపరిణామ మొనర్చుచు దిగంతవిఖ్యాతి నొందుటకు హేతువేమి? ఇంత స్వల్పకాలములో నిట్టిపలుకుబడి సంపాదించిన దీని కలరూపును, గుణాగుణములను, దాని ఉత్పత్తికాలమునాటి పరిస్థితులును, భవిష్యత్తును సత్యాన్వేషణపరులు గమనించుట సమంజసము.

నామమాత్రముననే ఐహికాతీత మగు వింతభావముల తోపింపజేయు దేశము ఇటలీ. హోమరునాటినుండి నేటివరకు జనబాహుళ్యమట్టులుచాచి మనోవికాసతకొఱకీదేశము వంక చూచుచునే యున్నది. ట్రోజన్లు, ఫోనీషియన్లు, గ్రీకులు, ఉత్తరదేశపుమోటు తెగవారలు—వీరందరుకృతాంజలులై ఇటలీనుండి నాగరికతాభిక్షగైకొన్నవారే! అనేక శతాబ్దములనుండి ఐరోపాఖండము నాగరికత కాటపట్టయి మనోవికాసము కల్గించుటలో మార్గదర్శకమై యున్నది. మఱియు, వర్తక వ్యాపారమందును నౌకా దిగ్విజయములందును, ఖగోళ భౌతిక నైతిక శాస్త్రములందును ముందంజవేసినది ఇటలీ. వర్తమానకాలమునందు, ఫేసిజమనెడిజెండా పూని అఖిల ప్రపంచమును నూతన రాజకీయసాంఘికనిర్మాణమునందు నడపుచున్నది.

నూతనోదయమైన ఏసంస్థయైనను నాయకుని వర్చస్సు, ఆత్మపరిశుద్ధత మున్నగు గుణ

ములపై ఎక్కువఆధారపడును. నాయకుడు తన అనంత అసమానవాగ్ధోరణ్యాదికౌశల్యము లచే ప్రజాసామాన్యమును మాంత్రికబలముతో వశవర్తులనుగా జేసికొనును. అట్టి అదృష్టశాలియగు నాయకోత్తముడే బెనిటో ముస్సోలినీ మహాశయుడు; ఫేసిజమ్‌కు ప్రాణముపోసిన దిట్ట. లేబ్రాయమునుండి రష్యను సాంఘికత్వమును, లిఖితరూపముననుండి ఆచరణకతీతమగుదానిసూత్రములను, ఇటలీలో అదిప్రవేశించినపిమ్మట స్వదేశమున కది యొనర్చినయెగ్గును ముస్సోలినీ కడుఓపికతో గమనించెను. అదనుకై వేచియుండి, సమయమే తెంచినప్పుడు సంసిద్ధుడై తన భీమముష్టిఘాతమును పిడుగువలె తాకించెను.

యుద్ధానంతరము ఇటలీలోని దుర్బల రాజకీయపరిస్థితులు, దారిద్ర్యపీడ, పెట్టుబడిదారులకును, పనివాండ్రకును కల్గెడికక్షలు దానివలన జనించిన వ్యాపారమాంద్యము, అప్పటి నిట్టీపరిపాలనసమర్థత, — యీపరిస్థితులయందే ఫేసిజమ్ తనవ్రేళ్లను పాదుకొల్పినది. దేశభక్తిపూరితులగు ఇటలీయువకయోధులు దేశదారిద్ర్యావస్థకు దురపిల్లి, వ్యయప్రయాసల కిసుమంతయు వెఱువక దేశవిముక్తికొఱకై కెట్టిసాహసకార్యమైన చేయుటకు నడుముకట్టి సంసిద్ధులై దేశమునందచ్చటచ్చట ఫేసిస్టుసంఘములను స్థాపించిరి. నానాటికి నాయకుడగు ముస్సోలినీవాక్చాతుర్యము లెక్కలేని దేశభక్తులను వృద్ధసైనికయోధులను ఫేసిజముకు దాసుల చేసెను. ఫ్యాక్టరీ (కర్మాగారపు) పనివాండ్ర అనర్థకసమ్మెలచే కల్గువ్యాపారమాంద్యమును నిట్టీ ప్రభుత్వము పాపలేక మిన్నకున్నప్పుడు, ముస్సోలినీ సమ్మెదారులను బలవంతముగ పనిలో చేర్పించెను. దేశదుర్భిక్షము తొలగిపోయెను. ఫేసిస్టులనిన భయభక్తిగౌరవములు మెండాయెను. ద్విగుణీకృతోత్సాహముతో మార్చి 28, 1922 లో, ఫేసిస్టుయోధులు నల్లచొక్కాలతో రోమునగరముమీద దాడివెడలి, యేకష్టమును లేకయే జయలక్ష్మిని గైకొనిరి. పూర్వపు రాజుస్థానే ముస్సోలినీ వచ్చెను. పూర్వప్రభుత్వము పోయి ఫేసిస్టుగ్రాండు కౌన్సిలు యేర్పడెను. ఫేసిజమ్‌కు యీసందిగ్ధసమయమే కడుకష్టకాలము. ఇట్టికాలములో ఎందరు తమప్రాణములను తృణప్రాయముగ ధారవోసిరో, మఱెందరు దేశభక్తులు అఖండత్యాగములు సల్పిరో ఇచ్చట వేర్వేర పేర్కొనచూచుట అసాధ్యమగుపని.

కాని పూర్వపరిపాలన విధ్వంసమొనరించినంతనే ఫేసిజమ్ తనకార్యభారము వదలెనుకదా యని చంకలు కొట్టుకొనలేదు. బలమైన పునఃప్రభుత్వప్రతిష్ఠ, శాంతిస్థాపనము అత్యవసరమగు కార్యక్రమము. రష్యాసాంఘికత్వము ఇటలీదేశస్థులకు రుచించక పోవుటకు కారణములు లేకపోలేదు. వారి స్వభావాభిరుచులకు అది నిర్మింపబడలేదు. ఇటలీవారు ఆస్తివంశగౌరవములందు అభిమానము కలిగి నాయకత్వమునకు శిరసొగ్గెడినైజస్వభావమును కలిగియున్నారు. డాంటె,

మైకవెల్లీ, హోమర్ మున్నగుదివ్యరాజనీతిపరులకన్న యశస్వి తమదేశమాతయనియు, రాజ్యతంత్రముల పన్నుటయందు తమవిధానములే శ్రేయస్కరమైనవనియు, భావికార్యనిర్మాణమును ప్రవేశపెట్టుటకు తమకుతప్ప అన్యులకు సమర్థత లేదనియు నమ్మెదేశభక్తులు. ఇట్టిపరిస్థితులలో సాంఘికవాదసూత్రములనెడి శిలలతో రష్యాపెట్టు సమ్మెటపెట్టులను ఇటాలియన్లు సహించకపోవుట ఆశ్చర్యకారణము కాదు. దూరదృష్టికల ముసోలినీ, ఇటాలియన్ హావభావముల కనువగురీతి తనఫేసిజమ్‌ను నిర్మించుటకు తగు శ్రద్ధ తీసుకొనెను. ఉత్పత్తిశాస్త్రవిమర్శలతోను, కార్యక్రమములతోను ఫేసిజమ్ కాలము వెళ్లపుచ్చలేదు. సమస్యలను వచ్చినవి వచ్చినట్లెదుర్కొని విముక్తివిధానముల చర్చించుటయే ఫేసిజమ్ ముఖ్యోద్దేశము. పూర్వాచారసిద్ధాంతముల నొక్కిపెట్టున విధ్వంస మొనర్చి "నూతనత్వము, నవీనము" అని ఉట్టి కెగురకపూర్వమే స్వర్గారోహణకు ఫేసిజమ్ ప్రయత్నించదు. మీదుమిక్కిలి పూర్వాచారములను పోషించుటకును, కాతలిక్ సూత్రముల దృక్పథమునం దుంచుకొని పూర్వికుల దివ్యవాసన కల్గియుండుటకును ఫేసిజమ్ పాటుపడును. మైకవెల్లీయొక్క ఆదర్శములను, మేజినీయొక్క దేశభక్తిని, గారిబాల్డియొక్క ధైర్యస్థైర్యములను కలిగిన ఫేసిజమ్ యెట్టుపక్కకు మొగ్గక సరిగా ముల్లు చూపుచున్నది. దేశాభ్యుదయమే ఆదర్శముగాగలిగి, సంఘువాదములకు గాని తెగలకక్షలకుగాని ఎడమీయక, సంఘతారతమ్యములు కలవనియు, నైతికతారతమ్యము లుండుటచే వ్యక్తిత్వతారతమ్యము లుండకతప్ప దనియు దాని సిద్ధాంతము. కావుననే ప్రజల ఆస్తి వివరణమునందు ప్రభుత్వము జోక్యము కల్పించుకొనకూడదనియు, ఆస్తిని సమానవిభజనము చేయుట మున్నగు సాంఘికవాదుల సలహాలు అక్రమములనియు ఫేసిజమ్ గాఢతర నమ్మకము. దేశగౌరవమును కాపాడుటకు ప్రజ యెంతత్యాగమేని చేయ సిద్ధమై యుండవలెననియు, మఱియు ప్రజను సక్రమమార్గమున నడపించుటకు సుక్కానివలె నాయకు డొకడుండక తప్పదనియు నిర్ణయించినది. కావుననే డిక్టేటర్ ముసోలినీ నిరంకుశాధికారమునకు ఇటాలియన్లు తలలొగ్గిరి. కారణము వారినైజమున కెంతయు అట్టి అనుభవము తగియుండుటయే. ఆస్తివిభజనమునందు ప్రభుత్వజోక్యము లేనందున, ఆస్తి-గౌరవపూరితమనస్కులగు ఇటలీవారల కది ముదావహము. కాని దీనిని పట్టి, ఫేసిజమ్ ధనవంతులతరగతికి పక్షపాతము చూపినదని తలంపరాదు. పన్నుల విధించుటయందును, యితర అవసరపరిపాలనా కఠినవిధానములందును ధనవంతుల తరగతి మొగమాటములేక వ్యవహరించబడెను. అందుచేత పాటుపడువారికి పెట్టుబడిదారుల

యందును, ధనికులయెడలను మత్సరముండు టకు తావు లేకుండ చేయబడినది. విప్లవ ములను, కక్షలను అడంచుటకు వీలైనఎడల దార్ఢ్యవిధానమును వహించుటలో ఫేసి జమ్ కరుణచూపదు. "తస్కరుని అభిమత మును నిరసించుటకు దార్ఢ్య మెంతఆవశ్య కమో దేశములో శాంతిస్థాపనార్థము మా పవిత్రదార్ఢ్యమును అంతఅవసరమే" నని ముస్సోలినీగారు చెప్పిరి. పూర్వ పాశ్చాత్య నాగరికతయందు నమ్మకముంచుటచే ఫేసి జమ్ భూతవర్తమానములను సమన్వయించి నది. ఇట్టికలయిక నేర్పునందే ఫేసిజమ్ పునాది గట్టిగ నాటపడియున్నది. ఒక్క పెట్టున ఆచారవ్యవహారములను తారుమా రొనర్పక, మెట్టుమెట్టుగా పునర్నిర్మాణ మునకు పూనకడంగుటచే, పురాతన సిద్ధాంత ముల ప్రోచు ఫేసిజమ్ వెగటు తోపనీయదు. స్వదేశమునం దైకమత్యము నుద్బోధించుచు, అంతర్జాతీయసమస్యల విడదీయుటలో సహ కార మపేక్షించుచున్నది.

మాతృదేశమునందు జాతీయతాభావ ము నెలకొల్పుచు, మఱియొకచక్కి ఉచిత వ్యాపారము అంతర్జాతీయభావిఔన్నత్యము నకు కారణభూతమని వాపోవుచున్నది. టారిఫ్‌గోడల బలీయముగా నిర్మించి "సంర క్షణవిధి" యని అనదు. బందోరులలో నానా జాతులు సహాయసహకార విశ్వాసములుం చుట ఐకమత్యఆదర్శమున కెంతో కాంక్షణీయ మనును. ఇట్టిసువర్ణాభిమతమును కల్గియుం టచేతనే ఫేసిజమ్ విదేశజాతుల మానస ములకూడ చూరకొన్నది. హిట్లరిజమ్‌న కును దీనికిని గలభేద మిదియే. ఒకవంక నిరంకుశాధికారమును గౌరవించుచూ, మఱి యొకతెన్ను నప్రజాపరిపాలనను సమర్థించును.

ఇటలీ దేశము దారిద్ర్యావస్థయందుచిక్కి యున్నతఱి, అప్పటిప్రభుత్వ మరాజకమై దేశపీడ తొలగించు నుపాయము లన్వేషింప అసమర్థత కనబరచినసమయమున, ఫేసిజమ్ దేశములోని కంటకముల నామూలము పెక లించి ఎల్లెడల శాంతిస్థాపన మొనర్చెను. మఱియు ప్రజ లామోదమొసంగురీతి వారి దేశకాలనైజములు పరిశీలించి పునర్నిర్మాణ మునకు గడంగెను. సాంఘికత్వము, ప్రజా స్వామికత్వము, శాంతిస్థాపనమొనర్చుటకు విముఖులై వెనుకాడి అసమర్థత ప్రకటించి నపుడు, ధైర్యసాహసములతో అనంతత్యాగ మొనర్చి శాంతిదాంతుల చిరస్థాయిగ దేశ మున నెలకొల్పినది. మఱియు దేశభావిభా గ్యోన్నతికిని, స్వజాతీయతాభిమతమును పెం పొందించుటకును అనువగు బ్రహ్మాండమైన సంస్థల నెల్లెడల స్థాపించి ఉచితరీతి దేశ క్షేమకార్యనిర్వహణ మొనరించినది. కళ, సంగీతసాహిత్యములు, వ్యాయామప్రయాణ వసతులు, ప్రజాసామాన్యమునకును అందు లో పాటుపడి జీవించుతెగలవారికిని సులభ ముగ అందుబాటులో నుండునట్లు ఏర్పాటులు చేసినది. ప్రజోపయోగార్థము పెక్కుగ్రం థాలయములు స్థాపింపబడినవి. బాలింతల

శరణాలయములు, తల్లితండ్రులులేని బాల బాలికల శరణాయములు ప్రతిచోటను నెల కొల్పబడినవి. నిరుద్యోగసమస్య తొలగించుటకు ప్రభుత్వ మన్నివిధముల పాటుపడు చున్నది. తరగతికక్షలు (Class struggles) రూపుమాపబడిఐకమత్యము(Co-operation) వానిస్థానే ప్రవేశపెట్టబడినది. ఇటలీకి ఫేసిజ మొనర్చినమేళ్లిట్టివి యెన్నియోకలవు.

ఇటలీ ఆర్థికపరిస్థితు లిప్పటికిని పూర్తిగ చక్కబడకపోయినను ఇటలీవాసులు వానిని ఎంతక్లిష్టముగనున్న అంతసాహసోత్సాహములతో నెదుర్కొనుటకు సంసిద్ధులుగ నున్నారు. వారి కిట్టిబలమును, స్వశక్తివిశ్వాసమును సుగుణోపేతమగు దేశభక్తిని కల్పించినది ఫేసిజమ్. ఇటాలియనుల మాతృదేశభక్తి గాంచుచో, వారి త్యాగదృష్టిని పరిగణించుచో ఫేసిజమ్ చిరస్థాయిగ నుండిపోగలదని నమ్మకమును కల్గించుచున్నది.

మైకవెల్లి, మాజినీ, ముస్సొలినీ ముగ్వురునూ ఇటాలియన్ జాతీయత్వమునకు జీవితములను ధారపోసినవారే. అదృష్టహీనుడగు మైకవెల్లీ కడుబికారిగా మరణించెను. తన నామము చిరస్థాయిగ ఇటలీదేశచారిత్రము నందు సువర్ణాక్షరములచే చెక్కబడునని అతడు కలలోనైన తలచియుండలేదు. మేజినీసైతమట్టిఅవస్థలోనే అజ్ఞాతవాసములో నంతరించెను. కాని ముస్సోలినీయన్ననో దిగంతవిఖ్యాతివెదచల్లుచూ ఇటలీనిర్మాణమున మాత్రమేకాక అఖిలప్రాపంచికనిర్మాణమునందే పాల్గొనుచూ కృతకృత్యుడై ఇటలీరథసారథియై అంతర్జాతీయవ్యూహములో జయశీలు డగుచున్నాడు. దేశభక్తులలోనేకాక కార్యకుశలులలోకూడ శిరోభూషణ మనదగిన అదృష్టశాలి.

అయినను ఫేసిజమ్ ప్రచండవిమర్శనాఘాతములనుండి తప్పించుకొనలేదు. భావి కార్యక్రమము లిఖితరూపకముగ లేకుండుట క్లిష్టసమయములలో సత్వరముగ కార్యరంగమునకు గడంగుట కాటంకమనువిమర్శన. బలవత్తరమైన కార్యక్రమముల గోడలతో నూతనసంస్థాభివృద్ధిని అరికట్టజూచుట శ్రేయస్కరము కానేరదు.

ఇటాలియన్లు స్వరాజ్యమున కనర్హులగుటచే ఫేసిజమ్‌యొక్క నిరంకుశవిధానములకు మోకరిలియున్నారనియు, ఏనాడు వారు స్వరాజ్యపదమున కర్హులగుదురో ఆనాడే ఫేసిజమ్‌న కుద్వాసన మొసగుదురనియు రెండవవాదము. స్వరాజ్యపదమున కన్నివిధముల అర్హులగుదేశీయులే ఏళ్లాదిగ అమలులోనున్న ప్రజాస్వామికప్రభుత్వమును నిరసించి విసర్జించు యీ ఇరువదవశతాబ్దములో ఇట్టినెపము నారోపించుట భావ్యముకాదు. మానవస్వభావము ఏచరిత్రయందైనను ఒక్కరీతిగనే యున్నది. ప్రజాస్వామికప్రభుత్వము నందుకూడ కొందరు నడపువారును మరికొందరనుసరించువారును కలరు. అధికారము

వహించుట కెంతకుతూహలమును కల్గియున్నదో అనుసరించుటకుకూడ మానవస్వభావ మంతటి ఉత్సాహమునే కనుపర్చుచున్నది.

తరగతికక్షలంతగాలేకపోయినను గోరంతను కొండంతచేసి రాజకీయపరికరము క్రింద ఫేసిజమ్ ఉపయోగించినదని మఱియొకనింద. అట్లొకవేళ ఉపయోగించినను కక్షలన్నిటిని రూపుమాపి ఐకమత్యస్థాపన మొనర్చిన ఫేసిజమ్ అంత్యమున ధన్యవాదమునకే అర్హమయినదనవచ్చును.

చట్ట-నిబంధనములు కాఠిన్యములనియు అందలిక్రూరత్వము గర్హ్యమనియు యింకొకవిమర్శ. ఒకానొక నూతనప్రభుత్వము ప్రతిష్ఠించినప్పుడు, అది కాలూదినిలచుపూర్వము అద్దాని సంరక్షణార్థము క్రౌర్యప్రకటన కొంత అవసరమేయగును. క్రమేపి కఠినవిధాన మంతరించనగును.

ఫేసిజమ్‌లో మేధావంతులకు స్థాన మొసగబడలేదనియు, లలితకళ లుడిగినవనియు, కళాకోవిదులు అన్యదేశములకు వలసపోయిరనియు మఱియొకఅపవాద కలదు.

దేశ మరాజకముగనుండి ఆందోళన కాలవాలమైనతఱి లలితకళలు సన్నగిల్లుట సర్వసామాన్యమే అయినను ముస్సోలినీగారు ప్రాక్‌దేశీయవిద్యార్థుల కాహ్వానమంపుట, "మనకళను మనమే సృష్టించవలెను. ఫేసిస్టుకళ నూతనత్వముతో శోభిల్లవలెను" అని తెలుపుట, వీనినిబట్టి ప్రమాదావస్థ తొలగినదనియే తలపనగును.

ఇటలీయందలి దుర్భిక్షదినములలో ఫేసిజమ్ తలయెత్తినదనియు, శాంతినెలకొన్నపిమ్మట ప్రజాస్వామికప్రభుత్వము పునఃప్రవేశమగుననియు మఱికొందరివిమర్శకుల మతము. దుర్భిక్షను తొలగించి శాంతిస్థాపన మొనర్చుటలో ఫేసిజమ్‌పడినపాటు సువిదితమే. అట్లు శాంతిస్థాపనమే దాని సుగుణపుంజమై, క్రమేణ విజాతీయులనుకూడ తనమతములోని కాకర్షించగల నూత్నశక్తిని పొందునని ఏల తలపరాదు?

స్త్రీలు – విశ్వవిద్యాలయములు

శేషగిరిరావు పట్నాయక్, బి. యే.

భారతదేశమున స్త్రీవిద్యాప్రచారములు నల్పురోజు లంతరించినవి. దేశమున నన్ని దిశలను, స్త్రీ విద్యాశాలలు, సారస్వతసమాజములు, స్త్రీహితైషిణీసమ్మేళనములు ప్రబల్లి మహిళోన్నతిని సూచించుట మోదావహము. పురుషులతోబాటు స్త్రీలకును, రాజకీయ, ఆర్థిక, మత, సాంఘికచర్చలలో సమానావసరము కల్గినదని మహిళాలోకము నేడు గ్రహింపగల్గుటకు వారు నేటివరకు సముపార్జించిన విజ్ఞానమే చైతన్యమునుగూర్చెనని ఎంచవలెను. పరిణామశక్తి, తన్మార్గదర్శినియు నగు కాలచక్రచలనము ఈమార్పునకు కారణమని కాలతత్త్వజ్ఞులు నిరూపించినను, కొంతవరకైనను నిది విద్యావిజ్ఞానసంజనిత "స్మృతి" (Consciousness) యని మన మెంచవలెను.

విద్యావిధానము కాలగతిచే జనించు శక్తిని (Time-Spirit) క్రమచలనసైజము గలిగిన మూర్తిమత్త్వమునకును (Personality) అనుగుణముగను, అనుసరణముగను నేర్పడిననేకాని, విద్యయొక్క ప్రయోజనమును మనము బడయజాలము. పురుషుని యొక్కకాని, స్త్రీయొక్కకాని, విద్యావిధానరూపమును జిత్రించుచో మొదటనే మన మా'విధానమును' శాఖలుగా విభజించి, ఒక్కొక్క తరగతి (Stage) పైతరగతికి జేరి, తుదిని, మూర్తిమత్త్వము శోభాయమాన మొనర్చునట్లొనరింపవలెను.

సహజముగ నలవడు స్త్రీయొక్క కార్యనిర్వహణశక్తి, చాకచక్యము తననిజగృహావరణమును దాటి వేర్వేరుదిశలకు ప్రసరింపజేయుట వర్తమానయుగమునకు ముఖ్యావసరమై యున్నది. జీవితసందిగ్ధసమస్యలలో వారిని కార్యధురీణలగ నొనరిచి, కష్టపరంపరలలో వలయు సహనశక్తుల నొసంగి ఆదర్శప్రాయలగు సాశీల్యవతులనుగ జేయుట, వారుపొందు విద్యయొక్క ప్రధానకర్తవ్యము. మానవుని బాహ్యజీవితమున కనుబంధించిన వివిధరంగములందును స్త్రీవ్యక్తిని పాల్గొననిచ్చినచో అందు వీనినియోగింపబడు కార్యపరతంత్రత, కార్యదీక్ష పురుషప్రజ్ఞాతుల్యము లగుననుట కెట్టిసందియము లేదు. పురుషప్రయత్నమునకు చేదోడువాదోడై కార్యకృత్యములకు స్త్రీ పరిపూర్తియొసంగుచుండును. పుట్టుకవలనను, గుణములవలనను స్త్రీ కొన్ని సందర్భములలో వేర్వేరుపరిస్థితుల కనుకూలముగ నడుపడినను, జీవితరంగమునమాత్రము స్త్రీ వ్యక్తిత్వము పురుషతుల్యముగ రాణించుననుట సత్యదూరము కాదు. భావికాలమున స్త్రీ లింకను విరివి, విశాలములు నైన విషమసమస్యల నెదుర్కొనవలసియున్నది. వెలుపలికి వచ్చి బాహ్యప్రపంచమున వారుచేయవలసిన కార్యములు చాలగలవు. కాన కష్టనిష్ఠురమైన అసౌఖ్యజీవితమునకు వెనుదీయక, దీర్ఘములై వచ్చువిషమసమస్యల నెదుర్కొనుచు, సర్వకార్యధురీణలై అవసరక్షణమునకు వారు తగియుండవలెను. విశ్వవిద్యాలయములలో స్త్రీలకు ప్రత్యేకప్రణాళిక లేర్పడుట ఉచితమా లేక, పురుషవిద్యావిధానమునకే వారినిగట్టుటయా" అనువిషయము చాలకాలమునుండి తీవ్రతరమగు వాదోపవాదములకు గుఱియై ఇప్పటికిని స్థిరపడకున్నది. అసలువిద్యాప్రణాళికలే పూర్తిగ పరివర్తింపబడవలయునని సర్వజనాభిప్రాయము సూచించుచున్నది. ప్రణాళికలు పరివర్తింపబడినను స్త్రీలకు ప్రత్యేకవిధుల నేర్పరచి, తదనుసారముగ విద్య నొసంగవలెనని కొందరియభిప్రాయము. పురుషసమానలై స్త్రీలు, అన్నిహక్కులను గలిగియుండ, వారికి ప్రత్యేకవిధాన మనవసరమనియు, పురుషవిద్యావిధులనే విద్యలబడయుదురనియు, స్త్రీశ్రేయోభిలాషుల సూచన. తదియభిప్రాయము, ఆధునికసంప్రదాయశీలురకు చాలప్రతికూలముగ దోచును.

ప్రాచీనము, నవ్యము అనుపాక్షికము లేక దేశకాలపాత్రల ననుసరించి, విద్యాప్రణాళిక లేర్పడినచో విద్య యొక్క ప్రయోజనము సార్థకమగును.

విశ్వవిద్యాలయముయొక్క ఆశయము నాగరకతాభివృద్ధి (Cultural development) అని వివిధ మతములవారు ఒప్పుకొనినదే. నాగరకతకు స్త్రీపురుష భేదము లేదు. కావున దానివలన నీరెండుజాతులవారు బడయు వివిధములగు ప్రయోజనముల తత్త్వ మొక్కటియే. అగుట, స్త్రీలను ప్రత్యేకవిద్యావిధులకు నియమించవలె ననుటకు కారణ మగపడదు. విశ్వకలాపరిషత్ప్రవేశమున కుద్యుక్తులగు బాలబాలికలకు ప్రత్యేకాభిరుచిగల విషయములను చేకొని, వానిలో సామర్థ్యము గాని, పాండిత్యముగాని బడయుటకు తగినంత స్వేచ్ఛ నొసంగుటకు పాఠశాలల ప్రణాళికలు పాటుపడవలెను. వాస్తుశాస్త్రాదిసాంకేతికవిద్యలయం దభిరుచి భారత మహిళల కంతగా లేదు. చరిత్ర, అర్థికశాస్త్రము, గణితము, వేదాంతము, శాస్త్రములు (Sciences) మొదలగు సామాన్యవిషయముల (General Subjects) ను చేకొనినచో వ్యక్తియొక్క విద్యాబుద్ధులు సచ్ఛీలద్యోతకములు, సునిశితములు నగును. సామాన్యవ్యక్తికి ఈ విషయములు జ్ఞానవికసన మొనరిచి, సంకుచితములగు పూర్వభావముల కసంకుచితపరిణామము నొసంగును. పైవిషయముల నలవరచుకొను పురుషులకును ప్రయోజన మదియే. స్త్రీలుమాత్రము పురుషవిధానములనే విద్య బడసి అమూల్యములగు అట్టిప్రయోజనములనే ఏల బడయకూడదు ?

వృత్తి విద్యలు

వృత్తివిద్యల యాశయము సామాన్యవిద్యవలె గాక భిన్నముగ నుండును. అవి వ్యక్తుల నాయానిశ్చిత వృత్తులకే నియమించి, సంకుచితజ్ఞానులుగ నొనరించును. పారిశ్రామికవిజ్ఞానలేశదేశమగు మనదేశమున వృత్తివిద్యల నైన స్త్రీపురుషాదు లిరుతెగలవారును వివక్షతలేక అలవరచుకొనుట ముఖ్యావసరము. స్త్రీలు ప్రత్యేకముగ తమస్వభావార్హతలనుబట్టి ధాత్రీవిద్య, పాకశాస్త్రము, కుట్టుపని మొదలగువాని నభ్యసింపదగును. కాని వానిని విశ్వవిద్యాలయ సామాన్యవిషయములతో జేర్పక, పైగా వ్యక్తియొక్క యిష్టమునకు విడువబడినచో ఆదరింపదగును. గుణస్వభావములచే స్త్రీ లభ్యసింపదగిన విజ్ఞానవిషయములను చేతివ్రేళ్లతో లెక్కింపవచ్చును. స్త్రీలకొఱకు నూతనవిషయములను సృష్టింతుమన్న, నదియు సామాన్యమగునది కాదు. అట్టినిర్మాణమునకు చాలకాలము పట్టును. స్త్రీ విజ్ఞానమున కుపయుక్తమగువిషయము లసలే చాలతక్కువగ నున్నవి; వానిలో లలితకళలు స్త్రీపురుషులిరువురచే నాక్రమింపబడినవి. చిత్రలేఖనము, సంగీతము స్త్రీస్వభావమును స్ఫురింపజేయునవి. కాన వారిసైజమున కవి ప్రత్యేకానుగుణ్యముగ నుండునని మన మెంచుటయే కాని, ప్రపంచమున చిత్రకళానిపుణులు, కవితాపితామహులు, సంగీతవిద్వాంసులు పురుషులలోనేకాని, స్త్రీలలో నెట్టిసుప్రసిద్ధులను గానము. కాన సంగీత, చిత్రలేఖనములను స్త్రీ లవసరవిషయములని యెంచు టెంతయు సహజము.

గృహ నిర్వహణము

గృహనిర్వహణశాస్త్రమువలననే భావిగృహము లన్నియు, విచిత్రమైన యొకపరిణామమునకు గుఱియగునని స్త్రీసంస్కారిణులచే అంచనావేయబడుచున్నది. స్త్రీవిద్యలో గృహనిర్వహణముయొక్క స్థాన మెట్టిది? అను ప్రశ్నకు మొదట మనము సమాధాన మొసగవలెను. గృహనిర్వహణము స్త్రీ లలవరచుకొనదగిన ప్రధానవిషయములలో నొకటి; స్త్రీవిద్యలో దానిస్థాన ముత్తమము: ప్రాథమికము. ప్రాథమికస్థానము నాక్రమించుటచే, దీనిని విశ్వకలలవలె ప్రధానపఠనీయాంశముగ ఉన్నతస్థానమున జేర్చుటకంటె పునాది విద్యావిషయములలో ప్రధానపఠనీయాంశముగ నుంచు టెంతయు సుకరము. విశ్వవిద్యాలయవిషయములలో దానిని జేర్చినచో మన మనుకొనునంత ప్రయోజనమును బడయజాలకుండుట నిశ్చయము. గృహనిర్వహణశాస్త్రము వ్యక్తియొక్క విజ్ఞానసంపత్తి కితరశాస్త్రములవలె లాభకారి కాజాలదు. విశ్వకలాపరిషద్విద్యలను బడసిన

స్త్రీ లేకొలదిమందియో ప్రతిసంవత్సరము పైకివచ్చుచుండ, వారాశించు స్వతంత్రజీవన వృత్తులకైనను నుపకరించుననుట సందేహాస్పదము. చాలమంది స్త్రీలు విద్యావతులైనను గృహిణులగుటవలన విశ్వవిద్యాలయములలో ప్రవేశింప వీలులేకున్నది. గృహనిర్వహణము విశ్వవిద్యాలయవిషయములలో జేర్చినచో అధికసంఖ్యాకు లలవరచుకొనుట కవకాశము గలుగదు. ఇతరశాస్త్రములవలె గృహనిర్వహణవిద్య విపులవిషయము కాకపోవుటచే విశ్వవిద్యాలయప్రణాళికలో జేర్చుట కెంతయు తగి యుండదు. కావున నీశాస్త్రముయొక్క పూర్తిప్రయోజనము బడయవలెనన్న దానిని పూర్వవిశ్వకళాపరిషత్ప్రణాళిక (Pre-university Scheme) లో జేర్చుటయే లాభగోచరమగు మార్గము. గృహనిర్వహణశాస్త్రముక్రింద వచ్చు కుట్టుపని, వస్త్రపరిశుభ్రవిద్య, (Laundry) పాకసూత్రములు, ఆహారపదార్థవిజ్ఞానము, ఆరోగ్యసూత్రములు నిర్బంధవిషయములుగ మాధ్యమికవిద్యాప్రణాళికలోను, ఉన్నతపాఠశాలలవిధానములలోను చేర్చుట శ్రేయము. పూర్వవిశ్వకళాపరిషత్ప్రణాళిక లీనముగ పరివర్తింపబడినచో, విశ్వవిద్యాలయములకన్న నెక్కుడుగ నుండు పాఠశాలలోని విద్యార్థినులలో గృహనిర్వహణవిజ్ఞానము దీర్ఘముగ ప్రచారమొనర్చబడు ననుట కెట్టియాటంకము లేదు. ప్రతిగృహమును నలంకరించు నాగూగృహిణులు సార్థకనామధేయలై గృహసామ్రాజ్యము నేలుట కెంతయు తగియుందురు... బాల్యము ముగియకయే, చాలమంది తమవిద్యాభ్యాసమునకు వీడ్కో లొసంగుట మనదేశమున పరిపాటి యైనది కావున, సాధ్యమగునంతవరకు, వారికి యౌవనదశ ప్రాపించులోపల ప్రాథమికవిషయములలో నత్యున్నతసామర్థ్యమును (Maximum effeciency) బడయుటకు వీలగునట్లు ప్రాథమిక విద్యాప్రణాళిక లేర్పడవలెను. విద్యార్థిని ఉన్నత కళాభ్యాసమును గొన నభిలషించుచుచో, తనకు ప్రత్యేకాభిరుచిగల విషయములనే ఎన్నుకొనుట కిట్టి మార్పు గలుగుటవలన నవకాశముండును.

గృహనిర్వహణశాస్త్రమునకు విజ్ఞానాధిక్యము లేకపోయినను, గృహస్థాశ్రమమున కత్యంతోపయోగకారి యగుటచే నావిషయమునకు గౌరవప్రాధాన్యముల నొసంగవలెను. ఉపాధ్యాయినులుగ జీవించువారికి, ఉపాధ్యాయినుల తర్ఫీదుచేయువారికిని గృహనిర్వహణ విజ్ఞాన మవసరము. ఢిల్లీలో నెలకొల్పబడిన లేడీఇర్విన్ కళాశాలలో పాకము, ధాత్రీవిద్య, వస్త్రశుభ్రవిజ్ఞానము, గణితము మొదలగువిషయములలో ప్రత్యేక శిక్షణ మొసంగి ఏటేట ఉపాధ్యాయినుల తర్ఫీదు చేయుచుండుట ప్రతిరాష్ట్రమునకు ఆదర్శప్రాయము. విశ్వకళాపరిషద్విద్యావిధానముతో సంబంధ మేమియు లేక ఇట్లే, లండన్‌నగరమున కింగ్స్ కాలేజిలో గృహనిర్వహణశాస్త్రమున ప్రత్యేకముగ ఉపాధ్యాయినీశిక్షణము నొసంగుచున్నారు. ఈవిషయమున ముఖ్యముగా ఉపాధ్యాయినులు, గృహనిర్వహణవృత్తిచే జీవించువారు, ధనికులఇండ్లలోని పరిచారికాబృందము, భోజనశాలలలోని కార్యదర్శినులు పరిశ్రమల నొనరిచి, తగువిధముల తర్ఫీదుల పొందుచుందురు. ఖండాంతర దేశములలోని స్త్రీ లభ్యసించువృత్తివిద్యలలో నీవిద్య ప్రధానమైనది. సంప్రదాయములకు కట్టుబడిన మనదేశపు స్త్రీ లిట్టివిద్య నభ్యసించి తమతమ గృహనిర్వహణము నకుమాత్రమే నియోగించుట సవ్యము.

పైనుదహరించిన గృహనిర్వహణవిషయములకు శిశుసంరక్షణ, జంతుదేహధర్మశాస్త్రము (Physiology) మద్యపానవిర్వచనవైద్యశాస్త్రము (Dietetics) మాతృయుక్తి (Mother Craft) అను విపుల విషయములను కూడ జేర్చి గృహిణులుకాబోవు ప్రతి స్త్రీకి ముఖ్యావసరవిషయముగ పూర్వవిశ్వకళాపరిషత్ప్రణాళికలో పొందుపరచిన భావిసంతతికి జెందిన స్త్రీలు గృహస్థాశ్రమమున కామధేనువు లయ్యెదరను టతిశయోక్తి గానేరదు. వివిధోపయోగాంశములసమ్మేళనమగు నీగృహనీతివిద్య నలవరచుకొనదలచు సుదతులకు ఉన్నతపాఠశాల లొసగు భాషాపరిజ్ఞానము చాలును. ఆధునికసంప్రదాయముల ననుసరించి స్త్రీలలో ప్రాథా

వివాహములు ప్రారంభింపబడినవి. కాన బాలికలకు యౌవన మంకురించువరకు (అనగా ౧౫ సంవత్సరముల వరకు) స్త్రీజాతి కుపయుక్తములగు నిట్టిప్రాథమికవిషయములను గఱచుట కవకాశ మొసంగవలెను. ఇట్టిఅవకాశమున కనుగుణముగ ప్రాథమిక, మాధ్యమికప్రణాళికలు సవరించి, ఉన్నతవిద్యాభ్యాసకాలపరిమితి స్త్రీలకొంతకు పొడిగించినచో చాలమంచిది. గృహనిర్వహణవిద్య, సర్వజనాదరణీయమగుటకు హైందవాచారములకును, సాంఘిక ఆర్థికశీతోష్ణస్థితులకు యుక్తముగ, మాతృభాషలలో స్త్రీసమాజములు, కుటుంబభారములను వహించుచున్న గృహిణులకు పనిపాటులు లేనిసమయములలో గృహనిర్వహణాది ప్రధానసూత్రములను నేర్పుచు విరివిగ ప్రచార మొనర్పవలెను.

లలితకళలు

స్త్రీలకు లలితకళల పరిచితి గల్గించుట విశ్వవిద్యాలయముల ముఖ్య బాధ్యత. గృహనిర్వహణశాస్త్రమువలెకాక, వీనికి విజ్ఞానగౌరవము చాలగలదు. లలితకళలలో చిత్రలేఖనము, సంగీతము కేవలము కృషితోఁగూడినవి కాక, సహజాభిరుచిపై నాధారపడినవి. ఇతరవిషయములవలె నివియు వారమున కొకగంటసేపు అభ్యసింపబడినచో పట్టుబడవు. ఇవి విజ్ఞానాభివృద్ధికేకాక, వృత్తిజీవనమునకును సర్వజనులు అభ్యసింపదగినవి.

విద్యావిధానము వీలగునంతవరకు మత, సాంఘిక, ఆర్థిక స్థితుల ననుసరించి, జాతీయతను స్ఫురింపజేయుచుండవలెను. విద్యాలయములు, తమశక్తికొలది దేశభాషాభివృద్ధికి పాటుపడి, విజ్ఞానవిషయములను సాధ్యమగునంతవరకు విద్యార్థులకు తమ మాతృభాషలలోనే బోధించుటకు ప్రయత్నింపవలెను.

వెనుక జెప్పబడిన విశేషములనుబట్టి, స్త్రీపురుషులకు ప్రత్యేకప్రణాళికలు పాఠశాలలలోనేకాని, విశ్వవిద్యాలయములలో అసాధ్యములు నిష్ప్రయోజనకరములు అని మనకు తేటతెల్లమగుచున్నది. ఉన్నతకళలలో సహజాభిరుచి గలిగి, వానిలో ప్రత్యేకసామర్థ్యమును బడయ నభిలషించువారికే విశ్వవిద్యాలయములు కాని వానిలో స్త్రీలకొకప్రణాళిక, పురుషులకొకవిధానము సృష్టింపబడుటకు కారణము లగపడకున్నవి. పూర్వవిశ్వకళాపరిషద్విధానముమాత్రము స్త్రీలకు ప్రత్యేకముగ నియమింపబడుట ప్రధానావసరము. కాన, భారతమహిళాగణములకు ప్రత్యేకముగ పాఠశాలాప్రణాళిక లేర్పడజేసి, వారికి విశాలవిజ్ఞానసముపార్జనమున కవకాశము భగవంతు డనుగ్రహించుగాత!

పంచాంగమనగా అయిదు అవయవములు గల ఒకానొకవస్తువు. ఒక గొప్ప వస్తువుయొక్క అవాంతరవిభాగములకు అవయవము లనిపేరు. మనుష్యునకు ముక్కు, చెవులు మొదలగునవి అవయవములైనట్లే యీ ౫ అవయవములు గలది పంచాంగమనబడును. ఈ ౫ అవయవములుగలదేది? అవయవములెవ్వి? అనునది విమర్శనీయము.

ఇందు ప్రతిపాద్యము (వర్ణ్యము) కాలము. ఈ కాలము గ్రహనక్షత్రముల చరిత్రచే నేర్పడును. కావున కాలము ౫ అవయవములు గలది అనియు, గ్రహములు ౫ అవయవములు గలవియనియు చెప్పనగును. ఈగ్రహనక్షత్రములన్నియు భూమియందు నివసించువారలకు కాంతిమంతములుగ కానుపించుటచే వీటికి జ్యోతిస్సు లనిపేరు వచ్చెను. ఇట్టి జ్యోతిస్సులననుసరించి వర్ణించు శాస్త్రమునకు జ్యోతిశ్శాస్త్ర మని (Astronomy) సంజ్ఞ. ఇట్టిజ్యోతిశ్శాస్త్రమే ౫ అవయవములుగలదియని అనేకవిధములుగా విచారింపనగును. ప్రకృతమందు పంచాంగమన నేమో, అందలివిషయముల భావమేమియో వివరముగా తెలియుటకై యీవిమర్శ చేయబడుచున్నది.

ఈక్రింది ౯ రకముల కారణములు పంచాంగ మను పేరును నిరూపించుటకుపయోగించును.

౧. ఇందు ప్రతిపాద్యమగుకాలము ౧. తిథి, ౨. వారము, 3. నక్షత్రము, ౪. యోగము, ౫. కరణము అను ౫ అవయవములు గలది గావున పంచాంగ మనబడును.

౨. కాలచక్రము ౫ అవయవములు గలదిగా విభజింపబడినదిగావున పంచాంగమనబడును.

3. కాలప్రమాపకమగు సంవత్సరము ౧. అయనము, ౨. ఋతువు, 3. మాసము, ౪. పక్షము, ౫. తిథి అను ౫ అవయవములు గలదిగాన పంచాంగ మనబడును.

౪. కాలప్రమాపకమగు సంవత్సరము ౧. సౌరము, ౨. చాంద్రము, 3. గౌరవము, ౪. సావనము, ౫. నాక్షత్రము అను ౫ భేదములుగలదిగాన పంచాంగ మనబడును.

౫. కాలము ౫ మానములచే కొలవబడుచున్నది. ౧. మనుష్యమానము, ౨. పిత్ర్యమానము, 3. దేవమానము, ౪. మనుమానము, ౫. బ్రహ్మమానము, అను ౫ మానములుగలది గావున పంచాంగ మనబడుచున్నది.

౬. కాలప్రమాపకమగు సంవత్సరము ౫ భేదములు గలది. ౧. సంవత్సరము, ౨. పరివత్సరము, 3. ఇడావత్సరము, ౪. ఇద్వత్సరము, ౫. వత్సరము అను ౫ అవయవములు గలదిగా వర్ణింపబడినదిగాన పంచాంగ మనబడుచున్నది.

౭. కాలమును బోధించుగ్రహములు ౫ రకములు అనగా ౫ అవయవములుగల గ్రహములచే కాలము బోధింపబడుచున్నదిగాన పంచాంగ మనబడుచున్నది.

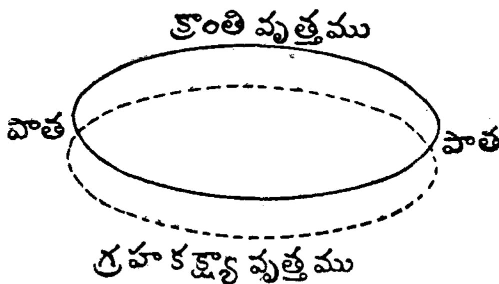
౮. ఈగ్రహములయొక్క ౫ రకములైనస్థితులచే కాలమున్ను, జ్యోతిశ్శాస్త్రమున్ను నిరూపింపబడుచున్నదిగాన పంచాంగ మనబడును. ౫ స్థితులనగా ౧. పూర్వాపరాంతరము, ౨. యామ్యోత్తరాంతరము, 3. గ్రహయుతులు, ౪. నక్షత్రగ్రహయోగములు, ౫. ఉదయాస్తమయాదికాలములు.

౯. ఈశాస్త్రమును నిరూపించుటకు ౫ కారణములు: ౧. చక్షుర్లక్షితం, ౨. లేఖ్యము, 3. గణితము, ౪. యుక్తి, ౫. ఆగమము. ఈ అయిదుహేతువులచే నీశాస్త్రము నిరూపించబడుచున్నది గావున పంచాంగ మనబడుచున్నది.

ఈ ౯ విధములైన కారణములచేతను క్రమముగా పంచాంగమును, అందలివిషయములను విమర్శింతము:

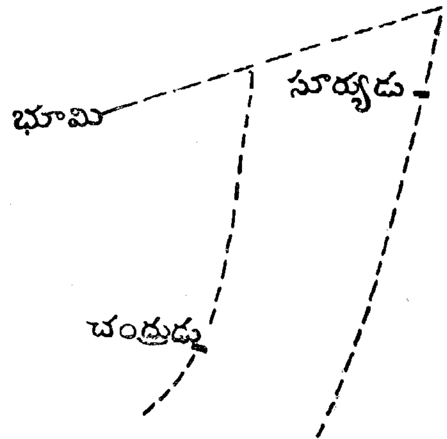
I తిథి, వార, నక్షత్ర, యోగ, కరణములను ౫ అవయవములుగల కాలము పంచాంగము.

౧. తిథియనగా సూర్యచంద్రులకు మధ్యనున్న పూర్వాపరాంతరము. ఇదియే భూచంద్రులమధ్యనున్న పూర్వాపరాంతమున్ను గావచ్చును. దీనిని సులభముగా నెరుగుటకు ఆకాశమందలి క్రాంతవృత్తాంతము తెలియ చేయబడుచున్నది. ఆకాశమందు, అశ్విన్యాదినక్షత్రములకు సమానముగా క్షేత్రవిభాగము చేయబట్టియు, మేషాదిరాశ్యంకితమును, ఎల్లపుడు సూర్యసంచారమార్గమైనట్టియు (భూసంచారమార్గము) వృత్తాకారమైన ప్రదేశమునకు (The Sun's path in the heavens) క్రాంతివృత్తమని పేరు (Ecliptic). ఇతరములగు చంద్రాదిగ్రహము లిందుతో రెండుస్థలములందుమాత్రమే కలసినట్టియు, దీనికి తిరశ్చీనముగా నుండునట్టి తమతమకక్ష్యావృత్తముల (Arbits) లో చరించును.

అయినను ఇట్టిచంద్రునిగూడ సూర్యచారమార్గములోనికి మార్చి ఏకజాతీయులగు రవిచంద్రుల కంతరము స్వీకరింపవలెను.

ఇకను భిన్నప్రదేశములోనుండు రవిచంద్రుల దూర మెట్లు కొలవబడవలెనని శంకకు సమాధానము-భూమికి కొంతదూరములో చంద్రుడును, చాల హెచ్చు దూరములో సూర్యుడును ఉందురు. అయినను వీరు తిరుగుమార్గమును ప్రత్యేకముగా 3౬౦ భాగములుగా విభజింపబడి అం దొకస్థిరబిందువుకు అశ్విన్యాదియని పేరిడి ప్రతిగ్రహముయొక్క కక్ష్యావృత్తములోను ఏర్పరుపబడినది. ఆబిందువునుంచి ౧౦ భాగలదూరములో తనమార్గమందు సూర్యు డుండె ననుకొనుడు. చంద్రుడు అదియేబిందువు మొదలు తనమార్గములో ౮౦ భాగల (Degree) దూరములో నుండెననుకొనుడు. ఇపు డిద్దరికి మధ్యనున్న సమానదూరము 3౦ భాగలు. ఇదియే తిథి యనబడును.

భూగోళమునకు పైన ౧౨ యోజనములవరకు భూవాయు వుండును. ఈలోపలనే మేఘములు మొదలైనవి ఉండును. అందుపైని 'ప్రవహ' మనువాయు వుండును. ఇది ఎల్లపుడు పశ్చిమాభిముఖముగా తిరుగుచుండును. సూర్యచంద్రాదిగ్రహములన్నియు ఈవాయువుతిరుగుమార్గములో నున్నందున, అందుతోపాటు నీగ్రహములుగూడా పశ్చిమముగా తిరుగుచుండును. అట్లు తిరుగుచూ తమశక్తిచే తూర్పునకు నడచును. ఇదెట్లనగా, కుమ్మరిచక్రము కుడినుండి ఎడమవైపునకు తిరుగుచుండును. అపుడు ఆచక్రమందున్న ఒకానొకపురుగు ఎడమనుండి కుడివైపునకు నడచు ననుకొనుడు. ఇట్లే గ్రహములున్ను తూర్పునకు నడచును.

ఇట్లు తూర్పునకు నడచుటచేతనే గ్రహములు అశ్వినిలోనుండి తూర్పుగానున్న భరణీనక్షత్రములోనికి, అటనుండి తూర్పుగానుండు కృత్తికానక్షత్రములోనికి, నడచుట తటస్థించుచున్నట్లు ప్రత్యక్షముగా

చూడబడుచున్నది. ఇకను అశ్విన్యాదినక్షత్రములలో గ్రహములు ప్రవేశించుటెట్లు? తెలియనివారలకు చంద్రుని చూపునపుడు, "ఈచెట్టుమీద చంద్రుడున్నాడ"ని చెప్పుదుము. అనగా చంద్రుడు చెట్టుఉన్నమార్గములో (Direction) నుండెననియు, ఆవైపుగా చూచినచో నగుపడుననియు అర్థము. ఇట్లే వాస్తవముగా నక్షత్రములు భూమికి చాలాదూరములో నున్నవి. గ్రహములు అంతకంటె తక్కువదూరములో నున్నవి. కాని నిరాలంబమగు ఆకాశములో గ్రహస్థానమును చెప్పుటకు అశ్వినీనక్షత్రమువైపున గ్రహ ముండెనని పైవలెచెప్పుట సుబోధకముగనున్నది. అందుచే అశ్విన్యాదినక్షత్రములలో గ్రహములున్నవని చెప్పుట సమంజసము. తమతమ కక్ష్యావృత్తమును సమానముగ ౨౭ భాగములుగా విభజించి, అందలివానికి అశ్విన్యాదినామము లివ్వబడినవి. అశ్విన్యాదినుండి గ్రహమువరకు గలదూరమును తెలుపుటకీమార్గము ఏర్పరుపబడినది.

ఇట్లు అశ్వినీనక్షత్రమందు సూర్యుడును, భరణీ నక్షత్రమందు చంద్రుడును ఉండె ననుకొనుడు. అపుడు సూర్యునకు తూర్పుగా చంద్రుడును, చంద్రునకు పడమరవైపున సూర్యుడును ఉందురు. వీర్ల అంతరమే తిథి యనబడును.

వెనుకచెప్పిన ప్రవహవాయు పశ్చిమభ్రమణముచే నక్షత్రచక్రము గ్రహములతోగూడ దినమున నొక పర్యాయ మొకచుట్టు తిరుగును. గ్రహము లీకాలమున కొంతదూరము తూర్పునకు గదలుచుండును. అందుచే ఈదినమున అశ్వినీనక్షత్రమున్ను, గ్రహమున్ను కలసి, ఒకేసమయమందుదయించినను మరుదినమం దీసమయమునకు అశ్వినీనక్షత్రముమాత్రమే యుదయించును. గ్రహము కొంతతడవాలస్యముగా నుదయించును. ఇదియె గ్రహములప్రాగ్గతి. ఇట్టిప్రాగ్గతిచే దినమునకు సుమారు ౧ భాగదూరము సూర్యుడును, ౧౩ భాగల దూరము చంద్రుడును తూర్పుగా నడచెదరు. ఇట్లు ౩౬౦ భాగలు చుట్టుకొలతగల కాలచక్రమును, సూర్యుడొకసంవత్సరకాలములోను, చంద్రుడు ౨౭ దినముల లోను చుట్టివత్తురు.

ఈదినమున అశ్విన్యాదినుండి తమతమ కక్ష్యావృత్తములలో సూర్యచంద్రులిద్దరును ౧ భాగదూరములో నుండె ననుకొనుడు. ఈదినమున వీర్లకు పూర్వాపరాంతరము లేదు. దీనికే అమావాస్య యని పేరు. అనగా సూర్యచంద్రులు కలసియుండుకాలము- మరుదినమున అశ్విన్యాదినుండి ౨ భాగలు దూరములో తనకక్ష్యయందు సూర్యుడును, ౧౪ భాగలు దూరములో తనకక్ష్యయందు చంద్రుడును ఉందురు. ఇపుడు వీర్ల అంతరము ౧౪ - ౨ = ౧౨ భాగలు. ఇదియే తిథి. ఆమరుదినమందు సూర్యుడు అశ్విన్యాదినుండి ౩ భాగలుదూరములో తనకక్ష్యలో నుండును. చంద్రుడు ౨౭ భాగలదూరములో తనకక్ష్యయందుండును. ఇపుడు వీర్ల అంతరము ౨౭ - ౩ = ౨౪ భాగలు. ఇదియే తిథి. ఇట్లే క్రమముగా వీర్ల అంతరము పెరుగుచుండును.

కాలచక్రముయొక్క చుట్టుకొలత ౩౬౦ భాగలు. ఇదియే వీర్లపరమాంతరము (Greatest Elongation). దీనిని సమానమైన ౩౦ భాగములుగా విభజించగా ఒక్కొక్కభాగము ౧౨ భాగలు ప్రమాణము గలదయ్యెను. (సూర్యచంద్రులొకస్థానమందు బయలుదేరినదిమొదలు, శీఘ్రగతిగల చంద్రుడు అల్పగతిగలసూర్యు నతిక్రమించి ముందుకుపోయి, తిరిగి వచ్చి సూర్యునితో కలియుకాలము సుమారు ౩౦ దినములు గనుక ౩౦ భాగములుగా వీర్లపరమాంతరము విభజించపడినది.)

ఈ భాగమునకే తిథి యనిపేరు. ఇందు సూర్యునికి తూర్పున చంద్రుడుండుసమయమందు ఈభాగములలో మొదటిభాగమునకు పాడ్యమి అనియు, రెండవభాగమునకు విదియయనియు, మూడవభాగమునకు తదియయనియు, నాల్గవభాగమునకు చవితియనియు, ఐదవభాగమునకు పంచమియనియు, ఆరవభాగమునకు షష్ఠియనియు, ఏడవభాగమునకు సప్తమియనియు, ఎనిమిదవభాగమునకు అష్టమియనియు, తొమ్మిదవభాగమునకు నవమియనియు, పదియవభాగమునకు దశమియనియు, పదునొకొండవ

భాగమునకు ఏకాదశియనియు, పండ్రెండవభాగమునకు ద్వాదశియనియు, పదమూడవభాగమునకు త్రయోదశియనియు, పదునాల్గవభాగమునకు చతుర్దశియనియు, పదిహేనవభాగమునకు పూర్ణిమయనియు పేర్లు. ఈపూర్ణిమాంతకాలమందు, సూర్యచంద్రులు పరస్పరాభిముఖముగా నుందురు. భూమి వీర్లమధ్య నుండును. ఇందు సూర్యునికి తూర్పున చంద్రుడుండుటచే దీనికి శుక్లపక్షమని పేర్లు.

ఒకవృత్తములోని పరిధియందు రెండువస్తువులు తిరుగుచున్నపుడు, ఈరెంటికి ౧౮౦ భాగలకంటె ఎక్కువఅంతరముండుట కవకాశము లేదు. ఒకప్పుడు ౧ బిందువునుండి ౨ బిందువునకు ౨౦౦ భాగలు దూరమున్నను, ౨ బిందువునుండి ౧ బిందువునకు ౧౬౦ భాగలుమాత్రమే దూరముండునుగాన, నీరెంటికి ౧౮౦ భాగలకంటె ఎక్కువదూర ముండదనుట నిర్వివాదము. ఇటులనే రవిచంద్రులకు ౧౮౦ భాగలకంటె ఎక్కువ అంతర ముండదు.

ఈపరమాంతరము ౧౮౦ భాగలుండుదినమే పూర్ణిమ. ఇదిమొదలు సూర్యునకు పడమరవైపున చంద్రుడుండుదూరము క్రమముగ తగ్గుచు, అమావాస్యనాడు వీరిరువురు కలియుదురు. ఇట్లు పూర్ణిమమొదలు అంతరము తగ్గనారంభించిన మొదటిభాగమునకు పాడ్యమియనియు, రెండవభాగమునకు విదియయనియు పేర్లు. ఇట్లే వెనుకటివలెనే ౧౪-వ భాగకు చతుర్దశియని పేరు. ఆపైని తిరిగి సూర్యచంద్రు లొకచో కలయు కాలమునకు అమావాస్య యనిపేరు.

ఈఅమావాస్యదినము పితృదేవతలకు ప్రీతికరమైన దనునార్యోక్తికి హేతువు వివర్శింతము. ఈదినమున భూ, సూర్య, చంద్రులొకచో (In the Same Direction) నుందురు. చంద్రమండలముపైని వసించువారలను పితృదేవతలని సంజ్ఞకలదు. అందుచే వీర్లకు,

సూర్యుడు

పితరులు

చంద్రుడు

భూమి

సూర్యకక్ష్య ఊర్ధ్వభాగమం దుండునుగాన, నీదినమున సూర్యసమసూత్రములో నున్న చంద్రమండలోపరిగతులగు నీపితరులకు, సూర్యుడు సరిగా నుచ్చలో (In the Meridian) నుండును (శిరస్సుపైనుండును). అందుచే నీదినము వీర్లకు మధ్యాహ్నము. జీవకోటికి, మధ్యాహ్నము భోజనకాలమగుటచే నీదినము వీర్లకు ప్రీతికర మనుట సమంజసము.

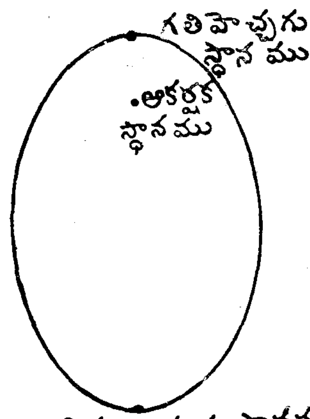
ఇట్టి సూర్యచంద్రాంతరము ఎన్నవతిథిలో (భాగములో) చేరియున్నదో చెప్పుట స్థూలము. అనగా ఒకవృక్షమునకు ౨-వ మైలులో మరియొకవృక్షమున్నదని చెప్పుటవలె స్థూలము. రెండవమైలులో ౪-వ ఫర్లాంగులో ౨౪-వ గజములో ౨-వ అడుగులో నున్నదని చెప్పుట సూక్ష్మము. ఇట్లే సూర్యచంద్రులఅంతర (దూరము) ముగూడ, ౧౨-వ తిథిలో, ౧౦-వ భాగలో, ౪-వ లిప్తలో ౧౨-వ విలిప్తలో నున్నదని చెప్పు సూక్ష్మము. ఇట్లుచెప్పినను ౧౨-వ భాగయగు ద్వాదశీతిథి, ఈదినమున ఘ. ౧౪-౪౫ లకు పూర్తియగునని చెప్పినను ఒకేయర్థము.

ఈ ౧౨ భాగల ప్రమాణముగల రవిచంద్రాంతరదూరము (తిథి) మధ్యమమానముచే (Average rate) షుమారు ౫౯ ఘడియలకాలములో నేర్పడును. అనగా ఒకదినమందు చంద్రమధ్యగతి సుమారు ౭౯౦ లిప్తలు (Minutes), రవిమధ్యగతి ౫౯ లిప్తలు. ఒకదినములో వీర్ల అంతరము సుమారు ౭౩౧ లిప్తలు. ఇది సుమారు ౫౯ గడియలకాలములో నేర్పడును. దినప్రమాణము ౬౦ ఘడియలకు కొంచెముపైగానుండును. గాన దీనిలో తిథిప్రమాణము పోను, కొంతకాలము మిగులును. అనగా నీదినమున తిథి ౫౯ ఘడియ లుండును. దీనికి తిథిప్రమాణము ౫౯ ఘడియలను కలుపగా రేపటిదినమున తిథి ౫౮ ఘ. లు మాత్రమే యుండును. ఇట్లు క్రమముగా తగ్గుచు, చివరకు ఒకదినమున తిథి క్షయించును. దీనికే క్షయతిథి యని పేరు.*

* దీనిశేషము (అవయవము) ప్రతిదినమందును తిథ్యంత సూర్యోదయకాలములమధ్య నుండును.

వాస్తవముగా గ్రహములకు ఎల్లపుడు ఒకేరీతిగల గతి (Speed) యుండదు. కొంతకాల మెక్కువగను, కొంతకాలము తక్కువగను ఉండును.

తమ కక్ష్యావృత్తములో ఆకర్షకునకు మిక్కిలి దూరములో (Appogee) గ్రహ మున్నపుడు, ఆకర్షణ శక్తివలన గ్రహము మెల్లగ నడచును. ఆకర్షకునకు సమీపములో (Perigee) గ్రహ మున్నపుడు శీఘ్రముగ నడచును. అందుచే (గ్రహములు రవి చంద్రులు) మెల్లగ నడచునపుడు, అధికకాలములో ౧౨ భాగల అంతర మే(తిథి)ర్పడును. శీఘ్రముగ నడచునపుడు స్వల్పకాలములోనే, ౧౨ భాగల అంతర మేర్పడును.

ఈప్రకారము గతివేగవశమున తిథి ఎక్కువ, తక్కువకాలములలో పూర్తియగును. ఇదియే తిథి యొక్క వృద్ధిక్షయములకు కారణము.

ఇట్లు ౬౦ ఘడియలపై చిల్లరప్రమాణముగల దినమును మూడుతిథులు స్పృశించినయెడల, దానికి అవమ యనిపేరు. అనగా నీదినమున ఉదయాది ౨ ఘడియలవరకు విదియతిథియు, ఆపైన ౫౫ ఘడియలవరకు తదియతిథియు, ఆపై కాలములో చవితియు నుండును. ఈదినమును మూడుతిథులు స్పృశించినవిగాన దీనికి 'అవమ' యనిపేరు.

ఇట్లే ఒకతిథి మూడుదినములను స్పృశించినపుడు "త్రిద్యుస్పృక్" అనిపేరు. అనగా నిన్నటిదినమున చవితి తిథి ౫౮ ఘడియలున్న, ఈదినమున పంచమి పూర్తిగను, రేపటిదినమున పంచమి ౨ ఘడియలున్న ఉండు ననుకొనుడు. ఇచ్చట పంచమి యను ఒకేతిథి మూడుదినములను స్పృశించినదిగాన "త్రిద్యుస్పృక్" అనబడుచున్నది.

ఈతిథులు మధ్యాహ్నకాలమున కుంటు(ప్రామ)ఖ్యమునుబట్టి తిథిద్వయమనియు, 'శూన్యతిథి' యనియు సంజ్ఞలుగల్గి యొప్పుచున్నవి. దినప్రమాణము ౫ భాగములుగా విభజింపబడి ౧. ప్రాతఃకాలము, ౨. సంగవకాలము, ౩. మధ్యాహ్నకాలము, ౪. అపరాహ్ణకాలము, ౫. సాయంకాలము అనుపేర్లు పెట్టబడినవి. ఇట్టిసాయంకాలము చివరవరకు వ్యాపించి తిథి యుండునపుడు నిర్వివాదము. అట్లుగాక తిథి మధ్యాహ్నపరాహ్ణకాలములకు రమారమిగా సమీపములోనున్నపుడీనిర్ణయ మావశ్యకము.

పూర్వతిథి పూర్వదినాపరాహ్ణకాలమునను, పరతిథి పరదినాపరాహ్ణకాలమునను వ్యాపించియున్నపుడీ మధ్య దినమందలి తిథి'శూన్యతిథి' యనబడును.

ఉదా:— నిన్నటిదినమున చవితి ౧౪-౨, ఈదినమున పంచమి ౨౨-౨౩, రేపటిదినమున షష్ఠి ౨౪-౨౯. ఇట్లుండగా, నిన్నటిదినమున అపరాహ్ణకాలమునకు చవితి వెళ్లిపోయి పంచమివచ్చినందున పంచమితిథి నిన్నటిదినమందే యగును. రేపటిదినమం దపరాహ్ణకాలము నధికముగా షష్ఠి వ్యాపించియుండుటచే, షష్ఠి తిథి రేపటిదినమందగును. అందుచే నీదినమున శూన్యతిథి యయ్యెను.

ఇట్లే పూర్వతిథి, పూర్వదినము అపరాహ్ణకాలమునకు, రాకయుండి పరతిథి పరదినాపరాహ్ణకాలమువరకు లేకయుండునపుడు, ఈరెండు తిథులును మధ్య దినమందే యగునుగాన నిందు తిథిద్వయ మగును.

ఉదా:— నిన్నటిదినమున పాడ్యమి ౨౮-౪, ఈదినమున విదియ ౨౨-౪౮, రేపటిదినమున తదియ ౧౪-౦. ఇట్టిస్థితిలో నిన్నటిదినమందలి అపరాహ్ణకాలమునకు విదియ రాలేదు. రేపటిదినమందలి అపరాహ్ణకాలమువరకు తదియ లేదు. అందుచే నీవిదియ, తదియ తిథులురెండును ఈదినమందేయుండునుగాన నీదినమున 'తిథిద్వయ' మయ్యెను.

ఇట్లు రవిచంద్రాంతరమువలన నేర్పడినతిథులు భూగోళమందు నివసించువారలకుమాత్రమే యగుపడును. ఇయ్యది చంద్రగోళమందు నివసించువారలకు మరియొక రీతిగను, ఇట్లే ఇతరగ్రహగోళములందు నివసించువారికి వేరువేరురీతులుగ నీతిథి యగుపడును. వాటినిబట్టియే పితృమానము, దేవమానము మొదలైనవి ఏర్పడినవి. అందును గురించి ముందు ౫ విధములైనమానములు అను విమర్శవద్ద విచారింతము.

౨. వారము :— ఒక్క పర్యాయము, స్వదేశ ప్రాక్షితిజమందు (తూర్పుదిక్కున భూమ్యాకాశములు రెండును కలసినట్లుగ మనుజదృష్టి కగుపడునది (Eastern horizon) సూర్యసంయోగముగలకాలము. ప్రవహవాయు వెల్లువను పశ్చిమాభిముఖముగా తిరుగుచుండుటచే, ఆమార్గములో నున్నగ్రహములుగూడ, దానితోపాటు పశ్చిమముగా తిరుగును. అట్లు తిరుగుటచే దినమున కొకచుట్టు పూర్తియగును. అప్పుడు సూర్యుడున్ను రోజు కొకమారు తూర్పుక్షితిజమందు కలసుకొన్నట్లగుపడును. ఆకలయికకే సూర్యోదయ మని పేరు. ఇట్టిరెండుసూర్యోదయములమధ్యకాలమునకు 'వార' మనిసంజ్ఞ.

ఇక నవీనయుక్తిచే భూమి, తనచుట్టు తను ఒక పర్యాయము తిరుగుకాలమే 'వార' మనబడుచున్నది.

ఈవారములు ౭. ఆది, సోమ, మంగళ, బుధ, గురు, శుక్ర, శనివారములని పేర్లుగలవి యని యెల్లరునెరిగిన విషయమే. ఈపేర్లీవరుసగా నెట్లు వచ్చెనని విమర్శింతము.

మనము నివసించు భూగోళమునకు మిక్కిలి దూరములో నక్షత్రము లుండును. అంతకంటె తక్కువ దూరములో శనిమండలము, అంతకంటె తక్కువదూరములో గురుమండలము, నిట్లే వరుసగా కుజ, సూర్య, శుక్ర, బుధ, చంద్రమండలములు గలవు.

కాలచక్రము ౧౨ రాసులుగా విభజింపబడియున్నది. ఒక్కొక్కరాసిని రెండుగా విభాగించి దానికి 'హోర' (Hour) యని పేరిడిరి. ఈచక్రము దినమున కొకమారు తిరుగునుగాన ౧౨ × ౨ = ౨౪ హోరలు గడచును. దినమునకు ౨౪ హోరలు (Hours) గల్గుట కిదియే హేతువు.

వెనుకచెప్పినట్లు శనిమొదలు చంద్రునివరకు, ఒకదానికొకటి క్రిందుగా గ్రహములకక్ష్యలు గలవు. అట్లగుటచే హోర కొకకక్ష్యచొప్పున తిరుగును. చక్రభ్రమణము పూర్తియగుసరికి ౨౪ హోరలలో ౨౪ కక్ష్యలు మారవలయును. ఇం దుదహరింపబడినవి ౭ కక్ష్యలే గావున, నీ ౭ కక్ష్యలే మాటిమాటికి తిరుగుచు, మారుచుండును. ఇట్లు ౨౪ హోరలుగల చక్రభ్రమణకాలము పూర్తియగుసరికి తిరిగి మరియొకవార మేర్పడును. అట్లగుటచే నీ ౨౪ హోరలకాలమందు 3 ఆవృత్తులుగా (మూడుపర్యాయములు నీ ౭ కక్ష్యలు మారగా) 3 × ౭ = ౨౧ హోరలకుమాత్రమే నీకక్ష్యలు తిరిగి యథాస్థానమునకు వచ్చెను. మిగిలిన 3 హోరలకు 3 కక్ష్యలు మారవలయును. ఇట్లు మారగా ౪-వ కక్ష్య మరుదిన ప్రథమహోరకాలమందలి కక్ష్యయగును. ఈకక్ష్యాధిపతియే వారాధిపతి. గ్రహము పేరుతో వారము ప్రసిద్ధమైనది. అట్లగుటంచేసి ప్రతిదినమునకున్ను, కక్ష్యాక్రమముచే ౪-వ కక్ష్యాధిపతి వారాధిపతిగా మారవలయును.

గ్రహగోళము లన్నిటిలోను గొప్పగోళము గలవాడగుటచేతను, అన్నిగ్రహములకు తేజోదాతయు, ఆకర్షకుడును అగుటచేతను, సూర్యుడు ప్రథమమున వారాధిపతియయ్యెను. అందుచే ఆది (ప్రారంభ) వారమగుటచే ఆదివార మనబరగెను. సృష్ట్యాదియందు ప్రారంభమైనవారముగనుక ఆదివార మనవచ్చును. వెనుకటికక్ష్యాక్రమరీతిచేతను, సృష్ట్యాదియందు చక్రభ్రమణమునకు కారణభూతుడగు సూర్యుడే ప్రథమహోరయందు కక్ష్యాధిపతి యయి తీరవలెను. అందుచే ప్రథమవారాధిపతి సూర్యుడు.

ఇదిమొదలు రెండవవార ప్రారంభకాలమునకు మధ్య ౨౪ హోరలు గలవు. అందు కక్ష్యాక్రమముచే ౭ కక్షలు 3 ఆవృత్తులు తిరుగగా 3 × ౭ = ౨౧ హోరలు

గడచినవెనుకను ప్రథమహోరయందలి కక్ష్యాధిపతియే గలడు. ఆపైని మిగిలిన 3 హోరలలో, కక్ష్యాక్రమముచే 3 గ్రహములు, అనగా సూర్య, శుక్ర, బుధుల యొక్క కక్ష్యలుదాటగా ౪-వది యగు చంద్ర కక్ష్య మరుదినము ప్రథమహోరాకాలమునకు వచ్చెను. ఈకక్ష్యాధిపతియే వారాధిపతియైనందున మరుదినమందు చంద్రుడు వారాధిపతియయ్యెను. ఆపేరుచే సోమవార మనబడును. ఇట్లే ఆమరునాడు చంద్రునిమొదలు 3 కక్ష్యలు అతిక్రమించగా, అనగా చంద్ర, శని, గురుకక్ష్య లతిక్రమించగా అనంతరవర్తియగు కుజకక్ష్య ప్రథమహోరాకాలమున నుండును. అందుచే కుజుడు ఆమరునాటి వారాధిపతియయ్యెను. ఆకుజుని పేరుతో మంగళవార మనబడుచున్నది. ఇట్లే ఆమరునాడు, కుజునిమొదలు 3 కక్ష్యలు దాటగా అనగా కుజ, సూర్య, శుక్రులుదాటగా, నాల్గవకక్ష్యాధిపతియగు బుధుడు వారాధిపతియయ్యెను. ఆబుధునిపేరుతో బుధవార మనబడుచున్నది. ఇట్లే ఆమరునాడు, బుధునిమొదలు 3 కక్ష్యలు దాటగా, అనగా, బుధ, చంద్ర, శనులుదాటగా, నాల్గవకక్ష్యాధిపతియగు గురుడు వారాధిపతియయ్యెను. ఆగురుని పేరుతో గురువార మనబడుచున్నది. అంతకుపైదినమున, గురునిమొదలు మూడుకక్ష్యలు దాటగా అనగా, గురు, కుజ, సూర్యులుదాటగా, నాల్గవకక్ష్యాధిపతియగు శుక్రుడు వారాధిపతియయ్యెను. ఇతనిపేరుతో శుక్రవార మనబడుచున్నది. ఇట్లే ఆమరునాడు, శుక్రుని మొదలు మూడుకక్ష్యలు అతిక్రమించగా, అనగా, శుక్ర, బుధ, చంద్రులకక్ష్యలుదాటగా, నాల్గవకక్ష్యాధిపతియగు శని వారాధిపతియయ్యె. ఇట్లే శనిమొదలు మూడుకక్ష్యలగు, శని, గురు, కుజలవి అతిక్రమించగా నాల్గవకక్ష్యాధిపతియగు సూర్యుడు వారాధిపతియయ్యెను. ఈక్రమమున వారము లేర్పడినవనుట సమంజసముగ నున్నది.

ఇక నీవారమునకు ప్రమాణకాల మెంత? యని విచారింతము. ఒకమారు నక్షత్రచక్రము చుట్టివచ్చుకాల మనినచో ౬౦ ఘడియలేయగును. ఇదియే భూమి తనచుట్టు తను ఒకమారు తిరుగుకాలము. కాని ఇద్దాని నంగీకరించినచో, ఇది రెండుసూర్యోదయములమధ్యకాలము కానేరదు. ప్రవహవాయువు నక్షత్రచక్రమును ఒకమారు పశ్చిమముగా త్రిప్పుకాలములో సూర్యుడు కొంతదూరము తనశక్తిచే తూర్పుకు గదలును. అందుచే ఆకదలినదూరముగూడ దీనిలో చేరవలెను. దీనినే ప్రాచీనులు 'సూర్యసావనదిన' మందురు. ఇక నవీనయుక్త్యనుసారముగ భూమి తనచుట్టు తాను దినమున కొకమారు తిరుగుచూ, సూర్యునిచుట్టు సంవత్సరమున కొకమారు తిరుగును. అట్లగుటచే భూమి సూర్యుని చుట్టుగల ౩౬౦ భాగలదూరమును ఆక్రమించునడకచే, దినమునకు, కొంతదూరము తూర్పుగ నడచును. తన చుట్టు తనుతిరుగుటకు (స్వాక్షపరిభ్రమణమునకు) సరిగా ౬౦ ఘడియలకాలము పట్టును ఈరెండును కలిపినచో వారప్రమాణము వచ్చును. ఇదియే ప్రాచీనులు చెప్పు 'సూర్యసావనదినము'. దీనిప్రమాణము, నిరక్షదేశమందు (In the place where the Equator passes) మధ్యమమానముచే సుమారు ౬౦-౧౦ ఘడియలు. ఇది ప్రతిదేశమందును ప్రతిదినమందును స్వల్పముగ మారుచుండును. ఇదియే వారప్రమాణకాలము,

(సశేషము)

నేను గొప్పవానిని చూడడానికి వెళ్లాను

౧

మోజం ఆధిపత్యంకింద మొగల్ సైన్యాలు మరీదగ్గిరి కొచ్చాయి. అల్లరి మరీ హెచ్చింది గోలకొండలో. తానేషాఅంటే గిట్టని వాళ్లకి మొగల్ సైన్యం దండెత్తిరావటంచేత హృదయంలో సంతోషం కలిగినా మరణభీతి వాళ్లనికూడా వొదిలింది కాదు. కాటికి కాళ్లుజాచుకో కూచున్న ముసలివాళ్లు తాము చస్తామనేభయంచేతనూ, తమ సంతానం మడిసిపోతోందనేచింతచేతనూ నిద్రానీళ్లని వొదులుకున్నారు. ఇంకా నాలుగుకాలాలు బతికే వయసువాళ్లస్థితి చెప్పనక్కరలేదు. స్త్రీ లోకమంతా కోరికలన్నిటిలోకీ మిన్నగా వుంచుకునేవి సౌందర్యం, యవ్వనం. ఆసౌందర్యయవ్వనాలే యిప్పుడు వాళ్లకి పరమశత్రురూపం దాల్చాయి. అవి వుండి మురిసిన వాళ్లే యెక్కువభయపడుతోన్నారు. శత్రుసైన్యం రాకముందే యేదోశక్తితమని కురూపిణులుగా వృద్ధులుగా మార్చేస్తే ధన్యుల మనుకుంటోన్నారు. ఏమీ తెలీని పసిపిల్లలు యీ అల్లరికంతటికీ కారణమేమిటో బోధపడకపోవడంచేత పెద్దలతోబాటు తాముకూడా యేడుస్తోన్నారు. మళ్లీ సాయంత్రం యింటిముఖంచూస్తామో లేదో అనేనమ్మకం లేనిసైనికులు వొదల్లేకవొదల్లేక యిళ్లని వొదలిపోతోన్నారు: పరదాలుదాటి బైటికి రాని సుందరాంగులు మెరుపులా సౌందర్యం మెరిసిపోగా వొంటిగుడ్డల్నిసైతం లెక్కపెట్టకుండా వొళ్లంతా కంటినీళ్లచేతా, చెమటచేతా. స్నానంచేసినట్టయి, పట్టుగుడ్డలు దేహానికి అతుక్కుపోగా భర్తల మెడలకి వేళ్లాడబడి వీధుల్లో పడుతోన్నారు. అంట్లాంటి తమపెళ్లాల్ని వీధిధూళిలో తోసేసి వణుకుతోన్నకాళ్లతో జారిపోతోన్న తుపాకిని సవరించుకుంటో వెనక్కితిరిగిచూడకుండా కచేరీవేపునడిచిపోతోన్నారు. మరీ అంతధైర్యంలేనివాళ్లు తమస్త్రీలతోబాటు వీధుల్లోపడి యేడుస్తోంటే మరొహసైనికుడు వెనకాల్నుంచి వొచ్చి అతనితండ్రితాతల వీరత్వాన్ని జ్ఞప్తికితెచ్చి పౌరుషపుమాటలు పలికి తుపాకిని చేతి కందిచ్చి నడిపించుకోపోతోన్నాడు. పాదుషా పతాకాన్ని యెత్తుగా పట్టుకొని గుఱ్ఱపురౌతుదళం వీధుల వెంబడి తిరుగుతో భయపడాల్సిన అవసరంలేదనీ, తమ క్షేమమే తనక్షేమంగా భావించే తానేషాబలం సామాన్యమైంది కాదనీ, గొంతెత్తి అరుస్తో ప్రజలకి ధైర్యం చెప్తోన్నారు. ఐనా యేడ్పులు తగ్గటం లేదు. మొగడిమరణశయ్యపక్కనకూచొని యేక్షణాన వైధవ్యపిశాచం మీద దుముకుతుందో అని భయపడి యేడ్చే స్త్రీమల్లే యేడుస్తోంది కిల్లా సాంతం. ఉత్తరపువీధిలో మసీదుపక్కనుంచి రౌతుదళం పోతోంటే ఆమసీదు మొల్లా ముందుకొచ్చి చేతులు పైకెత్తి "కాఫరులకి రాజ్యం వొప్పచెప్పి విషయలోలుడైనవాడి రాజ్యం అంతమైంది. అదిగో అలాయెగుర్తోన్నపతాకానికి యిదే ఆఖరిరోజు." అని అరిచాడు. రౌతు తనగుఱ్ఱాన్ని అతనిమీద దుమికించి తనచేతిబర్ఛీతో వొక్కపోటు పొడిచాడు. ఆమొల్లా వొహచేత్తో నెత్తురుదుమికే ప్రదేశాన్ని అణిచిపట్టుకొని, "ఇస్లాంరక్షకుడైన ఔరంగజేబుకి జయమగుగాక" అని గొంతెత్తి పెద్దగా అరిచిపడిపోయాడు. రౌతు యింకొహపోటుకి 'అల్లా' అని చతికిలపడిపోయాడు. వెంటనే మసీదులోంచి నలుగురు తురకలు బైటికి పరుగెత్తుతోవొచ్చారు. రౌతులు గుఱ్ఱాలదిగి వాళ్ల రెట్టల్ని వెనక్కివిరిచికట్టి పాదుషా పతాకం ముందు నడిపిస్తో కాజీకఛేరివేపు తీసికెళ్లారు.

తానేషా పాదుషా, మాదన్న, ఆయన ఆంతరంగికుడు, అంగరక్షకుడు, మంత్రి, సర్వంఐన విశ్వ

నాథపండితుడు ముగ్గురూ బాలాహిసారు† పైకెక్కి చూస్తోన్నారు. కిల్లాచుట్టూ ఆమడదూరంవరకు అవుపడ్డది. మూసీనదివొడ్డున చాలాదూరంలో విడిసిన మొగల్ సైన్యంగుడారాలు అవుపడ్డాయి. మాదన్న ముందుగా తనుమూసి పాదుషాకి తనచెయిజాచి చూపించాడు. తరువాత విశ్వనాథపండితుడికిగూడా చూపించాడు.

“మనం అనుకున్నదానికన్న చాలాపెద్దదిగా వున్నట్టు అవుపడ్తోంది సైన్యం” పాదుషా అన్నాడు.

“కాదు. అంతపెద్దదేంకాదు.” వొక్కనిమిషం ఆగి అన్నాడు మాదన్న, “మొన్ననే మనసైన్యాన్ని యెదురుపంపి వొచ్చినసైన్యాన్ని వొచ్చినట్టు యెదిరించేట్టు చేస్తే యీ అవస్థంతా తప్పేది. రాజ్యానికి ఇంతముప్పు రాకపోయేది. గోరుతో పోవాల్సింది గొడ్డండ్లతో పోవాల్సివొచ్చింది.”

“ఆయుద్ధంపేరిట అంతజనం చస్తోంటే, యీ రాజ్యం, ప్రజాప్రాణాలపూచిని నెత్తిమీద పెట్టుకున్న నేను వుండి యేంచేయను?”

మాదన్న ఆమాటల్ని విననట్టు ఆవేపు చూస్తో, “దూరమూరం విడిసారుకాబట్టి అంతపెద్దగా అవుపడ్తోంది. అదీగాగా ఆతెల్లగా అవుపడేవన్నీ గుడారాలు కావు. గుండ్లూ గుట్టలూకూడా చాలావున్నాయి.” అని నిజమేనా అన్నట్టు విశ్వనాథపండితుడివేపు చూసాడు. ఏదో గొప్పఆలోచనలో వున్నపండితుడు చప్పున కనుక్కొని, “అవును; ఆయేనుగలూ, గుఱ్ఱాలు మల్లే అవుపడేవి చాలాపొదలు. చీకటిమబ్బులో అవుపట్టం లేదు.” అన్నాడు.

అట్లాగే యెడమవేపుకి తిరిగారు. మాదన్న భుజంమీద తనయెడమచెయి వేసి ఆనుకొని నుంచున్నాడు పాదుషా. ఇంకా వొస్తోన్నారు జనం పట్టణంనుంచి కిల్లాలోకి ప్రాణాలుకాపాడుకోడానికి. వొహచేత్తో పెళ్లాన్ని వుంకొహచేత్తో పిల్లల్ని పట్టుకొని నోట్లో శ్వాసలేకుండా పరుగెత్తుతో వొస్తోన్నారు పులినోటినుంచి తప్పించుకోవొస్తోన్నట్టు. పాదుషావేపు తిరిగి అన్నాడు మాదన్న, “ఇహ కిల్లాగవునులు మూయించాలి. ఏమాత్రం ఆలస్యమైనా కోటలో నిండేదంతా శత్రుసైన్యమే.”

“ఆవొచ్చేవాళ్లకి దిక్కెవరు?”

“వాళ్లకోసంచూస్తే మనప్రాణాలకేవొస్తుంది.”

అప్పుడే, భుజంమీద రెండేళ్లకొడుకునెత్తుకొని నిలవటానికైనా సైతం శక్తిలేని అతిసౌందర్యవతియైన యిరవైయేళ్ల యువతిని యీడుస్తో కిల్లావేపు వొస్తోన్న పారసీ ఉమ్రావొహడు వాళ్లందరికీ అవుపడ్డాడు. ఆయువతి స్థితినిచూసి పాదుషాకళ్లకి నీళ్లుకమ్మాయి. ఆవేపే చూస్తో, “అట్లాంటిస్త్రీలూ పిల్లలూ లెక్కలేకుండా చస్తోంటే వొక్కమనప్రాణాలకే వొచ్చిన భయమేమిటి?”

“లేకపోతే ప్రాణాలు దక్కవయని తమ అండజేరగలిగినవాళ్లు, వేలకువేలు వీళ్లతోబాటు మనతోబాటు హతమౌతారు.”

మాదన్నముఖంవేపు చూసాడు పాదుషా.

“ఇట్లాంటిస్త్రీలూ, పిల్లలూ యెందరోవున్నారీకిల్లాలో. వాళ్లప్రాణాలు కాపాడాలి” అన్నాడు మాదన్న.

పాదుషా మాట్లాడక కోటలోని వీధులవేపు చూసాడు.

౨

గవునులు మూసారు. అరబ్బుసైన్యాన్నంతా సమభాగాలుచేసి గవునులదగ్గిర వుంచారు. వొంతులచొప్పున రాత్రింబవళ్లు కన్నుమూయక కాచుకోవటానికేర్పాటైంది. బురుజులమీద నమ్మకమైన మన్నెదొరలు నియమింపబడ్డారు. ఆయాదొరలసిబ్బంది అంతా ఆయుధాలతోగూడా బురుజులమీద కోట

† కిల్లాలో రాజసౌధంమీద యెత్తుగా సింహాసనంమల్లేవున్న ప్రదేశం. ఇప్పటికీ వుంది.

గోడలపొడుగూత నిండారు ప్రతిబురుజుమీద గవిని మీద ఫిరంగు లెక్కించి అవసరమైనగుండు, మందును సంచుల్లోనింపి సిద్ధంచేసివుంచారు. రాజసౌధంచుట్టూ, రాణివాసంచుట్టూ అక్కన్నమాదన్నలకు మిక్కిలి నమ్మకమైన స్నేహితుల్నీ బంధువుల్నీ కాపలా వుంచారు. రాజసౌధంపైకి వెళ్లేతోవలోవున్న మసీదు పక్కనే పాదుషాకు మిక్కిలినమ్మకస్తుడైన అబ్దుర్రజాక్ అక్కన్న, పెద్దసైన్యంతో వున్నారు. తక్కిన తురక సేనానాయకులు తమతమ సైన్యాలతో ఠాణాలమీద యేర్పాటైనారు. పడమరమూలకి యుద్ధమాసన్నమైనప్పుడు పనికొచ్చేందుకు ఏనుగుల్నీ, గుఱ్ఱాల్నీ, వొంటెల్నీ, సిపాయిల్నీ, వొక్కనిమిషంలో సిద్ధమయ్యేట్టు యేర్పాటుచేసారు.

రాత్రంతా నిద్రరాలేదు విశ్వనాథపండితుడికి. తెల్లవారక ఆరాత్రి అట్లాగేవుండిపోవాలని కోరుకున్నాడు. మళ్లీ ఆలోచించాడు తను ఆమరునాడు చేయబోయే ఘోరకార్యాన్నిగురించి. ఏమైనాకాని అట్లాంటి విశ్వాసఘాతకకార్యం చేయొద్దనుకున్నాడు. కాని తనుచేయకపోతే యేమవుతుంది? ఆపని యింకొకరిచేసైనా యెట్లాగూ జరుగుతుంది. తప్పదు. పైగా తనవంశానికి వంశధ్వంసం. మరి అట్లాంటితప్పందాన్ని తనే నెరవేరుస్తే? తనకూ తనవంశపారంపర్యానికి ఉన్నత అధికారం. ఎప్పుడూ తగ్గనిఐశ్వర్యం. ఎన్నో సందేహాలు గందరగోళ పెట్టాయి.

పొద్దున్నే రోజుకిమల్లే స్నానసంధ్యాదిఅనుష్ఠానాల్నితీర్చుకొని తమసావిడికి వొచ్చారు అక్కన్న మాదన్న. గొప్పవిద్వాంసులు, పండితులు, సన్యాసులు, ఆగతానాగత వేదు లనిపించుకునేజ్యోతిష్కులు, అంతా వాళ్లని ఆశీర్వదించారు నూరేళ్లు బతకమని, యింకా చాలాకాలం ప్రజాపాలనంచేయమని, సర్వసౌఖ్యాల అనుభవించమని. వాళ్లందరిని దక్షిణతాంబూలాదులతో తగినట్టు సన్మానించి పాదుషావారిదర్శనం కోసం బైల్దేరారు. ఆబ్రాహ్మలవచనాలు విన్నాకొద్దీ విశ్వనాథపండితుడికి వొళ్లు చెమటలు కమ్మాయి. తన శక్తులన్నిట్లో నమ్మకం నశించినట్టనిపించింది. నడవలేనేమోకూడా అనుకున్నాడు.

పైకి వెళ్లేతోవకి రెండుపక్కలా యిచ్చు కత్తుల్తో సైన్యంనుంచొని వాళ్లని గౌరవించింది. అక్కడక్కడ సేనానాయకులు ఆచారంప్రకారం వంగి సలాంచేస్తోంటే వాళ్లవాళ్లకి వొప్పగించినపనులని గురించి విచారిస్తూ వెళ్లారు అక్కన్నమాదన్న. పైన మసీదుదగ్గిర సర్వసైన్యాధికారి అబ్దుర్రజాక్ ముందుకు వొచ్చి వంగి సలాంచేసాడు. “పైకివెళ్లి పాదుషావారి దర్శనం చేసుకొని తొందరగా తిరిగివొస్తా” నని అబ్దుర్రజాక్తో చెప్పాడు అక్కన్న. రాజసౌధానికిపక్కనే వున్న దేవాలయంలో దేవుడిదర్శనం చేసుకొని లోపలికెళ్లారు.

మామూలుప్రకారం పట్టుచొక్కా తొడుక్కొని నాజూగ్గా మెత్తగొరిగి కూచున్నాడు తానీషా మన్మథుడిలాగ. పాదుషావెంబడి పట్టణంనుంచి పరుగెత్తి వొచ్చినకవులు, పాటకాళ్లు, పారసీదేశపునృత్యకన్యలు కొలువుదీర్చారు. ఐనా పాదుషాముఖంమీద తాండవమాడే ఆదిరునవ్వు మాయమైంది. మాదన్నవాళ్లు సలాం చేయటంతోటే కూచోమని సంజ్ఞచేసాడు పాదుషా. ఈకొలువుని చూసి మాదన్న కాశ్చర్యమేసింది; అరచేతిలో ప్రాణాలుపెట్టుకున్న యీసమయంలో పాటలువినటానికీ నృత్యంచూడ్డానికీ పాదుషాకి గుండె లెట్లావొచ్చాయని. పాదుషాకి దగ్గిరగా జరిగి, “ఇట్లాంటి క్లిష్టస్థితిలో వీటిలో మీరు సమయం వ్యయపరిస్తే తక్కినముఖ్యమైనకార్యాలు, చావుబతుకులసమస్యలు అట్లాగే వుండిపోతాయి.” అన్నాడు.

దీనంగాచూసి, “ఇవేరోజులు మనకి మిగిలినవి. తెల్లారకట్ట గోచరమైంది. మనపతనం తప్పదు. లాభం లేదు.”

“మరి యీప్రయాసంతా యెందుకు?”

మాదన్నముఖంలోని బాధనీ కోపాన్నీ చూసాడు తానీషా. చచ్చిపోతోన్నవాడు యీ హాయప్రపంచం మీద నవ్వినట్టు నవ్వి, “ఐనా చేయవలసిందంతా, చేయ

గలిగిందంతా చేస్తూనేవున్నారు మీరు. నేను చేసే దేమిటి వేకే?"

మాదన్న మాట్లాడకుండా వేరువేపు చూసాడు. ఎవరూమాట్లాళ్లా రెండునింపాలు. అక్కన్న లేచి సలాంచేసి వెళ్లిపోయినాడు. తక్కినవాళ్లంతా తమ తమపనులు చూసుకోటానికి వెళ్లారు. పాదుషా ఆనృత్య కన్యలందరినీ పొమ్మని సేవకురాలిని పిలిచి, "కాశ్మీర దేశంనుంచి తెప్పించిన కన్యలిద్దర్నీ నాశయనాగారం లోకి పంపించు" అంటూ మాదన్నవేపు చూస్తూ లేచాడు. ఆమాటల్ని మాదన్న విని ఆశ్చర్యంతో పాదుషావేపు చూసాడు. మళ్లీ అదేనవ్వు నవ్వాడా యన. లోపలికి వెడ్తోన్నపాదుషాకి మాదన్న విశ్వనాథ పండితుడు సలాంచేసారు. పాదుషా వెనక్కితిరిగి మాదన్నదగ్గిరికి వొచ్చి రెండుభుజాలమీద చేతులేసి ముఖంలోకి స్నేహంగా చూస్తూ, "అబద్ధంకాదు, నాకు దృఢంగా తెలిసింది. మనపతనం నిశ్చయం. తప్పదు. ఏదోమహత్తరమైనశక్తి చెప్పింది నాతో రాత్రి. నిజం."

మాదన్న కేమీ అర్థంకాలేదు. వూరికే పాదుషా ముఖంలోకి చూసాడు.

"అవును. నీ కర్థంకాదు. బహుశా యిదే మనం ఆఖరుసారి కలుసుకోటం." కళ్లల్లో నీళ్లు కమ్మాయి.

మాదన్నకు ఆముహూర్తాన్నే పాదుషా కేవలం రాజేకా డన్న ఆయనపూర్వచరిత్రంతా జ్ఞాపకం వొచ్చింది. నీళ్లనిండినఆకళ్లవేపు చూడలేక దూరం జరిగి సలాంచేసాడు. పాదుషా చప్పున మాదన్నను కౌగలించుకొని, "నీకన్న నేనే ముందు చావటం తటస్థిస్తే దిగులొందొద్దు," అని లోపలి కెళ్లిపోయాడు. విశ్వనాథపండితుడు తెల్లమొహమేసి నోరుతెరుచుకో చూస్తోన్నాడు. ఆబ్రాహ్మల ఆశీర్వచనాల్నీ, పాదుషా మాటల్నీ మళ్లీ స్మరించుకొని యీ ప్రపంచంలో నమ్మదగినవీ, నమ్మదగనివీ తెలీక తత్తరపడ్డాడు. మాదన్నని, పాదుషాని, గోలకొండని యేమైనా కాని అని అదృష్టదేవతకి వొదిలేసి యెక్కడి కైనా పారిపోదామా యీ మొగల్ వాళ్లకి అవుపడకుండా అనుకున్నాడు. వూరికేవొచ్చిన ఆతలంపుని దీర్ఘంగా లోతుగా ఆలోచించాడు నిజంగా అట్లా పారిపోవాలా అని. అవును వీళ్ల అదృష్టం యేమైనా ఆపాపకార్యానికి బాధ్యత తననెత్తిమీద పడదు. తను మొగల్ సైన్యానికి చిక్కకుండాపోతే చాలు. కాని అప్పుడే ఆమె జ్ఞాపకంవొచ్చింది. ఆమె తనకు గాకుండాపోతుంది. లేకపోతే మొగల్ రాజ్యానికి ముఖ్య అవయవంగా వున్న తన అన్న ఇబ్రాహింను మొగల్ సైన్యాన్ని తురకజాతిని తప్పించుకొని తనవెంబడి అడవుల్లోకి గుట్టల్లోకి రాగలుగుతుందామరి ఆమె! ఆమెలేకపోతే ఆఅడవుల్లో బ్రతికితేనేం, యిక్కడ కుక్కమల్లే మొగల్ కత్తికింద చస్తేనేం!

"మధ్యాన్నమైంది వెళ్లుదాం పద" అన్నాడు మాదన్న.

అక్కన్నకూడా దారిలో కలిసాడు. పాదుషా అన్నమాటల్ని యీతనితో చెప్పాలనుకున్నాడు మాదన్న. కాని దార్లోచెప్పట మెందుకు యింటికి వెళ్లిన తరువాత సావకాశంగా చెప్పుకోవచ్చు అనుకొని వూరుకున్నాడు.

పొద్దుటిమల్లేనే దారిపొడుగుతా యిచ్చుకత్తులు ధరించి నుంచుంది సైన్యం. సేనానాయకులు వీళ్లకి సలాంచేస్తోన్నారు. రామదాసునుబంధించినచెర దాటి నాలుగడుగులు నడవటంతోటే ఇబ్రాహింఖాన్ అనే సేనానాయకుడు వంగి సలాంచేసాడు. వాళ్లు ఆతన్ని దాటటంతోటే వారిద్దరివెనకాల నడుస్తోన్న విశ్వనాథ పండితుడివేపు బెదిరింపుగా చూసి యేదోసంజ్ఞచేసాడు ఇబ్రాహిం. విశ్వనాథపండితుడు రెప్పపాటున వొర నున్న కత్తిదూసి వాళ్లిద్దరిమీద పడ్డాడు. అదేముహూర్తాన ఇబ్రాహిం ఆతనిసైనికులు వాళ్లిద్దరిమీద పడ్డారు. అలారక్తంలో మునిగితేల్తోన్న అక్కన్నమాదన్నల శవాలతలల్ని ఇబ్రాహిం తనకత్తితో కోసాడు.

అలాపరుగెత్తడానికి కారణం లేదు. ఐనా పిచ్చియెత్తినట్టు, నిప్పునుతొక్కినట్టు వెనక్కితిరిగి పరుగెత్తాడు విశ్వనాథపండితుడు. పైకివెళ్లితే తానేషా

వాళ్లు పట్టుకుంటారనుకున్నాడు. ఎటూవెళ్లే దానికి తోచక చిన్నతలుపుగుండా రాణివాసంలోకి పరుగెత్తాడు. ద్వారందగ్గిర కాపలావున్న సిద్దీకి యేమీ తోచక తనచేతులోవున్న తుపాకి వెనకభాగంతో తలపై కొట్టాడు.

3

జేలీబేగం ఆమెచిన్నప్పటిపేరు గాదు. ఆమె లాలిత్యం, సౌకుమార్యం చూసి కోమలంగా తీగమల్లే వుండటంచేత ఆమె కీముద్దుపేరు పెట్టుకున్నాడు తానేషా. అయిదేళ్లకిపూర్వం గోవానుంచి గుఱ్ఱాలని తెచ్చిన పోర్చుగీసువ్యాపారస్తుడు ఆమెనీ ఆమెకంఠమాధుర్యాన్ని వర్ణించిచెప్తే ఆరులక్షలువ్యయపరిచి తెప్పించినపోర్చుగీసుయువతి ఆమె. ఆమె మొదటితడవ పాడినప్పుడు తానేషా తన్మయుడైపోయి వొళ్లుమరిచి నృత్యంచేయటం మొదలెట్టాడట. ఉంకొకతడవ యెండాకాలం వెన్నెల్లో సుచోని ఆమెపాడితే వేలకువేలుగా పాములన్నీవొచ్చి ఆడాయట. కిల్లాలో వృత్తరంవేపున్న పెద్దహౌజులో పన్నీరునింపించి తానేషా సోంతంగా పడవనడుపుతోంటే సగ్గంగా ఆయనకి వొరిగిపండుకొని ఆమెపాడినపాట కింద కిల్లాలోని వాళ్లకి వినపడి మూడుగంటలసేపు శ్వాసకూడా పీల్చకుండా పీనుగల్లాగ పడివున్నారని చెప్పుకుంటారు. ఆమె వొచ్చాక మూడునెల్లదాక ఆమెమహల్ దాటి బైటికి రాకపోవడమేకాకుండా మాదన్నకికూడా దర్శనమివ్వలేదట పాదుషా.

ఆమె అప్పుడే స్నానంచేసి వొహర్తచీరకట్టి స్తోంటే యెండపాలుపుకి నుంచుంది. పైనఅంతా వొక్కతడవ గొల్లుమన్నారు. శత్రుసైన్యం కిల్లాలో జొరబడ్డదని అందరికీ వొక్కతడవ తోచింది. రాణీవాసంలోని యేబదిరాణులు వాళ్లసేవకురాండ్రు అంతా వొక్కతడవ కెవ్వుమన్నారు. ఆచీరను అట్లాగే వొదిలేసి నిల్చోలేక వెనకాలనుంచున్న దాసీచేతుల్లో పడ్డది జేలీబీ. వాళ్లిచూస్తోండగనే గోడమీదనుంచి జారి జాజిపొదదగ్గిర పడిపోయాడు వొహయువకుడు. రక్తంతోతడిసినకత్తి నాలుగడుగులదూరంలో పడ్డది. నెత్తిలోంచి దుముకుతోన్న నెత్తురు మడుగు కట్టింది. నెత్తురులో తడిసిన అతనిజరీఅంచుధోతిని చూడ్డంతోటే జేలేబీ అనుమానం మరీస్థిరపడ్డది. అట్లాంటిహిందూధీరుణ్ణి పాదుషా నైరులుతప్ప యితర్లు కొట్టరు. వాళ్లు కోటచుట్టూవున్న శత్రుసైన్యంగాక వేరేకాదని ఆమెగట్టినమ్మకం. ఎదురుచూస్తోన్న పిడుగు పడనేపడ్డ దనుకున్నది.

దాసీవొహర్తవొచ్చి, "అత డింకా చావలేదు; బతుకుతాడేమో" అంది.

తనూచూస్తానంది జేలీబి. మెల్లిగా ఆమెను అతనిదగ్గిరకి తీసికెళ్లారు. అతనిచక్కదనం, ధీరత్వం చాటేఆముఖం, పెద్దబహదాను తెలిపేదుస్తులు ఆమెకొకవిధంగా జాలిని కలిగించాయి. తెగిపోయి అడ్డదిడ్డంగా ముత్యాలహారం పడివున్న ఆ వక్షం కొంచంకొంచంగా కదుల్తోంది. తనకు సర్వం ఐనపాదుషాకోసం ప్రాణాలనికూడా ధారవోసే యిట్లాంటివాళ్లకి తనెట్లా కృతజ్ఞత చూపించగలదు! పాదుషామీద పడబోతోన్న దెబ్బని తాను తిని ఆయనని రక్షించినట్టు తోచిందామెకి ఆ సమయాన. ఆదాసీవేపు చూస్తో అంది, "ఎక్కడికి పంపుదా మీతన్ని; అంతా ప్రాణాలకోసం పరుగెత్తుతోన్నారు."

"నాకు కొంచంగా రణవైద్యం వొచ్చు. మనప్రాణాలమీదకి వొచ్చిందాకైనా యీతనిప్రాణాలు కాపాడ్దాం."

అందరికీ తానేషాఅంటే దైవం. ఆయనశత్రువులు తమశత్రువులు; ఆయనస్నేహితులు తమస్నేహితులు!

"ఐతే లోపలికి తీసికెళ్లండి."

అల్లరి కాస్త తగ్గింది. సైన్యంలో కొందరు తిరుగబడి యింటికివెళ్తోన్న అక్కన్నమాదన్నల్ని చంపారనీ, తక్షణమే ఫౌజుసర్దారు అబ్దుర్రజాక్ వొచ్చి చాలామందిని పట్టుకున్నాడనీ, పారిపోతోన్న యిద్దర్ని అక్కడే చంపాడనీ కిల్లాఅంతా తెలిసి

పోయింది. శత్రువు లింకా బైటనే వున్నారని తెలిసి యిప్పటికైతే దక్కాయికదా ప్రాణాలని కోటలోని వాళ్ల ప్రాణాలు కుదుటపడ్డాయి అప్పటికి.

దాసీనిపిలిచి యెలావుంది ఆతనికని అడిగింది జేలీబీ. "కట్లుకట్టాంకాని యింకా స్పృహ రాలేదు; అప్పుడప్పుడు 'మాదన్న' అంటూ కలవరిస్తా" డని చెప్పింది దాసి.

అక్కన్నమాదన్నల్ని హతమొనర్చిన కత్తివాటు నుంచే తప్పించుకో వొచ్చాడీతడు పాపం అనుకుంది జేలీబీ.

రెండోనాటి వుదయం అతనికి తెలివి వొచ్చిందని దాసీవొచ్చి చెప్పింది. చూడటాని కెళ్లింది జేలీబీ. మంచం మీద పడుకున్నాడు. వొహ కన్ను అవుపడకుండా కట్టు కట్టారు నెత్తికి. ముఖం చాలా యీడ్చుకోపోయింది. దాసీ దగ్గిరికెళ్లి చూట్టానికి రాణీవొచ్చిం దని చెవులో చెప్పింది. కన్ను తెరిచి దూరంగానుంచున్న జేలీబీని చూసాడు. అంతబాధలోవున్నా ఆమెసౌందర్యం ఆతనిదృష్టిని తిప్పేయకమానలేదు. ఆమె సౌందర్యాన్ని గురించి యెన్నోసార్లు విన్నాడు కాని యింతఅద్భుతంగా వుంటుం దనుకోలేదు. వొహతడవ కన్నుమూసి తెరిచి మళ్లీ చూసాడు. చేతినితలపైకెత్తి సలాంచేసాడు. దగ్గిరగా జరిగింది జేలీబీ.

"ఎలావుంది?"

"నొప్పి."

"దిగులుపడకు తొందరగా నయమవుతుందిలే."

అతడు మాట్లాడక యింకోవేపు చూసాడు.

"మీ వాళ్లెవరో చెప్తే వాళ్లదగ్గిరికి నిన్ను పంపిస్తాం."

వొక్కనిమిషంతరువాత యీవేపుతిరిగి రెండు చేతులు జోడించి ఆమెవేపు దీనంగా చూస్తో, "క్షమించండి నేనెవరో చెప్పను. అనర్హమైన యీప్రాణాన్ని రక్షించాలంటే నన్నిక్కడే వుంచండి."

"చేతిని తలపైకెత్తి సలాంచేసాడు"

చాలాదిగులుపొందా డనుకుంది. అతనివోణికే చేతిమీద చేయివేసి "భయపడకు. పూర్తిగా నయమయేవరకు యిక్కడేవుందువుగాని. నీ కిక్కడేమీ భయం లేదు."

కృతజ్ఞతను సూచించేకళ్లతో ఆమెముఖంలోకి చూసి సలాంచేసాడు. ఆమె వెళ్లిపోబోతోంటే, "నేనిక్కడున్న విషయం యెవరికీ తెలీనీకండి. ఎవరికిగూడా."

"తెలీదు. ఎవ్వరికీ తెలీనీను."

ఎక్కడతెలుస్తే శత్రువులొచ్చి చంపుతారోనని భయపడ్తోన్నాడు పాపం అనుకుంటో వెళ్లిపోయింది.

౪

నెలలు గడిచిపోయాయి.

మొగల్ సైన్యం అట్లాగేవుంది కిల్లాచుట్టూ. శత్రువులు లోపలికి ప్రవేశించటానికి యెన్నోపన్నుగడలు పన్నారు. ఎన్నోతడవల కందకంపూడ్చి కిల్లాగోడని ప్రాక ప్రయత్నించారు. కాని వొక్కప్రయత్నంకూడా సాగలేదు.

కిల్లాభాగమంతా మంత్రులు వహించారు. మీ యిష్టంవొచ్చినయేర్పాట్లు చేసుకోమన్నాడు పాదుషా. రాత్రింబవళ్లు సంగీతం, నృత్యం, స్త్రీలు యివే ఆయన ప్రపంచం. కిల్లాలో చాలామంది కుట్రదారు లున్నవిషయం అందరికీ తెలిసింది. మంత్రులందరూ తమచేతనైనంతజాగ్రతగా మెదుల్తోన్నారు. ఎవరిగురించి యేమాత్రం అనుమానంకలిగినా విచక్షణచేసి దోషిని నడిమిబురుజుదెగ్గిర కిల్లాఅంతాఅవుపడేట్టు వురినెక్కించారు. కొందరు మోసగాళ్లని ప్రజలందరిముందు చిత్రవధ చేసారు స్వామిద్రోహంకింద. రాత్రంతా దివిటీలు వెలుగించుకొని విచ్చుకత్తులసైన్యదళం ఆరుసార్లు గస్తు తిరిగేది. కిల్లాగోడలమీద, బురుజులమీద, గవునల దెగ్గిర కత్తులుదూసినసైన్యం వొంతులువొంతులుగా కాపలాకాస్తోంది.

మొగల్ సైన్యం మరీ యెక్కువౌటం చూసి మంత్రులంతా పాదుషాదెగ్గిరికెళ్లి "యిప్పటికైనా అనుజ్ఞయిస్తే వొహామధ్యరాత్రి సైన్యాన్నంతా తుఫానులాగా మొగల్ సైన్యంమీద దుమికించి బలాబలాలు చూపించుకుందాం, యిట్లా యెన్నాళ్లని మూచోడం" అన్నారు. ఏమైనాకాని యుద్ధం వొద్దన్నాడు. పోతే యేంచేయమంటావన్నారు. మొదటితడవ మాట్లాళ్లేదు పాదుషా. రెండవతడవ మళ్లీ వేడుకున్నప్పుడు చెప్పాడాయన, గోలకొండ పడిపోక తప్పదనీ, యెన్నివుపాయాలైనా లాభంలేదని తనకు దృఢంగా తెలిసిందని. "ఇదంతా పిచ్చివేదాంతం, అలా నిరాశపడ్డానికి యేమీ కారణాలు లేవు, మూడునెల్లనుంచి కోటని రక్షించగలిగాం" అన్నారు. యుద్ధంలో జనక్షయంకాకుండా తప్పించాలంటే సంధిచేసుకోవాలని అనేకవిధాలుగా బలవంతపెట్టారు. సరే నాజనాన్ని సురక్షితంగా వుంచితే యేసంధికైనా, యెట్లాంటిషరతులకైనా వొప్పుకుంటానన్నాడాయన. చదవటంతోటే రాతిగుండెసైతం కరిగిపోయేట్టు వినతిపత్రం సిద్ధం చేసారు మంత్రులంతా కలిసి మోజ్జంకి పంపడానికి. తానేషాకు కావాల్సిందల్లా ప్రజారక్షణం, కాబట్టి దీనికి మీరువొప్పుకుంటే యేషరతులకైనా ఆయన వొప్పుకుంటాడని తెలిపారు. ఆవుత్తరం మోజ్జంచూసి హృదయంకరిగిపోయి మెత్తగిల్లాడు. స్వార్థంకోసం జయలక్ష్మిపేర లక్షలకులక్షలప్రాణాల బలవంతంగా బలియిచ్చేరాజుకాడు తానేషా అని గుర్తించాడు. కాని యింతలోకే ఔరంగజేబు వొచ్చి యింతచిన్నదుర్గాన్ని జయించలేక యీమూడు నెల్లనుంచి మూలుగుతో కూచున్నావా అని తిట్టాడు కొడుకుని. మోజ్జం తానేషాపంపిన వినతిపత్రం ఆయనకి చూపిస్తే మోజ్జం తానేషావొలలో పడ్డాడనీ, తానేషాదెగ్గిరవున్న కళ్లనితిప్పేనేలఅందంకలస్త్రీల కాళ్లపడి అబద్ధం చెబ్తోన్నాడేమో నని అనుమానపడ్డాడు ఔరంగజేబు. ఇది వూహించి కొందరు ఔరంగజేబుదెగ్గిర మోజ్జంమీద చాడీలు చెప్పారు. లంచం తిన్నాడని దొంగవుత్తరాలని మూపెట్టారు. వాటన్ని

టినీ నమ్మాల్సివొచ్చింది ఔరంగజేబు. మోజ్జంని చెర పెట్టి తానే సొంతంగా సేనాధిపత్యం వహించాడు.

రాత్రి రెండుఝాములైనతరువాత ఆ బురుజును కాచేనాయకుడికి లంచమిచ్చి చాకలివాడ కట్టుకున్న కోటగోడని దాటినిచ్చేనమూలంగా ప్రాకింది మొగల్ సైన్యం యాభై దాక. చడీచప్పుడు కాకుండా యింకా యెక్కుతోన్నారు. కింద చాకిరిదగ్గిరవున్నకుక్క మొరగటం ఆరంభించి జనాన్నంతా ఆవేపు తెచ్చింది. మొగల్ సైనికులు కొందరు భయపడి కందకంలోకి దూకి కాళ్లుచేతులు విరగకొట్టుకున్నారు. తక్కిన వాళ్లని పాదుషాసైన్యం పట్టుకుంది. తెల్లారి ఆకుక్కని పట్టితెప్పించి కోటని రక్షించినందుకు తన మెడలోని ముత్యాలపట్టెడ తీసి దానిమెడకి కట్టించాడు తానేషా.

"ఓహో! అయితే నువ్వు చాలాపతివ్రత మన్నమాట.........నీకు నాలి కెట్లా

తానేషా జ్ఞాపకంచేస్తే వెళ్లి నాలుగురోజుల దాకా తిరిగి రాలేకపోయింది బేలిబీ. వొచ్చి చూసే అప్పటికి ఆయువకుడిగాయం చీంపోసింది. జ్వరం కూడా వొచ్చింది తీవ్రంగా. బేలేబీ గాభరాపడి పరిచారకురాండ్రందరినీ తిట్టింది అశ్రద్ధచేసారని. రాణులకు వైద్యం చేయడానికున్న వైద్యురాల్ని పిలిపించి చూయించింది. ప్రాణం అపాయంలోవుంది; మూడు రోజులు కన్నుమీద రెప్పేయకుండా శ్రద్ధతీసుకుంటే తరువాత చూద్దామంది. ఆతన్ని దాసీలను నమ్మక ఆతనిమంచంపక్కనే కాచుకోకూచుంది బేలిబీ. ఆతని ముఖం చూస్తే యెట్లాగైనా రక్షించాలనిపించిందామెకి. ఏదగ్గరిబంధువో అనిపించింది.

ఆడింది? నిజం చెప్పు వా డెవడు, భర్తేనా? "

నాలుగోనాటివుదయం ఆతనిదగ్గిరికెళ్లి కూచొని ఆముఖంవేపు చూసింది. మెల్లిగా కళ్లుతెరిచి ఆమె మొఖంవేపు చూసాడు. ఆతనిమాటల్లో ప్రాణ లేనట్టే చూపులోకూడా నీరసత్వం కనబడ్డది. ఆ కళ్లల్లో నీళ్లు తిరిగి ఆచూపుల్ని మరీ దీనంచేసాయి. చిక్కిపోయిన తనచేత్తో ఆమెచేతిని పట్టుకొని "యెక్కడిరుణం చెల్లీ నువ్వు నా కీజన్మంలో తీరుస్తోన్నావు? ఎందుకు బతికించావమ్మా యీపాపిని?"

ఆముఖంచూస్తో ఆమాటలువింటే ఆమెకుగూడా యేడ్పొచ్చింది. తనపైటచివరతో ఆతనికళ్లనీళ్లు తూడుస్తో, "యాడవకు, యాడవకు; మూడురోజులు నేనులేకపోవటంచేత అశ్రద్ధ జరిగి యింతబాధ పడ్డావు. ఇహవెళ్లను నిన్నువొదిలి. భయపడకు నయమవుతుంది తొందరగానే."

"నాకు బతకాలనిలేదమ్మా నిజంగా. బతుకు అవసరమేలేదు. అందుకనే యెట్లాగైనా, తొందరగా చావాలని దాసీవాళ్లని బెదిరించుకొని అవుపత్యం చేసి మందుపుచ్చుకోక రోగం పెంచుకున్నా. మళ్లీనువ్వు— ఎందుకమ్మా నామీద నీ కింతదయ?"

"అలా బలవంతంగా మరణం తెచ్చుకోటం పాపంకదూ?"

"బతికి బైటపడితే ఘోరంగా, మరీఘోరంగా చావాల్సివొస్తుందిచెల్లీ."

"భయపడకు యింకా శత్రుసైన్యమంతా బైటనే వుంది. మాదన్నవాళ్లు చస్తేనేం తానేషావున్నంతవరకు మనకు భయంలేదు."

గట్టిగా మూలిగి కళ్లనుంచి మరీకారే ఆనీటిని ఆమె కవుపడకుండా ఆవేపు తిప్పుకున్నాడు తలని,

వొక్క నిమిషం తరువాత మళ్లీ యీవేపు తిప్పి స్థిరంగా, "చెప్పను, చెప్పను చెల్లీ నీతో."

అతన్ని మాట్లాడిస్తే బాధపడతాడని వొంటి మీదికప్పు సరిచేసి నెమలియీకలఫంకాతో విసరడం మొదలెట్టింది.

రాత్రి రెండుగంటలకి చప్పున మేలుకొచ్చిందామెకి. కోటంతా యేమీ వినపడకుండా వొకటే అల్లరి. పైకెక్కి చూసింది. వొహర్ని పట్టకుండా వొహరు యేడుస్తో, దివిటీలు లాంతర్లు పట్టుకొని పరుగెత్తుతోన్నారు. ఎక్కడికో? దాసీలు పరుగెత్తుతో వొచ్చి చెప్పారు మోసకాడెవరో శత్రువులకి పడమటిగవిని తెరిచాడనీ, సైన్యమంతా లోపల జొరబడుతోందని. ఆమెగూడా కెవ్వుమంది. అంతా ఆయువకుడుపడుకున్న గదిలోకి పరుగెత్తారు. వొహ చేతిమీద లేచి వీళ్లవేపు చూస్తో, యేమిటేమిటన్నాడు. జేలీబీ ఆతనిమంచందగ్గిర కూలబడి ఆతనిమీద చేతులేసి, "అయింది. శత్రువులు."

లేచి కూచొని ఆమెని లేపి పైకివొరిగించుకొని, "భయపడకు, భయపడకు చెల్లీ" అని యింకా యేమేమో అన్నాడు ధైర్యంగా ఉత్సాహంగా. కాని యెవరూ వినిపించుకోలా. అంతా వొహటేగోల.

చేతులో కత్తిపుచ్చుకొని బరిగుఱ్ఱంమీద యెక్కి ప్రవాహంలావొచ్చే శత్రుసైన్యాన్ని గవునిలో అడ్డుపెట్టాడు అబ్దుర్రజాక్. వందలకొద్ది శత్రుసైనికుల్ని నరికిపారేసాడు అద్భుతమైనశౌర్యాన్ని ప్రకటిస్తో. వొంటినిండన్నీ గాయాలు తగిలాయి. శత్రుసైనికుడికత్తివాటుకి గుఱ్ఱం కళ్లెంతెగి అతనిస్వాధీనం తప్పింది. ప్రవాహం నిరాటంకంగా లోపలికివొచ్చింది.

తెల్లారేవరకు కోటంతా ఔరంగజేబుస్వాధీనం అయింది.

చావంగ మిగిలినవాళ్లందరినీ చెరపెట్టారు. ముఖ్యంగా రాజబంధువుల్ని.

తానేషాను దౌలతాబాదు పంపారు.

✂

ఔరంగజేబు సేవకులు వొచ్చి వొహరితరువాత వొహర్ని తీసుకెళ్తోన్నారు తానేషారాణుల్ని. జేలీబీవొంతుకూడా వొచ్చింది.

మామూలుముతకగుడ్డ తెల్లఅంగరకా తొడుక్కొని పెద్దగడ్డంతో కూచున్నాడు ఔరంగజేబు యెడమచేత్తో గడ్డం పీక్కుంటో. అతన్ని చూట్టంతోటే వొళ్లు జల్లుమందామెకి. ఇట్లాంటిక్రూరమైన ముఖం మోటురూపం యిదివరకెప్పుడూ చూళ్లేదామె. ఎట్లాకన్నదో ఆతల్లి!

"ఈమె జేలీబీ. పోర్చుగీసుయువతి" అని చెప్పాడు ఔరంగజేబుపక్కనకూచున్న ముసలిమొల్లా. ఈమొల్లాకే తానేషా, తానేషారాణులు తలవంచి సలాంచేసి దీవనలు పొందింది. ఈమొల్లానే రెండురోజులకిపూర్వం తానేషాను యింకా నూరేళ్లుబతకమనీ, ప్రపంచమంతా వొహటేరాజ్యంగా యేలమనీ దీవించింది.

"ఈమెయింట్లోనే తురకవేషంతో వున్న హిందూ దొరికింది. తనభర్త అంది;" అన్నాడు యింకొహమొల్లా.

"ఓహో! అయితే నువ్వు చాలాపతివ్రతవన్నమాట. వాడిని, ఆకాఫర్ని అసహ్యంలేక యింట్లోపెట్టుకొని సిగ్గులేక నాభర్త అనటానికి నీకు, పవిత్రమైన యిస్లాంమతందానివైన నీకు నాలికెట్లా ఆడింది? నిజంచెప్పు వాడెవడు, భర్తేనా?"

"కాదు."

"కాదు, కాదు; అంతకుముందు దొంగభర్త, అప్పుడు భర్త, మరియిప్పుడో?"

నిజానికి ఆమెకిగూడా తెలీదు అతనెవరో. అప్పుడు అతను హిందూఅంటే పుటిక్కునచంపేస్తారని తురకవేషం వేసింది. తురక అంది. తురకైతే నీకేంకావాలి, భర్తా అని ఆమొల్లాఅంటే అట్లాగైనా దక్కుతాడేమోనని అవునంది. కాని ముందు యిట్లా

పరిణమిస్తుందనుకోలా. ఇప్పుడు యేవిధంగా సమర్థించ బోయినా లాభంలేదని వూరుకుంది మాట్లాడకుండా.

ఆహిందువును తీసుకోరమ్మన్నాడు ఔరంగజేబు. సంకెళ్లు తవిలించి యిద్దరుపట్టుకో తీసికొచ్చారు. తలకి కట్టు అట్లాగేవుంది. మరీ చిక్కిపోయాడు.

ఆపెద్దమొల్లా ఆతన్ని చూసేమాట్టంతోటే అన్నాడు, "ఓహో, యీతడు విశ్వనాథపండితుడు. నాకు బాగాతెలుసు. మాదన్నకు యితడు మంత్రీ, అంగరక్షకుడు, స్నేహితుడు, అంతాను."

ఔరంగజేబుకి సలాంచేసి, "కాని మాదన్నని అక్కన్నని చంపింది నేనే," విశ్వనాథబట్టు అన్నాడు గట్టిగా.

"అయితే యిదేపనిగా యిక్కడవుండి చివరకి వాళ్ల తలల్ని తెచ్చి నాముందు పడేసిన ఇబ్రాహింఖాన్ గడ్డికోసాడు గావును మూడేళ్లపాటు గోలకొండలో!" నిదానంగా అన్నాడు ఔరంగజేబు.

"ఆయన్ని రప్పించి అడగండి."

ఇబ్రాహింఖాన్ వొచ్చాడు. ఆతన్ని అడిగాడు ఔరంగజేబు, "ఈతడు ఆహిందువులతలల్ని కోసి నీకిచ్చాడటకదూ వాడ్గ్గిరికి తీసికెళ్లమని?"

"సత్యం ప్రభువులే విచారించాలి. నేనేచెప్పితే ఆత్మస్తోత్రంగా వుంటుంది." అని వంగి సలాంచేసాడు ఇబ్రాహిం.

ఔరంగజేబు విశ్వనాథపండితుడివేపు చూసాడు. అతను అట్లాగే నిర్వికారుడై చూస్తోన్నాడు.

"అయితే నువ్వు మాకుచేసిన వుపకారానికి యేం బహుమతికావాలంటావు? ఈబేలీబీ వొక్కర్తె చాలా.

"నన్నేమైనా అనండి, చంపండి, చిత్రవధ చేయండి. కాని ఆమెనిమాత్రం అవమానపరుచొద్దు? ఆమె నాచెల్లెలిసమానం."

"అవును, అవును; మాఅందరిముందు ఆమె నీచెల్లెలిసమానం. లేకపోతే——"

అంతా నవ్వారు. విశ్వనాథపండితుడు ఉగ్రుడైపోయాడు. కాని యిద్దరు రెండురెట్టల్ని పట్టుకొని కదలనిచ్చారుకారు.

"రేపేపాటికి యీబేలీబీ నిన్ను బేలీమల్లే అల్లుకుంటే చాలా?"

అంతా నవ్వారు మళ్లీ.

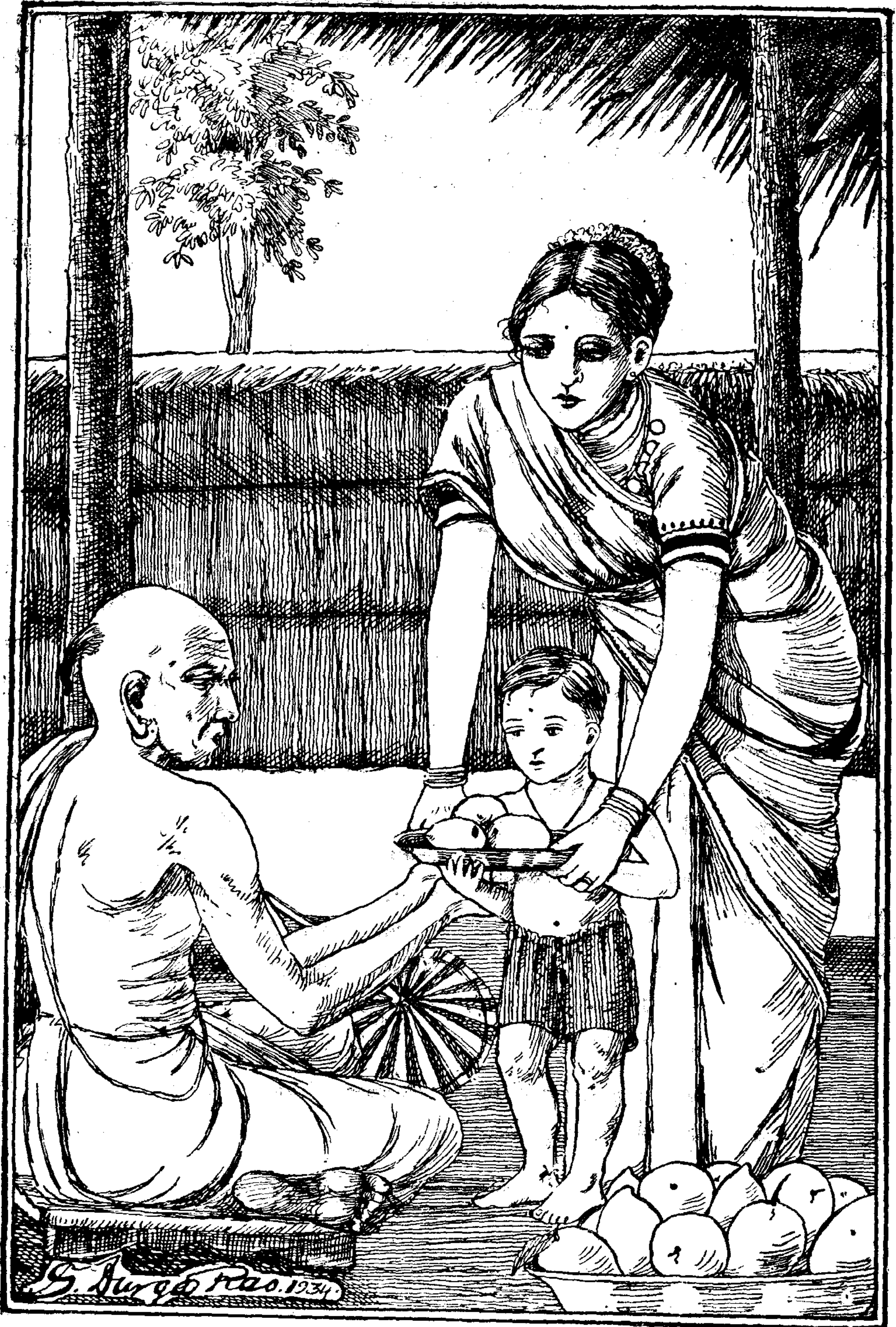
మర్నాటివుదయం——

బేలీబీ విశ్వనాథపండితుడిని వొహరిమీద వొహర్ని పడుకోపెట్టి చేతికి చేయి, కాలుకు కాలు, నడుంకు నడుం బిగించి త్రాళ్లతో కట్టి రెండుశరీరాలు వొహటే చేసారు. కట్టెల్నిచితిగా పేర్చి దానిమీద యినప మంచం వుంచి దాంట్లో వీళ్లని పడుకోపెట్టి గొలుసుల్తో బిగించారు.

చితి అంటించారు.

పెద్దమంటగా కాల్తోన్నప్పుడు చుట్టూవున్న వాళ్లని తోసుకొని దేహంఅవుపడకుండా బురకా కప్పుకున్న స్త్రీ సరాసరి పరుగెత్తుతోవొచ్చి మంటలో దూకింది. ఆబాధకి తాళలేక లేస్తోపమతో తన ముఖాన్ని యీవేపు తిప్పింది. ఇబ్రాహింఖాన్ కెవ్వుమన్నాడు.

తెల్లారిచూస్తే ఆయినపమంచం దానిమీద వొదులుగా గొలుసులూ అట్లాగే వున్నాయి బూడిద గాసిలో.

వైశాఖపూజ —శ్రీపాద దుర్గారావు.

వేశ్యాకులం యెందుకోసం పుట్టిందీ?

ఇప్పుడు వేశ్యాకులానికి చెందిన స్త్రీపురుషులు చిరసంచితమైన తమ సంప్రదాయాన్ని మార్చుకోడానికి తీవ్రప్రయత్నాలు చేస్తున్నారు.

తమ కులం పేరు మార్చుకోవాలని కూడా వారు పట్టుదలగా వున్నారు.

ఇదివరకే పడుపువృత్తిలో వున్న యువతులు తమ గంధర్వులతో స్థిరీకరణం చేసుకోవలసిం దనిన్నీ తీర్మానాలు జరుగుతున్నాయి.

ఇందుకు ఆశ్చర్యం లేదు.

ఆకులానికి చెందిన పురుషులలో ఉన్నతవిద్య హుటాహుటి నడకలతో వ్యాపిస్తోంది.

వారిలో అనేకులు బాధ్యత గల పెద్దపెద్ద వుద్యోగాలలో వుండి, అసాధారణశక్తిసామర్థ్యాలు చూపిస్తూ, వోహో అనిపించుకుంటున్నారు.

అనేకులు స్వతంత్రవృత్తులలో గూడా ఉన్నతి పొందుతున్నారు.

నృత్యాభినయాల్లో పేరుమోసిన ఆకులస్త్రీలు గూడా నేటి సభలను చూసి రోతపడుతున్నారు.

ఇలాంటి పరిస్థితుల్లో వారికి సంస్కారదృష్టి బలపడుతోం దంటే వింత యేమీ లేదు.

వారి ప్రయత్నాలు చాలా మట్టుకు ఫలోన్ముఖాలవుతున్నాయి.

శాసనసభలో కూడా వారి కనుకూలనిర్ణయాలు జరుగుతున్నాయి.

కొద్దికాలంలో—మన కళ్లయెదటే భోగం మేళాలు చారిత్రికవిషయాలయిపోతాయి.

'వేశ్య' అనే మాట యిక నిఘంటుబోధ్యం అయిపోతుంది.

అయితే:

కొంతకాలం దాకా ప్రజలు వుద్ఘారంగా చెప్పుకునే సంగతులు ఇదివర కనేకాలు జరిగాయి.

వాటిలో యిది నీహారలేశం.

మొట్టమొదట వేశ్యాకులంవారికి ఈసంస్కారదృష్టి కలిగించినవారు అగ్రజాతులవారు.

వేశ్యాబహిష్కారాన్ని గురించి ఆదిలో అగ్రజాతుల్లోనే తీవ్రప్రచారం జరిగింది.

బ్రాహ్మడు తన వర్ణాశ్రమధర్మాలను చూసే జుగుప్స పొందినప్పుడు అగ్రజాతుల్లో ఈ విషయం బహుజనసమ్మతం కావడంలో విశేషం యేమీ లేదు.

ముఖ్యంగా ఈవిషయంలో అగ్రజాతులవారికి పాశ్చాత్యసంఘాలు వరవళ్లు.

"ప్రపంచకంలో యెక్కడా వ్యభిచారంకోసం ప్రత్యేకంగా వొక తెగ కేటాయించబడలేదు. మన దేశంలో అలాంటిది వుండడం మనకి అవమానకరం."

ఇదీ వారి వాదసరళి.

పాశ్చాత్యదేశాలలో ఇలాంటి తెగ లేకపోతే మానింది, ఈతెగవారి వృత్తిని నిర్వహించేవారున్నారా లేరా అని వారు పరిశీలించలేదు.

ఏసంఘ మేనా యితరసంఘాలవారికి గూడా నిర్దుష్టంగా—సర్వాంగసుందరంగా కనపడేది పృథివి మీద ఎక్కడేనా వుందా అని కూడా వారు యోచించలేదు.

వారికి వొకట్టే నిశ్చయం. "ఇది అసభ్యతకి గుర్తు. అభివృద్ధికి వేరుపురుగు, పశుప్రవృత్తికి సన్నిహితం" ఇంతే.

ఏతావతా: దేశంలో వ్యభిచారం కనబడకుండా చేస్తామంటే — అథవా తగ్గించివేస్తామంటే మొదటి ప్రశంస నాదీ.

వేశ్యాకులంలో గార్హస్థ్యం ప్రబలితే—పడుపువృత్తి నిశ్శేషం అయిపోతే మొదటి ధన్యవాదంనాదీ.

అయితే, యిక యీ చర్చ అంతా యెందుకూ అంటే, వేశ్యాకులం యెందుకోసం పుట్టింది?

ఇదీ జిజ్ఞాస.

చూడరాదా అంటే, చూస్తే నిజంగా మంచి స్థితిలో వున్న కులం యిప్పు డేదీ లేదూ.

పూర్వు లేర్పరిచిన ధర్మప్రవృత్తి మంచిదా చెడ్డదా అనేది వేరే విషయం; కాని అది యిప్పు డెక్కడా సుస్థితిలో లేదు.

ఆనియమాలను ఇప్పు డెవరూ అనుసరించడం లేదు. ఎవరూ గౌరవించడం లేదు.

ఇప్పుడు జరుగుతూ వున్నది 'ధర్మవిప్లవం' అనతగిందే కాని ధర్మసంస్కారం కాదు. ధర్మనిర్ణయం అంతకంటే కాదు. కాని యిప్పటి నడతని బట్టి పూర్వులిలాగే ధర్మనిర్ణయం చేశా రంటే యెలాగా?

మనవర్ణాశ్రమధర్మాలకిప్పుడురాజావలంబం లేదు.

వాటి కవే మారిపోతున్నాయి.

మార్చేవారికి కూడా నిషేధం లేదు. ఆటంకాలూ లేవు.

పైగా చాలా ధర్మాలు మార్చవలసిన అవసరమూ వుంది.

కాని యిందుకోసం అసత్యకల్పన చెయ్యనక్కరలేదు.

మార్చడం అవసరమా కాదా అనే కాని శాస్త్రంలో యేం వుందీ అని కాదు ప్రశ్న.

కాగా, వేశ్యాకులం వ్యభిచారం కోసం పుట్టిందనడం పూర్వులకు చెంపపెట్టు. ఇలా అనేవారి అజ్ఞానానికి మాయని ముద్ర.

వాస్తవంగా వేశ్యాకులం గణించతగ్గది.

ఏమంటే? అది యేర్పడ్డప్పుడు దానికి నిర్ణయించబడ్డ ధర్మం నాగరికతకి నికషం, కళకి జీవగర్ర.

మన బానిసప్రవృత్తికి అది యిప్పుడు మోటయితే కావచ్చు; కాని ప్రపంచికం అంతటా దానికి ఆదరం వుంది. గౌరవం వుంది. పూజ్యభావం వుంది. పూజ్యత వుంది.

దానికి ప్రోత్సాహం వుంది. పోషణ వుంది. క్షణక్షణమూ వినియోగమున్నూ వుంది.

జపానులో, చీనాలో, రషియాలో, జర్మనీలో, ఫ్రాన్సులో, బ్రిటిషు దీవులలో, అమెరికాలో —ఎక్కడ చూసినా దానికి అత్యాదరం వుంది. అగ్రతాంబూలం ముట్టుతోంది.

ఆధర్మం అంటే పాశ్చాత్యజాతులవారు పడి చచ్చిపోతారు.

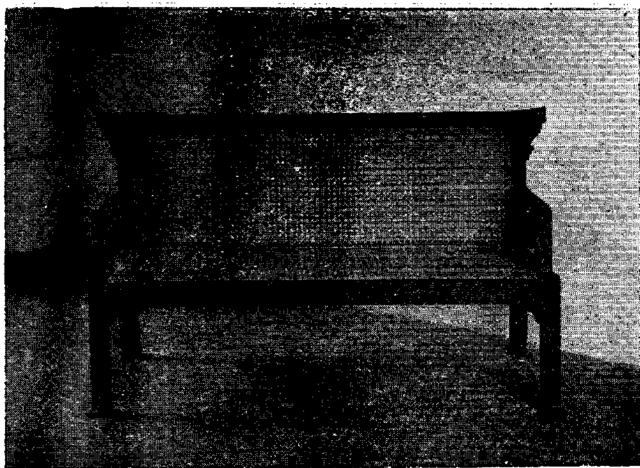
ఆసభ్యజాతులవారే కాదు, యేనాదులు, చెంచులు, నీగ్రోలు—ఎస్కిమోలున్నూ దానిని నెత్తిమీద పెట్టుకుంటున్నారు.

స్త్రీలకి అంతఃపురంలో సైతం బురకాలను తగిలించే వుంచే వారున్నూ ఆధర్మాన్ని గౌరవించడంలో ఆహారనిద్రలు మరిచిపోతున్నారు.

అది అభినయానుబద్ధ మైన నృత్యం. గానానుప్రాణిత మైన నాట్యం.

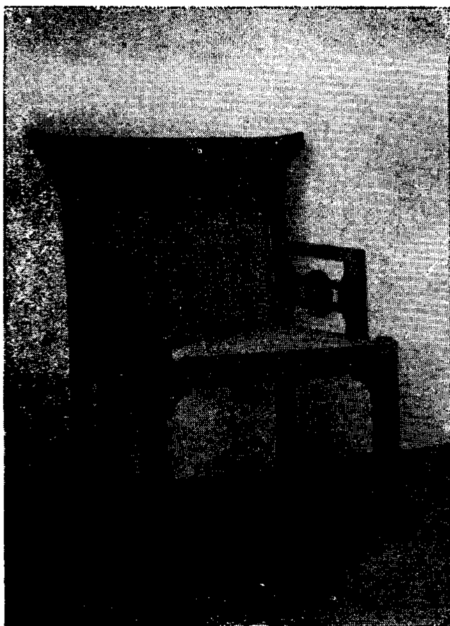
అది లలితకళ అని మాత్రమే అంటే చాలదు.

లలితకళలలో అది లలితలలితం.

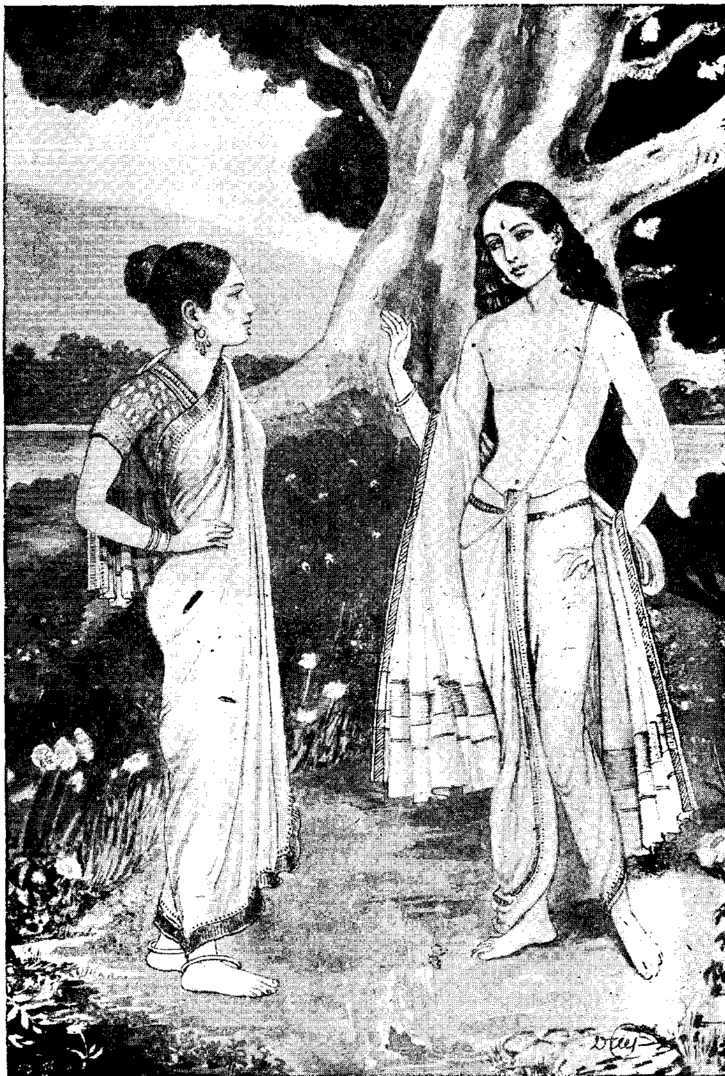
౭. సోఫా

(పేము అల్లినది)

౮. కుర్చీ

(మీదిసోఫా జతకు)

కచ, దేవయానులు

—వి. బాబూరావు

154

కనక స్త్రీలే దానికి అర్హతకలవాళ్లు.

నిజమే. ఇంతవరకూ యెవరికీ ఆక్షేపణ లేదు.

ఇక వున్నదల్లా ముందే వుంది.

అదేమిటంటే? మగవాళ్లకి ఈవిద్యలు వుపాదేయాలు కావు.

వారీవిద్యలకు సిద్ధపడడం రసాభాసానికి కూడా మూలం.

అంచేత దీనికోసం శాశ్వతబ్రహ్మచారిణులు కావలసివచ్చింది.

కొందరు కన్యలు వివాహం అనే కట్టుబాటుకు అతీతలుగా వుండిపోవలసివచ్చింది.

కాని, బతికి వున్నంత కాలమూ స్త్రీ కన్యగానే వుండిపోడానికి మన సంప్రదాయం వొప్పుకోదు.

పెళ్లి చేసుకోని యువతి మన ధర్మాన్ననుసరించి పతితురాలు. ఆమె తాకరానిది; చెప్పరానిది; చూడరానిదిన్నీ.

ఇలాగ యీ సూత్రానికీ, నృత్యాభినయాల కోసం స్త్రీ కన్యగా వుండిపోడానికి విధాయకమైన సూత్రానికీ విసంవాదం వచ్చింది.

ఇలాగ యివి వొకటి యేటికీడిస్తే మరొకటి కోటికీడ్చింది.

నిజానికి రెండూ బలమైనవే. రెండూ శిరసావహించతగ్గవే.

మరి గతి యేమిటి!

ఈభిన్నసూత్రాలకు సమన్వయం కలిగించడంలో అప్పటి కులపతులకు తోచిన యుక్తి ఈకన్యలను దేవుడికి ముడిపెట్టడం.

వేశ్యలంటే వీరూ.

దేవదాసీ అనే శబ్దానికి వ్యుత్పత్తి యిదీ.

వేశ్యాకులంయొక్క నివృత్తిక్రమం యిదీ.

దీనితో యిటు వైవాహికధర్మసూత్రమూ సార్థమయింది, అటు భరతమూ అప్రతిహతం అయింది.

సంసారసాగరంలో మునకలు వేసే మానవజాతికి ఆనందపారవశ్యం కలిగించే యీలలితకళకి ఆలంబం కావడంవల్ల వేశ్యాకులం రాజాస్థానాల్లో ఉన్నతపదవి పొందింది.

ఐహికజీవితానికి సోపానాలూ, అంతరువులూ అయిన శుభకార్యాలలో ఈవేశ్యలు మంగళదేవతలైనారు.

మొదణ్ణుంచీ దేవుని విగ్రహాలూ, దేవుని ఆలయాలూ, దేవుని రథాలూ, దేవుని ఆభరణాలూ, దేవుని వుత్సవాలూ కళాబంధురాలు కావడంవల్లనూ, సహజంగా వేశ్యలు దేవుని ఆత్మీయవర్గంలో చేర్చబడినందువల్లనూ దేవతోత్సవాలలో వారికి అగ్రతాంబూలం యేర్పడింది.

పెళ్లికి భోగంమేళం పెట్టడం యిందుకూ.

వేశ్యలు అభినయిస్తూ వుంటే మహామహావాళ్లంతా యెదట కూచోడం యీ కళామాధుర్యాన్ని అనుభవించడానికి.

మన ప్రభువులు అవక్రపరాక్రమంతో రాజ్యాలేలినంతకాలమూ కవులు పూజించబడ్డారు. గాయకులు గౌరవించబడ్డారు. చిత్రలేఖకులు ఆదరించబడ్డారు. శిల్పులు పోషించబడ్డారు.

వేశ్యలున్నూ బహూకరించబడ్డారు.

ఇలాగ వేశ్యల వృత్తి కళాప్రదర్శనం గాని వ్యభిచారం కాదు.

వేశ్యాకులం వొక గొప్పకళకి పట్టుగొమ్మగా వుండడానికి గాని వ్యభిచారం కోసం ఏర్పడలేదు.

స్త్రీ చూపు పరపురుషుడి మీద పడడమే సంభవిస్తే దాన్ని మంగళసూత్రం బంధించలేదు. ఆభిజాత్యం మళ్లించలేదు. మొగుడి పిడికిలి తప్పించలేదు. అత్తగారి కాపలా ఆటంకపరచలేదు.

అలాగే పురుషుడికి కూడా మనస్సు చలిస్తే దాన్ని వేదాలు సరిచెయ్యలేవు. శాస్త్రాలు దిద్దలేవు. యముడుకూడా యేమీ చెయ్యలేడు.

స్త్రీపురుషులలో ఈపశుప్రవృత్తి ఆదినుంచీ వుంది. అన్ని దేశాల్లోనూ వుంది. మనలోనూ యెక్కువగా వుంది.

ఇందులో వొక విశేషం కూడాను. వేదాలు విప్పండి. పురాణేతిహాసాలు తెరవండి. స్త్రీలశీలాన్ని కాపాడడం కోసం యిప్పు డమల్లో వున్నన్ని కట్టుబాట్లు వెనక వెనక లేవు.

స్త్రీలకి అప్పు డున్నంత స్వేచ్ఛ యిప్పుడు లేదు.

ఇప్పుడు పాశ్చాత్యస్త్రీ లెంత కళాభిమానవతులుగా వున్నారో మన స్త్రీలుగూడా అప్పు డలావుండే వారని మన వాఙ్మయం ఖంగున ప్రతిపాదిస్తోంది.

చెప్పవచ్చిం దేమి టంటే? వర్ణవ్యవస్థ యేర్పడిన ఆకాలంలో పశుప్రవృత్తి తీర్చుకోవా లంటే పురుషుడికి పరస్త్రీలు అతిసులభంగా చిక్కేవారు.

ఇందుకోసం—వ్యభిచారంకోసం ప్రత్యేకంగా వేశ్యాకులం యేర్పరచవలసిన అగత్యం యేమీ కలగలేదు.

అయితే, యిప్పుడు వేశ్యలు వ్యభిచరించడం లేదూ?

నిజమే. వేశ్యలూ వ్యభిచరిస్తున్నారు.

వారిలో అది అధికంగా వుం దంటే దానికి బల మైన కారణాలూ వున్నాయి.

వొకటి. వేశ్యల శరీరాలు ఇనుముతో నిర్మించబడలేదు.

రెండు. వేశ్యలు కళాకుశలలు. అంటే కళావతులు.

కళ కోసమే వారు ప్రత్యేకించబడ్డారు.

ఇక వాత్స్యాయనుణ్ణి అడగండి. అతని అనుయాయు లంతా యేం చెబుతున్నారో వినండి.

కళాకుశల శీలవతిగా వుండలేదు.

కళాకుశలుల ప్రపంచకం వేరు. వారి మనః ప్రవృత్తి రసజగత్తులో నిత్యతాండవం చేస్తూ వుంటుంది.

సాంఘికనీతులకు వా రతీతులై వుంటారు.

వారి దృక్పథమే వేరు.

వారి ఆశలే వేరు.

వారి అనుభవాలే వేరు.

వారి జీవనవిధానమే వేరు.

వారి జీవితపరమావధియే వేరు.

వారి ధర్మాధర్మాలను పరిశీలించడానికి మన మామూలు పద్ధతులు గుడ్డిగవ్వకున్నా మారవు.

ఏవంచ:

ఇప్పుడు వొక కులంమీద యింకోకులానికి అధికారం యేమీ లేదు.

వేశ్యాకులంవారు తమ కులధర్మాలను తమ యిష్టం వచ్చినట్లు నిర్ణయించుకోడానికి పూర్తిగా స్వతంత్రులుగా వున్నారు.

అందుకు వారే అర్హులున్నూ.

ఇతర కులంవారికి వారిని ఆజ్ఞాపించడానికీ, శిక్షించడానికీ ఏమీ సత్తా లేదు.

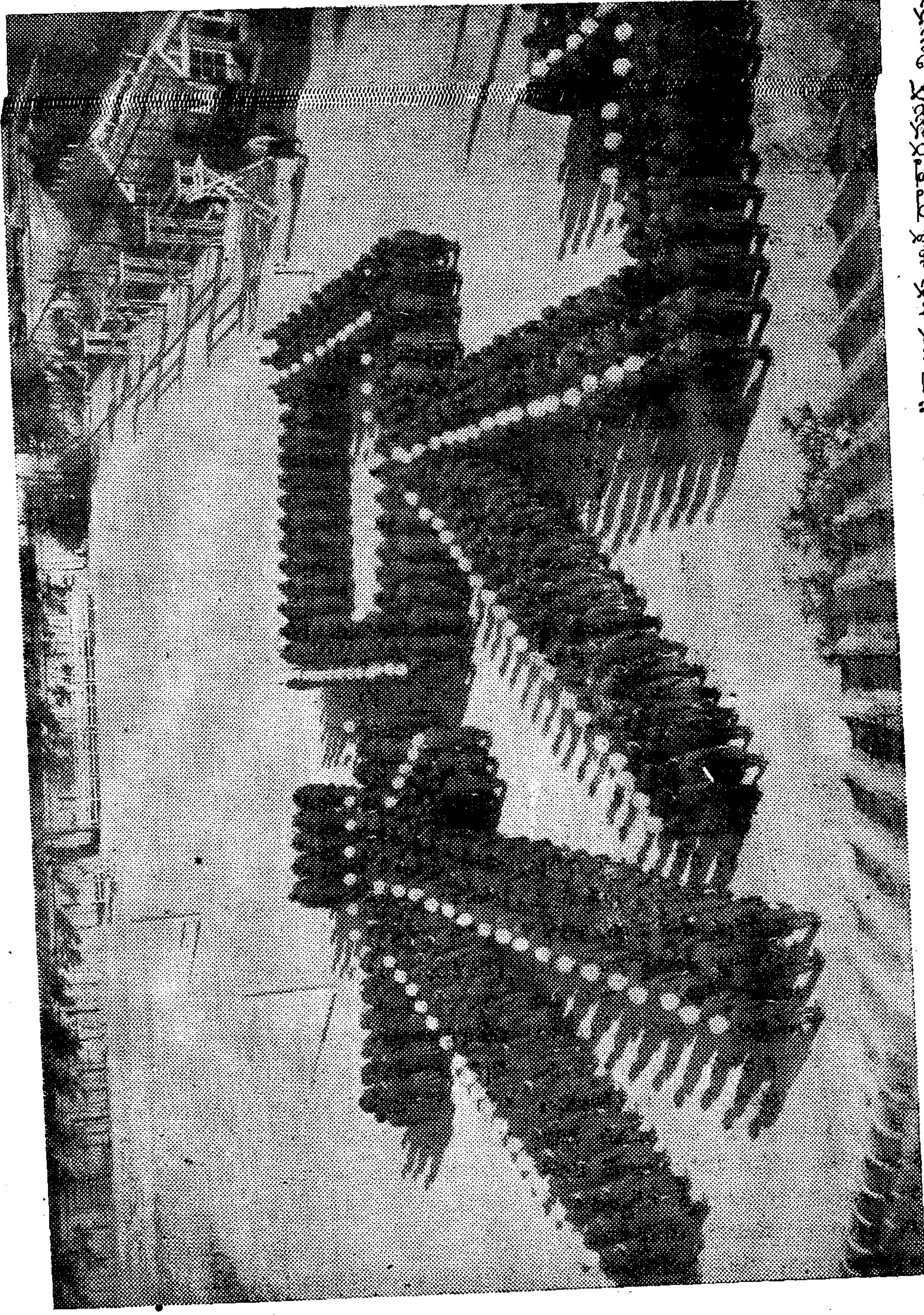
—శాస్త్రి

తిక్కన చిత్తరువు !

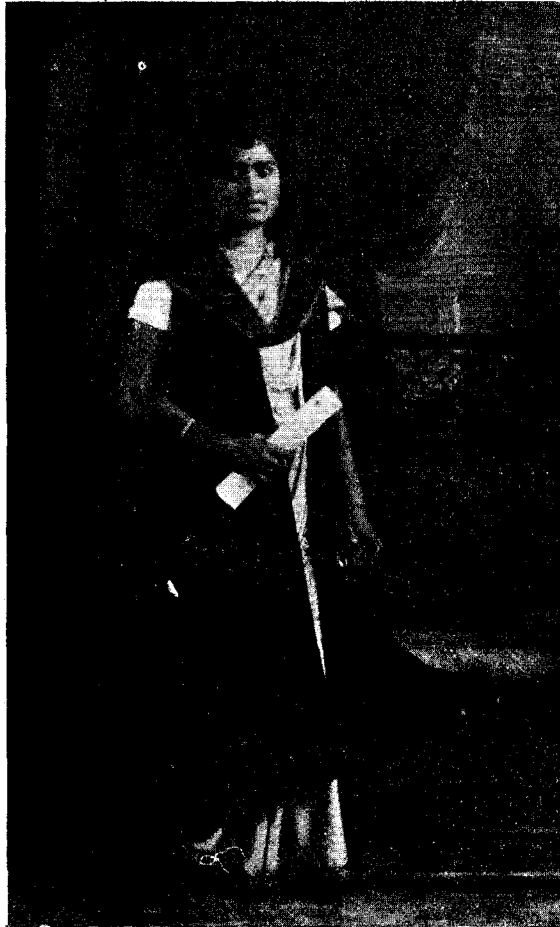
ఆంధ్రవిశ్వకళాపరిషత్తు యొక్క కళాశాలయందలి తెనుగుసంఘమువారు ఆంధ్ర కవిబ్రహ్మయగు తిక్కనగారి చిత్తరువును గీయించుటకై, నూటపదునారు రూపాయిల బహుమతి నేర్పాటుచేసిరి. ఈ బహుమతిని బడయుటకు తెలుగుదేశముయొక్క వివిధ ప్రాంతములనుండి సుమారు ౧౭ పటములు వచ్చినట్లు తెలియుచున్నది. ఈపటములను బంపిన చిత్రకారుల పేర్లు ప్రకటింపబడలేదు. కాని ఈపటము లేవియు బహుమతి నిర్ణేతలదృష్టికి ఆనినట్లులేదు. అయినను వచ్చినవానిలో వారికి ప్రశస్తములని దోచిన రెండు చిత్తరువులనుబట్టి వానిని రచించిన చిత్రకారులను తిరిగి పోటీకి నిలువబడుడని ఆహ్వానించినట్లు తెలియుచున్నది. ఈశిల్పులలో నొకరు బందరు వేంకటాచార్యులు గారు, వీరు నూనెరంగుల చిత్రకారులు. రెండవవారు భీమవరం బాపిరాజుగారు, వీరు నీటిరంగుల చిత్రకారులు. వీరిరువురును ఆంధ్రలోకమున పేరువడసిన శిల్పులు. కాని వీరిరువురకు నింతవరకు జేసిన కృషికి నెట్టి ప్రతిఫలము నొసగక, తిరిగి క్రొత్త చిత్తరువులను రచించి పరీక్షార్థము పంప మనుట పరీక్షకులకుగాని, పరీక్షితులకు గాని గౌరవప్రదముగ లేదు. రెండవ పరీక్షలోనైనను వీ రుత్తీర్ణులైనట్లు ఎంచుకొనబడెదరని చెప్పుట కెట్టి యవకాశమును లేదు. తిరిగి రచించిన చిత్తరువులుకూడ విచారణకర్తల పరిశీలనకు నిలువగలవనుటకు హామీ యెక్కడ? విషయమా మహత్తరమైనది. తిక్కన చిత్తరువు సామాన్యరూపపటము వంటిదికాదు. తిక్కన రూప మిట్లుండునని నిర్ణయించుటకు దగిన చరిత్రాధారములు లేవు. ౧౮-వ శతాబ్దమునాటి మహాపురుషుని రూపమును కేవల మూహచే గల్పించుకొనదగినదే. కాని, నకలు వ్రాయుటకు అనువైనదికాదు. తిక్కన గ్రంథములు గాని, కేతన దశకుమారచరిత్రము గాని చదువునప్పుడు, శిల్పికి ఏ దివ్యవ్యక్తి, ఏ యమరమూర్తి వారి కంటియెదుట తాండవించునో, ఆ బింబమును రేఖలలోను, రంగులలోను దింపవలసియుండును. ఇక్కడ బరీక్షింపదగినది కేవలము హస్తనైపుణ్యమే కాదు, చిత్రరచనావిన్యాసమే కాదు. భావనాశక్తిని, రూపకల్పనావైదగ్ధ్యమును బ్రదర్శింపవలసియున్నది. అందులో నీ తిక్కన ఒక సామాన్యపురుషుడు కాదు. వీనిని గూర్చిన గాథలనేకములు కలవు. కొన్ని కల్పితములు, కొన్ని చరిత్రసిద్ధములు. కల్పితగాథలు చరిత్ర దృష్ట్యా వర్జితములైనను, వాని యడుగున వ్యక్తికి సంబంధించిన విశేష మేమియో యుండియుండును. శిల్పి వీనినన్నిటిని శిల్పద్రవ్యములుగ సంగ్రహించి మూర్తికల్పన చేయవలసియుండును. అందుపై, తిక్కన జీవితమున కనేక ముఖములు కలవు. శృంగారపురుషుడని ఊహించుటకు ఆస్కారముగలదు. పరాక్రమశాలియని సూచించుటకును ఆధారమున్నది. భాగ్యభోగముల ననుభవించెననుటకు సందియము లేదు. రాజనీతి విశారదుడైన అమాత్యుడు. నైష్ఠికుడైన సోమయాజి. హరిహరనాథుని సేవించిన భక్తుడు. ఆంధ్రావని మోదముంబొరయ పంచమవేదమును తెనిగించిన సాక్షాత్తు కవిబ్రహ్మ. ఎన్నికళ లీ బింబమున బ్రతిఫలింపవలయునో కనుడు. ఇట్టిచిత్రరచనను గావించుటకు రు ౧౧౬ లు బహుమతి యట! ఇందుకై పరీక్షాధికారుల సలహాలను గైకొనుచు తిరిగి తిరిగి చిత్రించుచుండవలెనట. ఇట్టిపోటీ కవిబ్రహ్మకుగాని, విశ్వకళాపరిషత్తుకు గాని గౌరవప్రదముగాదు. శిల్పులకంతకంటెను కీర్తికరముగాదు. చిత్తరువును గీయుట, కొలతలిచ్చి చాపల నల్లించుట వంటిదని తలపోసిరో, లేక శిల్పులు కూలిచేసికొను ముచ్చివాండ్రని భావించిరో తెలియకున్నది. ఆంధ్రకళాలక్ష్మి యిక కన్నీరు పెట్టుచున్నదనిన, చింతించవలసిన పనియేమి?

౨౧-౮-౧౯౩౮ కృష్ణాపత్రిక.

జపానువిద్యార్థినులు 700 మంది యువరాజు జననోత్సవమునందు "అభినందనములు" దెలుపుటకు అక్షరాకారముగ నిలుచుట

శ్రీ సీతారామమ్మగారు, బి. ఏ., ఎల్. టి.,

ఆంధ్ర విశ్వవిద్యాలయమునుండి గణితశాస్త్రమందు పట్టపరీక్షలో కృతార్థురాలైన మొదటి హిందూ స్త్రీ. ఈమె డాక్టరు కనగాల లక్ష్మీనరసింహారావుగారి ప్రథమపుత్రిక. ౨౭-౬-౧౯౧౦ తేదీని జన్మించి ౧౯౩౦ సంవత్సరములో పట్టపరీక్షయందు కృతార్థురాలై, నాటినుండి గవర్నమెంటు విద్యాశాఖలో పనిచేయుచున్నారు. ప్రస్తుతము ఏలూరు గవర్నమెంటు సెకండరీ ట్రెయినింగుస్కూలులో ఈమె ప్రథమసహోపాధ్యాయిని.

శ్రీమతి డి. పార్వతీబాయిగారు
బళ్లారిజిల్లా విద్యాసంఘ సభ్యురాలుగా నియమింపబడెను.

శ్రీమతి ఆల్ఫ్రెడుసతి
కడపలో బెంచి మేజిస్ట్రేటుగా నియమింపబడెను.

నక్షత్రమండలము

గొబ్బూరు వేంకటానంద రాఘవరావు (కవితాసమితి)

(భావ సంవత్సర అధికవైశాఖ, నిజవైశాఖ మాసములు మే-జూన్ 1934)

160

ఉత్తరము

తూర్పు

పడమర

దక్షిణము

[ఈ పటము తలమీదుగా ఆయాదిక్కులు సరిపడునట్లు పట్టుకొని ఖగోళమును పరిశీలింపవలెను.]

ఇందు చూపబడినట్లు నక్షత్రాదులు మే నెలలో

8-వ	తేదీని	రాత్రి	8	గంటల	57	నిమిషములకును,	31-వ	తేదీని రాత్రి	7 గంటల	27	నిమిషములకును,
15-వ	,,	,,	8	,,	29	,,	జూన్				
22-వ	,,	,,	8	,,	1	,,	7-వ	,, ,,	6 ,,	59	,,

కనబడును.

ఈభావసంవత్సర అధికవైశాఖ, నిజవైశాఖ మాసములలో రాత్రితొలిజామున నాకాశమున నగపడు నక్షత్రాదులను గమనింతము.

Milky Way పాలవెల్లి

ఉత్తరమునను, ఈశాన్యమునసుతప్ప శేషించిన దిక్చక్రము (Horizon) మీదనే చుట్టును పాలవెల్లి వ్యాపించియున్నది. అనగా, తూర్పు, ఆగ్నేయము, దక్షిణము, నైఋతి, పశ్చిమము, వాయవ్యము అను నీ దిక్కులను పాలవెల్లి దిక్చక్రమును అంటుచు, క్రమముగా సంకర్షణ, శేష, వృశ్చిక, వృకములను నక్షత్రసమూహములవారనే పోయిపోయి దక్షిణమున అశ్వతర, త్రిశంకు, విశ్వామిత్రులను గడచి, నౌక, మృగవ్యాధ మండలములమీదుగా పూర్వశ్వాన, మిథున, సారథి మండలములనుచుట్టి, క్షితిజమున మునిగితేలుచున్నట్లు కొంతకనబడి, కొంతకనబడక, గగనసతిధరించిన ఉత్తరీయములాగున చూపట్టుచున్నది.

మిక్కిలి కాంతివంతములైన నక్షత్రములు (First Magnitude Stars)

౧. మృగవ్యాధుడు. (Sirius)

౨. ౩. అశ్వతర మండలమున అశ్వినులు. (Alpha-Beta Centaurus)

౪. స్వాతి. (Arcturus)

౫. బ్రహ్మహృదయము. (Capella)

౬. బ్రహ్మ. (Vega)

౭. పూర్వశ్వానము. (Procyon)

౮. ౯. త్రిశంకుడు. (Alpha-Beta-crux)

౧౦. జ్యేష్ఠ. (Antares)

౧౧. చిత్ర. (Spica)

౧౨. సాంబమూర్తి. (Pollux)

౧౩. మఘ. (Regulus)

[అగస్త్యుడు (Canopus) జూన్ నెల ౧ - వ తేదీని అస్తమించును.]

ధ్రువ ప్రాంతములు

ధ్రువునికాంతి మనకు చేరుసరికి సుమారు ౪౪ సంవత్సరములు పట్టును. ధ్రువుడు చిన్నయెలుగు (Ursa Minor) తోకచివర మెఱయుచుండును. ధ్రువ రక్షకులైనధాత, విధాతలు ఆయెలుగుయొక్క కుడి కాలుకడ నున్నవి. ఉత్తర దిక్చక్రమునకు కొంచెము మీదుగా ఊర్ధ్వశిదిగువ చుక్కలుమాత్ర మగపడుచున్నవి. శిరస్సు కానరాదు.

సప్తఋషిమండలము గగనమధ్యరేఖపై నున్నది. నరకుడు లఘుఋక్షమును (చిన్నయెలుగును) చుట్టుకొని ధ్రువక్షితిని అంటియంటకుండ, రెండుఋక్షములమధ్యను కనబడుచున్నాడు.

ఈశాన్యమున

గగనమధ్యరేఖకును, ఉత్తరసమీపపు ఈశాన్య దిక్కునకును మధ్య అర్ధచంద్రాకారముగలచుక్కలు కొన్ని మెఱయుచున్నవి. పాశ్చాత్యులు ఈచుక్కలను Corona Borealis అనగా ఉత్తరకిరీటము అని చెప్పుదురు. దీనికిని తూర్పుదిక్చక్రమునకును మధ్య విష్ణుమూర్తి ఉదయించినాడు. ఈమాసమునకు మాధవ మాసమని పేరు కలదు. ఈవిష్ణునక్షత్రములు ఈనెల తొలిజామున తూర్పున నుదయమగుటచేతనే ఈమాసమునకు మాధవమాసమని పేరు కలుగనోపు. శేషశాయియగు ఆమాధవదేవునిపై శేషుడు పట్టియుంచిన పడగల వక్రరూపమునకే పాశ్చాత్యులు ఉత్తరమకుటమని పేరుపెట్టినట్లు ఊహింపనైయున్నది. ఆకిరీటమున మెఱయునక్షత్రములే శేషునిఫణములపై మెఱయు మేటిరత్నములు. ఆమాధవుని నాభికమలమునుండి వెడలినబ్రహ్మయును, ఆబ్రహ్మముఖమున మెఱసెడి సరస్వతిచేతిలోని వీణాదండమును, గమనింపదగియున్నవి.

ఆగ్నేయమున

విష్ణువుతోకూడ దక్షిణసమీపపు తూర్పుదిక్కున వృశ్చికరాశి ఉదయించినది. వృశ్చికరాశిలో ముఖ్యమైనది జ్యేష్ఠ నక్షత్రము. ఆనక్షత్రమునకు

అధిదేవత ఇంద్రుడు. ఇంద్రుడును, విష్ణువును ఒకమారే ఉదయించి, ఒకమారే వెడలుచుందురు. ఈ యంశము ఋగ్వేదమునందు పెక్కుచోట్ల వర్ణింపబడినది. ఇంద్ర, విష్ణువు లుదయించు సరికి వృత్రాసురుడు ఒరయన్ (Orion) యోధుడు అస్తమించినాడు.

వాయవ్యదిశను

సారథిమండలమును, అందలి బ్రహ్మహృదయము (Capella) ను, ప్రజాపతినక్షత్రములును త్వరలో నస్తమింపనై యున్నవి.

పడమర

మిథునమునందలి కొన్నిచుక్కలుమాత్రము కనబడుచున్నవి. పునర్వసునక్షత్రములు విరివినొందిన ముత్యాలహారములాగున ప్రకాశించుచున్నవి. అందున్న చుక్కలలో (Pollnx) పోలక్సు అనగా అర్ధనారీశ్వరుడు (సాంబమూర్తి) యు, పూర్వశ్వానమును మొదటి తరగతికాంతి (First Magnitude Stars) కలిగి మెఱయుచున్నవి. పూర్వశ్వానమునకు దిగువను, అనగా పాలవెల్లికి ఆవల నైఋతిదిక్కున మృగవ్యాధుడు (Sirius) మెఱయుచున్నాడు. ఇక త్వరలో అస్తమింపనై యున్నాడు. ఆసమీపమునందే పాలసముద్రములో మందరగిరి తేలియాడుచున్నది. కవ్వపుత్రాటివలె మందరగిరిని చుట్టుకొని వాసుకి మెఱయుచున్నాడు.

నైఋతి దిక్కున

పాలవెల్లిలో వాసుకి దిగువను, నైఋతి దిగ్భాగమున నౌకామండలము ప్రకాశించుచున్నది. అందలి చాపలు (Vela), స్తంభము (Mast), పృష్ఠభాగము (Keel) ను స్పష్టముగా కానవచ్చుచున్నవి. కాని అమరము (Poop) భాగమునందు చుక్కాణిత్రిప్పుచున్నట్లు కనబడెడి అగస్త్యుడుమాత్రము అస్తమించినాడు.

దక్షిణము

ఈ నౌకాపృష్ఠమున కావల దక్షిణమున త్రిశంకుడును, విశ్వామిత్రుడును కానవచ్చుచున్నారు. శిలువ వంటి ఆకారముగల ఈ చుక్కలను పాశ్చాత్యులు 'Southern Cross' అందురు. అందలిచుక్కలు వివరముగా ప్రక్కపటములో చూపబడినవి.

౧. త్రిశంకుని శిరము, (Alpha Crux).

౨. ,, నడుము, (Delta Crux).

3. ,, ఊరుప్రదేశము, (Gama Crux)

౧-౨-3-౪ చేరి ఒక శిలువ. లేక, గాలిపటమువలె నుండును.

౧. ఆల్ఫా—త్రిశంకుని శిరము.

౨. డెల్టా—నడుము.

3. గామా—కాళ్లు.

౪. విశ్వామిత్రుడు—బీటా.

ఇట్లు స్వర్గభ్రష్టుడై తలక్రిందుగా పడుచున్న త్రిశంకుని "తిష్ఠ. తిష్ఠేతి"—"వెఱవక నిలువు తారామార్గాంతరమున నిలువు" మనుచు నిలిపినవిశ్వామిత్రుడు ౪-వ (Beta Crux) చుక్క.

[చూ. వాల్మీకిరామాయణము. బాలకాండము. ౬౦-సర్గ. ౨౦ శ్లోకము.

"కోపమాహారయ త్తీవ్రం తిష్ఠతిష్ఠేతి చాబ్రవీత్; ఋషిమధ్యే స తేజస్వీ ప్రజాపతిరి వాపరః"

శ్లో. 3౧. వైశ్వానరపథా ద్బహిః.

శ్లో. 3౨. నక్షత్రాణి మునిశ్రేష్ఠ,
తేషు జ్యోతిష్షు జాజ్వలన్,

అవాక్ఛిరా స్త్రిశఙ్కుశ్చ
తిష్ఠ త్వమరసన్నిభః.

ఆగ్నేయభాగమునందు

అశ్వతరమండలమును, అందు మూడవస్థానము గలిగి మెఱయుచున్న అశ్వినులు — కవలవారును, ఉన్నారు. వీరు ఆప్రక్కనున్న వృకమునోట బడకుండ వార్తికపక్షిని కాపాడుచున్నారు. ఈ యంశమును గూర్చిన ఋగ్వేదమంత్రములు ఈసరికే భారతిలో వివరింపబడినవి. ఈయశ్వినులే ద్రౌపదికన్యతో సంబంధముగల నకులసహదేవులు.

మధ్యనక్షత్రములు

పూర్వాశ్వానమునకు తూర్పుగను, పుష్యమికి దిగువను, సర్పదేవతాకమైన ఆశ్లేష కలదు దీనిననుసరించి అహిమండలమును, నహుషమండలమును, ఇంచుమించుగా విశాఖవఱకును వ్యాపించియున్నవి. దీర్ఘమైన ఈచుక్కలగుంపున కంతకును, పాశ్చాత్యులు (Hydra) హైడ్రాఅని పేరుపెట్టియున్నారు.

మహాభారతములో భీముడు నహుషుడనుసర్పమునకు లోబడినట్లు వర్ణింపబడినది. వాయుదైవత్యమైన స్వాతి నహుషమండలమునకు లోనగుటచేత యీకథ ఆకాశమున చిత్రింపబడినట్లు భావింపవచ్చును.

పొట్లపూవువంటి పుష్యమికి తూర్పుగ మఘానక్షత్ర మున్నది. మఘకు తూర్పుగ పూర్వఫల్గుని, ఉత్తరఫల్గుని నక్షత్రములు రెండేసి కనులవలె ఉన్నవి. ఉత్తరఫల్గుని రెండుచుక్కలలో దక్షిణమువై పున్న చుక్క హెచ్చుకాంతి గలది. దానిని పాశ్చాత్యులు Denebola అందురు. వీటికి తూర్పుగా ఐదువ్రేళ్లవలె హస్తనక్షత్రము ఉన్నది. ఈప్రాంతమందే క్షీరోదపు ఉత్తరధ్రువముకూడ కలదు. ఇదేపటములో క్షీ. ఉ. ధ్రు. అను నక్షరములచే తెలియనగుచున్నది. హస్తకావల వేణీమండలము ఉన్నది. దానికి ఈశాన్యభాగమున భూతేశమండలమునందలి స్వాతి ఎఱ్ఱనికాంతితో పగడమువలె తేజరిల్లుచున్నది. దక్షిణమున 'చిత్ర' ముత్యములాగున ధవళకాంతితో తేజరిల్లుచున్నది. ఈరెంటిని గడచి, హస్త ర - వ పాదములో వక్రగతుడైన గురుడు మెఱయుచున్నాడు. ఇంచుమించుగా సమకోణముగల త్రిభుజము (Right angled triangle) యొక్క కర్ణము (Hypotenuse) కొనలందున్నట్లు స్వాతి, చిత్రనక్షత్రములును, సమకోణము (Right angle) కడ గురుడును అద్భుతముగా మెఱయుచున్నారు. అఖండతేజముతో వెలుగు వీనితేజోరూపముల దృశ్యము మెచ్చి యానందింపదగియున్నది.

సప్తఋషులకును, బ్రహ్మహృదయమునకునుమధ్య మిథునరాశిపైన, మూషకసహితుడైన విఘ్నేశ్వరుడు లంబోదరముతో మెరయుచు గాననగుచున్నాడు.

గ్ర హ ము లు

గ్రహములలో ఈమాసమునందు గురు డొకడే రాత్రి తొలిజామున కానవచ్చుచున్నాడు. శుక్రుడు, శని, అంగారకుడు లోనగు ఇతర గ్రహములు అపుడు కానరావు.

వి శేష విషయములు

మనము ఉత్తరమునకు ౬౯ మైళ్లు సుమారుగా పోవునపుడు ధ్రువుడు ఒకడిగ్రీ మీదికి లేచునట్లు కనబడును. భూమిమీది ధ్రువప్రాంతములందుండి చూచువారలకు ధ్రువుడనునక్షత్రము చూచువారలశిరములపై గగనమధ్యమున (Over Head) కనబడును. భూమధ్యరేఖాప్రదేశములనుండి ధ్రువునిమాచుచో, ధ్రువనక్షత్రము ఉత్తరదిక్చక్రమును (Northern Horizon) ను అంటుకొనియున్నట్లు కనబడును.

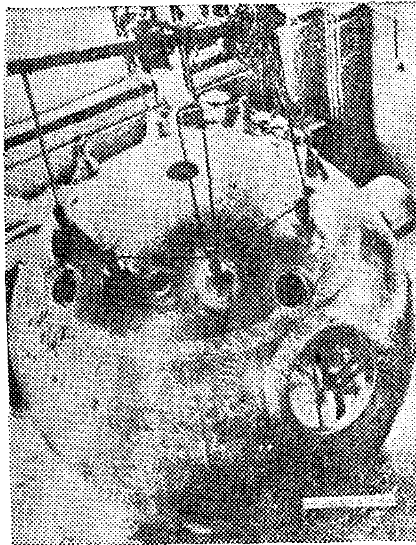
మఘసమీపమున శృంగనక్షత్రమును గమనింపుడు. దీనిచెంతనుండియే కార్తికమాసములో సుప్రసిద్ధమైన ఉల్కలు (November Meteors) పడిపోవుచుండును.

త్రిశంకుచుక్కలలో మిక్కిలికాంతి గలిగి మెఱయునది ౧ అంకెవేసి చూపినాము. దీనినుండి

వెలుగు మనకు చేరుసరికి ౬౬ సంవత్సరములు పట్టునని శాస్త్రజ్ఞులు గుణించినారు. ఇంచుమించుగా దిక్చక్రముపైని, చుట్టును వ్యాపించియున్న క్షీరోదము పాల సముద్రముయొక్క ఉత్తరధ్రువము ఇపుడు గగనమధ్యమునందు ఉన్నది.

ఉల్కాపాతములు

మేనెల ౭-వ తేదీవరకు కుంభరాశిలో ఉల్కాపాతము కానవచ్చును. మేనెల ౧౯ మొదలు ౨౭ తేదీవఱకు విష్ణుమండలమునందును, ౩౧ మొదలు జూన్ ౫-వ తేదీవఱకును ప్రోష్ఠపదానక్షత్రముల సమీపమునను చిన్న ఉల్కలు రాలును.

బెలూను

బెల్జియను శాస్త్రజ్ఞుడగు కోసిన్సుగారు ఆకాశముపై నిదివర కెగిరినవా రందరికన్న ఎక్కువ ఎత్తునకు ఎగురుటకు తయారుచేసిన బెలూను. వీ రిదివరకు ప్రొఫెసరు పికార్డుగారితో పైకెగిరియుండిరి. ఇప్పటికి ఒక రషియా దేశీయుడు అందరికన్న నెక్కువయెత్తునకు ఎగిరియుండెను. అతనిని ఓడించవలెనని యీతను యత్నించుచున్నాడు.

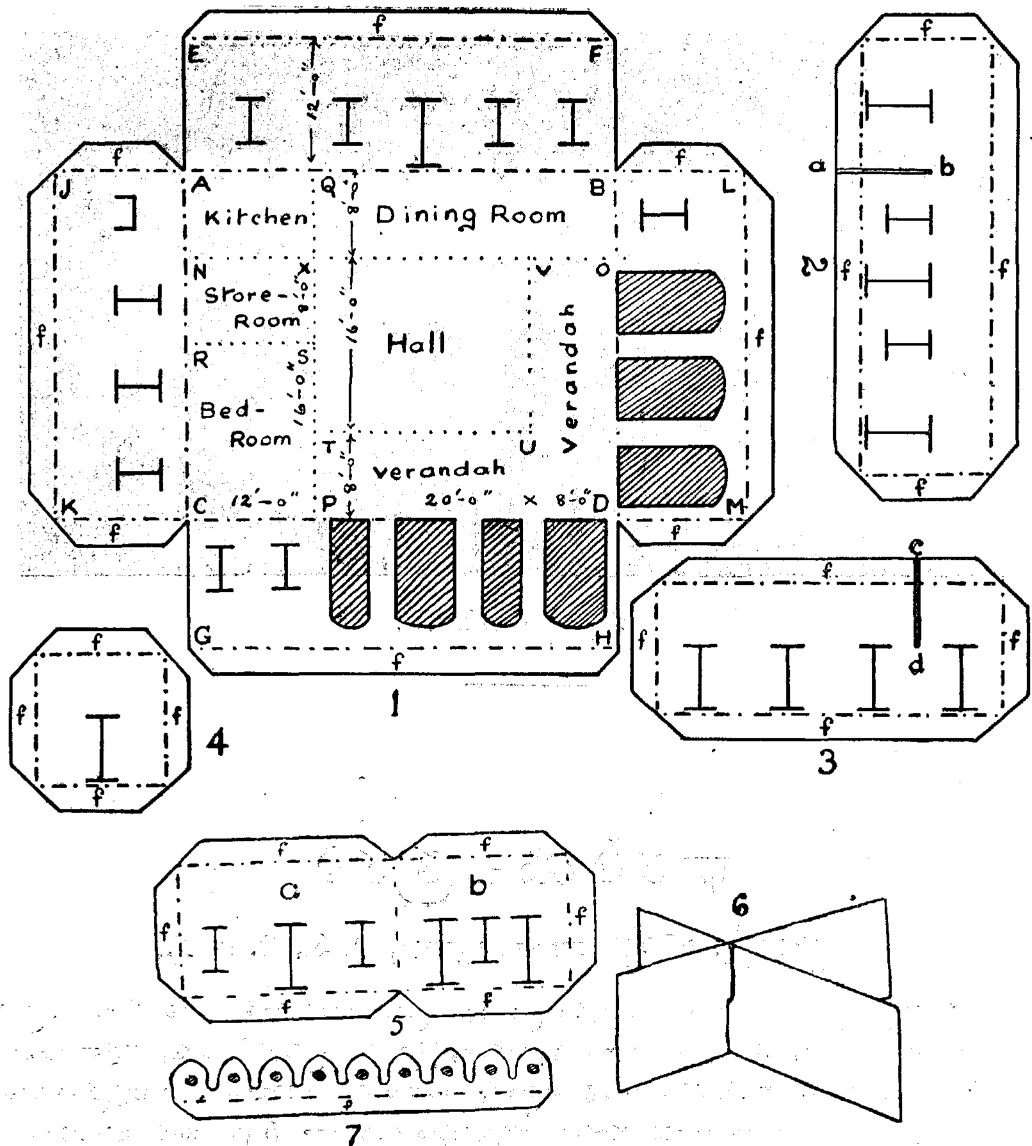
G. S. A.

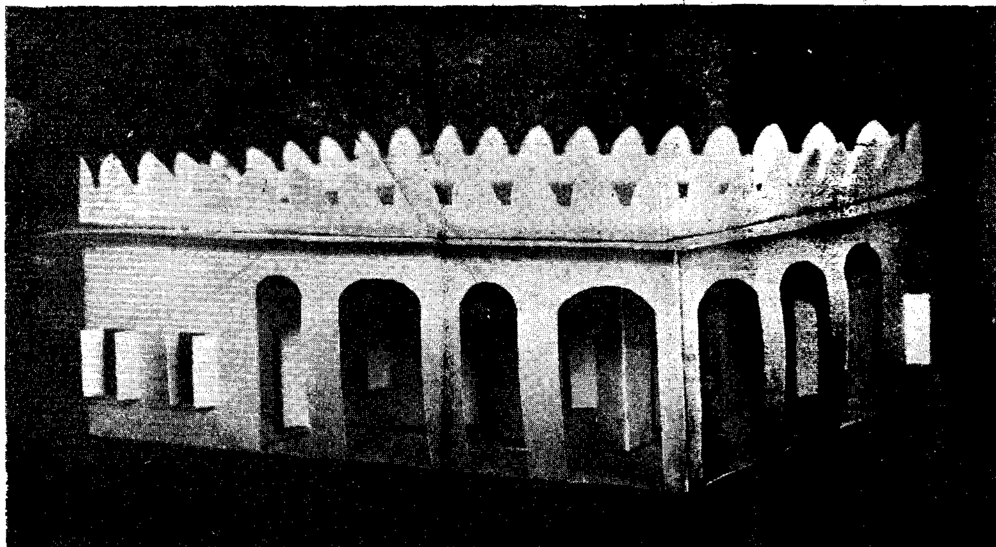
ఇండ్లుకట్టుట — మిద్దె ఇల్లు

కో. నరసింహాచారి

ABCD ఇంటియొక్క నేలభాగపు ప్లాను లేక పరిమితి. ఇందు, ఒకవంటగది AQNX యు, ఒకభోజనగది QBXO యు, ఒకకొట్టు NXRSయు, ఒకపడుకగది RSCP యు, ఒకహాలు XVTU ను, రెండువైపుల వసారాలు TUVODP ను ఏర్పరుపబడి యున్నవి. వీటికొలతలు, అడుగులలో చిత్రమునందు గుర్తింపబడియున్నవి. గోడలఎత్తు మిద్దెఇంటియందు ఒకేరీతిగ నుండును. ఇందలి ఇంటిగోడలు 12'0 ఎత్తుగలవి. ABCD అను ప్లానును, దానికి నలువైపుల గల వెలుపటి గోడలు, (1) ABEF, (2) BLDM, (3) CDGH, (4) ACJK ను, ఒకే అట్టముక్కయందు కోసికొనవలెను. తక్కినలోపలిగదుల విభాగపుగోడలు (Partition Walls) వేర్వేరుగా కోసికొనవలెను. చిత్రము 2 నందుండునది ప్లాను (చిత్రము 1) నందలి NO అను విభాగపుగోడ. చిత్రము 3 నందలిది PQ అను విభాగపుగోడ. చిత్రము 4 నందలిది RS అను విభాగపుగోడ. చిత్రము 5 నందలిది TUV అను రెండుప్రక్కల వ్యాపించియుండు (a, b) విభాగపుగోడ. దీనిని ఒకే ముక్కయందు కోసి U వద్ద మడిచి అతికించవలెను. అతికించవలసిన ప్రతిభాగమునందును అతుకు తునుకలు f (Flaps) కలవు. NO అను గోడయు, PQ అనుగోడయు X వద్ద నొకదానినొకటి దాటియుండునట్లు చూపబడియున్నది. ఇందులకు దాటవలసినభాగము వద్ద ఒకగోడయందు క్రిందియంచునుండి సగ మెత్తువఱకును, రెండవగోడయందు పై యంచునుండి సగము క్రిందికి వఱకును కోసి చిత్రము 6 ను చూపబడినవిధముగా నమర్చవలెను. చుట్టుగోడలను, విభాగపుగోడలను ముందుగా నిలువబెట్టి అతికించుకొని తర్వాత కప్పును అతికించవలెను. ప్లానువైశాల్యము కన్న (ABCD) కప్పువైశాల్యము ఎక్కువగా నుండవలెను. అట్లుండినయెడల ఇంటివెలుపటిగోడలకు వెలుపలగూడ కప్పు కొంచెము మిగిలివచ్చియుండును. కప్పును బిగించిన తర్వాత ప్లానుచుట్టుకొలతకు అనగా నాలుగువెలుపలిగోడల సగటుపొడవు (Perimeter) నకు సమానపుపొడవును, ఒకటిరెండం

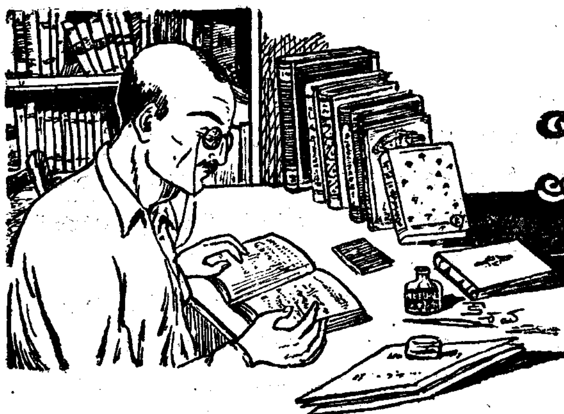

గుళ్ళములు వెడల్పును (ఇంటిపరిమాణము ప్రక్కలకును నిలువబెట్టి అతికించినయెడల
నకు తగినవెడల్పును) గల యట్టముక్క పై బొద్దుగోడ (Parapet Wall) అంద
యందు చిత్రము 7 నందుండువిధముగా ముగా ఏర్పడును.
కత్తిరించి దానిని ఇంటికప్పుపై నాలుగు

మిద్దె ఇల్లు-నమూనా.

భారతీయ చిత్రకళ

సమీక్షణము

శ్రీ ఉభయభాషావాచస్పత్యము

(మచ్చుపదముల పొత్తము)

ఆంధ్రమున నిప్పటివఱకును వెలువడిన నిఘంటువులు చాల తక్కువ. అయ్యవి యసమగ్రములు. భాషావాఙ్మయాభివృద్ధికి నిఘంటువులు ముఖ్యాంగములు, కావున నిపుడు తెలుఁగున నిఘంటువులు బయలువెడలుచున్నవి. సూర్యరాయాంధ్రనిఘంటువు పిఠాపురమహారాజులుం గారి పోషణమునఁ దయారగుచున్నది. వారిల్లె వారొక నిఘంటువును ప్రకటింపఁ దలపెట్టినారు. "లక్ష్మీనారాయణీయ" కర్తలగు శ్రీ కొట్ర లక్ష్మీనారాయణశాస్త్రిలు గారి పుత్రులును, ఆంధ్రవిద్యావాచస్పతీత్యా ద్యనేకబిరుద విభూషితులును, అగు, శ్రీ శ్యామలకామశాస్త్రిగారును "ఉభయ భాషావాచస్పత్యము" అను పేరున నొక "సంస్కృతాంధ్ర ప్రతిపదార్థ పర్యాయపద నిఘంటువు" ను రచించినారు. అందలికొన్ని "మచ్చుపదము" లొక "పొత్తము" రూపున వెలువరించి వారు "పండితులను గ్రంథముపైఁ దమకుఁగలుగు నభిప్రాయములను వ్రాసి పంపుటకు వినయపూర్వకముగఁ బ్రార్థించుచున్నా"రు.

ఈ "నిఘంటుకర్త" గారు "లక్ష్మీనారాయణీయమను శుద్ధాంధ్ర ప్రతిపదార్థపర్యాయపద నిఘంటువును కీర్తిశేషులగు వారి తండ్రిగారైన లక్ష్మీనారాయణశాస్త్రిగారి యాజ్ఞానుసార మొక్క చేతిమీద వ్రాసి ముగించి ముద్రించి ప్రకటించి యాంధ్రలోకమున కర్పించిన ముక్కాకలుతీరిన యాంధ్రయౌవనవిద్వాంసులు." అట్టి యనుభవజ్ఞులు రచించి ప్రకటించు నీప్రస్తుత నిఘంటువు "లక్ష్మీనారాయణీయము" వలెనే యాంధ్ర భాషావాఙ్మయములకు బహూపకారకము కాఁగలదు. "నిఘంటువుయొక్క యావశ్యకత" యీక్రింది విషయములనుబట్టి తెలియనగును.

౧. "ఇందు సుమారు ౫౦,౦౦౦ తత్సమపదములును, ౩౦,౦౦౦ అచ్చతెలుఁగుపదములును గలవు.

౨. ప్రతిపదమునకును భాషాభాగమును, అర్థమును, గూఢపదములకు ప్రయోగములును, నానార్థములును, ప్రత్యర్థమునకును తత్సమ తద్భవదేశ్య గ్రామ్యాది పదములును వ్రాయఁబడినవి.

౩. మఱియు తత్సమములకు తద్భవములును, తద్భవములకు తత్సమములును రూపాంతరములును గను పఱుపఁబడినవి.

౪. పర్యాయపదములు శీర్షికాపదము లైనపుడు పైన వ్రాయఁబడిన వివరణాదులను వ్రాసి పర్యాయపదముల నరిని కనుగొనుటకై తద్గణాద్యపదతదర్థసంఖ్య (చూ॰) అను గుఱుతుతో సూచింపఁబడినది.

౫. వేట, యుద్ధము మొదలగు వివిధవృత్తులకును, ప్రకృతిశాస్త్రములు, జ్యోతిషము, వైద్యము, భూగోళము, సంజ్ఞావివరణములు, న్యాయములున్నగు వివిధశాస్త్రములకును సంబంధించిన పారిభాషికపదములు అకారాదిగ సాహిత్యపదములతోడ అవసరములగు చిత్తరువులతో కలఁబోసి కూర్పఁబడియున్నవి."

"ఈనిఘంటువు డెమ్మీసైజు గ్లేజుకాగితముల మీఁద రమారమి ౨౫౦౦ పొరటలు కలిగి మూఁడుభాగములుగ క్యాలికోబయిండు చేయఁబడిన పొత్తముగ వెలువడఁగలదు." "నిఘంటుభాగము" లు "౧౯౩౪ సం. ౮౦ జూలై ౧ వ తేదీ నుండి ప్రతినెలకును ౧౦౦ పుటలుగా పంపఁబడుచుండును."

నిఘంటువునకుఁ గర్త గారు పెట్టిన పేరు "ఉభయ భాషావాచస్పత్యము." "శ్యామల కామశాస్త్రీయ" మనునది వేఱొకనామము. మఱియు నిది "సంస్కృతాంధ్రప్రతిపదార్థపర్యాయపద నిఘంటువు." తత్సమములును, అచ్చతెనుఁగుపదములును [తద్భవము లచ్చతెనుఁగులలోఁ బడియుండు నేమో] నిఘంటువున నున్నట్లు "తొలిపలుకు" నఁ గలదు. తత్సమము లైన పిదప, ఆపదము లాంధ్రపదములగునేగాని సంస్కృత పదములు కాఁజాలవు. సంస్కృతప్రత్యయాంతములే సంస్కృతపదములు. ఇది సంస్కృతభాషకు నిఘంటువుగాదు. ఇందలి "సంజ్ఞావివరణపట్టిక" ను బట్టి "సంస్కృతార్థమును సూచించు గురుతు" లొసఁగఁబడిన పదములు తత్సమములేగాని సంస్కృతపదములుకావు. అచ్చటచ్చట తత్సమపదముల నడుమ సంస్కృతపదములు కూడఁ గొలఁదిగ నీయఁబడినవి. కాని శీర్షికాపద మొక్కటియు సంస్కృతపదము కానరాదు. ఇంకను ఇందు ఆంగ్లము, అఱవము కన్నడము, హిందూస్థాని మొదలగు భాషాంతరములందలి పదము లుదహరింపఁబడి యున్నవి. కావున నిఘంటునామైకదేశమగు "ఉభయభాషా" పదము, నిఘంటువిశేషణైకదేశమగు "సంస్కృత" పదము సార్థకములు కాఁజాలవని చెప్పవలసి వచ్చుచున్నది.

ఈ "మచ్చుపదములపొత్తము" పది పుటల ప్రమాణము కలది. ఇందు అ, ఆ, ఉ, ఎ, క, న, ప, ల, వ, శ, హకారములకు సంబంధించిన ౨౧ పదముల వివరణము కలదు. వానిలో "అ" ను గూర్చి ౯ ౩/౮ పుటలు నిండినవి. తక్కిన ౧౪ పుటలలోను, తక్కిన ౨౦ పదములును సచిత్రముగ నిరికింపఁబడినవి. "పండితుల" "అభిప్రాయము" ను గోరు "నిఘంటుకర్త" లు అన్ని యక్షరములకును సంబంధించిన పదములను తాము కల్పించుకొనిన నియమములకు బద్ధములైనవానిని, ఏఁబది యఱువది పదములను "మచ్చు" న కిచ్చినచోఁ గొంతవఱకయిన "పండితుల" "యభిప్రాయము" ల నెఱుఁగ సాధ్యమగును.

ఈ "పొత్తము" లోఁగల "సంస్కృత", "తెలుఁగు" "పర్యాయపదము" లలోఁ జాలవఱకు సమాసపదములే కానవచ్చుచున్నవి. ఉ. వృషశత్రువు, పదివేసములసెట్టి, పదివేసములసామి మొ. ఇట్టివిపర్యాయ పదములుగ లెక్కించినచో నెన్నింటినైనపదముల నీయవచ్చును. వృషద్వేషుఁడు, వృషద్విట్టు, వృషవైరి, వృషహంత, పదివేసములవాఁడు, పదివేసములవేల్పు మొదలగునట్టివి సంఖ్యాతీతములు కలవు. అవి లేకుండుట నిఘంటువునకు లోపము కూడ. కావున వీలగునంతవఱకు సమస్తపదముల నుజ్జగించి రూఢములును, వ్యస్తములును అగువానినే నిఘంటువునఁజేర్చుట లెస్స.

వాయువుల వివరణము నొసంగుపట్ల ఆవహ - ప్రవహాదులగు సప్తమారుతములను జేర్చుట పాఠకుల కెంతయు నుపయోగకరము.

ఇందచ్చుతప్పు లచ్చటచ్చటఁ గలవు. ఈవిషయమై "ఈమచ్చుపదములపొత్తము నొక్కమారొక్కముద్రాయంత్రముపై ముద్రింప వీలుకలుగనందున......అచ్చుతప్పు లచ్చటచ్చట నున్నవి......మచ్చు పదముల పొత్తమందలి చిల్లరతిప్పులను సైరింపుఁడని పాఠకులను వేడుచున్నాఁడను" అను నిఘంటుకర్త "వేఁడికోలు" గమనింపఁదగు. కానియీ "మచ్చుపదములపొత్త" మేని సుందరముగ, నిర్దుష్టముగ, జనాకర్షకముగనుండిన మునుముందు నిఘంటుప్రచారమునకు మిక్కిలి యనువు కలిగియుండెడిది.

ఏది ఎట్లున్నను, శ్రీ శ్యామల కామశాస్త్రిగారి ప్రయత్నము గొప్పది; కష్టసాధ్యమైనది. విలువ కట్టరానిది. వారు అవసరములగు మార్పులొనరించి నిఘంటువునకు వన్నెఁగూర్చుకొనిన నాంధ్రవాఙ్మయరమణి కొక యమూల్యాలంకారమును సమర్పించినవారగుదురు

బులుసు వేంకటరమణయ్య

గ్రంథస్వీకారము

మధుపానపిశాచము

క్రౌనుసైజు : పు. ౨౦. వెల రు. ౦-౪-౦.

గ్రంథకర్త : బత్తుల సుందరరావు, ప్రకాశకులు: గ్రంథకర్త, నెం ౧౯-౫, ౪౦-వ వీథి, రంగూను.

ఆధునికరాజ్యాంగసంస్థలు (రెండుభాగములు)

జాతీయగ్రంథమాల ౪

క్రౌనుసైజు ; పుటలు 330 + ౨30. వెల రు ౧+౧ = ౨.

గ్రంథకర్త : ఆచార్య రంగా.

ప్రకాశకులు : మేనేజరు, భారతీనికేతనము, కాకినాడ.

సుగుణాకరము

క్రౌనుసైజు; పుటలు ౧౭౯; వెల రు. ౦-౧౪-౦.

గ్రంథకర్త: ముద్దా విశ్వనాథము, ప్రకాశకులు: గ్రంథకర్త; వ్యాసకుటీరము, మేలుపాక పోస్టు: ఎలమంచిలివరిని, విశాఖపట్టణముజిల్లా.

---

౧. ఆంధ్రదేశపుచరిత్రము (భా. ౧.)

ఆంధ్రసరస్వతీ గ్రంథమాల ౨౦.

క్రౌనుసైజు; పుటలు ౧౫౦; వెల రు. ౨-౦-౦.

గ్రంథకర్త : చిల్లరిగె శ్రీనివాసరావు, బి. ఏ.

౨. విహంగయానము

(ప్రకృతిశాస్త్రసంబంధియగు నవల)

ఆంధ్రసరస్వతీగ్రంథమాల ౨౧.

క్రౌనుసైజు; పుటలు ౨౭౦; వెల రు. ౧-౮-౦.

గ్రంథకర్త : శేషమళ్ల రాజగోపాలరావుగారు, బి. ఏ., యల్. టి.

ప్రకాశకులు : శేషమళ్ల రాజగోపాలరావు గారు, బి. ఏ., యల్. టి., నెం. ౧౨౪, వెల్లాలవీథి, పురశవాకము, వేపెరి పోస్టు, చెన్నపురి.

పురుషోత్తమ మాహాత్మ్యము

(అధికమాసపురాణము - పద్యకావ్యము)

డిమ్మీసైజు; పుట. ౨౨౦. వెల రు ౧-౮-౦.

అనువాదకులు : విపుకుల వేంకటశాస్త్రి.

ప్రకాశకులు : గ్రంథకర్త, నెం. ౨౮౩౮, ఇమాంబావుడీ బజారు, సెకింద్రాబాదు, (దక్కన్).

చెన్నబసవపురాణము (వచనకావ్యము)

శ్రీశైవగ్రంథమండలి (ప్రథమగ్రంథము)

డిమ్మీసైజు, పుటలు ౧౮౮ వెల రు. ౧-౦-౦.

గ్రంథకర్త : అన్నదేవర నాగభూషణరావు.

ప్రకాశకులు : కాళహస్తి తమ్మారావు అండు సన్సు, రాజమండ్రి.

భావతరంగాలు

క్రౌనుసైజు ; పుట ౧౬ ; వెల ౦-౧-౦.

గ్రంథకర్త : ఉన్నవ లక్ష్మీనారాయణపంతులు.

ప్రకాశకులు : గ్రంథకర్త, గుంటూరు.

జ్యోతిర్మయి - ఖండకావ్యసంపుటము

ఫూల్సుకాప్ సైజు ; పుటలు ౨౦ ; వెల రు. ౦-౨-౦.

గ్రంథకర్త : శెట్టిపల్లి వేంకటరత్నంచౌదరి.

ప్రకాశకులు : గ్రంథకర్త; కొవ్వలి (పోస్టు), ఏలూరుతాలూకా, ప. గో. జిల్లా.

Vijayanagara
Origin of the City and the Empire
(విజయనగరము, నగరసామ్రాజ్యముల యుత్పత్తి) (ఆంగ్లము)

రాయలుసైజు; పుటలు ౨౦౦; వెల రు. ౨-౦-౦.

గ్రంథకర్త : డాక్టరు యన్. వెంకటరమణయ్యగారు, యం. ఏ.

ప్రకాశకులు : మదరాసు విశ్వవిద్యాలయము.

కథాకావ్యము (పద్యము)

క్రౌనుసైజు : పుట ౧౦౦; వెల రు ౦-౧౨-౦

గ్రంథకర్త : 'త్యాగి'

ప్రకాశకులు : మేనేజరు, మార్కండేయ భవనము, నరసారావుపేట, గుంటూరుజిల్లా.

కింకిణీమాలా
సంస్కృత ఖండకావ్యములసంపుటి

క్రౌనుసైజు : ౧౦౦ పుటలు. నాగరిలిపి. కాగితము, బైండు మేలుగ నున్నవి వెల రు. ౨.

గ్రంథకర్త : య. మహాలింగశాస్త్రిగారు, యం. ఏ., బి. యల్. అడ్వకేటు., 3, మాధవపురం, మైలాపూరు, మదరాసు.

ఆంధ్రసరస్వతీగ్రంథమాల, (వేపేరి, చెన్నపురి)

విజ్ఞానాభివృద్ధి ప్రపంచాభ్యుదయమునకు మూలము. నేడు ప్రపంచమున విజ్ఞానాభివృద్ధి మనోవేగమున నగుచున్నది. భావికాలమున విజ్ఞానములేక ప్రపంచ మొకక్షణమయిన నిలువజాలదు.

విజ్ఞానవ్యాప్తికి వైజ్ఞానిక వాఙ్మయము ముఖ్యసాధనము. ప్రపంచమున, భారతదేశమున దప్ప, సకలదేశములయందును ఆవాఙ్మయ మపరిమితముగ నుత్పన్నమయి వ్యాప్తిజెందుచున్నది. ఆయాదేశములవారు విశేషవిజ్ఞానసంపన్నులయి అనేకవిధముల నభివృద్ధిగాంచుచున్నారు. ఆదేశము లొండొంటిని మిగిలి సకలసంపదలతో తులదూగుచున్నవి.

మున్నొకకాలమున భారతదేశము విజ్ఞానసంపదల నొప్పారుచు నితరదేశముల నన్నింటిని తలదన్నియుండినది; నేడన్నిటికంటె నెన్నియో వెనుకల బడియున్నది. భారతీయుల కొకింత ఆశ్రయములయి భారతదేశమున నక్కడ నక్కడ మినుకు మినుకు కనుచున్న విజ్ఞానజ్యోతికలు వారి సొంతములు కావు. అవి అన్యదేశీయులవి. వారి ప్రయోజనముకొరకవి మెరయుచున్నవి. వానివెలుగు నుపయోగించుకొనగూడని - చాలని - దీనులు నేటిభారతీయులు.

ఇందుకు పరాధీనత కొంతవరకు కారణము కావగును. దానిని బురస్కరించుకొని వారి కలవడిన అలసత యంతకంటె గొప్పకారణము. స్వయంకృషి, ఆత్మపరిశీలనము వారికి దూరమయినది. వారు కర్మయోగపరాఙ్ముఖులు; జ్ఞానయోగతత్త్వమును దెలియజాలనివారు. ఇట్లుభయభ్రష్టులయి కూరుచున్నారు వారు.

భగవద్గీత పుట్టిననాటికే కర్మయోగప్రాశస్త్య మడుగున బడిపోయినది. కావుననే తదుద్ధరణ మానాఁడావశ్యకమయినది; దానినే ప్రతిపాదించి, గీత దానికే ప్రాధాన్యము నిచ్చినది. ఐహికవ్యాపారముల తత్త్వము నరయజాలనివా రాముష్మికసౌఖ్యమునకు దగరనునదియే గీతసిద్ధాంతము. భారతీయపవిత్రజీవననౌకకు చుక్కాని భగవద్గీత. వారు దానిని పరమప్రమాణముగా భావింతురు. అట్టిగ్రంథము ప్రతిపాదించిన సిద్ధాంతమును సైతము లెక్కపెట్టనివారయినారు భారతీయులు. కర్మవిముఖుల కభ్యుదయము గగనకుసుమము. కావున భారతీయులు నిరంతరకర్మయోగనిరతులయి సౌఖ్యసంపదల బడయవలసియున్నారు; నలుగురిలో నాణెమున మించవలసియున్నారు. విశేషవిజ్ఞానసంపద మానవులకు నిరంతరకర్మయోగార్హతను కలిగించును. తత్సముపార్జన

మునకయి వా రెడతెగక కృషి చేయవలయును. విజ్ఞానాభివృద్ధివిషయమున నాంధ్రు లప్పుడప్పుడు తప్పటడుగులతో మెల్లగా ముందునకు జనుచున్న ఇతర భారతీయులకంటె కొంతమేర వెనుకత్రోవను బడియున్నారు.

ఇటీవల కొన్ని యేండ్లకుపూర్వ మాంధ్రదేశమున గ్రంథమండలులు, గ్రంథమాలలు కొన్ని తలపడినవి. కథలను, నవలలను, నాటకములను పెక్కింటి నవి ప్రచురించినవి. కాని అవి యించుమించుగ నన్నియు అనువాదములు, ననుకరణములు ; ఉపజ్ఞను, ప్రతిభను ప్రకటించునవి కావు. వానివలన నయిన సారస్వతవికాసమేని అత్యల్పము. అవి దేశమున కార్థికముగ కొంత అపకరించినవికూడ. వానిలో నొకవిజ్ఞానచంద్రికా గ్రంథమండలి మాత్ర మొక కొన్నిటిని శాస్త్రగ్రంథములను ప్రచురించి తననామమును సార్థకపరుచుకొన్నది. ఇప్పు డదియయిన చేయుపని కానరాదు. ఇం కేవియు విజ్ఞానగ్రంథప్రచురణమునకు పూనినవి కావు.

శ్రీ తేకుమళ్ల రాజగోపాలరావు పంతులు (బి. ఏ., యల్. టి.)గారు ౧౯౦౯-వ సంవత్సరమున నీ ఆంధ్రసరస్వతీగ్రంథమాలను స్థాపించినారు. తరువాత తరువాత 'శరపరంపరలుగా గ్రంథమాలలు వెలయుట'చే నది ౧౯౧౨ లో నిలిచిపోయినది. అవియన్నియు 'నవలా' గ్రంథమాలలేకాని, దేశోపయుక్తములగు ప్రకృతిశాస్త్రములు, చరిత్రములు, కృషివాణిజ్యాదులు మున్నగువానికి పూనుకొన్నవి......కానవచ్చుట లే' దని శ్రీరాజగోపాలరావుగారు తలచి తనగ్రంథమాలను ౧౯౩౨-వ సంవత్సరమున పునరుద్ధరించి యట్టి శాస్త్రగ్రంథములను ప్రకటింప దలపెట్టిరి. శ్రీ రాజగోపాలరావుగారు జ్ఞానవృద్ధులు ; వయోవృద్ధులు. దేశాభ్యుదయకాంక్షులు, విజ్ఞానసంపన్నులునగు పంతులుగారికీ కార్య మసాధ్యముకాదు. కాని దీనికి ధన మపారముగ కావలెను. పంతులుగారు గ్రంథమాల నుద్ధరించుట కొక సంవత్సర కాలమున దాదాపు రెండువేలదనుక సొంతసొమ్మును వ్యయపరిచిరి. వైజ్ఞానికవాఙ్మయము నావశ్యకమును చాటు కరపత్రములను విరివిగ ప్రకటించి దేశమున పంచిపెట్టించిరి. స్వయము వ్యయప్రయాసముల గణింపక పెక్కుచోటులకు జని యుపన్యాసముల నిచ్చి ప్రజలను ప్రబోధించిరి. పంతులుగారి యవిరతకృషికి ఫలముగ "జీవశాస్త్రము, క్రిమిశాస్త్రము, వృక్షశాస్త్రము, యాంత్రికవిద్య, రసవాదమునకుచెందిన వివిధ ప్రకరణములు, పరిశ్రమలు, మున్నగు బహుశాస్త్రములరచనకు విద్యాపారంగతులయిన మహాశయులు పూనుకొనిరి." ఈ ప్రయత్నమున తొలుదొలుత శ్రీ చిల్లరిగె శ్రీనివాసరావు పంతులు (బి. ఏ.) గారు వ్రాసిన ఆంధ్రదేశపుచరిత్ర (మొదటిభాగము) వెలువడినది. అప్పటికి ఆంధ్రులలో పంతులుగారు ఎంత ప్రయత్నించినను చందాదారులను ౬౦

మందిని మాత్రమే పోగుచేసికొనగలిగిరి. కాని 'గ్రంథసంఖ్య హెచ్చినకొలదిని, సకాలమునకు గ్రంథములు వెడలినకొలదిని గ్రంథమాల తప్పక జయప్రదమగు' నను నమ్మకముతో పంతులుగా రుత్సాహమును కోలుపోవక 'విహంగయానము' అను 'ప్రకృతిశాస్త్రసంబంధమయిన మొట్టమొదటినవల'ను ప్రచురించిరి. 'ఆహారశాస్త్రము' తరువాతిది ; త్వరలో వెలువడనున్నది. ప్రకటితములయిన గ్రంథములు చాల సుందరములు.

సర్వవిధముల సమర్థులగు శ్రీపంతులుగారు ఆంధ్రమున వైజ్ఞానికవాఙ్మయాభివృద్ధికి తమకు 'గలయంతవట్టు,' 'తను' ధనమును విరివిగా నొసగుటకు తాము 'సంసిద్ధు' లయియుండుటను ఆంధ్రులు గుర్తించి వారికి సహాయము నోపినకొలది నొనరించి — అథమము చందాదారులుగనయినను జేరి — తాము విజ్ఞానవంతులయి పురోభివృద్ధిని గనజూచు టావశ్యకము. మరియు నీగ్రంథమాలకు సంవత్సరపు చందా రు. ౬ మాత్రము. అమూల్యమగు విజ్ఞానమును విలుచుట కిది యొక లెక్కగల మూల్యము కాదు. ఆంధ్రుల కీనాటి కిట్టి సదవకాశము లభించినది. దీని నెట్లు వారు సముచితరీతిని వినియోగించుకొని ఔన్నత్యమును బడయగలరో చూడవలెను.

ఈగ్రంథములు కేవలము శాస్త్రపరిచయమున కేకాక ఆయాశాస్త్రములు మానవుని నిత్యజీవితమున కుపయోగపడునట్లుండవలెను. కాకున్నచో వానివలన ప్రయోజనము కలుగబోదు. ఈ విషయమున శ్రీ పంతులుగారు జాగ్రత్తపడగల సమర్థులగుట నిస్సంశయము.

'రావ్స్ టైప్‌రైటర్ మెకానిజమ్'

(Rao's Typewriter Mechanism)

యంత్రములతో పనిచేయువారికి తన్నిర్మాణవిధానము సంపూర్ణముగా, చక్కగా తెలిసియుండు టావశ్యకము. యంత్రములు చెడినపుడు వానిని స్వాయముగ చక్కదిద్దుకొనుసామర్థ్యము వారి కుండవలెను. అట్లు కాకున్న యంత్రములు మాటిమాటికి చెడిపోవుచుండును. వానిని చక్కపెట్టుకొనుటకు వ్యయప్రయాసము లత్యధికము. వానిపని ఆగిపోవుటచే నగునష్టమును అధికము. ఇంతే కాదు ; శీఘ్రకాలమున వానిమనుగడయు నంతమొందును. ఈ బాధ టైపుయంత్రములకు (Typewriters) విశేషము.

టైపుచేయగలవా రీనాగరకప్రపంచమున వేలకువేలుగ నున్నారు. కాని తద్యంత్రనిర్మాణవిధానము నామూలము తెలిసినవారందు శతాంశమేని నుండరు. చాలమంది దానిని తిన్నగా నుపయోగించుకొననయిన తెలియనివారు. టైపుయంత్రము చాలసున్నితమయినది. మిక్కిలి జాగరూకతతో దానిని వాడకున్న నది త్వరలో పాడయిపోవును.

టైపుయంత్రములనేకవిధములు. అన్నింటి నిర్మాణమునకును మూలసూత్ర మొక్కటే యయినను అంగములకూరుపున కొంతభేదము—కొన్నింట విశేషముగనే— గలదు. ప్రతియంత్రముతాలూకు నిర్మాణ విధానమును క్లుప్తముగా తెలుపుగ్రంథముల నాయాయంత్రనిర్మాతలు ప్రకటించియున్నారు. అధికానుభవములేనివారి కవి యంతగా నుపకరింపవు. కావున అన్నిరకములయంత్రములకు—కాకున్న ఎక్కుడుగ వాడబడుచున్న వానికయిన—నిర్మాణవిధానమును వివరముగ, సుగ్రహముగ తెలుపుగ్రంథ మొక్కటి యావశ్యకము. మరియు, సాధారణముగ నేదోయొకరకము యంత్రమున టైపు చేయనేర్చుకొని పలువురు తరువాత వేరురకములయంత్రముల టైపుచేయవలసియుందురు. వారికిని పైజెప్పినతీరుగ్రంథము చాల నుపకరించును.

అట్టిగ్రంథము నొకదాని నింగ్లీషున తెనాలినివాసులు శ్రీ బి. వి. రంగరావుగారు (F. C. I., Diplomate in Commerce)* రచియించినారు. రెండుభాగములుగల యొక్కసంపుటముగ దానిని వా రచిరకాలమున ప్రకటింపనున్నారు. అందు మొదటిభాగమున యంత్రముల నుపయోగించు పద్ధతులును, సుందరముగ, యంత్రమున కపాయము కలుగకుండ టైపుచేయుపద్ధతులును విపులముగ వివరింపబడినవి. రెండవ భాగమున యంత్రనిర్మాణవిధానమును—ముఖ్యముగా ఎక్కుడుగ నుపయోగమున నున్న అండర్వుడ్, రెమింగ్టన్ టైప్‌రైటరులకు సంబంధించినంతవరకు—చక్కగా, సుబోధముగా, సచిత్రముగా పేర్కొనబడినది. ఇతర యంత్రముల విషయమును వీని తోపోల్చి వివరింపబడినందున వాని నిర్మాణమును అవగతము కాగలదు. ఒక్కొక్క అధ్యాయముచివరను ప్రశ్నోత్తరములు కలవు. గ్రంథమున్నరూపున టైపు చేయ నేర్చుకొనువారికి, నేర్చుకొన్నవారికి మిక్కిలి యుపయోగకరముగ నుండును. ఇది పరీక్షా ప్రణాళికయందు యంత్రనిర్మాణజ్ఞానమునకయి నియతపాఠ్యగ్రంథముగ చేర్పదగినది.

ఈగ్రంథమున వివిధములగు యంత్రావయవములవగు చిత్రములు బహుసంఖ్యాకములు చేర్పవలసియున్నవి. ధనబాహుళ్యమున గాని యది సాధ్యముకాదు. శ్రీ రంగరావుగా రాంధ్రులు. కాబట్టి వారికి ధనసాహాయ్య మొనరించి సంపన్నులగు నాంధ్రులు గ్రంథము వెలువడునట్లు మిక్కిలి ప్రోత్సహించుట పాడి. పరీక్షాశాఖవారును దీని ప్రాశస్త్యమును గుర్తించి తగినరీతి నుపయోగమునకు దేవలసియున్నారు.

వి. ఆర్. చిత్రగారి
క్రొత్తనమూనా కిరసామానులు

మదరాసు లలితకళాశాల ఇటీవల వడ్రంగముపట్ల ఎక్కుడుశ్రద్ధను చూపుచున్న

---

* వీరు సందలూరు బోర్డు హైస్కూలులో కమర్షియల్ ఇన్‌స్ట్రక్టరుగా నున్నారు.

ది. అచటకఱ్ఱసామానులు—కుర్చీలు, సోఫాలు, బల్లలు, మేజాలు, బీరువాలు మొదలయిన వనేకములు-క్రొత్తక్రొత్తనమూనాల వితయా రగుచున్నవి. అవి నేటినాగరకుల మెప్పును చూరగొనినవి. చౌకదనముతోపాటు వాని కందచందములు నమరినవి. పలువురు వానిని తయారుచేయించి తమగృహముల నలంక రించుకొనుచున్నారు. చౌకగా లభించుచుండు టవలన పరిమితమగు నాదాయముగల సామా న్యసంసారులకును అవి అందుబాటుననున్నవి.

అభినవములగు వానినమూనాలు తత్కళాశాలోపాధ్యాయు లగు శ్రీ వి. ఆర్. చిత్ర గారి ప్రతిభకును, కళాకౌశలమునకును ఫల ములు. వీరాంధ్రులు; తొలిప్రాయమువారు. వీరి చిత్రకళాకౌశలము ఆంధ్రలోకమునకు పరిచితపూర్వము. ఈకఱ్ఱసామాను లీయన శిల్పనైపుణిని ప్రకటింపగలవు. వీనిలో కొన్నిటిచిత్రము లీసంచికయందు ముద్రి తము లయినవి.

——

తిక్కనచిత్రము

ఆంధ్రవిశ్వకళాపరిషత్తు తెనుగుసంఘము తెనుగువాఙ్మయమున గోచరించు తిక్కన స్వరూపమును చక్కగా చిత్రించినచిత్ర కారుని నూటపదారుల నొసంగి బహూకరింప ప్రకటించియుండినది. దాని ననుసరించి కొందఱు చిత్రకారులు చిత్రములను చిత్రించి పంపిరి. వానిలో సన్మానార్హమగుదానిని నిర్ణ యింప నేరుపడిన పరీక్షకులు ఒక్కటికూడ సన్మానార్హము కాదని త్రోసివైచిరి.

తిక్కనస్వరూప మిట్టి దని సంఘము తొలుత ప్రకటింపకుండెను. చిత్రకారుని ప్రతి భకు తన్నిర్ణయము వదలివేయబడెను. కావున వారు చిత్రించిన చిత్రములలో మంచిదానిని సన్మానార్హముగ నిర్ణయించుట పరీక్షకులకు ధర్మము. 'స్థితస్య గతి శ్చింతనీయా'. అను న్యాయము ననుసరించి అది యుత్తమ మార్గ మును. తమదృష్టి కేదియు నాగనిచో నన్ని టిని ద్రోసివేయవచ్చును. అది మధ్యమమార్గ ము. తిక్కనను ప్రత్యక్షముగగాని, దివ్యదృష్టిని గాని దర్శించిన మహానుభావులే దాని ననుస రించుట కధికారులు. అట్టివారు నియతముగ కళారహస్యవేత్తలు నయియుందురు. అపుడు వారి యధికారిత మరింత ప్రశస్త మగును. తద్భిన్నులకు, ఆరువందల ఏండ్లకు పూర్వ ముండిన తిక్కనస్వరూపమును తత్సంబంధి వాఙ్మయమునుబట్టి నిర్ణయించుట కెట్లును శక్యము కాదు.

ప్రకృతము పరీక్షకులు పై రెండుమార్గ ములగాక తమ కధికారములేని వింతమార్గ మున నడచినారు. పరీక్షకులు పరీక్షార్థము తమ కొసంగినవానియందలి గుణదోషముల బరిశీలించి ఉన్నచో సన్మానార్హ మగుదానిని నిర్ణయించవలసినవారుకాని సలహాల నొసంగ వలసినవారు కారు. తమనిర్ణయమునకు పో షకము లగు కారణములను వారు పేర్కొ

నిన పేర్కొనవచ్చును. కాని అట్లొనర్పక యూరకయుండుటయె లెస్స; గౌరవప్రదమును. ఇట పరీక్షకులు, వచ్చిన చిత్రములన్నియు పనికిమాలినవే యయినను రెండుచిత్రములు మాత్ర మొకింత బాగుగనున్నవని 'గ్రుడ్డిలో మెల్ల' యనుసామెతగా 'తొలినిర్ణయమును' కావించిరి. 'కవిస్వారూ్యము సంపూర్ణముగా వచ్చునట్లు వానిని మరల చిత్రింపవలయు'నని తత్కర్తలకు సలహా యిచ్చిరి.

ఈ రెండు చిత్రములను చిత్రించినవారు మచిలీపట్టణనివాసులు (శ్రీ) జి. వెంకటాచారి గారు, భీమవరమున న్యాయవాదులు అడివి బాపిరాజుగారును.

ఈ యిరువుర చిత్రకళా కౌశలము నాంధ్రలోకమునకు క్రొత్తగాదు. వీరు ప్రతిభావంతులు నని యంగీకరింపక తప్పదు. వీరొకమారు సర్వశక్తులను వినియోగించి చిత్రించిన చిత్రములను మరల చిత్రింపవలెనట! అట్లు చేయుటకు బూర్వము కొన్ని యుపదేశములను పొందుటకు విశాఖపట్టణముననున్న (శ్రీ) పి. లక్ష్మీకాంతము, (ఎం. ఏ.) గారికడకు పోవలెనట! ఒకరి యుపదేశము వెంట చిత్రింపవలసినచిత్రమున కింతయాంరాభటమేల? చిత్రకారుల కీయవమానమేల? ఎవరికే నుపదేశించి చిత్రము నే అల్పమూల్యమునకో గుట్టుగ తయారు చేయించుకొని యుండవచ్చునుగదా!

ఇక దీనినిగూర్చి తలపెట్టుట చిత్రకారులకు గౌరవప్రదము కాజాలదు.

'తిక్కనరూప మిట్లుండునని నిర్ణయించుట' ఎంత కష్టతరమో* కృష్ణాపత్రిక చక్కగా వివరించి చెప్పినది. దానిని బరికించిన పరీక్షకులసలహాలు నిస్సారము లని స్పష్టము కాగలదు.

ఇటీవల కొన్ని ఏండ్లనుండి ఆంధ్రుల చిత్రకళాకౌశలము వికాసమును గాంచుచున్నది. ఆంధ్రేతరులుగూడ పలువు రీవిషయమున తమయామోదమును ప్రకటించుచున్నారు. ఈతిక్కన చిత్రనిర్ణయమన్ననో దాని నన్యథాకరించుచున్నది. చిత్రకారులేని, బండెవిమర్శకులేని(పరీక్షకు లిక్కడ) కళానభిజ్ఞులయియుండక తప్పదు. ఇం దేదిసత్యమనునది సహృదయలోకమునకు తడవుకొనకపోడము సంశయము. ప్రకృతము తెలుగు సంఘము ఇక నీసన్మానముమాటను తలపెట్టక అందినచిత్రముల నన్నిటిని ముద్రించి ప్రచురించినయెడల నీసంశయమును కళావేత్తలు తీర్చగలుగుదురు. అనాలోచితమగు తనయారంభమువలనఆంధ్రచిత్రకారులకుకలిగిన యలజడి తీరుట కదియే తగిన సమాశ్వాసము. కళాప్రపంచమున కొనరించిన యపచారమున కదియే సముచితమగు క్షమాపణము. ఆంధ్రచిత్రకారు లిట్టి యవజ్ఞలను లెక్కింపక కళాసంపదను పెంపొందించుకొందురుగాక!

---

* చూ. 'తిక్కనచిత్రము' పుట. ౧౧౩, కలగూరగంపలో.

సాభిప్రాయ విశేషములు

కోపము నుబ్బును గర్వము
నాపోవని యునికియును దురభిమానము ని
ర్వ్యాపారత్వము నను నివి
కాపురుషగుణంబు లండ్రు కౌరవనాథా!

వర్తమానకాలమునందు సంక్షోభపూరితమైన ప్రపంచపరిస్థితులు విదురుడు ధృతరాష్ట్రునకు దెలిపిన నీతివాక్యములను స్మరింపజేయుచున్నవి. స్వాభిమాన స్వాభిప్రాయ స్వార్థపరత్వమైన ప్రపంచపరిస్థితులు పురోహితులు పూజారులు సంకల్పమును అంకురారోపణమును జేసి కర్తను “మమ” అనుకొనుమనునటు లున్నవి. ఇంతవరకును మతాచారములకును, విద్యాభ్యాసమునకును, కులవృత్తులకును పరిపాటిమై స్థిరమైన పౌరోహిత్యమును గురుత్వమును వర్తమానకాలమునందు రాజకీయసాంఘికవ్యవస్థలకు సంక్రమించినవి. సింహగర్జనములకు నిలయములైన పార్లమెంటుసంస్థలు నక్కతంత్రములకు రంగము లైనవి. కాబ్డెను, బ్రైటు, బర్కు, గ్లాడుస్టను, నెపోలియను, మాజిని మొదలగు ధీరులకును, వీరులకును జన్మస్థానములైన దేశములు చర్చిలు, మోస్లె, స్టావిస్కి, ముసోలిని, హిట్లరు మొదలగు తంత్రజ్ఞులకు జన్మభూములయినవి. సంకల్పసిద్ధికి సాధనభూతములైన చతుర్విధోపాయములందును సామదానోపాయము లంతర్ధానములై భేదదండోపాయములు యథేచ్ఛముగ విహారమును జేయుచు సర్వత్రసంక్షోభమును గలుగజేయుచున్నవి. ప్రపంచశాంతికి సంకల్పితములైన నానాజాతిసమితివ్యవహారములును, ఆయుధవిసర్జన సభావ్యవహారములును, స్వాభిమాన స్వప్రయోజనపరాయణత్వములు, భేదదండోపాయముల రూపములను గలుగజేయుచున్న మహాసంక్షోభమును చెప్పకను చెప్పుచున్నవి. స్వాభిమానము స్వార్థపరత్వము దురభిమాన పరిణామమును పొందుచు విదురుడు ధృతరాష్ట్రునకు దెలిపిన కాపురుష గుణంబులు ప్రళయతాండవమునకు వినియోగపడుచున్నవి.

సకలరాజ్యములును, ప్రజ లన్నాతురులై పరితపించుచున్నను, రాజ్యాదాయమును ప్రళయమూలములైన సంగ్రామ

సన్నాహములకై వినియోగించుచు కాపురుషగుణాభ్యుదయమునకు వినియోగపడుచున్నవి. స్వజాతీయాభిమాన సంవర్ధితములైన కోపావేశములు, గర్వాభిమానములు, రాగద్వేషములు, దంభాహంకారములు పురుషార్థమును నిత్యమైన ధర్మాధార రహితముచేసి, అనిత్యములైన అర్థకామాధారపరము చేయుచున్నవి. వర్తమాన రాజ్యాంగయుగమునం దాసురసంపదకు గల ప్రపత్తి దైవసంపదకు దుర్లభమైనది. సామ్రాజ్యములకును స్వల్పరాజ్యములకును, సంపన్నరాజ్యములకును దరిద్రరాజ్యములకును, స్వతంత్రరాజ్యములకును పరాధీన రాజ్యములకును, ఆత్మసంరక్షణమునకాత్మావలంబనము గాకను పరాక్రమణము శరణ్యామైనది.

గీతాశాస్త్రమునందు దైవాసుర సంపద్విభాగయోగమునందు దెలిపినటులు ప్రపంచమునం దంతటను ఆసురవిభూతులు ప్రళయతాండవమును జేయుచు మహాసంక్షోభమునకు సాధనము లగుచున్నను ప్రజానాయకులు గ్రహింపకుండుట ప్రపంచము నావరించిన దురదృష్టము. దేశకాలాతీతమైన దుఃఖవేదనానుభవము దేశకాలబద్ధమైన భూకంపాదుల దుఃఖ వేదనానుభవమును వేయిరెట్లు మించియుండును. పురుషార్థమునకును, దుఃఖానుభవమునకును అదృష్టమైన ధర్మమునకు గలప్రతిష్ఠ దృష్టములైన అర్థకామములకు దుర్లభములు. స్వతంత్ర దేశములందు వ్యాపకమునుగాంచిన కాపురుష లక్షణములు వేయిమడుంగులు పరతంత్ర దేశములందు వ్యాప్తిని గాంచుట ప్రకృతి ధర్మము. హిందూస్థానవ్యవహారము లీపరమార్థమును రాజకీయసాంఘికార్థికమతాది వ్యవహారములందు దేశావృతమైన జడత్వరూపమునను సువ్యక్తము చేయుచున్నవి. దేశావృతమైన మాంద్యము ప్రగల్భములకును, స్వాభిప్రాయములకును వినియోగపడగల విధమును నిర్మాణకార్య విధానము వలెను, శాసనసభలును, రాంచీసమావేశమును వెల్లడి చేయుచున్నవి.

* * * *

రాంచీ సమావేశము

జైనులకు ధర్మక్షేత్రమైన రాంచీ క్షేత్రము వర్తమానకాలమున స్వరాజ్యపక్షమునకు తీర్థక్షేత్రముగను పరిణమించినది. గాంధిమహాత్ముని దీవనలు స్వరాజ్యపక్షమునకు సమకూర్చగల ప్రయోజనములను కాలము సువ్యక్తము చేయగలదు. స్వరాజ్యపక్షము కాంగ్రెసు నిర్ధారణలను శిరసావహించుచు శాసనసభాదివ్యవహారములందు సంపూర్ణ స్వాతంత్ర్యమును గలిగియుండగలదు. స్వరాజ్యపక్షము నిరంకుశప్రభుత్వము వలెనే ద్వివిధకార్యవిధానము ననుసరింపనున్నది. శ్వేతపత్ర తిరస్కారము, నిర్బంధ శాసనసంహారము స్వరాజ్యపక్షవిధానమునందు ప్రధానాంశములు. ఈప్రధానాంశములను భారతశాసనసభయందు సంపాదింప

బడనున్నది. కాంగ్రెసు నిర్ణయించిన శాసన సభాబహిష్కారమును తొలగించకుండను శాసనసభాప్రవేశమును నిర్ణయించుట కాంగ్రెసు గౌరవమునకె నారిమనుగారు తెలిపినటులు ప్రతికూల మగును. అఖిలభారత కాంగ్రెసుసంఘమును, కాంగ్రెసుమహాసభయును చేసిన నిర్ణయముల ననుసరించి స్వరాజ్యపక్షము పోవుట న్యాయముకాని స్వరాజ్యపక్షాశయముల ననుసరించి కాంగ్రెసును నడుపుట న్యాయముకాదు. నారిమనుగారు ప్రశ్నితపరచిన యాక్షేపణను సభ్యులు నిరాకరించుట యనుచితము.

స్వరాజ్యపక్షసభ్యులకు శాసనసభలకు పోవుట సుకరమైనను స్వరాజ్యసంపాదనమునకు ప్రత్యక్షముగను వారు చేయగల కార్యములు దురూహములుగ నున్నవి. శాసనోల్లంఘనము విరమింపబడి శాసనసభా ప్రవేశ మంగీకరింపబడినపుడు కాంగ్రెసుపక్షావలంబకు లేల అభ్యర్థులుగను నిలువకూడదో తెలియకున్నది. స్వరాజ్యపక్షమునకును అఖిలభారత కాంగ్రెసు సంఘమునకును సంయోగ సాహచర్యములు సాధ్యముగానంతవరకును స్వరాజ్యపక్షము వలన నుపకృతి గలుగకపోవుటయె కాక నపకృతియును గలుగవచ్చును. సత్యాగ్రహమును గాంధిమహాత్ముడును, రాజకీయములను స్వరాజ్యపక్షమును చేపట్టినపుడు కాంగ్రెసుచేయగల పనియే కనుపడదు. కాంగ్రెసుపక్షమువారు స్వరాజ్యపక్షమునకు, తమకుగల యవకాశములను విడిచి ఎన్నికలందు సహాయముచేయుట సాధ్యముకాదు. స్వరాజ్యపక్షము, దయదలచి, తాము చేయదలచిన నిర్మాణకార్యవిధానమును, కాంగ్రెసు పక్షవశము చేయుటయును దేశకాలపరిస్థితుల కనుకూలముగ నున్నను ప్రయోజనకరము గాదు.

* * * *

నిర్మాణకార్యవిధానము

నిర్మాణకార్యవిధానమునకును శాసనసభలకును చుట్టపుచూపు సాధ్యమైనను స్థిరప్రయోజనము సాధ్యముగాదని భారతశాసనసభోదంతము రుజువుచేయుచున్నది. భారతశాసనసభ లీమోడి యొడంబడికలకును, ఇండో-జపాను ఒడంబడికలకును వినియోగపడినటులు ఖద్దరునిర్మాణమునకు వినియోగపడలేదు. మిల్లులయజమానులు స్వరాజ్యపక్షమునకు సమకూర్చెడిద్రవ్య మెన్నికల విజయమునకు వినియోగపడినను ఖద్దరు నిర్మాణవ్యాపకములకు ప్రతికూలముగ నుండగలదు. ఖద్దరువ్యాపనము పరోక్షముగను కాంగ్రెసుబలమున కుపయోగపడినను ప్రత్యక్షముగను కాంగ్రెసుబలమునకు విశేషముగను వినియోగపడుట దుర్లభము. అఖిలభారత చరఖాసంఘము ప్రత్యేకసంస్థగ నేర్పడి ఖద్దరునిర్మాణవ్యాపనములకు పనిజేయుచున్నది. ఈ సంస్థలందు పనిచేయుచున్న కొలది మందికైనను కాంగ్రెసునందు తగిన ప్రమేయము గలుగకున్నది.

అస్పృశ్యతానివారణమునకును ప్రత్యేక సంస్థ లేర్పడి పనిచేయుచున్నవి. ఆసంస్థల నిర్వాహకులు రాజకీయములందు విశేషమైన ప్రమేయమును గల్పించుకొనుటయును సంభవము కాదు. అస్పృశ్యతానివారణమునకును, హిందీప్రచారమునకును స్వరాజ్యపక్షమునకన్న నధికముగను పనిచేసెడివా రనేకమంది అన్నిపక్షములందును గలరు. ఈకార్యవిధానమునం దన్నిపక్షములవారును, అధికారానధికారులును, మహారాజులును సామాన్యులును కలిసి పనిచేయుట కెట్టి యభ్యంతరములును నుండవు. గతించిన పదేండ్లయందును నిర్మాణకార్యమునకై కాంగ్రెసువారు చేసిన మహాత్యాగము విఖ్యాతవిషయము. స్వరాజ్యపక్ష మితరపక్షములవారికన్నను నీవిషయమునందు చేయగలదియును, చేయదగినదియును నతిస్వల్ప మని గతకాలానుభవము విశదము చేయుచున్నది. స్వరాజ్యపక్షము నిర్ణయించిన యంగవిధానమును, నాయకుల ప్రకటనలును సంభ్రమమును గలుగజేయుచు పత్రికలకును, పాఠకులకును మధురాహారము లభించినది. స్వరాజ్యపక్షనిర్ణయములు గాంధిమహాత్ముని "తథాస్తుల"ను బడసినను అఖిలభారతకాంగ్రెసుసంఘామోదమును బడయుట దుర్లభము.

* * * *

పాట్నా సమావేశము

పాట్నాయందు మెయి ౧౮, ౧౯ తేదులందు అఖిల భారత కాంగ్రెసుసంఘము గూడునటులు కార్యదర్శి సయ్యాదుమహామదుగారు ప్రకటించిరి. పాట్నానిర్ణయములమీదను కాంగ్రెసుప్రయోజనప్రతిష్ఠ లాధారపడియున్నవి. శాసనోల్లంఘనమును గాంధిమహాత్ముడు కోరునటులు అఖిలభారతకాంగ్రెసు సంఘ ముపసంహారమును జేసిన తరువాతను కాంగ్రెసుచేయవలసిన కార్యమును నిర్ణయించుట దుర్లభముగ నున్నది. శాసనసభలకు స్వరాజ్యపక్షమును, ఖద్దరునకు చరఖాసంఘమును, హిందీకి హిందీప్రచారసంఘమును, అంటరానితనమునకు హరిజనసేవాసంఘమును నేర్పడినవి. ఇకను కాంగ్రెసుసభ్యులు చేయవలసినది స్వరాజ్యపక్షాభ్యర్థులకు ఎన్నికలందు ప్రచారసహాయములు మాత్రమే. ప్రపంచవ్యవహారములం దిది సాధ్యము కానిపని. కాంగ్రెసు ప్రయోజన ప్రతిష్ఠలను గాపాడుటకును, వృద్ధిచేయుటకును కాంగ్రెసు పక్షమువారే శాసనసభల కభ్యర్థులుగను నిలుచుటయును ధర్మమును ప్రయోజనకరమును. కాంగ్రెసునకును, ప్రజలకును నడుమను ప్రత్యేకముగను స్వరాజ్యపక్ష మేర్పడుటయును కాంగ్రెసు గౌరవప్రతిష్ఠలను మూలచ్ఛేదము చేయుచున్నది. గతమాసాంతమునందు బెజవాడయందుగూడిన ఆంధ్రకాంగ్రెసుపక్షము, గాంధిమహాత్ముడు నిర్ణయించిన సత్యాగ్రహవిరామము నంగీకరించుచు నీవిషయము ప్రత్యేకకాంగ్రెసునం దంగీకరింపబడవలయు ననియును, కాంగ్రెసుపక్షావలంబకులె శాసనసభల కభ్యర్థులుగ నుండ

వలయు ననియును నిర్ణయించినది. కాంగ్రెసు ప్రతిష్ఠను నిలువబెట్టవలసిన భారము పాట్నా యందు గూడనున్న అఖిలభారత కాంగ్రెసు సంఘముమీదను గలదు. గాంధిమహాత్ముడు స్వరాజ్యపక్షాశయములను దీవించినను స్వరాజ్యసంరంభమునందు మహాత్యాగమును జేసిన కాంగ్రెసుపక్షాశయములను సంరక్షించుటయును, కొనసాగించుటయును పరమావసరమును, ధర్మమునునై యున్నది. ప్రజానాయకులు పాట్నా నిర్ణయములకై యెదురుచూచుట సహజము. ప్రభుత్వాధికారుల లక్ష్యమును పాట్నా సమావేశముమీద నాధారపడి యున్నది. కాంగ్రెసు ప్రభుత్వ బలాబలములను నిర్ణయించుటకు సమయము సంప్రాప్త మైనది. భిన్నపక్షములవారును స్వరాజ్యపక్షమును ప్రతిఘటించుట కేర్పాటులు చేయుటయును, ప్రభుత్వసహాయమును బడయుటయును సహజము. సాంఘికవిభేదములును ప్రత్యేకత్వమును స్వరాజ్యపక్షవిజయమును సంశయాస్పదము చేయగలవు. స్వరాజ్యపక్షము పాట్నాయందు కాంగ్రెసుపక్షముతో సంయోగమును పొందుట స్వరాజ్యపక్షబలవిజయములకును కాంగ్రెసు ప్రతిష్ఠకును స్వరాజ్యసిద్ధికిని సాధనముగాగలదు. వివిధపక్షముల నాయకులును, వివిధసంఘముల నాయకులును కాపురుషస్వభావమునువిడిచి స్వరాజ్యలక్ష్యమైన కాంగ్రెసు నారాధించి భారతీయ పురుషార్థము నారాధించుటకు భగవదనుగ్రహమునకు పాత్రు లగుదురుగాత !

Printed and Published by K. Nageswara Rao, at the Andhra Patrika Press, No.7, ThambuChetty St., Madras.
Editor: G. Subbaramayya.

ర 3౯